

Primi sententiarum

Intra materias

C trinitatis et personalis distinctionis. Et ad maiorem declarationem precedentis questionis quero adhuc utrum aliqua distinctio sit in deo concedenda. alia a distinctione reali trium personarum in una essentia. Arguitur primo quod sic quod aliqua est distinctio in deo inter essentiam et personam sive proprietatem personalem et illa non est distinctio realis. igitur et sequentia patet et minor apparet quia essentia est persona sive proprietatem personalem et similiter e contra. sed maior probatur quia de essentia et persona sive proprietate personali verificatur contradictoria ex natura rei ergo non omnino idem ex natura rei. cosequentia videtur nota sed assumptum patet quia essentia non generat et pater seu paternitas generat similiter est essentia communicabilis sive persona sive proprietatem personalem non est communicabilis. quare et. Secundo sic aliqua est distinctio in deo inter perfectiones attributales et perfectionum attributalium ad divinam essentiam et illa non est distinctio realis. igitur et sequentia patet. et minor similiter apparet. Quia quicquid est perfectio attributalis est divina essentia et similiter e contra. sed maior probatur quia secundum Augustinum. xv. de trinitate. c. v. omnes divine perfectiones sunt equales sed equalitas non est nisi inter aliquo modo distincta. Similiter essentia divina est fundamentum omnium perfectionum attributalium. nulla autem talis perfectio est fundamentum omnium perfectionum quia non sui ipsius ergo inter essentiam et. Tertio. aliqua est distinctio in deo inter ideas rerum producibilium et illa non est realis. igitur et. sequentia patet et minor apparet quia in deo nulla distinctio realis conceditur nisi inter personas sed maior probatur quod secundum Augustinum. lxxv. q. xlvj. alia ratione dicitur est homo alia ratione dicitur equus et per istas rationes intelliguntur ideas in deo ut patet ibidem. quare et. In oppositum arguitur quia secundum communem regulam Augustini. in divinis omnia sunt unum ubi non obviat relationis oppositio sed solum inter personas est relationis oppositio et per consequens distinctio. quare et. In ista questione iuxta materiam trium argumentorum erunt tres articuli. In primo videbitur utrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et personas sive proprietates personales. In secundo videbitur utrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et suas perfectiones attributales. In tertio videbitur utrum in deo

sit aliqua distinctio inter essentiam et ideas sive rationes causales et. **B** Quantus ad primum. Primo primitam tres suppositiones. Secundo ponam tres conclusiones. Tertio obijciam per aliquas rationes. Circa primum punctum sciendum est quod quadruplex potest imaginari distinctio quedam essentialis que est plurium essentiarum quarum una non est alia. Alia realis que est plurium rerum quarum una non est alia. Distinctio autem distinctio essentialis est realis. sed non e contra. quia licet ista sit in creaturis non tamen in divinis ubi plures res sunt una indivisibilis essentia et secundum aliquos nulla est vel esse potest distinctio nisi essentialis vel realis. quia non videtur eis quod sit imaginabilis distinctio nisi inter extrema que sunt plures essentie vel realitates distincte. sed secundum alios est quedam distinctio formalis et alia distinctio ex natura rei sive modalis. quarum neutra est inter extrema que sunt necessario plures res. sed possunt esse eadem res et talem concedunt aliqui esse in deo inter essentiam et personam. Aliqui inter essentiam intellectum et voluntatem sapientiam et bonitatem et sic de alijs. Aliqui etiam inter ideas et. Sed utrum talis distinctio sit ponenda et qualiter intelligenda. patebit postea. Tunc ad propositum sit prima suppositio quod essentia divina non distinguitur realiter a persona nec e contra. Patet quia aliter esset quaternitas in divinis per declarationem ecclesie. consequentia patet. Item patet per regulam Augustini quod deus est quicquid habet ex sua simplicitate excepto quod una persona habet aliam et tamen non est illa. Item patet per regulam Augustini. supra dictam. Secunda est quod essentia divina non differt realiter a relatione seu personali proprietate nec e contra. Patet sicut precedentem. Tertia est quod persona divina et relatio sive personalis proprietatem non distinguuntur realiter. Patet. quia vere dicitur quod pater est paternitas et e contra et sic de alijs. Et istud sequitur ex duabus primis suppositionibus et posset probari eisdem rationibus ut patet satis. Hinc propositio sit hec prima conclusio quod essentia divina tam idem est persone vel relationi sive personali proprietati quam idem est sibi ipsi. Probatur. quia tam idem est et sic sicut propter idempnitatem essentie ad essentiam verificatur ista essentia est essentia sic propter idempnitatem essentie ad personam verificatur ista essentia est persona et ut patet ex suppositionibus premissis et. Secundo probatur quod eadem idempnitatem qua essentia est esse

questio sexta

ita eadem idempnitatem essentia est persona et. **T**ertio probatur quia si essentia esset una persona et non plures clari est quod ipsa esset tam idem persone quam idem esset sibi ipsi sed modo non minus est idem persone quam tunc foret. quia non minus videtur esse idem persone per hoc quod idempnitatem alteri persone. quare et. **S**ecunda conclusio est quod inter essentiam et personam vel relationem sive proprietatem personalem non est aliqua non idempnitatem quam proprie debeat vocare distinctionem formalem. Probatur primo ex predicta conclusione quia inter essentiam et essentiam nulla est omnino non idempnitatem et. ergo nec inter essentiam et personam et. Secundo probatur quia imaginabile est sit aliqua non idempnitatem sive distinctio nisi plurium et imaginabilis est pluralitas nisi res. quod patet de divinis personis. Unde minima distinctio que ponit ecclesia posse stare cum summa simplicitate divina ponit reale et inter res. videtur autem probabile quod ecclesia firmiter credens in deo summa esse simplicitatem et unitatem si minor distinctio vel non idempnitatem potuisset imaginari se esse reale illa ad minus apparenter obviandum divine simplicitati divinis personis attribuisset quare illa non videtur possibilis et. Tertio probatur quia proprie loquendo de distinctione si cut sequitur a. z. b. distinguuntur realiter ergo sunt distincte formaliter. sic sequitur. a. z. b. distinguuntur formaliter. ergo sunt distincte formalitates. sed essentia et persona et cetera non sunt distincte formalitates ita scilicet quod sint una res non tamen eadem formalitas sed multe formalitates sive rationes aut perfectiones formales ex natura rei seu quous alio nomine non minent quod patet quia realitas et formalitas essentie sunt omnimode idem sicut realitas est idem sibi ipsi. Et similiter realitas persone aut relationis et. igitur sic non est alia realitas essentie a realitate persone et. sic nec erit alia formalitas et sequentia patet et antecedens patet. quod aliter esset processus in infinitum in formalitatibus. Sic ergo patet quod essentia et persona et non distinguuntur formaliter. nec etiam distinguuntur realiter. Aliqui enim ponunt inter istas differentiam sed non curio et. Si vero dicatur quod sic imaginabile est plures res esse una essentia sic est imaginabile plures formalitates esse unam rem et non plures dico quod sive hoc sit imaginabile sive non non potest sequi in proposito ita est. Porro distinctio non est imaginabilis pluralitas nisi rerum primum aut imaginari et firmiter de revelante creditur. sed secundum si ore dicam non tamen intelligi

mus et. **D** Tertia conclusio est quod inter essentiam et personam vel relationem sive proprietatem personalem est aliquis modus non idempnitatem quam larget ad bonum sensum possumus vocare distinctionem formalem. Probatur sic. quod docuit aliqua supponunt per eodem omnibus modis quicquid competit uni competit alteri nec possunt de eis verificari contradictoria nisi aliquis modus dicendi logicalis aut grammatialis hoc impediat. sed posito quod iste terminus per vel primitatem haberet omnes modos grammatiales aut logicales eodem sensu similes. quales habet hoc nomen essentia seu deitas. adhuc esset hec vera essentia est filius et similiter hec pater non est filius. similiter essentia est communicabilis et paternitas non est communicabilis ergo cum idem affirmetur de essentia et negetur de patre et paternitate nec hoc contingat propter diversitatem modorum grammaticalium et logicalium ergo hoc est propter aliquem modum non idempnitatem inter illud quod significatur per essentiam et illud quod significatur per patrem et. Et per consequens inter essentiam et patrem ex natura rei est aliquis modus non idempnitatem. Secundo confirmatur ratio quia capio istas essentia est filius pater est filius aut subiectum in utraque per eodem omnibus modis ex parte rei supponit aut non. Si sic ergo cum idem sit predicatum utriusque vel utraque erit vera vel neutra. sequens est falsum. sed sequentia patet quod aliter non appareret ratione una sit vera et non alia. Si non habet propositum. Tertio sic quia quando aliqua nomina idem significant omnibus modis et habent omnes similes modos significandi. illa vere sunt synonyma. quia aliter non potest assignari quod liter aliqua nomina sunt synonyma. Igitur si ista nomina essentia et paternitas significant idem omnibus modis ex parte rei cum habeant omnes modos significandi conformes et si non habeant quod tamen non videtur posse assignari volo tamen quod habeant quia hoc est ad placitum sequitur ergo quod non vere erunt nomina synonyma. Tunc sic quandoque aliqua nomina sunt synonyma quicquid verificatur de uno sumpto significatur seu personaliter verificatur etiam de reliquo sumpto similiter. igitur si hec sit vera essentia est filius et hec filius est paternitas quod est manifeste falsum. **E** Iste sunt in virtute rationes occurrentes ad probandum conclusionem predictam. Sed predicta conclusio arguitur primo sic quod sic quicquid distinguuntur realiter sunt plures res sic quicquid distinguuntur formaliter sunt plu-

Primi sententiarum

res formalitates ergo si eētia zc. essentia et paternitas sunt plures formalitates eiusdem rei qd est cōtra supradicta. Unde roborat ratio sic. quia distinctio eēntialis est distinctio rerū z distinctio rōnis distinctio rationū et distinctio materialis distinctio conditionum materialū ergo etiā distinctio formalis est distinctio rationū formalū seu formalitātū quare sequit̄ positū zc. Secundo sic sicut se habet distinctio realis ad distincta realiter z sicut distinctio ratiōis ad distincta ratione. ita distinctio formalis ad distincta formaliter sed quicūq; aliqua distinguunt realiter vel rōne. nō tantū ptingit dicere q; vnū nō est realiter aliud vel nō ē eōdem ratiōe aliud sed etiā ptingit vere dicere q; vnū nō est aliud ergo si eēntiaz relatio distinguunt formaliter nō tantū erit verē dicere q; essentia non ē formaliter relatio sed etiā q; eēntia nō ē relatio. Unde etiā inter illa que distinguuntur materialiter vnū nō est aliud ergo similit̄ zc. Tertio sic quia posita tali distinctione reali personarū sicut ex distinctione ratiōis inter aliqua nō potest haberi distinctio que cuiq; ex natura rei ergo sicut aliqui arguunt ex distinctione ex natura rei ipaz personarū. distinctionē ex parte rei inter eēntiā z relationem ita ex distinctione reali personarū ptingeret arguere distinctionē reale inter eēntiā z relationem. Quarto sic sicut de eodē formalit̄ nō possunt p̄tradicoria verificari formalit̄. sic de eodē realiter nō ptingit cōtradicoria realiter verificari igit̄ ad hoc q; eēntia sit realiter p̄municabilis z relatio nō sit realiter cōmunicabilis nō sufficit q; eēntia z relatio nō sint idē formaliter sed requirit̄ q; nō sint idēz realiter z sic cōtra p̄clusionē zc. **P**ro solutione p̄dictoz z ampliori cōclusionis d̄claratione sunt aliqua p̄mittenda. Notādū est ergo q; distinctio sine distingui ex natura rei potest intelligi duplicit̄. Uno mō p̄prie z tūc distinctio ex natura rei nō est nisi plurimū realitātū quarum vna nō est alia. de tali distinctione loquit̄ secūda cōclusio. Alio modo improprie quā scz aliq; res est plures res z quelibet illaz z tunc ipa que est plures res z illa res que ē ipa q; non est plures improprie dicunt̄ aliq; mō distingui ex natura rei quia de ipis ex natura rei p̄t̄ p̄tradicoria verificari z de tali distinctione improprie dicta loq̄

tur tertia conclusio. z pōt vocari distinctio formalis qz noia signit̄ ad placitū. p̄mo modo nulla res distinguit̄ ab aliq; qd ē ipa z sic eēntia nō distinguit̄ a p̄sona vel relatiōe zc. bene scdo mō qz eēntia ē realit̄ p̄sona z ipa ē plures res z nō p̄sona z sic ponit̄ p̄clusio p̄dicta. Ex hac distinctione sequunt̄ aliqua. Primo sequit̄ q; talis distinctio formalis nūq; ē nisi rōne distinctionis realis. patet qz nō ē nisi vbi sunt distincte tres q; nō sunt vna res zc. Scdo sequit̄ q; talis distinctio formalis nūq; est i creaturis. patz qz ibi nūq; vna res ē plures z q; libz eaz sed bene in diuinis nec est ibi p̄cedenda nisi vbi credita nos cōpellūt. quare zc. Tertio sequit̄ ista regula q; quādo cuiq; aliqui termini dicunt̄ de se i inuicē p̄uertibiliter z hoc p̄uersione nō regulata p̄ hoc distributiū q; quid v̄l omnis res que ē. tūc de ipis significatiue sumptis verificatur distingui formaliter z nunq; aliter patet ex diffinitōe qd nois zc. Exemplū p̄mi omnis eēntia diuina ē paternitas z ois p̄nititas ē essentia diuina z sic isti termini distinguunt̄ p̄uertibiliter nō tamē p̄uersione regulata per q; quid est. quia licet quicq; d̄ paternitas sit eēntia nō tamē ecōtra ideo eēntia z paternitas distinguunt̄ formaliter. Exemplūz scdi mēbz̄ q; quid ē essentia diuina ē deitas z ecōtra Ideo eēntia diuina z deitas nō distinguunt̄ formaliter. Quarto sequit̄ ex p̄dicta regula q; vna p̄sona diuina nō distinguit̄ formaliter ab alia nec p̄sona a relatione seu p̄sonali p̄prietate vel econtra. p̄vima pars patet quia vna p̄sona nō est alia mō ad hoc q; a. z b. distinguunt̄ formaliter requirit̄ q; a. sit b. vt patet ex qd nomis. Secūda patet quia q; quid ē pater ē paternitas et ecōtra z ita ē de alijs p̄sonis z relatiōibus zc. q̄re zc. Si vero dicat̄ paternitas ē in patre z pater nō ē in patre ergo aliquo mō distinguunt̄. Respondeo q; omnis p̄positio cōposita ex terminis istis pater z paternitas in q; p̄dicat̄ verbū qd ē noia distinctiois ē falsa d̄ p̄vite sermonis licet possit esse vera ad bonum sensuz p̄munit̄ loquētū. talia aut̄ verba sūt sicut habere p̄struere esse i z huiusmodi. Ideo dico q; paternitas nō est in patre scz magis est in filio scilicet per circūncēssionē Ad bonū sensum tamē p̄cedit̄ q; paternitas ē in patre z nō in filio est pater. Sed de hac materia magis alias videbit̄. **D**ns p̄missis responderetur ad p̄dictas rationes.

Questio sexta

Ad p̄mā negat̄ sequētia z dico q; nō sūt p̄cedende plures formalitates p̄pter rōez supradictā qz esset p̄cessus in infinitū in formalibus. Ideo p̄cedo q; eēntia diuina seipsa sine omni distinctione a parte sui est eadē realit̄ cuius relatiōe z distinguit̄ formalit̄ ab eadē nec aliquo p̄uenit z alio differt. nec distinguit̄ formalit̄ p̄ aliquā formalitatē nec oportet q; sic distinctio realis est distinctio rerū zc. q; etiā distinctio formalis de q; loq̄mur sit distinctio formalitātū. z sic patet ad rōnez Ad secūdam negat̄ assumptū q; sicut se habet distinctio realis ad distincta realiter sic formalis ad distincta formaliter zc. qz vt patet ex dictis distinctio formalis p̄supponit̄ idēp̄tate realē. Ideo quis in alijs distinctiōibz p̄tingat vnū negare ab alio nō t̄ in ista zc. Nō est enim simile de distinctiōe materiali z d̄ ista formalit̄. qz hic nō sumit̄ formalit̄ vt distinguit̄ p̄tra materialit̄ nec distinctio formalis ē formalit̄ seu formalitātū sicut materialit̄ materialit̄ zc. Ad tertiā p̄cedo q; ex sola distinctione formalit̄ nō p̄tingit habere distinctiōz realē a p̄ori. z ideo ex sola distinctiōe formalit̄ eēntie z relatiōis nō cōcludit̄ distinctio realis personarū a p̄ori sed ecōuerso ex distinctiōe reali personarū z idēp̄tate eēntie cū personis z relatiōibz. p̄tingit arguere distinctiōē formalē eēntie z relatiōis z sic distinctio realis triū personarū nō est qz eēntia z relatio distinguunt̄ formalit̄ sed magis ecōtra vt patet ex dictis quare zc. Ad quartā dico q; nō est simile quia idēp̄tate formalis nullaz cōparatur nō idēp̄tate vel distinctiōe zc. idō nullo mō p̄mittit̄ verificationē p̄tradicoriaz sed idēp̄tate realis p̄parat̄ aliquam nō idēp̄tate vel negationem alicuiusmodi idēp̄tatis ideo aliq; modo eā p̄mittit̄ zc. Si vero hic querat̄ an debeat cōcedi q; distinguunt̄ formalit̄. Et videt̄ q; nō qz cū formalit̄ nō sit determinatio distrahēs vel diminuēs sequit̄ distinguit̄ formalit̄ ergo distinguunt̄. Scdo p̄tradicō est via potissima ad p̄bādū distinctiōē realē ergo si de essentia z relatiōe verificent̄ p̄tradicoria sequit̄ q; distinguunt̄ realiter. Tertio realitas est in plus q; formalitas z p̄ consequens etiā realiter i plus q; formalit̄ ergo hic arguit̄ ab inferiori ad supius distinguit̄ formaliter ergo realiter. a. est formalitas zc. Ad hoc respondeat̄ vnde ad p̄mū quicq; sit dicendū de virtute sermonis dico tamen

q; ad bonū sensuz z ad intellectū supradictū potest p̄cedi q; distinguunt̄ formalit̄ z negari cōsequētia ergo distinguunt̄ quia distinctio formalis vt d̄ ea loquimur nō est distinctio loquendo simpliciter z p̄prie distinguit̄ formalit̄ vt hic sumitur est simpliciter distingui z sic li formalis z li formalit̄ est determinatio distrahēs vel diminuēs respectu distinctiōis zc. **D** Ad secundum dico q; cōtradicō est via potissima ad p̄bādū distinctiōēz realē quādo ita est q; negatio est simpliciter ita q; nullā circūcutionē potest alterum cōtradicōriozū verificari d̄ illo a quo negat̄. sed quando bene verificatur tunc solum est via ad p̄bādū distinctiōē formalē. Et sic est in p̄posito quia quis hec sit vera negatiua paternitas non est cōmunicabilis tamē hec affirmatiua est vera paternitas est illa res que est cōmunicabilis z ita de alijs in p̄posito z hoc solum contingit in diuinis vt dicit̄. Ad tertium dico q; nec formaliter est inferius ad realiter nec formalitas ad realitatem vt de formalitate hic loquimur vt quando dicit̄ eēntia z relatio distinguunt̄ formalit̄. li formalit̄ est ibi vnū purū sine theogoreuma sicut est per se vel necessario vel contingenter vel omnis z sic de alijs. Et ideo non plus est formaliter inferius ad realiter q; per se aut contingenter ad realiter nec formalitas ad realitatem q; p̄fectitas aut necessitas ad realitatem. Et si dicat̄ siue formalitas sit inferius ad realitatem siue nō tamē hec est vera omnis formalitas est realitas ergo eodē modo omnia distincta formaliter sunt distincta realiter. Respondeo q; hec nō debet concedi p̄prie loquēdo omnis formalitas est realitas. quia formalitas sicut hic loquimur est q; si quedam conditio totius p̄positiōis que nō est p̄prie aliquod ens reale. Unde simile est sicut de necessitate respectu realit̄ loquendo de necessitate que cōrespondet necessario. quando dicit̄ homo necessario non est asinus hic em̄ est quedā necessitas z tamē illa nō est aliqua vera realitas quia tunc esset aliqua vera realitas z realis necessitas a līa a deo sed illa necessitas est conditio totius p̄positiōis. Vel forte magis p̄prie loquēdo possit dici q; tales termini abstracti p̄fectitas necessitas cōrespondēt ad uerbyz siue sine theogoreumatis modificantibz p̄positiōē sunt termini ficti z p̄ nullo suppo-

nentes et ita de formalitate etc. Si dicat quod non loquimur de positione sed de re et de formalitate que est ex parte rei. Dico quod non loquamur de re tamen loquimur mediante positione et ideo concedo quod essentia et relatio ex natura rei distinguunt formaliter tamen illa formalitas non est in re ex natura rei sicut homo necessario est risibilis ex natura rei et tamen illa necessitas non est in re. Si ergo cum dicitur essentia non est formaliter relatio potest exponi quod non est predicatio formalis essentia est relatio quia non convertuntur per hoc distributivum quicquid est vel omnis res que est et sic possunt intellegi supradicta. **I** Quantum ad secundum articulum in quo videndum est utrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et suas perfectiones attributales. Primo premitte notabilia et terminorum declarationes. Secundo ponam rursales conclusiones. Tertio arguam supra dicta per aliquas rationes. Circa primum notandum est primo quod perfectio attributalis potest accipi dupliciter uno modo proprie per aliquam perfectionem simpliciter divinam que est realiter de deo. Alio modo per aliquam predicabilem vere de deo et de omnibus tribus personis divinis divisim et coniunctim. Primo modo dico quod non sunt plures perfectiones attributales sed tamen una et indistincta re et ratione quod proprie et de virtute sermonis non debet dici esse in deo sed est omnibus modis ipsa divina essentia ut patebit. Secundo modo dico quod sunt plures perfectiones attributales ut patet. Secundo notandum quod perfectiones attributales secundo modo dicte non sunt proprie loquendo perfectiones divine sed sunt quedam signa vel precepta qui possunt predicari vere de deo et magis debet dici preceptus attributales siue nota attributa que perfectiones attributales. Unde proprie loquendo differentia est inter attributa divina rationes attributales et perfectiones attributales. Nam attributa proprie sunt nota siue signa vocalia supponenda immediate per perfectionem divinam. scilicet rationes attributales sunt conceptus mentales predictis attributis correspondentes. scilicet perfectio attributalis est illud per quod supponit immediate rationem attributalis. Ex hijs sequuntur aliquid. Primo sequitur quod attributa divina vel rationes attributales sunt plures et in multiplici differentia. quod quedam huiusmodi signa important ipsam essentiam divinam affirmatiue et simpliciter absolute sicut essentia deitas. quedam affirmatiue tamen connotando aliquid aliud sicut predestinatio creaturam etc. quedam vero negatiue sicut imutabile incor-

ruptibile etc. Secundo sequitur quod attributa divina et imperones attributales distinguunt essentialiter inter se et ab essentia divina patet clare ex dictis. Tertio sequitur quod attributa divina loquendo proprie non distinguunt ratione patet quod sicut unum quod quod est realiter extra animam est seipso formaliter ens et non per aliquid extrinsecum. ita est unum et a quilibet alio distinctum seipso ne per aliquid extrinsecum. et per sequens circumscribitur omnino qualibet ratione et quilibet ope intellectus talia attributa distinguunt seipsis. Verum est tamen quod una ratio attributalis ab alia distinguitur ratione quia seipsa. Sic iterum proprie loquendo et ad bonum sensum attributa divina distinguuntur ratione id est eis correspondet distincte rationes mentales etc. Quarto sequitur quod attributa divina vel rationes attributales non supponuntur perfectionibus distinctis essentialiter vel realiter. patet ex dictis et similiter omnes doctores in hoc concordant sed differenter quia aliqui tenent quod nec supponuntur perfectionibus distinctis formaliter seu quomodo cumque aliter et hoc infra tenebo et probabo. Alii tenent quod per distinctis formaliter et concedunt pluralitatem perfectionum divinam non tamen realiter sed solum formaliter distinctarum sicut Scotus et suus commentator ille Johannes de ripa qua opinione inferius evidenter reprobo. **R** Tertio notandum est quod differentia est inter perfectionem simpliciter et denominationem perfectionis simpliciter. Unde perfectio simpliciter communiter describitur a doctoribus quod est illud quod est in quolibet melius ipsum quam non ipsum id est esse aliquale vel aliquid quod melius est esse quam non esse sicut vita intellectiva etc. Sed denominatio perfectionis simpliciter est terminus vel conceptus supponens immediate per talis perfectionem. Aliqui autem vocant denominationem perfectionis simpliciter perfectionem creatam que habet simile denominationem cum perfectione divina. Unde vita vel intelligentia divina ipsi vocant perfectionem simpliciter et vitam vel intelligentiam creatam vocant denominationem perfectionis simpliciter. Licet autem hoc non possit reprobari quia nomina significant ad placitum tamen proprie loquendo dico quod tamen vita divina que vita creata debet dici perfectio simpliciter et iste terminus vita per vitamque supponens debet dici denominationem perfectionis simpliciter per nomen enim res denominat. quare etc. Ex hac distinctione sequuntur aliqua. Primo sequitur

tur ista regula quod ad hoc quod aliquis terminus sit denominatio perfectionis simpliciter requiritur quod verificetur convertibiliter de quidditate rei siue essentia per qua supponit et hoc per veritionem reglata per hoc distributivum quicquid est vel omnis res que est. Patet ex descriptione denominationis perfectionis simpliciter quia aliter tales res non supponerent immediate perfectionem simpliciter sicut apparet ex descriptione suppositionis immediate data in precedente questione. Sed tamen non requiritur quod sic verificetur convertibiliter de quolibet quod est illa essentia siue illa perfectio per qua supponit. Uerbi gratia iste terminus vita divina est denominatio perfectionis simpliciter quia quicquid est vita divina est essentia divina et e contra sed tamen aliquid est essentia divina scilicet pater de quo non sic dicitur convertibiliter quia non quicquid est vita divina est pater licet e contra quare etc. Secundo sequitur alia regula quod ad hoc quod aliquis terminus sit denominatio perfectionis simpliciter in divinis requiritur quod vere dicatur de essentia divina ac etiam coniunctim et divisim de personis. Patet ex predicta regula quod talis terminus debet supponere per essentiam divinam et per quolibet quod est ipsa aliter non supponeret per ipsam immediate. Tertio sequitur ex predictis regulis quod isti termini suppositivi persona pater paternitas trinitas spiritus ratio et huiusmodi non sunt determinationes perfectionis simpliciter patet clare. Quarto sequitur quod licet posse producere creaturam sit determinatio perfectionis simpliciter non tamen posse producere personam divinam patet clare. Et hec de terminorum declaratione. **I** Hijs premissis pono tres conclusiones ad articulum repositas. Prima est sicut deitas et divinus intellectus seu voluntas non distinguunt realiter inter se. Sic nec proprie loquendo distinguuntur ratione. Prima pars supponit quia ab omnibus concedit. Secunda sequitur ex prima quod sunt idem realiter proprie non distinguuntur ratione nisi sicut distincta realiter non sunt idem secundum rationem sic nec eadem realiter sunt distincta secundum rationem et sicut nullum ens rationis est idem secundum rem cuiusque alteri ens rationis. sic nihil reale est idem secundum rationem alteri ensi reali ut prius tangebatur et per sequens multo minus aliquid reale distinguitur secundum rationem ab alio quod est ipsum seu idem sibi secundum rem. Tamen licet de virtute sermonis non sit verum bene tamen quicquid gratia bene sit locutionis procedit ad bonum sensum quod intellectus

divinus et voluntas distinguuntur ratione id est isti termini supponentes per eadem re habent diversas et distinctas rationes eis correspondentes in mente et sic intelligunt doctores tale locutionem quare etc. Secunda conclusio est quod sicut deitas et divinus intellectus seu voluntas non sunt eiusdem essentie distincte realitates. sic nec sunt eiusdem rei distincte formalitates. Prima pars supponitur et ab omnibus sanctis et philosophis proceditur. Sed secunda pars probatur sicut arguebatur in tertia ratione secunde conclusionis primi articuli quia esset processus in infinitum in formalitatibus etc. Tertia conclusio est quod sicut deitas et divinus intellectus seu voluntas sunt tam idem quam idem est deitas deitati sic inter hec non est distinctio formalis seu quecumque non idempritas ex natura rei. Ista conclusio quo ad utramque partem satis patet ex dictis in prima et secunda conclusionibus primi articuli et satis sequitur ex secunda conclusione nunc probata nec indiget alia probatione ut patet. **D** Sed tamen ad evidentiorem refellendum oppositam opinionem. Item eam probabo. Et quibus magister Gregorius ad hoc multipliciter arguat. tamen quia ut in pluribus rationes eius procedunt ac si opposita opinio poneret distinctionem reales inter huiusmodi perfectiones ut patet intuenti eas. quod tamen non imaginantur alij id aliter est procedendum ad reprobandam opinionem predictam. Unde ad propositum declarandum premitto aliquas suppositiones. Prima est quod ubicumque est aliqua distinctio vel non idempritas ibi possunt aliqua contradictoria de sic distinctis verificari. patet quia si a. et b. non sint idem omnibus modis tunc iste sunt vere. a. est idem. a. omnibus modis et b. non est idem a. omnibus modis et sic esse idem. a. omnibus modis verificantur de. a. et de. b. Et ita etiam adversarij concedunt quod sapientia divina et bonitas divina non est formaliter sapientia divina etc. et sic patet suppositio illa. Secunda est quod omnia contradictoria habent equalem repugnantiam inter se patet quod tanta est repugnantia inter animam et non animam angelum et non angelum sicut inter deum et non deum siue inter ens et non ens nisi forte dicatur esse maior repugnantia inter ista quam inter illa. propter maiorem perfectionem alicuius partis in una contradictione quam in alia. sed hoc non est ad propositum quia loquimur de repugnantia verificationis etc. quare etc. Ex predicta sequitur tertia suppositio quod tamen

ta est repugnantia aliqua contradictoria verificari de aliquo eodem omnino quanta est quaecumque alia contradictoria siue omnia verificari de illo. Patet ex quo omnia equaliter repugnant etc. Quarta suppositio est quod ex aliquibus contradictoriis contingit inferre. quod illa de quibus verificatur sunt distincte res seu quod non sunt eadem res. patet quia sequitur a. est z. b. non est. ergo sunt distincte res vel in actu vel in potentia saltem sequitur ergo non sunt eadem res. sicut sequitur. substantia est z. accidens non est. ergo substantia z. accidens non sunt eadem res. z. capio li. res sicut se etc. dit ad ens reale z. ad ens rationis. quia omne ens rationis est vera res. patet ergo suppositio. **A** Tunc ex hijs arguitur sic. intellectus diuinus z. voluntas diuina non sunt omnibus modis idem sed inter hec est non idem prout siue distinctio formalis per aduersarium. igitur de ipis aliqua contradictoria verificantur. consequentia concedit aduersarius z. similiter patet per primam suppositionem sed impossibile est contradictoria verificari nisi de distinctis rebus vel ratione distinctionis realis quia verificatio contradictoriorum infert distinctionem realem in aliquibus ut patet per quartam suppositionem ergo vbiq. z. in omnibus. Ista consequentia patet ex secunda z. tertia suppositionibus z. per consequens sequitur quod si esse idem formaliter intellectus verificatur de intellectu z. negatur de voluntate oportet quod intellectus z. voluntas in deo importent aliqua que non sunt idem realiter quod est falsum. quare etc. Confirmatur. quia qua ratione tu dices quod aliquid idem potest vere affirmari de intellectu diuino z. vere negari de voluntate diuina non obstante reali idempritate. propter solam distinctionem formalem eadem ratione dicam vniuersaliter quod esse z. non esse vel. quaecumque alia contradictoria verificantur de a. z. deb. propter solam distinctionem formalem non obstante quod sint idem realiter. z. sic perit omnis via ad probandum distinctionem vel non idempritatem realem.

Si enim dicas quod homo est rationalis z. asinus non est rationalis. ergo homo z. asinus distinguuntur realiter. dicas quod non sequitur quia sufficit quod distinguuntur formaliter.

Sed forte dicitur quod quando aliquid idem vere affirmatur z. vere negatur simpliciter z. absolute sine aliqua additione alicuius modi sine cathegorematico tunc contingit inferre non idempritatem realem. ideo sequitur simpliciter. a. est z. b. non est ergo est ibi non idempritas realis. similiter sequitur intellectus diuinus est intellectus diuinus z. voluntas diuina est intellectus diuinus. ergo distinguuntur realiter vel non sunt idem realiter. Sed quando aliquid cum aliis modis sine cathegorematico affirmatur vel negatur vel non requiritur idempritas realis sed sufficit formalis z. sic est in proposito. Nam si vera intellectus diuinus est formaliter intellectus diuinus. Sed hoc non valet quia omnia contradictoria sunt eque contradictoria z. eque repugnantia. per secundam suppositionem. z. per consequens tantum sunt contradictoria esse formaliter intellectus diuinus z. non esse formaliter intellectus diuinus sicut esse intellectus diuinus z. non esse intellectus diuinus ergo ex vna contradictione contingit inferre non idempritatem realem sicut ex alia. Et qua ratione tu dices quod ex ista non contingit inferre etc. eadem ratione z. pari facilitate dica quod nec ex alia. quare posuit.

D Secundo arguitur declarando predictam rationem quod quibus talis distinctio vel non idempritas formalis concedat esse in eadem diuina z. personam ad sensum positum z. declaratum in primo articulo z. licet eque faciliter et absolute posset sustineri inter eadem z. intellectus aut voluntatem diuinam quod in talis distinctio est difficillima ad intelligendum z. ad sustinendum vbi cumque nec facilior est sit trinitas personarum unitate eadem non debet poni nisi vbi evidenter sequitur ex creditis traditis in scriptura sacra vel de terminatione ecclesie propter auctoritatem deo ois ro captuari. Et ideo cum omnia tradita in scriptura sacra z. determinatione ecclesie ac dictis sanctorum possint saluari non ponendo ea inter intellectus z. voluntatem diuinam z. sic de quolibet perfectione diuina imo ea non ponere magis personam simpliciter diuine. sequitur quod non est ponenda sed neganda. Sed quod ex credendis evidenter sequitur quod de essentia z. de persona seu relatione diuina verificantur contradictoria z. in sunt idem realiter. ideo procedit ibi distinctio formalis nec ibi verificatio contradictoriorum concludit distinctioem realem in eadem z. personam quibus aliqua distinctioem realem concludit in vna persona z. alia sicut magis declaratum est in primo articulo. Eum igitur quod est intellectus diuinus est voluntas diuina z. eadem non est ibi distinctio formalis concedenda. In eadem vero z. personam ponenda est quod ad primum non cogit fides sed bene ad secundum. nec etiam in

creaturis concedenda est quibus posset ibi eque faciliter sustineri sicut in diuinis. Et ratio est quia quod in diuinis vna res sit tres res z. que libet earum in fide expressum est sed non quod ita sit creaturis z. per consequens cum repugnet rationi negandum est. Confirmatur predicta ratio siue breuiter recolligitur per hunc modum. quod docuit aliqua positio est ita difficilis ad sustinendum sicut positio trinitatis ipsa est neganda. nisi per ipsam cogat fides. sed positio concedens intellectum diuinum z. voluntatem. z. sic de qualibet alia perfectione diuina esse idem realiter z. distinguuntur formaliter est ita difficilis ad sustinendum sicut positio trinitatis imo forte magis quia ponit pluralitatem sine distinctione reali. quod non facit positio trinitatis. nec ad illam cogit fides. ergo talis positio est neganda presertim cum opposita posset faciliter sustineri z. sit magis consona diuine simplicitati etc. Tertio arguitur sic quod si illa distinctio formalis sit ponenda vel sic distincta magis distinguuntur quam persone vel minus vel eque. Non potest dici quod magis vel eque quia tunc distinguuntur realiter quod supponitur z. ab aduersariis conceditur esse falsum. Nec potest dici quod minus quia distinctio personalium secundum doctores est minima distinctio sine minimo modo distinctionis nec minor videtur imaginabilis vti in primo articulo tangebatur et sic patet conclusio demonstratiue probata etc. **P** Sed contra predicta arguitur aliquibus rationibus nec faciam omnes rationes que possunt fieri pro opinione opposita sed inducam fortiores. Primo arguitur sic distinctio emanationum diuinarum presupponit distinctionem principiorum elicitorum et non solum distinctionem secundum rationem. z. per consequens aliquam aliam preuenientem omnem operationem intellectus nostri. sed intellectus z. voluntas sunt in deo principia elicitiua z. non distinguuntur realiter ergo distinguuntur formaliter. Confirmatur quia filius producit naturaliter per intellectus tanquam verbum patris. sed spiritus sanctus libere per voluntatem tanquam amor amorum. Similiter filius producitur quomodo natus z. spiritus sanctus quomodo datus hoc autem non videtur posse esse. nisi in principijs elicitiuis scilicet inter intellectus z. voluntatem sit aliqua distinctio ex natura rei etc. Secundo arguitur sic aliquid per se conuenit intellectui di-

uino quod non sic conuenit voluntati diuine ergo non sunt formaliter z. ad eque idem consequentia patet. z. antecedens probatur. Tunc primo ex natura rei. deus intelligit per intellectum z. non per voluntatem z. deus vult per voluntatem z. non per intellectum. Tunc secundo quia deus naturaliter intelligit z. deus libere vult. Tunc tertio quia deus per intellectum non est causa efficiens rerum per voluntatem est causa efficiens rerum. Tunc quarto quia deus intelligit peccata z. non vult peccata ut omnes concedunt. quare etc. igitur.

Tertio arguitur sic in deo nulla esset penitus distinctio ex natura rei non esset ratio quare produceret distincta. sicut vnum viuens z. aliud non viuens. consequentia tenet quia idem in quantum idem semper naturus est facere idem. nec valet dicere quod ad hoc sufficit libertas quia tunc sicut deus posset producere vnam creaturam viuente z. non intelligentem sic etiam posset producere vnam intelligentem z. non viuente quod est impossibile igitur oportet ponere etc. Quarto arguitur sic si nulla esset penitus distinctio in deo inter perfectiones attributales sequitur quod nomina attributalia z. rationes attributales eis correspondentibus significarent penitus idem z. per consequens essent synonyma quod est falsum igitur etc. Ista sunt fortiora argumenta istius opinionis etc. **D** Ad primam rationem dico quod si loquamur de emanationibus passiuis. bene concedo quod presupponit distincta principia scilicet patrem z. filium idem distinctas res quarum quilibet est principium. Sed si loquamur de emanationibus actiuis non oportet quod presupponat distincta principia. Secundo dico quod distinctio diuinarum emanationum passiuarum non presupponit aliquam distinctionem principiorum elicitorum sed sicut in creaturis idem est principium totaliter illicitiuum diuersorum ita in diuinis. Tertio dico quod nullum est principium quo filij in diuinis aliquo modo distinctum contra principium quod. id est nihil in diuinis est principium quo producitur filius quod sit aliquo modo distinctum a patre quod est principium a quo producit. Ideo dico quarto quod intellectus diuinus non est principium quo producitur filius z. ita de voluntate respectu spiritus sancti. Et ideo nulla res in diuinis est principium filij nisi illa que nec est filius nec spiritus sanctus. Nec oportet po-

nere principia aliquo modo distincta etc. quia ratione tu dices quod ab uno eodem principio simpliciter indistincto non producuntur distincti. Ita dico quod ab uno eodem modo distincto realiter non producuntur distincti realiter etc. Ad confirmationem dico primo quod filium produci per intellectum siue per actum intellectus etc. potest multipliciter intelligi. Uno modo quod intellectus sit principium quo siue per quod producitur filius et sic est falsum ut iam tetigi. Alio modo non virtute sermonis sed per quandam appropriationem usitatum a sanctis et sic illud est verum. Pro cuius declaratione dico secundo quod generatio actiua filii appropriatur intellectui et spiratio actiua spiritus sancti appropriatur voluntati. Quia ratio potest esse propter similitudinem ordinis productionis verbi et amoris in anima ad ordinem productionis verbi et spiritus sancti in diuinis. unde sicut productio intellectus in anima non supponit aliud productum in ea et productio volitionis est ab anima et inlectione iam producta ut supra dictum est sic pater a nullo producitur sed filius est a patre improducto et spiritus sanctus ab utroque etc. Et hoc tamen non arguitur aliqua distinctio inter intellectum et voluntatem et sic hoc etiam potest exponi quod filius producitur quomodo natus et spiritus sanctus quomodo datus. **R** Sed quia tangitur quod filius producitur naturaliter et spiritus sanctus libere ideo dico. Tertio quod accipiendo libertatem proprie et stricte scilicet quod distinguitur contra principium productionis naturale. illud non est concedendum quia pater et filius ita naturaliter et necessario spirant spiritus sanctum sicut pater generat filium. sed accipiendo libertatem pro voluntate potest concedi ad bonum sensum quod filius procedit per modum intellectus et nature et spiritus sanctus per modum voluntatis et libertatis. scilicet per quandam appropriationem et tactum est. Dico quarto quod concessio quod filius naturaliter producitur et spiritus sanctus libere non tamen sequitur illa distinctio formalis inter principia elicitiva. quoniam deus pater producit filium naturaliter et creaturam libere per idem principium ut etiam habent concedere aduersarij. Similiter idem totaliter indistinctus re et ratione etiam in creaturis potest esse principium naturale respectu unius et principium liberum respectu alterius non tamen respectu eiusdem. saltem eodem tempore et ita

te eadem dispositione etc. Ad secundam dico primo quod aliquid per se convenire intellectui diuino etc. potest dupliciter intelligi. Uno modo de virtute sermonis. scilicet quod aliquid aliter quo modo pertinet rei que est intellectus diuinus quod non conveniat rei que est voluntas et sic illud est falsum. Alio modo improprie. scilicet quod aliqua propositio in qua aliquid predicatum enunciat de hoc termino intellectus diuinus est per se vera et tamen propositio in qua idem predicatum enunciat de hoc termino voluntas diuina non est per se vera et sic potest concedi istud sed tunc non valet consequentia. Si autem primo modo intelligitur consequentia est bona sed antecedit falsum. Dico secundo pro solutione instantiarum pro quanto facerent pro intellectu falso. quod de virtute sermonis concedendum est quod sicut deus intelligit per intellectum ita intelligit per voluntatem et vult per intellectum et per voluntatem intelligit naturaliter et per intellectum vult libere et deus per intellectum est causa rerum sicut per voluntatem. Dico tertio quod improprie ad bonum sensum deus dicitur intelligere per intellectum et non per voluntatem quia non omne quod intelligit vult et per voluntatem dicitur causa efficiens rerum et non per intellectum quia omne quod vult esse vel fieri est vel fit sed non omne quod intelligit est vel fit. Et dicitur intelligere naturaliter quia non potest non intelligere et libere vel le quia potest non velle. a. Et ista possunt bene verificari de deo absque aliqua distinctione ex parte dei per solam connotationem distinctionis in creaturis. Sicut iste verificatur deus beatificat petrum et non damnat petrum. non propter aliquam distinctionem inter voluntatem beatitudinis et non dampnantes. sed propter distinctionem inter vitam eternam et penam eternam. quia per istam. deus beatificat petrum importatur totum istud deus dat petro vitam eternam et per istam deus non dampnat petrum significatur totum istud deus non dat petro penam eternam et sic ista verificatur sine distinctione a parte dei quod deus per eandem virtutem et voluntatem dat vitam et non dat penam sed hoc fit propter varietatem ex parte creature. Similiter de potest creare a. et creat. a. Nec tamen ex hoc sequitur quod possit creare et non creare distinguunt formaliter in deo. Et ita potest dici impositum hoc est quod vult magister li. j. di. xxxv. vbi dicit quod de propter diuersos effectus foris diuersa vocabula sicut per destinationem prescientiam etc. **S** Quarto speci

aliter dico quarta instantia quod per ista. de vult peccata imposita sunt omnem modum loquendi quod de facit aliquid male et aliter non debet et sic per illam connotat res facies aliquid male vel qualiter non debet quod solus potest competere creature scilicet illa deus intelligit mala vel peccata illud non connotat sancti in hoc sensu negat primam et concedunt secundam. sed ex hoc nullo modo sequitur quod intellectio dei aliquo modo distinguitur ab eius volitione sed hoc solus puenit propter diuersa connotata unde sequitur quod si isti termini intellectus voluntas intelligere velle et sic de aliis non essent connotati sed precise importaret absolute illam rem que deus est non plus esset bec vera deus intelligit mala etc. bec de vult mala et sic de aliis propositionibus supradictis et hoc apparet ex premissis etc. Ad tertia dico quod preuentia non valet et concedo quod idem et omnino indistinctum potest producere. distincta nec ex distinctione productorum potest concludi in deo distinctio realis nec potest concludi in deo distinctio formalis rationum concludi in deo distinctio realis nec potest concludi in deo distinctio realis huiusmodi rationum quia qua ratione tu dices quod ab eodem principio causali indistincto realiter producuntur effectus distincti realiter ita facilius dicitur quod ab ipso indistincto totaliter producuntur tales effectus distincti realiter. Et si queratur quare producit distincta. dico quod sufficit pro ratione eius libertas nec ideo sequitur quod ipse libere possit producere unam creaturam non viuente tamen intelligente etc. quod non stat aliquid esse intelligens et non viuens sed bene contra quare etc. Ad quarta dico quod nomina attributalia et rationes attributales significant penitus idem in deo. id est significant deum quod est penitus et omnibus modis idem. Secundo dico quod quibus tales termini significant siue connotant diuersa in creaturis. Unum hi deo omnino idem significant per intellectum et voluntatem sic de aliis nominibus perfectionibus tamen in creaturis aliud connotat conceptum intellectus aliud conceptum voluntatis ideo ista nomina sunt synonyma. Et si dicatur quod saltem sequitur quod bec nomina intellectus diuinus bec voluntas diuina sunt nomina synonyma pro isto dico tertio quod non sunt synonyma pro ista hic homo hoc animal eodem denotato. unde licet nulli conveniat unum quin eadem pueniet reliquum tamen aliquid significat per unum quod non per reliquum. verum est tamen quod res que est intellectus diuinus et res que est voluntas diuina possunt significari per synonyma

nomina. Quarto dico quod licet predicta nomina significant penitus idem in deo tamen non est nugatio dicendo deus intelligens volens deus iustus sapiens etc. et hoc propter diuersas connotationes. Et sic patet ad predictas rationes. Et bec de secundo articulo etc. **T** Quantum ad tertium articulum in quo videndum vtrum in deo sit aliqua distinctio inter essentiam et ideas siue rationes causales. Primo videbitur quid sit idea. Secundo probatur triplex conclusio responsiua. Tertio mouebuntur dubia. Circa primum punctum primo notandum est quod licet de ideis diuersae sunt opiniones apud antiquos doctores omnes tamen vel plures in hoc concordant quod idea est realiter diuina essentia sed ad saluandum quod in deo sunt distincte idee et quo modo distinguuntur et ad quid. diuersi diuersimode dixerunt. Sed de his antiquaribus tractato et remitto ad ea que tractat ockia circa. xxxv. di. simili. vbi hac materia valde pulchre determinauit. Secundo notandum est quod idea scilicet predictum doctorem non habet quod rei quod est nomen connotatiuum nec significat precise aliquid unum sed supponit per aliquid et connotat aliquid aliud vel illud idem per quod supponit et ideo habet tamen quod nois. unde sic describitur. idea est aliquid cognitum a principio productio intellectuali ad quod ipse aspiciens potest aliquid in esse realiter producere. Primum predicta habet de scripturis patet per Augustinum. lxxxij. q. q. xlvj. vbi dicit. has autem res vbi arbitratum esse nisi in mente creatoris. Non est extra se que possit ituebat vel secundum illud constituitur quod constituebat. Et quod per quod idee sunt cognite a mente diuina. Secunda predicta patet per principium producti uo etc. per illud quod dicitur auctoritate ponitur vbi arbitratum etc. nisi in mente creatoris. Tertia predicta scilicet ad quod aspiciens etc. patet per finale clausula illius auctoris quod dicit. non est extra se etc. Et hoc clarescit nuas quod de ideas itueat ut per illas constituat. id est efficiat illa que constituit. Itaque ista descriptio patet per seneca epistola. lxxv. vbi enumeratis quatuor causis positis ab Ari. dicit sic quantum plato adit exemplar quod idea vocat hoc est ad quod aspiciens artifex illud quod deservit efficit nihil aliud ad re pincer vtz foris licet exemplar ad quod referat oculos animum quod ipse conceptus. Et quod auctoritate patet quod idee sunt quod exemplaria cognita ab artifice ad que respiciens potest aliquid in esse producere etc. **T** Tertio notandum est quod predicta descriptio potest supponit per idea creature non puenit diuine essentie sed est ipamet creatura primus patet quod secundum omnes plures sunt Unde dicit Augustinus vbi supra alia ratione conditus est homo alia equus etc. Et

Summi sententiarum

capit ratione p idea sed eentia diuina est vni ca z no plurificabilis nisi in tribz suppositis de qbus no est ad positum. igit zc. Un inima ginabile est q diuina eentia eet realiter plu res idee creaturaz. nisi ponendo illas ideas ee distinctas formalit que distinctio forma lis supra satis reprobat est. Alios modos saluandi per distinctione ronis z respectiuu ad creatura satis reprobat doctor pdictus. Tales em respectus nihil sunt si eent no fa ciunt a d positum. Scdm patet scz q ipse cre ature idea sit creatura. pmo q sibi copetunt omnes pncipale pdicte de scriptois. Na ipa est cognita ab intellectuali actiuo z de ad ipaz aspicit vt ronabiliter pducatur qz qntituncz de us cognosceret eentia sua si no cognosceret suu pducibile ignorat pducere z no rona biliter z p se qns no p idea. Et si p impossi bile de ipe cognosceret suu pducibilet non cognosceret suu eentia posset vere z ronabi liter pducere. igit ipam creatura pducibilez vere aspicit z ipam aspiciendo pducit ergo ipa est idea. Itē idee pporcioabiliter sunt po nende in artifice creato z increato sed si arti fex creatus p se cognosceret illud artificiu z quod pducit illud vere ageret p exemplar z p se quens per ideam z sic respectu artificis creati ipmet pducibile estz exemplar z per se quens p ideam. Et ideo idea. quia ide in telligunt doctores p ideas z exemplaria igit deus artifex increatus cu sua creatura pdu bile p cognoscat ipa sibi est exemplar z idea. qre zc. Itē istud patet a signo qz plato cuius sententia sequit Aug. idea hois dicit ee ho mine vel qd dicit ee hois vel creatura huma na vniuersale sicut patet p Aristonle recita tem opinionē platonis de ideis i diuersis lo cis ergo interio fuit q idea eet no diuina eentia sed aliq res alia cognita a deo q eet sibi ex emplar ad qd aspiceret in pducendo sz inter oia cognita nihil pot puenire? ponit idea qz ipam z creatura vt magis patebit. igit zc. z

Ex pdictis sequunt aliq ppositioes ex qbz patebit q sit necessitas ponedi ideas. Pri ma est q idee no sunt ponende vt sint rōnes cognoscedi ipas creaturas ab eis distinctas. Patet qz pter ipam diuinā eentia q est oibz modis sua cognitio no sunt aliq que possint sibi ee rōnes cognoscedi z io no sunt plures rōnes cognoscedi creaturas. Scda est q idee no sunt ponende tāqz similitudines qdā re p sentates intellectui diuio ipas creaturas.

Datet qz ille similitudines no possunt ee diui na eentia cuz ipa sit oino i plurificabilis nec possunt ponit aliqd aliud qz no apparet qd es set illud z p se quens sequit ppositū. Ter tia est q pdicte no sunt ponede vt de cogno scat p eas ipas creaturas. patet qz sicut appa ret ex pdictis de pncipale loquedo no cognoscat p ideas zc. Sic tamē distinguendū q li p potest dicere circūstantia cause motue si cur dicim? qz ania intelligit p habitū tanqz p causam motiua seu effectiua. vel potest dice re circūstantia potentie cognitue sicut dici mus q homo intelligit p intellectuz. vel pot dicere circūstantia obiecti medij sicut dici mus q intelligim? deū in via per quendā co ceptū sibi pziū vel improprie pot dicere cir cūstantia obiecti terminatis immediati sicut dicim? q videbim? deū p sua essentia qz ipa erit visa in se imediate. Primis aut tribz mo dis no intelligit de alia a se p ideas eoz qz il le nec mouet intellectū diuinū nec sunt ipse intellect? nec obiectū medij inter deū z alia a se cognita. Si quarto mō pot pcedi. quia idee sunt ipa cognita deo alia ab ipo sicut vi ctū est z magis patebit p sequētia zc. Quar ta ppositio ē q idee ponede sunt p se vt sint exemplaria ad q intellect? diuin? aspiciens p ducit creaturas. Patet quia fm Augustinū vbi sup pter h pncipale ponede sunt idee in deo vt ipe sit ronabiliter pducēs. Un aut. Quis audeat deū dicere omnia irrōnabiliter p ducē se zc. Sed ad ronabiliter operandū no req rit nisi potētia pductiaz exemplar ad qd aspici at pducēs i pducēdo sz idee no sunt ipa potē tia pducētis cu illa sit vnica z i plurificabil. igit sunt ipa exemplaria z sic vt exemplaria sunt ponende zc. Ex pdictis patz q res sit idea qz no est nisi aliqd cognitū ad qd cognoscat aspicit in pducendo z sedm ipm aliqd simi le illi z ipmet pducit in esse reali. Sic vna dom? pot dici vere idea z exemplar alterius dom? qz artifex illam domū cognoscedo p alia silēz fabricare. z sic pōz dom? dicit idea secūde. Similiter etiā si illa zc eet ab artifice p cognita p tute illi? posset domū eandē pduce re z sic illa esset idea z exemplar suū pziū. Ex q vlteri? patet qz h nomē idea significat z ipoz tat in recto ipam re pductā z eandē etiā ipoz tat in obliq z pter h ipoztat in obliq ipam di uina cognitōz seu potētia cogscētēz io sup ponit p ipa re pducta sz no p cogscēte sine p ducēte. z totū patz ex pdictis zc. y Dns

Questio sexta

pmisssis pono tres pclusiones responsiuas.

Prima est q in deo sunt plures idee q fut realiter ide diuine eentie. z sunt inter se z ab ipa eentia aliqliter distinte. patet qz in diu nis sunt due pfone pducēz scz fili? z spūsan ctus. z cuilibet puenit descriptio idee z codi tiones supraposite z omia q attribuit Aug. ideis pueniunt eis ita pncipale z forte magis de p tute sermonis qz pueniant creaturis vt pa tet cuilibet intuenti. ergo licet pater in diuis no sit idea. quia no est pducibilis. tamē due pfone pdicte sunt idee. pstat aut q ille sit re aliter ide diuine eentie z inter se realiter distin cte similitur ab essentia aliqliter distinte scz formaliter z no realiter ad sensuz supra expo situm in pmo arti. igit q ad vtrāqz partē patz clare pclusio zc. Secunda pclusio est q i deo sunt plures idee q sunt inter se z ab eentia diuina realiter distinte. patet qz plures sunt creature iter se z ab eentia diuina realit distinte z ille sunt idee vt dicitur est z sunt in deo vt patet p illud Jo. pmo. Dia p ipm zc quod factū est i ipo vira erat zc ergo patz cō clusio sed satis patebit eius declaratio zc.

Tertia pclusio est q in deo no sunt plu res idee qz due que sunt in eo realiter z pncipale. sed bene sunt in eo infinite intellectualit et ob iectine. patet quia sunt plures idee qz due q sunt realiter de vel in deo vt patet ex dicit sz infinite sunt idee sicut sunt infinite res. pdu cibilis z ille no sunt in deo realiter pncipale sz so lum intellectualit z obiectine sz tanqz qdā cognita ab ipo z no alio modo. Et sic patz cō clusio zc. z Ex pdictis clare sequitur aliq ppositioes de qbz a diuersis multe sunt q stiones. Prima est q materie z forme z ge neraliter oim partū eentialiū aut integrali um z vniuersaliter oim rez pducibiliū sunt distinte idee. sicut ipe res inter se sunt disti cte. Scda est q idee solū sunt singulari um. patz qz sola singularia sunt extra pducibi lia z nulla alia z si plato alit senserit no est in h sequēdo nec in h eū approbat Augustin?.

Tertia q idee no sunt vniuersaliū. patz qz nulla sunt nisi ponat q vniuersalia sint qdā res in ania simplicitē exites rez extra cōmu nes z p pdicationē vniuersales. Quarta est q negationū puationū vel mali culpe et hmoi q no sit res positue z ab alijs rez dis tincte no sunt idee. patz clare. Et sic ex dicitis patet rōsis ad articulū. Sz ptra pdicta sunt aliq dubia. Primus est qz videt qz idee

creaturarū sunt realiter z pncipale in deo creato re qz illud quod est eternū est realiter de? vel in deo. aliter aliqd aliud a deo eet eternū sed idee sunt eterne fm beatū Augustinū vbi su pra dicentē. Sunt namqz idee pncipales q dam forme atqz rationes rez stabiles atqz in cōmutabiles que ipe formate no sunt ac per hoc eterne ac semp hoc eodem modo se ha bentes. Itē postea subdit. N si heerēt om nū creaturāz creandarū vt rationes diui na mente pstitūtur. neqz in diuina mēte qc qz nisi eternū ac incōmutabile esse potest at qz has rationes rez pncipales ideas appella uit plato. Nō solū idee sed ipe vere sunt quia eterne sunt atqz incōmutabiles manent. Ex qbus patet q fm Augustinū idee sunt for me pncipales z q vere sunt z q eterne z incō mutabiles sunt que omia no possunt copete re nisi deo zc. AA. Secundū dubiū est quia no videt q ipe creature sint idee. Pri mo quia Augustin? dicit de ideis q eaz visi sione sit anima beata. Similiter dicit q ipa rationalis ania no omis z quelibet sed que sancta z pura fuerit asseritur illi visioni ide arum eē idonea z illū oculū quo visionē ista esse sanū z sincerū zc. Sed pstat q ania visi one creaturāz no sit beata. Similiter etiaz ipas creaturas p intueri aia no scā. sic aia scā. Itē si ipamet res creata eet idea sed qz idea no plus haberet esse ab eterno qz la pis z p cōsequens idea no esset eterna qd est contra Augustinū dicentē q exemplaria oim nū rez de intra se habet numeros vniuer forū que agenda sunt zc plenus hīs for mis quas plato ideas appellat imortales z i mutabiles infatigabilia. Nec aut no possit ppetere creaturis. Item fm Augustinū ipe idee neqz omniū neqz intereunt sed sedm eas transformari dicitur omne qd ozitur qd ori ri aut interire potest z cetera. sed impossibi le est idem oziri z interire ergo creature que oziantur z intereunt no sunt idee z cetera.

Tertium dubium est quia non videtur q ipsi deo siue intellectui diuino ipsa crea tura sit suppositus idea. Primo quia sic de us aliqd extra se intneretur vt scdm illud cō stitueret quod cōstituit quod expresse negat Augustinus vbi supra. Secundo quia sic deus indigeret aliquo alio a se ad hoc qd ageret quod est absurdum. Tertio quia sic idem esset exemplar suū pziū quo est fal sum quia inter exemplar z exemplatum de/

Summi sententiarum

bet esse distinctio etc. BB Ad primum dubium dico primo quod idee creaturarum non sunt in deo eternaliter realiter subiective...

cre LL Si vero querat utrum p[er] se ali qua res debet vocari idea quoniam de actualiter p[er]ducit...

Questio sexta

alio a se ad hoc quod agat nec deus indiget ideis ad hoc quod agat nec ipse idee seu aliquid aliud ab eo requiruntur proprie loquedo ad hoc...

Ad rationes principales patet clare quid sit dicendum ex tribus articulis. quoniam in quibus de ipis est visus...

Questio septima. Circa quartam

distinctionem et omnes alias sequentes in quibus magister agit de generatione in divinis. Quero utrum concedendum sit a catholicis unam rem generare...

Primi sententiarum

aut generari. Sed antecedens probat quia omnis generatio proprie dicta est productio de non esse ad esse. Sed quod quid est in diuinis est eternum nec capit esse post non esse. igitur sequentia patet et minor etiam. per illud symbolum eternus pater eternus filius etc. sed maior apparet per distincti/one generatois et etiam quia sicut se habet cor/ruptio ad esse sic generatio ad non esse. sed quod quid corrumpitur definit esse. ergo quod quid generat incipit esse. quare etc. In oppositu arguitur per magistrum in hac distinctione et alij pluribus et per determinatos ecclesie etc. In ista questione iuxta materia triu argumentorum erunt tres articuli. Primus utrum in diuinis debeat concedi diuina eentia generare aut generari. Secundus utrum in diuinis debeat concedi esse vera potentia generandi. Tertius utrum in diuinis debeat concedi esse generati onem proprie dictam alicui rei. Cuius sub istis tribus articulis expedienda breuiter multas questiones que solent fieri de generatione in diuinis etc. B. Quam ad primu articulu ponam tres conclusiones et eas declarabo. Prima conclusio est quod non est concedendum a catholicis diuina essentia aliquid generare vel ab aliquo generari in diuinis. Ista conclusio patet ex de terminatione ecclesie supra allegata. Et licet sicut supra declaratum ista conclusio non possit euidenter concludi ex manifestis in fide ante declaratione ecclesie in prae sentis persuaderi. Quia si oppositum esset verum sequeretur essentia distincta ab illo quod generat vel generat quod omne quod generat distinguitur ab illo quod generatur et contra. scilicet essentia diuina non distinguitur ab aliquo in diuinis. Et licet large loquendo de distinctione processus sic supra quod distinctio non sufficit ad oppositum. sed requirit distinctio realis. quare etc. Et si queratur ratio quare non procedit quod essentia est generans sicut procedit quod essentia est pater vel paternitas. cuius in iste terminus generans supponatur essentia mediate sicut li pater vel paternitas. Respondeo quod siue ex proprietate ipsorum predicatum generare et generari spirare spirari siue ex verbo loquentiu quod magis videtur ista predicata non predicantur de aliquo in diuinis nisi de illo de quo primo et immediate predicantur siue per quod immediate supponitur quod non supponitur immediate nisi per supposito id est non est vera essentia est generans. Si autem si sit ex verbo sanctorum et aliorum loquentiu rationabiliter potuerunt ad hoc moueri ne concederetur quod essentia diuina distingueretur re

aliter ab aliquo quod est in diuinis. cum sit eodem processum apud omnes quod omne generans distinguitur realiter a genito et conuerso. Et ideo essentia diuina non potest generare aut generari in diuinis quia non potest realiter distinguatur a quocumque supposito in diuinis etc. Dico autem notiter in praedicta conclusionem quod essentia non generat aliquid nec generat ab aliquo in diuinis. Nam ista propositio essentia diuina nec generat nec generat simpliciter et vniuersaliter non est vera sed solum est vera de generatione ad intra et eternali. non de generatione ad extra et temporalis quia non est dubium quin essentia diuina generet quod quid generat ad extra. Similiter posset generari temporaliter quia sicut filius temporaliter fuit genitus per assumptionem nature humane. sic possibile esset de essentia diuina imo secundum aliquos in proposito fieri de facto. Sed de hoc videbitur in tertio. Pater ergo quod illa propositio non debet intelligi vniuersaliter sed specialiter de generatione eterna. et quibus satis appareat in decretali quod ista est intentio determinationis ecclesie. minor tamen quare ibi dicitur simpliciter quod essentia nec est generans nec genita etc. cum in tali materia quibus debeant esse clara et expresse limitata etc. L. Secunda conclusio est quod non est concedendum a catholicis diuina essentia esse subiectum vel quod subiectum diuine generatois. Ista conclusio est contra opinionem quorundam qui imaginantur quod sicut in generatione creature est aliquid potentia le quod supponitur generatois ut materia et aliqua terminus formalis inducitur per generatois quod est forma. et quod constituit eentiam ipsam productum ita proportionabiliter in diuinis eentia diuina quod supponitur in parte est quod materia et relatio quod forma et persona est quod constituitur ex eentia et relatione. itaque quod productum est quod materia et quod forma et sic eentia est quod subiectum. Hac autem opinio est aliquid declaratur sic quia circa materia istorum generalium et corruptibilium est inuenire aliquid quod sunt perfectiois et aliquid imperfectiois. Primum imperfectiois est quod materia est alia secundum eentiam in generatione et genito. Secundo quod est ipotetia ad actum quatuor et se ad forma realiter differentem. Tertium est quod per reale transmutatois vadit de potentia ad actum. Sed perfectiois est primo quod est eiusdem rebus in generatione et genito. Secundo quod cum termino formali constituit per se vniuersaliter sit imperfectiois quod cum termino formali realiter componatur. Tertio etiam perfectiois est quod materia est illud quod constituitur generat ne sit per nihil. Circumscribendo ergo omnes praedictas imperfectioes. considerando solum materia

Questio septima

secundum perfectiones praedictas videtur quod materia sit ponenda in diuinis ipsa eentia ne sit generatio de nihilo vel de substantia aliena. Ad hoc autem facit quod magister dicit filium non generari de nihilo sed de substantia patris sed illud de quo aliquid generatur est subiectum et quod materia talis generatois igitur etc. Sed non insistendo circa ista materia vel opinionem breuiter teneo cum Scoto et Decano partem oppositam. Et dico quod filius est de substantia patris non sicut de materia vel quasi de materia sed sicut de aliquo quod est sibi co-substantialis et ita non est filius de nihilo. non quia sit de aliquo materia vel quod materia supposita sed quia est de patre in quo est substantia filij unde per conclusionem contra praedictam opinionem arguo breuiter sic. quod potentia et actus non possunt comparari nisi rebus realiter distinctis ut materia et forma. et ideo sicut in diuinis secundum omnes non est ponenda propositio nec quod compositio. sic et eodem modo nec est ponendum quod aliquid sit potentia vel actus. materia vel forma. vel quasi potentia aut quasi materia respectu alterius et hoc propter ideitatem reale eentiae et relationis in diuinis. Sed quod quid attribuit eentiae attribuendum est relationi et conuerso nisi oppositum sit creditum vel sequitur euidens ex creditis ut supra dictum est etc. Ite falsitas praedictae opinionis ostendit ad hoc quod ponit personam constituitur ex eentia et relatione patebit alias vbi oppositum probat in Decano huius nunc transco quia satis patet conclusio etc. D. Tertia conclusio est quod non est concedendum a catholicis diuina eentia esse formale terminum diuine generatois. Ad cuius declaratois pono aliquas propositiones. Prima est quod terminus formalis alicuius productiois ut huius sumitur est illud quod capit esse simpliciter per illam productiois et ita quando terminus formalis et terminus totalis distinguuntur terminus formalis est aliquid ipsius termini totalis capiens simpliciter esse per ipsam productiois. et huius terminus totalis capit esse simpliciter per ipsam. Et hoc sequitur primo quod non ideo dicitur aliquid terminus formalis quod est forma. Nam si deus crearet ipsam materia per se existentem illa esset terminus formalis. Similiter si deus crearet materia sub forma per se forme forma non esset terminus formalis sed materia. Secundo sequitur quod hic non capit formale verum et primum ipsius forme tam secundum vocem quam secundum significatois scilicet capit per illo quod secundum se totum primo habet esse per aliquam productiois. Et sic non est incon

ueniens materia esse terminum formale alicuius productiois sicut ipsa est obiectum formale. vel potest esse alicuius cognitionis. Tertio sequitur quod quando aliquid compositum creat secundum se totum non plus dicitur forma esse terminus formalis illius productiois quam materia. Quarto sequitur quod quandoque idem est terminus formalis et terminus totalis alicuius productiois. Unde licet quandoque distinguunt non oportet tamen semper sic esse ut patet satis. Ex praedicta descriptione sequuntur aliquae propositiones. Unde de secunda est quod eentia diuina non est terminus formalis diuine generatois. Patet ex hoc nonominis quia eentia diuina non habet esse per productiois igitur patet conclusio. Tertia propositio est quod persona diuina potest dici terminus formalis diuine generatois. non tamen distinguendo terminum formale contra terminum totale. patet quia ipsa simpliciter habet esse per productiois igitur etc. Cuius autem debeat proprie vocari terminus formalis vel terminus totalis vel neutro modo magis esset difficultas vocalis quam realis ideo de ea non est curandum tamen persona vere est terminus originis et est terminus ipsius productiois active quod respectu illius patet dicitur produceres. Quarta propositio est contra Decanum quod relatio est terminus formalis diuine generatois patet quod persona et relatio sicut filius et filiatio sunt omnibus modis idem in formaliter quam realiter igitur etc. Nec valet ratio sua. vnde arguitur sic. nihil idem est terminus formalis sed ipsa productio est relatio formalis et realiter. ergo relatio non est terminus formalis productiois. Sed licet ipse concedat quod relatio aliquid modo habet esse per generationem quod idem se ipsa. tamen quod ad esse terminum formale requiritur aliqua non ideitatem ad ipsam productiois habet esse quod non sit idem formalis et ita est ut dicitur quod generatio ipsa et filiatio sunt idem formaliter sequitur etc. Ad hoc ergo respondeo quod generatio actiua non est filiatio sed est pater et paternitas sicut generatio passiuua non est paternitas sed est filius et filiatio. Et ideo sic filius est terminus formalis generatois actiue sic etiam filiatio cum sit idem formaliter filio. quare etc. E. Sed contra praedictas conclusiones arguo sic. Primo contra primam quod eentia diuina non minus est ratio generandi in diuinis quam forma sit ratio generandi in creaturis quia nihil videtur ratio generandi in diuinis nisi eentia diuina sed quod forma in creaturis est ratio agendi vere dicitur forma agendi imo agere potest subiecto per formam et per consequens verum potest petere ipsi forme quod eodem modo quod eentia diuina est ratio generandi vere dicitur

Summi sententiarum

generans. Confirmat p ratione pma an op
positu. Similiter eentia est pater z omis pa
ter generat vel genuit. similis est pater filij et
no nisi illi que genuit zc. Secdo ptra secu
da pclusionone arguit sic illud qd est p se psti
tutu suppositu pducti z p supponit ipi gene
rationi magis puenit cu materia in genera
tione naturali qz cu forma substantiali. sz eentia
habet totu ee sibi ppiu in patre pns origi
ne qz sit in filio. ergo eentia magis habet ro
nem materie qz forme zc. Tertio arguit
ptra tertia pclusionone qz sicut arguit scotus
li. j. de quita. q. zc. essentia diuina datur siue
p comunicatur filio. Unde Jo. x. qd pater qui
dem dedit mihi manus omibz est. hoc aut no
pot ee nisi eentia diuina. Similiter Aug. xv.
de trin. c. xvj. Sicut natura prestat filio si
ne initio generatio. ita spu scro pstat eentiaz
sine initio spu sancti pcessio. modo illud qd
datur vel coicatur filio p pductione; nisi illud
sit res formalis illi pductionis no debet di
ci dari vel comunicari. igit zc. Quarto ar
guitur ptra vnu qd p supponit in omibz p di
ctis scz q eentia est pater qui generat z e filij
qui generat. qz si sic. vel ergo pater generat fi
liu natura vel volutate. Si natura ergo na
tura diuina erit aliquo mo pncipiū genera
tionis vel ergo se habebit sicut pncipiū effi
ciens ptra pma pclusionone vel sicut pncipiū
subiectu ptra scdam vel sicut pncipiū forma
le ptra tertia. Si dicat q volutate ergo libe
re z ptingenter pater generat filiu. qz qd vo
luntarie fit libere fit. Et ista est materia quaz
tractat magister di. vi. zc. **F** Ad ista re
spondet. Ad pma dico q no oportet conce
dere q eentia diuina sit ratio generadi in di
uinis. Secdo dico q pcesso q eentia diui
na sit ratio generandi in diuinis sicut forma
in creaturis tu no debet pcedi q eentia gene
rat. Et ca sup tacta est. qz eentia diuina non
distinguit a genito. Tertio concedo q for
ma vere z pzie agit z generat capiēdo age
re z causare pzie sicut phus capit quito me
thaphisice. Quarto dico q forma per se
agit ppositu vero siue suppositu solu p acci
dens agit vel generat secus tamē est de gene
rato qz ppositu p cise generat no forma aut
materia pzie loquēdo z scdm phm. Et si
dicat q actiones sunt supposito. dico hec p
positio no inuenit i phia sed aliqui forte tra
perunt ea ex dictis comentatoris z pot habe
re istu sensum vtz qz scz actiones reales sūt

supposito. id est singulariū. quia nihil ē rea
le nisi singulare. qre zc. Ad pfirmatione
q fiebat ex pma roe an oppositu ruder Deka
q eentia no est generans si li generas teneat
pure pncipialit radiectione sz ē res n generas
qz est eentia no generas. z qn dicit q eentia
est pater z ē pater filij pcedit. Sz vltra qua
do dicit q est pater generas vel no generas
ruder q si generas teneat sicut phus neutra ē
pcedenda. **L**ur ratio ē quia qn aliqd deter
minabile sumptū cū aliqua determinatōe p
dicatur de aliquo. requiritur q determinatio
p dicit vere de pncipali subiecto. sicut ad ve
ritate istius sortes est hō albus requirit veri
tas istarū triū sortes ē homo sortes ē albus.
homo est albus. z sic hec ē falsa eentia est pa
ter generas quia hec ē falsa eentia ē generas
z similiter hec ē falsa eentia ē pater no generas
qz hec ē falsa pat ē no generas. z sic in talibz
ppositis no oportet q ab illo a quo negatur
aliqd tale cōpositū affirmet vna ps sumpra
cū opposita ptradictione alterius. sicut no se
quit lapis no ē lignū albu ergo ē lignū no al
bum no est tamē omīno simile. qz nūqz inue
nitur nisi in deo zc. Si tamē illa ppositio ef
fentia est res generas v pater generas habe
ret istu sensum q eentia est aliqua res scz pat
qui est generas tūc eet cōcedenda. sed tūc no
valet psequētia. ergo eentia est generans z
ita ruder potest ad omia ibi inducta et alia
similia. Sed istam respōsionē reprobat
Breg. pmo in caplo dampnam concedit q
eentia ē spu sancti ab vtro q pcedēs. ergo pa
tri rōne debet pcedi q ē filius a patre nascēs
zc. Secdo quia rō negationis no valet.
quia de sorte nigro pcedit q ē albus mona
chus z tamē hec est falsa sortes ē albu. Sed
h nihil valet qz facillit dicit q illud dictū de
cretalis intelligit sicut iam dictū est zc. Nec
instantia valet quia ille loquit vbi ē determi
natio z dterminabile q vniformit significat
sepātū z pūctū. Sicut aut no est in ex
plo p dicto vt pater zc. Jo instantie Gregorij
pungūt ad vocē z no ad rē. qre zc. Ad se
cundā rationē dico pmo q opinio ponēs di
uinā essentia esse diuie generatōis subiectū
vel quasi materia; magis cōsistit in abusiuo
modo loquēdi qz in re ideo difficile est eam
reprobare. Secundo dico q proprie lo
quendo essentia nullo modo per se constitu
it suppositum productū nec est ibi proprie lo
quendo aliqua constitutio nec cōpositio

Questio septima

vt alias oñdā. q. viij. c. **S** Tertio dico q
pzie loquēdo eentia no supponit generatōi
vnde quis in creaturis in actione causarū
naturalū supponat materia tamē quantum
ad actionē dei no plus p supponit materia qz
forma. quia sicut de creat in materia pēstē
te ita posset materia in forma vel sub forma
pēstente creare quando ergo aliqd pducit
de aliquo qd no est distinctū realiter. tunc il
lud no est materia nec forma nec qz materia
nec quasi forma. Unde pari rōne qua aliqd
concederet ee in deo quasi materia. posset in
eo pcedi quasi cōpositio. Et sicut tu dicis q
eentia est quasi materia amouēdo quicqd ē
imperfectōis. z relatio quasi forma accipiēdo
quicqd est pfectionis. ita potest dici q ex ef
fentia z relatione est quasi ppositio accipien
do quicqd est pfectionis in cōpositione. qz
illa que sunt imperfectōis i cōpositione no
magis vident infepabilia a cōpositione qz
illa que sunt imperfectōis sint sepabilia a ma
teria zc. Et ideo sicut no est dicendū q eentia
est quasi cōposita vel qz imperfecta sic nec
quasi materia zc. Quarto dico p materia
minoris illius rationis q eentia habere to
tum ee sibi ppiū p prius origine qz sit in filio
potest intelligi dupliciter. Uno modo q sit
in patre tota. q est prior origine filio et sic est
pcedenda ad bonū sensū. Alio modo q ipa
met eentia sit prior origine filio. z hoc ē sim
pliciter falsū. tū qūocumqz hoc intelligat si
uetalis prioritas ibi pcedet siue no. hoc tamē
nihil valet vt pcludatur q eentia sit materia
vel qz materia sicut iaz dixi. quare zc. Ad
tertiā rōnem dico pmo q aliqd dari vel cōi
cari alicui p pductionē pot dupliciter intel
ligi. Uno mo de vtute sermonis z sic habere
ee in pducto p ipam pductionē. z distingui
ab eo est pzie dari vel cōicari p pductionē.
Un omē qd isto mo datur distinguit ab illo
z no est illud cui dat Alio mo pot illud intel
ligi iproprie ad bonū sensum z sic aliqd da
ri vel cōicari p pductionē est habere ee in p
ducto siue illud distinguit ab eo siue sit idē
cū eo. Secundo dico q pmo modo eentia
p pductionē no comunicat filio qz est idē fi
lio nec distinguit realiter ab eo z isto mo no
intelligunt ille auctoritates. Tertio di
co q scdo mo eentia p pductionē datur z cō
municat filio qz filius nascendo habet a pze
no solū vt sit filius sz etiā vt sit eentia z gene
raliter vt sit qcquid est. Et isto mo intelligū

tur ille auctoritates. nec est intelligendū q ef
fentia datur filio vt aliqd quod sit in eo. sz vt
aliqd qd ipse est. Quarto dico p materia
minoris q aliud est comunicari p aliquā p
ductionē z ee terminū formale illius pducti
onis qz spiratio actiua cōicatur filio p gene
rationē. Nā qcquid habet filius a patre per
generationē z spirationē actiua habet a pze
p generationē. z tamē spiratio actiua no est
terminū formalis generatōis z sic patet falsi
tas minoris. quare zc. **N** Ad quartā ra
tionem dico pmo q quādo dicit pater genu
it filiu volutate. iste ablatiu pot teneri dupli
citer. vno mo aduerbialiter alio modo noia
liter. Primo mo iterū pot sumi dupliciter vt
scdm q idē significat qd volūtate vt fm qd
signat idem quod libere libertate ptingēte.

Secundo dico q primo mo pat genuit filiu
um voluntate. id est voluntarie. quia no est
aliud dicere nisi q genuit filiu volens vel q
voluit generare. Sed scdo modo no genuit
voluntate. id est libere ptingenter. z hoc intē
dit magister. di. vi. quādo dicit q de nec vo
lens nec nolens genuit filiu zc. Et exponit d
voluntate pcedente vel antecedere scz ipi pa
tri de nouo. z sic hec est intentio sanctorū cō
tra hereticos q licet pater volens generet
filium no tamē genuit volutate id ē contin
genter sed necessitate id ē necessario z immu
biliter. no qdem necessitate indigentie vt co
actionis sed necessitate inenitabilitatis.

Tertio dico q isti ablatiui natura volun
tate zc quādo noialiter sumunt possunt du
pliciter cōstrui. Uno mo possunt cōstrui in
ratione alicuius formaliter denominatis si
cut dicim q homo ē albus albedine. z ignis
calidus calore. vel in ratione alicui pncipiū
elicientis sicut dicim q ignis calefacit calo
re z albu disgregat visum albedine quia ca
lor ē pncipiū elicitiuū calefactōis z albedo
disgregatōis. Quarto dico q pater pmo
mo no genuit filium volutate nec intellectu
nec natura qz deus no dicit dnomiatue ge
nerans a voluntate vel intellectu vel natu
ra. Sed dicit Dckam q denoiatur a gene
ratione generans sicut denoiatur a calefa
ctione calefacies. vel a fortitudine fortis. **H**
aut forte ē verū de virtute sermonis cū gene
ratio actiua z pater actiue generans sint om
nibus modis idem zc. Quid autē sit dicen
dum de secundo modo patebit ex sequēti ar
ticulo. Et h de primo articulo. **J** Quā
m 2

Primi sententiarum

tum ad scdm articulum in quo videndum vtrū in diuinis debeat cedere eē verā potentia generandi. Ponā tres conclusiones et eas declarabo. deinde arguā ptra p aliquas rationes et ad eas respondebo. Prima conclusio ē qd cōcedendum est a catholicis verā potentia generandi eē in diuinis. Secūda est qd nō est cōcedendum a catholicis diuinā eētā esse potentia generandi in diuinis. Tertia ē qd cōcedendum est a catholicis solā psonā eē potentia generandi in diuinis. Prima igitur conclusio formaliter respōsiua ad articulum est ptra aureolum. qd tenet qd in patre nulla ē oīno potentia vere pductiua vel elicitīua qua generet vel possit generare filiū. s; illa potentia qua dicitur posse generare ē solūmodo actualis pncipio et nō repugnātia terminorū sicut ē potentia qd deus potest eē de' et potentia qua pater potest eē pater zc. Un' dicit qd negatio potentie generandi in diuinis nō est negatio potentie pductiue. Et ad h' videt facere illud dictū Augustini ptra maximū li. iij. c. xij. dicentis qd filius nō genuit nō qz nō potuit s; quia nō oportuit. i. nō ex aliqua ipotentia fuit et psequens negatio potentie generatiue in diuinis nō ē negatio vere potentie zc. Sed breuiter trāseundo istam opinionē ptra eā et p conclusionem arguo sic pbando qd pater ē vera potentia pductiua filij capiēdo potentia pductiua p potestate seu in se pncipio pductiua. quia pater vere pducit filiū et est vere pncipiu pducens filiū. aliter nō vere generaret filiū. vnde valde multe sunt auctoritates Augustini et aliorum sanctorū qd pater ē pncipiu filij. S; vbi cumq; est pncipiu vere pducēs et aliqd vere pductū ibi ē potestas seu potentia pductiua. cū ergo h' sit in diuinis sedetur ppositū zc. Et breuiter dicere oppositū est stare in terminis nec est difficultas realis s; vocalis et nullius valoris. ideo de h' nō curo. Sed teneo qd simpliciter debet cōcedi qd in diuinis est vera potentia generandi. id dico qd negatio potentie generandi in diuinis ē negatio vere potentie pductiue. Nec Augustin' intendit oppositū qz Augustin' nō dicit qd filius nō potuit sed oppositū s; nō qz nō potuit ergo a fortiori nō est dicendum qd pater nō potuit imo argumentum posset reduci in arguentē. Exponendum est ergo illud dictū Augustini fm magistrū non qz nō potuit. i. nō ex ipotentia fuit qd valet tū ac si dicit nō qz ipotentia fuit s; nō sequit. nō fuit ipotens ergo potuit vel fuit potens

pducere filiū sicut nō sequit iste nō adultus nō est iniustus ergo est iustus quare zc. Secūda conclusio est qd nō ē cōcedendum a catholicis diuinā eētā esse potentia generandi in diuinis. Et ista ē ptra sanctū Thomā. pbatur tamē breuiter sic de nullo cōcedendum ē qd sit vere potentia generandi nisi de illo qd potest vere generare. h' videt clarū p quid nominis sed de essentia nō cōcedit qd vere possit generare in diuinis vt patet ex pmo articulo qre zc. R. Tamē ad maiore declarationem pducere conclusiois pmo notandū ē qd potentia et pncipiu possunt dupliciter sumi. Nam est quoddā pncipiu quod agit et est quoddā pncipiu quo agens agit. Exemplū pmi in naturalibus ignis generas ē pncipiu qd agit ignem et forma est pncipiu quo agit ignē. Exemplū etiā i artificialibus artifex est pncipiu qd agit sed ars est pncipiu quo agit. Secundo notandū qd loquēdo de potentia et pncipio generandi pmo mō omnes satis pueniunt qd essentia nō est pncipiu quod agit sed sol' pater est pncipiu qd generat. s; loquēdo de pncipio scdo mō sunt opinionēs. Quidā em' tenuerūt qd pncipiu psonalis est illo modo pncipiu generandi. Alij sicut thomas. egidius. scotus. et ockam qd tale pncipiu est ipa diuinā essentia et nō psonalis pncipiu patris. Tertio notandū qd inter alios Ockam magis pncipie declarat istam opinionē. Unde dicit qd ratio pducendi sine potentia elicitīua aut pncipiu elicitīuū alicuius pductionis ē illud qd necessario et p se requirit ad illā pductionē. Et qz essentia diuinā requirit ad generationē actiua et passiua. ideo ipa est rō eliciendi istas pductiones tam actiua qz passiuas. Sed quia ipa a nulla istarū realiter distinguitur et semp inter pncipiu et pncipiu tum est realis distinctio idō essentia nō ē pncipiu qd agit sed est pncipiu quo et ratio agendi. Contra tamen istū modū loquendi arguitur quia qua ratione ipē dicit qd in pncipiu qd agit et pncipiu debet esse distinctio realis. pari ratione et ita rationabiliter dico sibi qd distinctio inter eētā et psonā pductam erit insufficientis ad saluandum qd essentia aliquo modo sit pncipiu filij cuz sicut ipē dicit qd illa nō sufficit ad saluandum qd eētā sit pncipiu qd agit. quare zc. Unde contra istū modū loquendi pono aliquas ppositiones. Prima est qd ad hoc qd aliquid sit aliquo modo ratio pducendi

Questio septima

sine potentia elicitīua aut pncipiu elicitīuū alicuius pductionis nō sufficit qd necessario et p se requirit ad illā pductionē sed vltra h' requirit qd sic realiter distinctū a pducto per illā pductionē. Patet quia ipsemet cōcedit qd pncipiu psonalis nō est pncipiu generatiōis ppter istā rationē. quia nihil est pncipiu elicitīuū supius et tamē pstat qd ipa requirit necessario ad generationē. Igitur sequit ppositū. Secūda est qd in diuinis nihil est pncipiu quo pductiū filij sine etiā potentia aut aliq modo ratio generandi nisi pncipiu qd pducit. Patet ex pdictis. Et similiter quia nihil debet dici pncipiu sine potentia siue ratio generandi nisi illud qd potest generare et pncipiu. quare zc. Tertia est qd essentia diuinā nō est pncipiu quo pductiū filij nec aliq modo ratio siue potentia generandi. Patet et sequit ex pmissis. Quarta est cōtra Ockam et alios quos ipē sequit. qd psonalis pncipiu est pncipiu pductiū ipius filij et est ratio et vera potentia generandi. Patet quia psonalis pncipiu sicut paternitas vel generatio ē oīno modis idē psonē patris zc. Sed pater est pncipiu et potentia et ratio pducēdi quia ē illud quod pducit et etiā aliqualiter potest concedi qd est pncipiu quo. quia seipso sine alio pncipio quo ipē pducit. quare zc. et sic patet conclusio. Tertia conclusio est qd cōcedendum est a catholicis solam psonā esse potentia generandi in diuinis. Et ista sequit ex pdictis. Unde dico qd sola persona patris ē potentia actiua generandi et sola psona filij est potentia passiua generandi. Patet quia illi soli cōuenit vt sit potentia actiua generandi quod potest actiue generare et soli illi etiā cōuenit vt sit potentia passiua generandi quod potest siue generari sed solus pater potest generare in diuinis et solus filius generari sicut ponit fides catholica igitur conclusio vera. Unde patet qd potentia generandi actiue nō potest cōmunicari filio a patre. patet quia filius nō potest aliquid generare in diuinis. Quia aut ita sit solū tenendum est ppter auctoritatē scripture nec potest ad hoc fieri euidentis ratio. Tamē sanctus Thomas p aliquas rationes nūq; pbare qd nō possunt esse plures filij in diuinis sed Ockam ostendit eas nō valere et facit alias sed etiaz facile esset eas soluere. Ideo hoc solū tenendum sit dei auctoritate. Secūdo patet qd potentia generandi passiue potest cōicari et de facto cōicari filio a patre quia filius habet a patre vt sit po-

tentia generandi passiue zc. et hec de tertia conclusione. **S** ptra pdicta arguitur et pmo cōtra pma et scdam conclusiones simul quia si potentia actiue generandi sit vera potentia vt dicit pma conclusio. et illa solū ē in patre et nō in alia psona vt dicit tertia conclusio. sequit qd aliqua pfectio simpliciter sit in patre que nō est in filio sicut arguit scda ratio ante oppositū. q. Cōfirmat qz si pater potest generare et nō filius ergo aliqd potest pater quod nō potest filius et psequens nō sunt eque potentes nec quilibet oīno potens. sicut ibidem arguebat. Secūdo arguit cōtra scdam conclusionē p rationē sancti Thome quia illud est potentia generatiua siue pncipiu generandi in quocūq; generante in quo genitum assimilatur generati sicut homo genitus est similis homini generati in natura humana cuius virtute homo potest generare hominē sed in essentia tantū filius dei assimilatur patri generanti. igitur zc. Tertio arguit ad idē p rationē Scoti. quia si de' p impossibile generaret aliu deū et alius tertius deitas esset pncipiu illius et nō relatio igitur et nūc cū deus generat aliu qui est idē deus. Antecedens reputat notū et psequētia pbat. qz quicūq; est pfectionis in pncipio pductiua nō tollit ab alio quo rationē pncipij pductiui sed cōicari se in ideptitate numerali. pducto videt esse pfectionis in pncipio pductiua. quare quarto arguit quia fm Hyla. quinto de trini. et allegat magister di. v. Flatiuitas dei nō potest eā ex qua pfecta est nō tenere naturā. certum ē aut eā nō ex alia natura qz diuinā pfectam esse. s; natura diuinā pncipiu est ex qd est natiuitas filij. Itē magister dicit ibidē qd pater nō est potēs gignere. nisi natura. et potentia em' natura ē vel eētā quare zc. **A** Ad pdicta respōdet. Ad pma dico pmo qd loquendo de virtute sermonis pncipie nō est cōcedendum qd potentia generandi actiue sit in patre sed magis qd sit in filio. p; quia eē in aliq pnotat aliquā distinctionē s; pater et potentia generandi actiue sunt oīno modis idē idō sicut pater nō ē in pte sic potentia generandi actiue nō est in pte s; bñ est in filio sicut pater est in filio p circūcessionē zc. Secūdo dico qd loquendo ad bonum sensum et improprie pcedi qd potentia generandi actiue sit in patre et nō in filio. i. pater et nō filius. Tertio dico p materia psequētie et psequētis qd pfectio simpliciter dupliciter potest sumi. Uno modo p

aliqua perfectione que est simpliciter summa
et infinita carere omni imperfectioe et omni imperfec-
tioni incopossibilis. Alio modo per aliquam perfe-
ctionem que est in quolibet simpliciter perfecto. seu
vere inuenit in quolibet simpliciter perfecto.

Quarto dico quod primo modo potentia gene-
randi in diuinis seu quolibet relatio est perfectio
simpliciter sed non secundo modo. quare etc. Et si di-
catur quod saltem secundum primum modum aliquam perfectio
simpliciter in patre que non est in filio. Ad hoc
respondet Okkam dupliciter. vno modo conce-
dendo consequens quod sic accipiendo perfectiones
simpliciter non est inconueniens. alio modo negan-
do consequentiam vnde non sequitur paternitas non est
in filio et paternitas est perfectio simpliciter. er-
go aliqua perfectio simpliciter non est in filio. si-
cut non sequitur paternitas non est in filio et pater-
nitas est essentia ergo essentia non est in filio. Ad
confirmationem concedo illud consequens quod aliud potest
pater quod non potest filius. id est aliud potest producere quod
non potest producere filius. sed nego consequentiam ergo
non sunt eque omnipotentes vel non quilibet est
omnipotens et ratio alias dabitur quando tractabo de
equalitate personarum etc. Ad secundam negatur
maior et licet ipsa forte esset vera in creaturis in
posito tamen non habet veritatem eo quod principium pro-
ductiuum quo debet esse realiter distinctum ab
eo cuius est principium. quod non potest esse in proposito.
quia in illo in quo pater assimilatur seu potius
identificatur filio nullo modo distinguitur ab eo.

Ad tertium patet quod quicquid sit de antecedente
consequentia non valet. quia illa ipso facti necessaria
essentia diuina distingueret realiter a producto
ut patet. non sic autem in proposito. Et ad probandum
dico quod non est perfectionis in aliquo principio
productiuo esse aliquo modo principium eius quod
ab ipso est indistinctum. Nam hoc est impossibile et
excludit omnino rationem principii et principiatum. quare
etc. Ad quartum dico ad auctoritatem
Dylarii et ceteras similes sicut docet magister
ster ibidem quod natiuitas est perfecta ex natura. id est
ex patre qui est eadem natura cum filio. Et ad au-
toritatem magistri dico quod magister non inten-
dit aliud nisi quod pater nullo alio sed seipso potest
gignere. et hoc est verum etc. Sed huic expositi
omni videtur contrarium quod dicitur in libro de perfectis
spiritu sancti. afferens spiritum sanctum procedere de
diuinitate patris et non de paternitate et addit
quod opinio quod dicitur quod non procedit de diuinitate sed
de paternitate patenti fatuitate se suffocat. Re-
spondeo quod per ista et alia multa que iste ponit
non sunt vera de veritate sermonis imo sua im-

proprietas se suffocant si tantum forte illa fuisse
set opinio Anselmi. non est vis nec melius oportet
insistere expositio in se suis. ideo trahere laborat
quod afficiunt eius dicitur. Et hoc de secundo articulo etc.
D. Quantum ad tertium articulum in quo videtur
dum vtrum in diuinis debeat procedi esse generati-
onem proprie dictam alicuius rei. Ponam tres con-
clusiones et eas declarabo. Deinde arguam
contra per aliquas rationes et ad eas respondebo. Pri-
ma conclusio est quod in diuinis debet concedi esse
generationem proprie dictam. Secunda est quod in diui-
nis non debet concedi esse generationem successi-
uam. Tertia est quod in diuinis debet concedi esse
generationem eternam. Prima conclusio probatur
quod vere et proprie pater in diuinis generat filium
igitur conclusio vera consequentia clara et antecedens
est articulus fidei. Aliqua autem nituntur ad probandum
generationem in diuinis non solum auctoritate sed
etiam ratione sicut Scotus li. 1. s. 3. Okkam ostendit ra-
tiones suas non valere nec concludere. Iohannes bre-
uiter dico quod per nullam rationem naturalem probari potest
plures esse personas in diuinis sed quod sint plures per-
sone quare vna est pater et alia filius et quod filius ve-
re generetur a patre tenendum est sola fide. quare
etc. Secunda conclusio probatur quia nulla ge-
neratio est successiva in qua illud quod genera-
tur simul totaliter producit et non post pre-
missum sed filius in diuinis simul totaliter producit et non
post premissum igitur conclusio vera. Consequentia
clara et maior nota per quid nominis sed minor
est procedenda secundum fidem igitur etc. Tertia conclu-
sio probatur quod impossibile est aliquid realiter idem
cum diuina essentia esse non eternum sed tamen filius
quod generatio in diuinis est realiter diuina es-
sentia. igitur conclusio vera. Consequentia est clara
et antecedens certum. Nec est aliquo modo dif-
ficile videre quod productum possit esse coeui pro-
ducti quia etiam in creaturis agens creatum quod
non agit per motum sicut corpus luminosum producit
in instanti et per consequens si eternaliter esset eternaliter
produceret sicut declarat beatus Augustinus.
vi. de trinitate. c. 1. quare etc. Sed contra predictas
conclusiones sunt aliquae difficultates et primo
contra primam conclusionem. sicut arguitur in secunda ratione
ante oppositum videtur esse definitio generatiois
quod est quod generatio est productio alicuius de non esse
ad esse si autem deo non preuenire sed in diuinis non
potest preuenire definitio generatiois proprie dicte
quare etc. Secundo arguitur sic quod omnis generatio
est mutatio sed in deo non est mutatio igitur nec gene-
ratio. Consequentia patet et maior apparet quod ibi pro-
dicatur generatio de sua specie. Nam generatio est species

mutationis secundum omnes philosophos et mi-
nor patet Jacobi primo. Apud quem non
est transmutatio etc. Et similiter magister dis-
t. viii. probat quod solus deus est immutabilis et
per consequens ingenerabilis quia a quo negatur ge-
nus et species. quare etc. Tertio arguitur
contra secundam conclusionem quod omnis generatio est
successiva vel subita seu instantanea. Nam in-
finita non videtur esse medium sed generatio in di-
uinis non est subita vel instantanea cum ipsa sit
eterna ut dicitur conclusio tertia nullum autem eternum
est instantaneum igitur est successiva et habetur
positum etc. Quarto arguitur contra tertiam con-
clusionem quia nihil quod est prius alio est sibi co-
eternum sed pater est prior filio ergo non est sibi
coeternus et per consequens generatio non est eter-
na. Consequentia clara et maior videtur nota quia
prius et posterius non sunt simul sed omne quod
est prius alio est aliquando sine eo in aliquo si-
gno positi in quo non est aliud. Et minor patet
quia omne generans est prius genito saltem po-
tente originis. quare etc. Ad istas diffi-
cultates respondeo. Unum ad primam notandum est quod isti
termini transmutatio. factio. productio. genera-
tio. spiratio. habent diuersas rationes et notati-
ones. Nam isti factio et transmutatio notantur quod
res capiat esse de nouo. transmutatio autem ultra
factionem notat subiectum presuppositum et sic omnis
transmutatio est factio vel simpliciter vel secundum quod
non tamen e converso quia creatio non est proprie
transmutatio. Et isti termini non admittuntur in
diuinis ut patet. De istis autem terminis cau-
sa causatum causalitas vtrum in diuinis admit-
tantur diuersimode in doctoribus locutiones inueniuntur.
vnde magister dist. v. loquens de generatioe
in diuinis dicit. genitor gignens non gignenti
genitum causa est ut sit et deus sit. etc. Ideo licet
isti termini non sint in hac materia assueti non
est tamen inconueniens ipsos ad bonum sensum con-
cedi. Isti autem termini productio generatio spi-
ratio non notantur quod res sit de nouo sed solum quod
vnum sit ab alio. et est productio generatio ad genera-
tionem et spirationem. Et sic isti termini procedunt
in diuinis. Quid autem intersit inter gene-
rationem et spirationem alias patebit. Ex predicto
notabili sequuntur aliquid. Primo sequitur
quod non omnis generatio proprie dicitur productio de non esse
se ad esse. patet quod non omne genitum habet esse prius
non esse. Unum hoc non oportet vbi genitum est ea-
dem natura siue eadem essentia cum generante
quod in solo deo est possibile. Secundo sequitur
quod illa descriptio generatio est productio de non

esse ad esse non est vniuersaliter bona descriptio
generationis proprie dicte. sed solum generatiois
creature vel magis quedam differentia gene-
rationis temporalis et eterne. Tertio sequitur quod
non vniuersaliter nec omnino sicut se habet con-
ruptio ad non esse sic se habet generatio ad esse
patet quia de generatione eterna que est pro-
ductio alicuius ab ipso non esse precedente non est
illud verum sed si debeat habere veritatem hoc
est precise de generatione noua. Et sic patet re-
sponsum ex his ad tertiam rationem ante oppositum
questionis etc. Quarto sequitur ex predictis
quod generatio non vniuersaliter sed equiuoce dicitur
de generatione in diuinis et de generatione
in creaturis. Patet quia non conueniunt in dif-
finitione ut satis apparet ex dictis etc. simili-
ter non conueniunt in genere. quia omnis ge-
neratio in creaturis est transmutatio non autem
in diuinis ut patebit etc. Ad secundam nego
maior et dico quod mutatio non est generatio ad om-
nem generationem sed solum ad ea que est in crea-
turis nec generatio in diuinis est species mu-
tationis ut bene probatur ratio. Sed quia in
ista ratione tangitur quod solus deus est immutabi-
lis sicut tractat magister dist. viii. Q.

Iohannes gra huius distinguo huius quod mutatio du-
pliciter accipitur. Uno modo large et improprie. Alio
modo stricte et proprie. Large est et improprie dicitur ali-
quid mutari quod habet esse post non esse vel e converso et
ista mutatio vocatur a Damasceno permutatio. Alio
modo accipitur mutatio stricte et proprie dicitur permutatio
vel proprie dicitur mutatio quod aliquid recipit
aliquid quod prius non habuit. et sic si materia crea-
ta sub forma ipsa materia dicitur mutari quod
est sub forma et prius non fuisse sub ea si tamen totum
positum annihilaret ipsa materia diceretur mu-
tari non solum quod non est postquam prius fuit sed etiam
quod non haberet formam quam prius habuit. pro-
prie dicitur vero dicitur mutatio quando aliquid
manens secundum suam essentiam habet aliquid ipsum
informans quod prius non habuit vel e converso
ita quod subiectum manens prius est sub forma po-
tente sub peruatione vel e converso. Et hac dif-
finitione sequuntur alique positiones. Pri-
ma est quod quolibet predictorum modorum deus est
immutabilis. De primo modo patet quod deus est
necessario esse. si enim non esset necessario esset aliquid prius
eo quod posset facere ipsum post non esse et
per consequens non esset deus. De secundo modo patet
per idem. De tertio modo patet quod ens simpliciter infini-
tum nullo modo perfici potest sed est ens infini-
tum et infinite perfectum simpliciter siue hoc pos-

sit euidenter naturali ratione pbari siue nō.
 z psequens nō potest p̄fici quacūq; forma
 z psequens nec mutari de p̄uatione ad for
 mā vel ecōuerso. Et sic p̄z p̄positio z itelligit
 d̄ mutatioe de p̄ se q̄ aliqd̄ mutat̄ i sua nasa i
 trinsecet nō de mutatioe de p̄ accidens q̄ d̄
 diceref mutari p̄ cōmunicationē idiomatū
 p̄pter mutatiōē nature assumpte. Secū
 da p̄positio est q̄ solus deus ē imutabilis p̄
 mo modo. pater q̄ deus illo modo est imu/
 tabilis z nihil aliud a deo est imutabile illo
 modo quia deus in p̄ncipio om̄ia p̄ducit ita
 q̄ nihil ante fuit in rez natura p̄ter deum
 q̄uis hoc nō possit euidenter ratione natu/
 rali pbari s̄ hoc sola fide tenendū ē. Ter
 tia p̄positio quā pono p̄babiliter ē ista q̄ ali
 qua creatura ē vel esse potest imutabilis se/
 cundo z tertio modo. pater quia aliqua ē vl
 esse pot̄ que nullius ē receptiua sed tantū est
 receptibilis in alio. Jgit̄ zc. Consequētia
 pater. z antecedes apparet quia aliter esset p/
 cessus in infinitū. Nam accipio. a. creatura z
 si ergo. a. pot̄ aliquid alterius rationis reci/
 peretunc quero de illo sicut de priori. si pot̄
 aliquid recipere vel nō si non ergo p̄positū. si
 sic quero de illo alio recepto sicut de priori z
 sic vel erit p̄cessus in infinitū vel stabitur ad
 aliquid quod nihil pot̄ recipere nec p̄ p̄seq̄ns
 mutari aliquo alioz duoz modozū. unde li/
 cet ista ratio apparet cludat bene tamen
 scio q̄ nō demonstrat. Ex ipa aut̄ si vera sit
 sequit̄ hec quarta p̄positio q̄ nō solus de^o est
 imutabilis p̄mo z tertio modo patet clare.
 Ex p̄dictis apparet q̄ ista p̄sequētia nō va
 let hoc est in aliquo loco in quo p̄us nō fuit
 ergo mutat̄ localiter. Patz q̄ d̄ in p̄ncipio
 mōi fuit in aliq̄ loco in q̄ p̄ius nō fuit nec p̄
 p̄ter hoc fuit mutat̄ q̄ hoc fuit p̄ nouā p̄du
 ctionē loci. vñ talis p̄seq̄ntia nō valet vbi fie
 ret noua p̄ductio vel etiā localis mutatio lo
 ci sicut si turri imota moueat̄ aer circūstās
 zc. Secūdo patet q̄ ista p̄seq̄ntia nō valet d̄
 hoc verificant̄ termini accidentales q̄ est re/
 ceptiū accidentiū. Apparet clare de h̄ zc. et
 sic patet ad rōnes zc. R. Ad terciā rōem
 dico aliq̄s p̄positōes. Prima ē q̄ genera/
 tio in diuis nec p̄ductio successiua nec subi
 ta. patet q̄ vbi ē p̄ductū indiuisibile ibi nō ē
 p̄ductio successiua z vbi ē p̄ductio eterna nō
 nō est p̄ductio subita. Secūda est q̄ genera
 tio in diuis nō est p̄ductio instantanea loquē
 do de instanti ip̄is. sequit̄ ex p̄dicta. Ter/
 tia est q̄ generatio in diuinis est productio
 p̄tinua. pater q̄ fili^o temp̄ z sine interruptōe
 gignit̄ a patre. Quarta ē q̄ generatio in di
 uinis p̄ductio instantanea loquēdo de instā
 ti eternitatis q̄ est p̄ductio eterna. Un̄ si q̄
 ratur quid est instans eternitatis dico q̄ ip̄a
 eternitas que deus est. ē instans eternitatis.
 Que ideo dicitur instans quia sicut instans
 temp̄is si ēēt esset totū simul nec in eo esset p̄
 us z posterius. sic ip̄a paternitas tota simul
 sine successione p̄oris z posterioris existit.
 Et h̄is patet q̄ ista cōsequētia nō valet
 filius dei est in isto instanti nec ante fuit nec
 post erit. ergo incipit esse vel desinit esse. pa
 ter de instanti eternitatis zc. Secūdo patet
 infatuata subtilitas quozūdā dicentiū q̄ cō
 tradictoria sunt vera in eodē instanti eterni
 tatis. hoc em̄ clare falsuz est. quia sicut ad cō
 tradictoria esse vera in eodē tempe requirit̄
 quodlibet esse verū in toto illo tempe aliter
 nō eēt cōtradictoria sic ad ipsa eē vera in i/
 stanti eternitatis requireret̄ quodlibet eē ve
 rum eternaliter quod manifeste implicat zc
S Ad quartā rationē aliqua sunt notan
 da. Unde p̄mo notandū est q̄ hic est vna
 difficultas sc̄z vtrū q̄uis pater nō sit prior fi
 lio duratione debeat p̄cedi p̄or aliqua alia p̄
 oritate. Et quantū ad hoc ē int̄ doctores dis
 cordantia n̄ tā realis q̄ p̄babilis. Dēs ē in h̄ cō
 cordat̄ q̄ pater est p̄ncipiū filij z filius ori
 ginatur a patre sed in hoc discordant q̄ aliq̄
 dicunt q̄ ista nō sufficiunt ad hoc q̄ cōceda
 tur prioritas in diuis. Alij dicunt q̄ sic. Et
 quantū ad hoc magis innitendū est auctori
 tatibz q̄ rōnibz quia ad neutrā partē potest
 ratio sufficiens inueniri sed magis consistit
 in modo loquendi. ideo dico breuiter q̄ ve
 re z realiter pater est prior origine ip̄o filio.
 quia per esse prior origine hic nihil aliud in
 telligo nisi q̄ a patre originatur filius. siue
 q̄ pater est p̄ncipiū originis filij. excluden
 do alias significaciones huius termini pri
 us. de quibus dicaz inferius. Et sic clare pa
 tet veritas illius. zc. Secūdo notandum q̄
 adhuc circa hoc est alia difficultas an p̄cel
 so q̄ pater est prior origine filio. debet conce
 di q̄ pater sit in aliquo signo p̄ori nō nature
 vel durationis s̄z originis in quo nō sit fil^o.
 Et de h̄ bic tenet Scot^o q̄ sic sic p̄z in mul
 tis distinctōibz z q̄stionibz p̄mi libri. vñ ip̄e
 imaginatur q̄ sicut sunt instantia temporis
 ita sunt instantia vel signa nature z origis. Et

ponit istum p̄cessum q̄ in p̄mo instanti ori
 ginis sunt oia eēntialia sicut dicitur intelle
 ctus. actus intelligendi. z actus volēdi. In
 secundo signo originis pater generat filium
 In tertio p̄ducit spiritū sanctū z totus iste or
 do originis complet̄ in p̄mo instanti nature
 z in secundo instanti nature intellect^o diui
 nus z voluntas ferunt̄ respectu obiectoz se
 cundarioz. ita q̄ iste est ordo q̄ eēntialia sūt
 p̄ora notionalibz z notionalia sunt p̄ora eēn
 tialibz includentibz respect ad extra. Nec
 est imaginatio p̄dicti doctoris quā declarat
 in diuersis loc. Sed q̄uis forte aliqua isto
 rum dictozū possent bene intelligi sic. i. intel
 ligendo q̄ eēntia est aliquo modo prior p̄o
 nis quia cōmuniōr vel aliquo tali mō. Do
 dus tamē loquēdi est simpliciter falsus z ni
 mis abusu^o. Nec est facile declarare que res
 sint illa instantia vel signa. sed nolo hic infi
 stere. Qui aut̄ voluerit hoc reprobare vide
 at Okam di. it. p̄mi libri questione tertia.
T Tertio notandū circa declarationez
 p̄dictoz q̄ diuersi sunt modi p̄oritanis z p̄
 sterioritatis sicut patet in p̄dicamentis z. v. me
 thaphisice caplo de p̄ori qd̄ longū est nume
 rare z distinguere tamē inter alios isti vide
 tur esse magis famosi sc̄z p̄us duratione pri
 us natura. p̄us causalitate. p̄us cōitate. p̄us
 dignitate. p̄us fm locū. Prius aut̄ durati
 one est p̄uillime p̄us fm p̄m in p̄dicamen
 tis. p̄us natura est illud qd̄ potest eē sine po
 steriori sed nō ecōuerso. vt patet q̄nto metha
 phisice vnde fm p̄m materia est p̄or natu
 ra ip̄a forma z subiectū suo accidere salte z se
 parabili z p̄tes toto. p̄us causalitate est cau
 sa respectu sui causati z sicut dicit̄ p̄us causa
 litate ita posset dicit̄ p̄us p̄ductiuitate. Et pa
 ter distinctio h̄mōi ab alijs p̄dictis. quia fm
 p̄m causa z causati alij sunt simul dura
 tione nec opoztz q̄ causa sit p̄us natura suo
 causato. Et fm aliquos pater in diuinis est
 p̄or filio z tamen nec duratione nec natura.
 Prius cōmunitate est illud a quo nō p̄neri
 tur subsistendi p̄sequētia. Prius dignitate ē
 om̄e perfect^o respectu imperfectoz. z hoc si
 ue ex natura rei siue ex voluntate humana si
 cut rex est p̄or comite z comes milite. Prius
 fm locū cōtingit̄ dupliciter vel per compa
 ratiōē ad aliquid quod naturalit̄ est p̄mū
 aut ad aliquid qd̄ statuit̄ p̄mū. p̄mo mo
 do ignis est p̄or aere z aer aqua. sc̄do modo
 idem etiā respectu eiusdem potest esse prius

z posterius p̄pter diuersa que statunt̄ esse p̄
 ma sicut vult Aristoteles quinto methaphi
 sice. Istis p̄missis pono aliquas p̄positi
 ones de cōparatione p̄dictozū modozū p̄
 oritatis z posterioritatis. **U** Prima
 est q̄ alicui eidez cōpetunt diuersi modi p̄ri
 oritatis sicut idem respectu eiusdē potest eē
 prius duratione natura causalitate z digni
 tate. vt patet de celo respectu alicui^o noui ef
 fectus producti ab eo. Secūda est q̄ idē
 respectu eiusdem diuersis modis prioritatis
 z forma toto z parte. Tercia est q̄ aliqua
 sunt ordinata fm prius z posterius in quibz
 p̄rie dicit̄ q̄ prius est i aliquo priori in quo
 nō est posterius. Pater de ordinatis fm pri
 us z posterius quibz correspondet aliqua ex
 trinseca in quibz ordinant̄ sicut p̄us z poste
 rius fm tempus z fm locū ordinant̄ fm ali
 qua extrinseca quia scilicet aliqua pars tem
 poris correspondet priori z alia posteriori et
 similiter alius locus correspondet priori et
 alius posteriori vnde solum in talibz est illa
 locutio vera. Et de sic ordinatis sc̄dm tem
 pus vel durationē debet concedi p̄cise dis
 tincta instantia vel signa z de ordinatis fm
 locū concedi distincta loca. Quarta p/
 positio est q̄ aliqua sunt ordinata fm prius
 z posterius in quibz nō p̄rie dicit̄ q̄ prius ē
 in aliquo priori in quo nō est posterius. Pa
 ter de ordinatis sc̄dm prius z posterius qui
 bus nō correspondet aliqua extrinseca in q̄
 bus ordinatur sicut deus est prior creatura
 causalitate natura dignitate sup̄posito q̄ nō
 eēt tempus aut locus imo om̄i alio extrinse
 co circūscripto In talibz ergo nō est ille mo
 dus loquendi. prius nec in talibus est ratio
 nabile querere vtrū posterius sit in priori vl
 nō Et si recipiat̄ talis modus loquendi. tūc
 debet concedi q̄ posterius est in suo priori z
 nō prius in aliquo priori sicut materia est p̄
 or natura ip̄a forma z ip̄a forma non est in
 aliquo priori sed forma est in illo priori. si/
 militer totum est prius perfectione z digni
 tate sua parte. non tamē potest dari aliquod
 prius in quo sit totum z non sit pars sed po
 test dari aliquod prius perfectione in quo
 sit pars z non totum scilicet ip̄summet totū
 zc. Sic ergo patet contra Scotum q̄ licet
 pater sit p̄or origine filio pater tamē nō ē in
 aliq̄ signo p̄ori in q̄ nō sit fil^o nec ē aliq̄ tale
 signū vel instās. sed fili^o bñ est in aliquo pri/
 z posterius p̄pter diuersa que statunt̄ esse p̄
 ma sicut vult Aristoteles quinto methaphi
 sice. Istis p̄missis pono aliquas p̄positi
 ones de cōparatione p̄dictozū modozū p̄
 oritatis z posterioritatis. **U** Prima
 est q̄ alicui eidez cōpetunt diuersi modi p̄ri
 oritatis sicut idem respectu eiusdē potest eē
 prius duratione natura causalitate z digni
 tate. vt patet de celo respectu alicui^o noui ef
 fectus producti ab eo. Secūda est q̄ idē
 respectu eiusdem diuersis modis prioritatis
 z forma toto z parte. Tercia est q̄ aliqua
 sunt ordinata fm prius z posterius in quibz
 p̄rie dicit̄ q̄ prius est i aliquo priori in quo
 nō est posterius. Pater de ordinatis fm pri
 us z posterius quibz correspondet aliqua ex
 trinseca in quibz ordinant̄ sicut p̄us z poste
 rius fm tempus z fm locū ordinant̄ fm ali
 qua extrinseca quia scilicet aliqua pars tem
 poris correspondet priori z alia posteriori et
 similiter alius locus correspondet priori et
 alius posteriori vnde solum in talibz est illa
 locutio vera. Et de sic ordinatis sc̄dm tem
 pus vel durationē debet concedi p̄cise dis
 tincta instantia vel signa z de ordinatis fm
 locū concedi distincta loca. Quarta p/
 positio est q̄ aliqua sunt ordinata fm prius
 z posterius in quibz nō p̄rie dicit̄ q̄ prius ē
 in aliquo priori in quo nō est posterius. Pa
 ter de ordinatis sc̄dm prius z posterius qui
 bus nō correspondet aliqua extrinseca in q̄
 bus ordinatur sicut deus est prior creatura
 causalitate natura dignitate sup̄posito q̄ nō
 eēt tempus aut locus imo om̄i alio extrinse
 co circūscripto In talibz ergo nō est ille mo
 dus loquendi. prius nec in talibus est ratio
 nabile querere vtrū posterius sit in priori vl
 nō Et si recipiat̄ talis modus loquendi. tūc
 debet concedi q̄ posterius est in suo priori z
 nō prius in aliquo priori sicut materia est p̄
 or natura ip̄a forma z ip̄a forma non est in
 aliquo priori sed forma est in illo priori. si/
 militer totum est prius perfectione z digni
 tate sua parte. non tamē potest dari aliquod
 prius in quo sit totum z non sit pars sed po
 test dari aliquod prius perfectione in quo
 sit pars z non totum scilicet ip̄summet totū
 zc. Sic ergo patet contra Scotum q̄ licet
 pater sit p̄or origine filio pater tamē nō ē in
 aliq̄ signo p̄ori in q̄ nō sit fil^o nec ē aliq̄ tale
 signū vel instās. sed fili^o bñ est in aliquo pri/
 z posterius p̄pter diuersa que statunt̄ esse p̄
 ma sicut vult Aristoteles quinto methaphi
 sice. Istis p̄missis pono aliquas p̄positi
 ones de cōparatione p̄dictozū modozū p̄
 oritatis z posterioritatis. **U** Prima
 est q̄ alicui eidez cōpetunt diuersi modi p̄ri
 oritatis sicut idem respectu eiusdē potest eē
 prius duratione natura causalitate z digni
 tate. vt patet de celo respectu alicui^o noui ef
 fectus producti ab eo. Secūda est q̄ idē
 respectu eiusdem diuersis modis prioritatis
 z forma toto z parte. Tercia est q̄ aliqua
 sunt ordinata fm prius z posterius in quibz
 p̄rie dicit̄ q̄ prius est i aliquo priori in quo
 nō est posterius. Pater de ordinatis fm pri
 us z posterius quibz correspondet aliqua ex
 trinseca in quibz ordinant̄ sicut p̄us z poste
 rius fm tempus z fm locū ordinant̄ fm ali
 qua extrinseca quia scilicet aliqua pars tem
 poris correspondet priori z alia posteriori et
 similiter alius locus correspondet priori et
 alius posteriori vnde solum in talibz est illa
 locutio vera. Et de sic ordinatis sc̄dm tem
 pus vel durationē debet concedi p̄cise dis
 tincta instantia vel signa z de ordinatis fm
 locū concedi distincta loca. Quarta p/
 positio est q̄ aliqua sunt ordinata fm prius
 z posterius in quibz nō p̄rie dicit̄ q̄ prius ē
 in aliquo priori in quo nō est posterius. Pa
 ter de ordinatis sc̄dm prius z posterius qui
 bus nō correspondet aliqua extrinseca in q̄
 bus ordinatur sicut deus est prior creatura
 causalitate natura dignitate sup̄posito q̄ nō
 eēt tempus aut locus imo om̄i alio extrinse
 co circūscripto In talibz ergo nō est ille mo
 dus loquendi. prius nec in talibus est ratio
 nabile querere vtrū posterius sit in priori vl
 nō Et si recipiat̄ talis modus loquendi. tūc
 debet concedi q̄ posterius est in suo priori z
 nō prius in aliquo priori sicut materia est p̄
 or natura ip̄a forma z ip̄a forma non est in
 aliquo priori sed forma est in illo priori. si/
 militer totum est prius perfectione z digni
 tate sua parte. non tamē potest dari aliquod
 prius in quo sit totum z non sit pars sed po
 test dari aliquod prius perfectione in quo
 sit pars z non totum scilicet ip̄summet totū
 zc. Sic ergo patet contra Scotum q̄ licet
 pater sit p̄or origine filio pater tamē nō ē in
 aliq̄ signo p̄ori in q̄ nō sit fil^o nec ē aliq̄ tale
 signū vel instās. sed fili^o bñ est in aliquo pri/
 z posterius p̄pter diuersa que statunt̄ esse p̄
 ma sicut vult Aristoteles quinto methaphi
 sice. Istis p̄missis pono aliquas p̄positi
 ones de cōparatione p̄dictozū modozū p̄
 oritatis z posterioritatis. **U** Prima
 est q̄ alicui eidez cōpetunt diuersi modi p̄ri
 oritatis sicut idem respectu eiusdē potest eē
 prius duratione natura causalitate z digni
 tate. vt patet de celo respectu alicui^o noui ef
 fectus producti ab eo. Secūda est q̄ idē
 respectu eiusdem diuersis modis prioritatis
 z forma toto z parte. Tercia est q̄ aliqua
 sunt ordinata fm prius z posterius in quibz
 p̄rie dicit̄ q̄ prius est i aliquo priori in quo
 nō est posterius. Pater de ordinatis fm pri
 us z posterius quibz correspondet aliqua ex
 trinseca in quibz ordinant̄ sicut p̄us z poste
 rius fm tempus z fm locū ordinant̄ fm ali
 qua extrinseca quia scilicet aliqua pars tem
 poris correspondet priori z alia posteriori et
 similiter alius locus correspondet priori et
 alius posteriori vnde solum in talibz est illa
 locutio vera. Et de sic ordinatis sc̄dm tem
 pus vel durationē debet concedi p̄cise dis
 tincta instantia vel signa z de ordinatis fm
 locū concedi distincta loca. Quarta p/
 positio est q̄ aliqua sunt ordinata fm prius
 z posterius in quibz nō p̄rie dicit̄ q̄ prius ē
 in aliquo priori in quo nō est posterius. Pa
 ter de ordinatis sc̄dm prius z posterius qui
 bus nō correspondet aliqua extrinseca in q̄
 bus ordinatur sicut deus est prior creatura
 causalitate natura dignitate sup̄posito q̄ nō
 eēt tempus aut locus imo om̄i alio extrinse
 co circūscripto In talibz ergo nō est ille mo
 dus loquendi. prius nec in talibus est ratio
 nabile querere vtrū posterius sit in priori vl
 nō Et si recipiat̄ talis modus loquendi. tūc
 debet concedi q̄ posterius est in suo priori z
 nō prius in aliquo priori sicut materia est p̄
 or natura ip̄a forma z ip̄a forma non est in
 aliquo priori sed forma est in illo priori. si/
 militer totum est prius perfectione z digni
 tate sua parte. non tamē potest dari aliquod
 prius in quo sit totum z non sit pars sed po
 test dari aliquod prius perfectione in quo
 sit pars z non totum scilicet ip̄summet totū
 zc. Sic ergo patet contra Scotum q̄ licet
 pater sit p̄or origine filio pater tamē nō ē in
 aliq̄ signo p̄ori in q̄ nō sit fil^o nec ē aliq̄ tale
 signū vel instās. sed fili^o bñ est in aliquo pri/
 z posterius p̄pter diuersa que statunt̄ esse p̄
 ma sicut vult Aristoteles quinto methaphi
 sice. Istis p̄missis pono aliquas p̄positi
 ones de cōparatione p̄dictozū modozū p̄
 oritatis z posterioritatis. **U** Prima
 est q̄ alicui eidez cōpetunt diuersi modi p̄ri
 oritatis sicut idem respectu eiusdē potest eē
 prius duratione natura causalitate z digni
 tate. vt patet de celo respectu alicui^o noui ef
 fectus producti ab eo. Secūda est q̄ idē
 respectu eiusdem diuersis modis prioritatis
 z forma toto z parte. Tercia est q̄ aliqua
 sunt ordinata fm prius z posterius in quibz
 p̄rie dicit̄ q̄ prius est i aliquo priori in quo
 nō est posterius. Pater de ordinatis fm pri
 us z posterius quibz correspondet aliqua ex
 trinseca in quibz ordinant̄ sicut p̄us z poste
 rius fm tempus z fm locū ordinant̄ fm ali
 qua extrinseca quia scilicet aliqua pars tem
 poris correspondet priori z alia posteriori et
 similiter alius locus correspondet priori et
 alius posteriori vnde solum in talibz est illa
 locutio vera. Et de sic ordinatis sc̄dm tem
 pus vel durationē debet concedi p̄cise dis
 tincta instantia vel signa z de ordinatis fm
 locū concedi distincta loca. Quarta p/
 positio est q̄ aliqua sunt ordinata fm prius
 z posterius in quibz nō p̄rie dicit̄ q̄ prius ē
 in aliquo priori in quo nō est posterius. Pa
 ter de ordinatis sc̄dm prius z posterius qui
 bus nō correspondet aliqua extrinseca in q̄
 bus ordinatur sicut deus est prior creatura
 causalitate natura dignitate sup̄posito q̄ nō
 eēt tempus aut locus imo om̄i alio extrinse
 co circūscripto In talibz ergo nō est ille mo
 dus loquendi. prius nec in talibus est ratio
 nabile querere vtrū posterius sit in priori vl
 nō Et si recipiat̄ talis modus loquendi. tūc
 debet concedi q̄ posterius est in suo priori z
 nō prius in aliquo priori sicut materia est p̄
 or natura ip̄a forma z ip̄a forma non est in
 aliquo priori sed forma est in illo priori. si/
 militer totum est prius perfectione z digni
 tate sua parte. non tamē potest dari aliquod
 prius in quo sit totum z non sit pars sed po
 test dari aliquod prius perfectione in quo
 sit pars z non totum scilicet ip̄summet totū
 zc. Sic ergo patet contra Scotum q̄ licet
 pater sit p̄or origine filio pater tamē nō ē in
 aliq̄ signo p̄ori in q̄ nō sit fil^o nec ē aliq̄ tale
 signū vel instās. sed fili^o bñ est in aliquo pri/

Primi sententiarum

ori in quo non est pater. scz in ipomet patre in quo non est pater. quare etc. Sed ad hoc circa illos modos prioritatis et posterioritatis videndum est qui repiantur vel non in diuis. Et de hoc pono aliquas positiones.

Prima est quod primus et secundus nullo modo possunt reperiri in deo per respectum ad intra. patet quia omnia ibi sunt simul duratioe et natura vt patet. Secunda est quod nec quicquid nec sextus possunt reperiri in deo. patet quod ibi nihil est perfectius alio vel dignius sed quicquid est ibi est infinite perfectum. Similiter ibi nihil est in alio tanquam in loco et illo modo quo deus est in loco quicquid est ibi est in eodem loco. Tertia positio est quod secundus modus prioritatis. scz prioritas causalitatis extendendo prioritatem causalitatis ad prioritatem productionis reperitur in diuinis. patet quia attribuitur patri respectu filii et vice versa respectu spiritus sancti. Et ista prioritas vocatur prioritas originis. Ex hoc patet contra Decimum quod paternitas est prior origine filiatione. Nam pater et paternitas sunt omnibus modis idem. quare etc. Et sic non est verum quod dicitur quod filiatione non originatur a paternitate nec est prior origine filiatione. sed est solus prior filiatione. quod est prietas patris qui est prior filio. cuius prietas est filiatione etc. Secundo patet quod iste modus prioritatis in diuinis solus habet locum inter personam et personalem prietatem. et nullo modo inter essentiam et personam seu relationem patet clare intuenti etc. Quarta positio est quod etiam quod prioritas. scz prioritas coitatis reperit in diuinis. patet quia talis prioritas non est nisi consequente non reuertibilitatis. et hoc aliquo modo est in diuinis scz in essentia respectu persone vel relationis. quod bene sequitur. a. est pater. ergo. a. est essentia scz non reuertit quia non sequitur. filius est essentia ergo filius est pater et sic essentia est communior quam persona etc. y

Ex his sequuntur aliqua. Primo sequitur quod diuina essentia et intellectio vel volitio diuina quia idem sunt omnibus modis est aliquo modo prior qualibet persona vel relatione diuina et hoc prioritate communuatis. Secundo sequitur quod noticia diuina creaturarum. siue respectu creature est aliquo modo prior qualibet persona vel relatione diuina. Patet quia sequitur a. est pater ergo est noticia creature non e converso. Tertio sequitur quod spiratio actiua est aliquo modo prior generatione actiua quam passiuam. De generatione actiua patet. quod omne ge-

nerans spirat non e converso. De generatione passiuam etiam patet quia spiratio actiua est in patre. qui est prior filio in quo solus est generatio passiuam. quare etc. Quarto sequitur quod tertia generatio actiua quam passiuam est aliquo modo prior spiratione passiuam. patet quia tam pater quam filius est prior spiritus sancto. quare etc. Sic igitur apparet quales modi prioritatis debeant concedi in diuinis et qualiter debent intelligi. Tunc ergo ex predictis patet responsio ad formam quarte rationis. Unde negatur maior. Et ad probationem dicitur quod licet prius et posterius duratione non sunt similes sed omne quod est prius sit in aliquo signo prior etc. tamen non oportet sic esse ubi solum est prioritas originis sicut est inter patrem et filium in diuinis. quare etc. Et hoc de tertio articulo et tota questione etc.

Questio octaua.

Intra decimam

distinctionem et alias sequentes in quibus magister agit de processione spiritus sancti eterna. Quero vtrum concedendum sit spiritus sanctum procedere a patre et filio vnica spiratione siue tanquam ab vno principio.

Arguit primo quod non. quod spiritus sanctus non procedit a patre et filio. igitur questio falsa. etiam clara. ante probat quod quod documens aliquid est in se principium sufficientes ad aliquid producendum per illud producere omne alio circumspecto. Ita quod omne aliud ad hoc videtur sufficiens ad producendum spiritum sanctum quod dicere quod pater esset insufficientes esset absurdum. igitur pater sine filio potest producere spiritum sanctum. quare etc. Confirmatur quod spiritus sanctus non distinguitur a filio precise quod procedit ab eo. igitur nulla est ratio quare procedat a filio. Consequenter patet quod ista videtur potissima ratio et ante probatur. quia si filius per filiationem distinguitur a spiritu sancto. igitur seclusa spiratione adhuc haberet unde distingueretur a spiritu sancto et etiam spiritus sanctus ab eo. quare etc. Secundo sic spiritus sanctus non procedit ab vtroque tanquam ab vno principio. igitur questio falsa. Consequenter est clara. ante probatur quia si pater et filius essent vnum principium spirans vel predicatum huius positionis supponit per essentiam vel vna persona vel per duabus personis vt patet ex dictis in alia questione nec secundum quia pater et filius non sunt vna persona. nec tertium quia tunc sequitur quod pater

Questio octaua

et filius essent aliquid vnum quod non esset spiritus sanctus quod est falsum. Confirmatur per hylam. de trinitate dicentem quod spiritus sanctus a patre et filio auctoribus procedens est. et per consequens sunt duo auctores non vnus spirator. Tertio sic spiritus sancti processio non est spiratio sed est generatio ergo questio falsa. Consequenter est clara. antecedens probatur quia omne quod vere producit de substantia patris vere generat et eius productio est generatio. scz spiritus sanctus producit a patre et de substantia patris sicut filius igitur generatur sicut filius quare etc. Confirmatur quia si non. hoc non est nisi quod principium productionis spiritus sancti est voluntas et non filius sed hoc non valet. cum quia non est verum vt patet ex dictis. cum quia in nobis actus et habitus voluntatis quorum principium est voluntas ita naturaliter generant sicut ipius intellectus quare etc. In oppositum arguit per magistrum et per determinatores ecclesie extra de summi. et si. ca. li. vi. In ista questione erunt tres articuli iuxta materias trium argumentorum ante oppositum questionis factorum. Primus vtrum concedendum sit quod spiritus sanctus procedit a patre et filio. Secundus vtrum concedendum sit quod spiritus sanctus procedit ab vtroque tanquam ab vno principio.

Tertius vtrum concedendum sit quod spiritus sancti processio sit generatio. B. Quantum ad primum articulum pono tres conclusiones et eas declarabo. Prima conclusio est quod spiritus sanctus procedit a patre et filio eternaliter.

Secunda conclusio est quod spiritus sanctus procedit a patre et filio vniformiter. Tertia conclusio est quod si spiritus sanctus non procederet a filio non distingueret ab eo realiter. Prima igitur articulos et grecos est in discordia. in illa magister est ex fine supponenda et ratione probanda. Aliquod autem nunc ista conclusio rationibus probare. scz simpliciter dico quod per rationes hoc non potest concludi scz omnes rationes que ad hoc fierent possent facile solui. id solum est tenendum auctoritate fidei scz ex determinatione ecclesie dei nec aliter ea probare. Secunda conclusio probatur quod spiritus sanctus non procedit a patre principaliter scz ab vtroque equaliter vt dicit magister igitur etc. Tunc est hic aduertendum quod licet vniformiter potest dupliciter intelligi. Vno modo vt excludit omnem ordinem in personis producentibus inter se. Alio modo vt excludit omnem ordinem in productione. Primo modo dico quod pater et filius non spirant oino vniformiter quod inter personas producentes est ordo originis inter se vt di-

ctum est in alia questione. Secundo modo dico quod spirat oino vniformiter ita quod spiritus sanctus in nullo signo et instanti spirat vna persona in quo non spirat alia sicut imaginantur aliquid. quod in aliquo signo originis spirat pater in quo non spirat filius. Si queratur an debeat concedi quod pater spirat spiritus sanctum per se origine quam filius spirat eum. dico quod si per spirare prius origine nihil aliud intelligatur nisi quod pater spirans est prior origine vel quod pater non ab alio habet spirare filius hoc habet a patre tunc illud est concedendum. et isto modo intelligunt sancti sicut Augustinus quando dicit quod spiritus sanctus principaliter procedit a patre. Similiter Jeronymus et hyla. quando dicunt quod procedit a patre per filium. et Rich. quando dicit quod spiritus sanctus procedit a patre mediante et a filio immediate. intelligunt enim quod pater a nullo habet quod spirat et ita principaliter et non per alium. filius autem hoc habet a patre quia sibi communicat esse et spirare etc. quare etc. Tertia conclusio probatur quia est vna propositio conditionalis cuius antecedens et consequens sic se habent quod impossibile est ita esse sicut significatur per antecedens quin ita sit sicut significatur per consequens. igitur ipsa est vera. Consequenter patet quia hoc requiritur et sufficit ad veritatem conditionalis. Et antecedens apparet quia est vna conditio nalis. cuius antecedens est impossibile vt clare est igitur impossibile est ita esse sicut significatur per illud antecedens. quare etc. Et propter consimilem rationem concedo istam si spiritus sanctus non procederet a filio ipse distingueret ab eo etc. Tunc circa ista conclusionem aduertendum quod quando doctores querunt vtrum si spiritus sanctus non procederet a filio adhuc distingueret vnus ab alio. Ista conclusio potest habere duplicem sensum. Vnus est an precise per hoc quod filius spirat spiritus sanctum et ipse spiratur a filio. filius distinguitur a spiritu sancto. ita quod hunc esse ab illo sit precisa ratio distinctionis eorum. Alius est vt ex hoc quod spiritus sanctus distinguitur a filio possit concludi quod procedat ab eo. et hoc est contra grecos quod procedit primus et negat secundum. Et in hoc sensu tractat illa questio a pluribus doctoribus antiquis. scz in primo sensu tractat a huiusmodi modernis et siue illi duo sensus distinguuntur de veritate sermonis siue non. tamen de vtroque erit videndum. C. Quantum igitur ad primum notandum est quod de institutione et distinctione personarum in diuinis diuersae fuerunt opiniones.

Primi sententiarum

Una fuit q̄ p̄fone ſcipis diſtinguunt. Se-
cunda fuit q̄ p̄ciſe per relatōes reales diſti-
guunt. Tercia q̄ p̄mo diſtinguuntur
per p̄prietates abſolutas z quaſi ſecundario
per relationes. Quarta poſſet eē q̄ p̄ciſe diſ-
tinguerent p̄prietates abſolutas. Sz cir-
ca iſtas opiniones nolo inſiſtere q̄ vero eas
voluerit p̄ſcrutari videat Ockam circa diſ-
tinctionē vicēſimā ſectā vbi tractat iſta mate-
ria. verū eſt tamē q̄ ip̄e tenet ibidē. z in pluri-
bus locis in p̄mo libro innitit iſti opinioni q̄
p̄ſonediuine ſtituunt z diſtinguunt per rela-
tiones originis. vnde dicit q̄ paternitas eſt
ſentia diuina ſtituit p̄ ſe vnū ſez patrē z ſic
p̄ paternitatē conſtituit pater z diſtinguitur
a filio. Sed breuiter tranſeūdo. quia nō
reputo multū vtile hic inſiſtere. arguo cōtra
hoc ſic. quia ad hoc q̄ aliqd̄ per ſe z p̄prie cō-
ſtituat ex aliquo requirit q̄ illa diſtinguant
aliquo modo. hoc em̄ eſt euidēs z hoc etiam
p̄cedit iſte doctor. ſed pater z paternitas i di-
uinis nullo modo diſtinguunt. quia nihil ve-
re affirmat de vno z negat de alio vel econ-
uerſo plus q̄ de eēntia diuina in quibz ſcōm
ip̄um nulla eſt oīno diſtinctio hoc em̄ videt
clarū z videt ſequi ex dicitis illius doctoris
imo in p̄mo q̄ſtione tertia ponit iſtā regulaz
q̄ om̄niſ p̄ſiſtio cōpōſita ex iſtis terminis p̄z
z paternitas in q̄ p̄dicat verbū quod eſt no-
ta diſtinctionis eſt falſa de virtute ſermonis
Ideo ibidē negat iſtā. paternitas eſt i patre.
Igit ſequit q̄ nulla rōne poteſt dici q̄ pater-
nitas ſtituitur ex patre qd̄ ip̄e nō concepit
vnde miror quomodo tant̄ doctor talē con-
cluſionē poſuit zc. D. Secundo no-
tandum magis accedendo ad p̄ſiſtū q̄ mul-
ti conueniūt in hoc q̄ in filio ſunt eēntia di-
uina filiatio z ſpiratio actiua. ſed iſti diuerſi-
ficant. quia quidā dicunt q̄ eſſentia z filiatio
tantū ſtituit perſonā filiū z q̄ ſpiratio acti-
ua in filio ē quaſi aduenticia ita q̄ nō conſti-
tuit filiū in eſſe p̄ſonali. Alij dicunt oppo-
ſitum ponentes q̄ tam eēntia q̄ filiatio z etiā
ſpiratio actiua p̄currūt intrinſece ad p̄ſona-
litatem filiū nec eſt ſibi aduenticia imo ſi fili-
us niſi ſpiraret nō remaneret p̄ſona eo q̄ ca-
reret ſpiratione que intrinſece p̄currūt ad eē-
p̄ſonalitatem. Alij etiā dicunt q̄ in filio p̄e-
ter ſpirationē actiua. que realiter diſtingui-
tur a ſpirituſancto eſt aliqd̄ ſufficient̄ diſ-
tinguens ip̄m ab eo ſez ip̄a filiatio zc. Sz
circa iſtas opiniones nolo inſiſtere quia hoc

reputo inutile. qui vero earū reprobationes
voluerit videre legat magiſtrū Gregoriū in
iſta materia. mihi autē ſufficit contra iſta ra-
tio ſupra facta. Ideo breuiter dico q̄ om̄es
ille opiniones ſunt falſe et p̄cedunt ex falſa
imaginatione. quia ſic loquētes imaginant̄
q̄ eēntia diuina z filius z filiatio diſtinguan-
tur z q̄ eēntia ſit quaſi materia reſpectu filia-
tionis z filiatio ſit q̄ſi forma eius z q̄ ex vtro-
q̄ reſultat perſona z q̄ ſic conſtituat perſo-
na quaſi ſimiliter ſicut cōpōſitum. ſubſtātia
le conſtituitur in eſſe per ſuā formā. hoc autē
oīno negari debet de perſona diuina z de q̄
libet re que eſt diuina eēntia. quare om̄es ta-
les opiniones ſunt fugiende tanq̄ venenoſe.
Tercio notandū circa iſtam materiā
q̄ aliqd̄ eſſe diſtinctū alicuius poteſt in-
telligi dupliciter. vno modo vt per huiusmo-
di diſtinctū intelligamus aliqd̄ exiſtens
extra animā ſcōm ſe ab alio diſtinctū ſicut
dicimus q̄ homo per animā ſuā diſtingui-
tur ab azino z q̄ vna anima ſcōm ſe diſtingui-
tur ab alia. Alio modo vt per diſtinctū in-
telligamus aliqd̄ per quod poteſt vere cō-
cludi aliqd̄ ab aliquo eē diſtinctū ſicut di-
cimus q̄ accidens in ſacramēto altaris diſ-
tinguitur ab alijs per hoc q̄ ip̄z nō eſt in ſub-
iecto ſicut alia accidentia. hoc autē modo di-
cimus in diuinis q̄ pater diſtinguit a filio p̄
hoc q̄ ip̄ſe a nullo eſt z filius eſt ab eo z hoc
vtriq̄ ſic eſſet etiā ſi nulla anima hoc cōſide-
raret. Ex hoc patet q̄ in p̄mo ſenſu filiū
diſtinguitur a ſpirituſancto ſc̄ipo. z non ali-
quo ſuū p̄prie z ſm̄ intransitiua constructione
nem loquendo. Quod patet quia filius eſt p̄-
ſona ſimpliciffima. igit a quocunq̄ diſtinguit
ſc̄ipo diſtinguit. Secdo p̄z q̄ in ſecūdo ſen-
ſu filius diſtinguit a ſp̄ſancto nō p̄ciſe qz
ſpirituſanctus p̄cedit ab eo. Nam filius diſ-
tinguitur a ſpirituſancto etiam per hoc q̄
ip̄ſe eſt a patre naſcendo z ſpirituſanctus a
patre nō naſcendo ſed p̄cedēdo. igit nō
p̄ciſe per hoc filius diſtinguitur a ſpirituſ-
ancto q̄ ip̄ſe ſpirat ſpirituſanctum. conſe-
quentia tenet quia non eſt idem eſſe a patre
naſcendo z eſſe a patre nō naſcendo z cetera.
Et breuiter iſtud non eſt aliud dicere niſi q̄
per aliud medium bene concludimus ſpiri-
tuſanctuz eſſe diſtinctū a filio qz per iſtud
quia ip̄ſe ſpirituſanctus p̄cedit ab eo. et
ſic pater declaratio concluſiois quo ad p̄-
mum ſenſum ſuprapoſite diſtinctionis.

queſtio octaua

Quantū autē ad ſecundū ſenſum diuerſi
ſunt modi dicēdi. aliq̄ em̄ dicūt q̄ nō ſequi-
tur ſp̄ſanct̄ nō p̄cedit a filio. ergo nō di-
ſtinguit ab eo. Alij autē dicunt oppoſitū di-
uerſis tñ modis. Nam qdā dicūt q̄ facta illa
ypotheſi ſp̄ſanct̄ z filius eēnt vna p̄ſona
genita z ſpirata z p̄ ſis nō diſtingueretur
Alij dicūt q̄ nō diſtinguerent nō tñ qz cō-
currerent in eandē p̄ſonā ſed qz filius tñc
nō eſſet p̄ſona. z mlte tales ſantaſtice yma-
ginatioes poſſent recitari ſed trāſeo. Uerū
eſt q̄ mgr̄ Gregorius ponit iſtā p̄cluſionē
q̄ iſta p̄ſa eſt bona ſp̄ſanctus nō p̄cedit
a filio ergo nō diſtinguit ab eo. Quā p̄bat
p̄mo ſic. qz ſi ſp̄ſanctus nō p̄cederet a fi-
lio ſp̄ſanct̄ nō eēt nec eſſz p̄ſona. p̄ſa pa-
ter z aſſs pater. qz ſi ſp̄ſanctus nō p̄cede-
ret a filio ſp̄ſanct̄ nō eēt ſp̄ſanct̄ nec
donū patris z filij. z ita nec p̄ſona. qre zc.
Secdo qz filiū eſt p̄ ſe p̄ncipiū ſp̄ſancti
ergo ſi filius nō p̄duceret ſp̄ſanctū ip̄e
ſp̄ſanctus nō p̄duceret. ſed ſi nō p̄duce-
ret nō eſſet igit zc. Tercio ſi aliq̄ creatu-
ra nō p̄duceret a filio ip̄ſa non p̄duceret a
p̄re. igit ſi ſp̄ſanct̄ nō p̄duceret a filio ip̄-
ſe nō p̄duceret a p̄re. z p̄ ſis ſi non p̄duce-
ret a filio ip̄ſe nō eſſz z p̄ ſis a nullo diſtin-
gueret zc. Sz extra hoc pono aliquas p̄po-
ſitiones. Prima eſt q̄ illa p̄ſa eſt bona.
patet. qz illud aſſs eſt i poſſibile. z ad impoſ-
ſibile ſequit qd̄ libet. Secda eſt q̄ illa cō-
ſequētia nō magis valet. ſp̄ſanct̄ nō p̄ce-
dit a filio ergo nō diſtinguit ab eo. q̄ iſta va-
let ſp̄ſanct̄ nō p̄cedit a filio ergo diſtin-
guit ab eo. patz qz vtraq̄ eſt neceſſaria p̄
rōnem dictā. Tercia eſt q̄ licet iſta p̄ſa
valet. tñ rōnes illi doctoris nō p̄bat ſpaz
eſſe bonā. patet qz petunt p̄ncipiū vt pater
intueti. imo eēnt deriſorie apd̄ vnū grecuz
q̄ negaret ſp̄ſanctū p̄cedere a filio. Jo
miror tātes rōnes fieri ab aliq̄ ſubtili viro.
Quarta p̄po eſt. q̄ licet illa p̄ſa valet. tñ
non eſt euidens nec pōt euidenter p̄bari in
via de lege ordinata quia illa p̄ſa ſola fide
credit eſſe bona. qz p̄cedit aſſs eē impoſſi-
bile. z q̄ illud ſit impoſſibile nō eſt euiden-
ter p̄batū. ſed ſola fide creditum vt patz zc.
Si ſo q̄rat vtrū iſta cauſalis ſit vera. qz
filius p̄ducit ſp̄ſanctū ip̄e ſp̄ſanctus
diſtinguit a filio. Dico q̄ ſic. qz ſicut filiū ē
ca ſibi vt ſit q̄quid eſt extendendo nomen
cauſe large ad oē p̄ncipiū p̄ductū. ſic eſt

ſibi cauſa vt diſtinguit a quolibet qd̄ non
eſt. z hoc ſufficit ad veritatē illius cauſalis
Dico tñ q̄ eius veritas nō pōt euidēter p̄-
bari ſicut nec veritas ſupradicte p̄dictiona-
lis. etiā p̄ceſſa ypotheſi q̄ pater z filij z ſp̄ſ
ſanctus ſunt tres p̄ſone z vna eſſentia. Nam
ex hoc aſſcedente non plus ſequit euidēter
nobis q̄ ſp̄ſanct̄ p̄cedat a filio q̄ oppoſi-
tū. vel q̄ pater p̄cedat a ſp̄ſancto zc. Uñ
ad rōnes p̄dicti doctoris p̄t faciliſter rīde-
ri qz petūt p̄ncipiū zc. Et hec de p̄mo ar-
ticulo.

Quantū ad ſecundū articulū in q̄ vidē-
dum vtrū p̄cedendū ſit q̄ ſp̄ſanct̄ p̄cedat
a p̄re et filio tanq̄ ab vno p̄ncipiū. ponam
tres p̄cluſiones z eas p̄ ordīne declarabo.

Prima eſt q̄ p̄z filiū p̄ducūt ſp̄ſanctū
nō tanq̄ duo p̄ncipiū ſed tanq̄ vnū p̄nci-
piū. Secda eſt q̄ p̄z filiū p̄ducūt ſp̄ſanctū
ſanctū nō in q̄tū diſtincta p̄ncipiū nec in-
q̄tū vnū p̄ncipiū Tercia eſt q̄ p̄z filiū
nō ſunt oīno reſpectu ſp̄ſancti ſicut reſpe-
ctu effect̄ creati vnum p̄ncipiū. Prima
p̄cluſio p̄bat p̄ determinationē ecclē Et
tra de ſum. trini. z ſc. ca. li. vi. vbi dicit q̄ ſp̄ſ
ſanctus eternaliter ex patre et filio. nō tāq̄
ex duobz p̄ncipijs ſed tāq̄ ex vno p̄ncipio.
nō duabz ſpiratōibz ſed vna ſpiratōne p̄ce-
dit. z in fine damnanē z improbanē oppo-
ſitum dicētes. quare zc. Dico tñ q̄ iſta p̄clu-
ſio tenēda eſt ſola fidei auctoritate. z nō poſ-
ſet p̄vinci ratione. etiam p̄ceſſa p̄ſonaz di-
ſtinctione z p̄ductione zc. Secda p̄clu-
ſio p̄bat. quia ex iſta p̄pōne. pater z filiū in-
q̄tū vnum p̄ncipiū ſpirant vel p̄ducti-
cunt ſp̄ſanctū. ſequit q̄ om̄nia q̄ eſſent
vnū p̄ncipiū ſpirarent ſp̄ſanctum. qd̄
eſt manifeſte falſum. qz tres p̄ſone q̄ ſunt
vnum p̄ncipiū nō ſpirant ſp̄ſanctum
Et ſimiliter ex iſta p̄pōne. pater z filiū in q̄-
tū diſtincti vel in q̄tū diſtincta p̄nci-
pia p̄ducunt ſp̄ſanctū. ſequit q̄ om̄nia
diſtincta p̄ducūt ſp̄ſanctū. qd̄ eſt mani-
feſte falſum. Utraq̄ p̄ſa patet. quia argui-
tur a p̄pōſitione reduplicatiua ad ſuā expo-
nentes. ſicut bene ſequitur. homo in q̄tū
rationalis eſt riſibilis ergo om̄ne rationale
eſt riſibile. vt patet in logica. Et ideo que-
libet illaz p̄pōſitionum de virtute ſermonis
eſt vna excluſiua falſa. quare p̄cluſio vera.
Dico igitur q̄ loquendo de virtute ſer-
monis. pater z filius nec ſpirat ſp̄ſanctū

Primi sententiarum

In quibus sunt unum nec in quibus sunt distincti. Et si sancti videant aliqui dicere quod spirant in quibus sunt unum. non est intentio eorum quod talis propositio sit vera de virtute sermonis. sed hoc dicunt ut denotent unitatem spirationis et non pluralitatem. ita quod quis pater et filius sint distincte personae spirantes non distinctis spirationibus sed unica spiratione etc.

Tercia conclusio probatur. quod licet concedatur quod pater et filius sunt unum principium spiritus sancti sicut procedit quod sunt unum principium creature tamen non est omnino simile. sed in hoc est differentia quod scilicet pater et filius et spiritus sanctus sunt unum principium naturale respectu creature quod sunt natura divina que est principium creature. sed pater et filius non sunt sic principium naturale sed notionale ut patebit. ita quod in prima principium est terminus essentialis superponens immediate pro essentia. et est sensus pater et filius sunt unum principium creature id est sunt una essentia que est principium creature. sed in secunda principium est terminus non essentialis sed notionalis non superponens immediate pro essentia sed pro persona.

B Tamen ad declarationem istius conclusionis est advertendum quod licet de ista propositione pater et filius sunt unus spirator sint opiniones. et aliqui negent eam alii concedant. tamen ista ab omnibus coiter conceditur pater et filius sunt unum principium spirans spiritus sanctum. Unde dicit Augustinus. Fatendum est patrem et filium principium esse spiritus sancti non duo principia. sed sicut pater et filius unus deus. et ad creaturam relative unus creator et unus dominus. sic relative ad spiritum sanctum unum principium. li. de trinitate. ca. xiiij. Unde de isto auctoritas Augustini est ita expressa. et etiam ista positio ita inolevit ut eam negare non sit securum. Sed tamen dubium est apud aliquos verum hoc sit de virtute sermonis verum. Et videtur quod non propter rationem secundam factam ante oppositum. Tamen circa hoc sunt varii modi dicendi. quorum aliquos recitabo et quod magis mihi videntur adpositum.

Prima igitur opinio est quod pater et filius sunt unum principium spirans spiritus sanctum propter unam vim spirativam que vterque spirat. Tamen imaginatur ista opinio quod in divinis sit aliquod principium quo. sicut voluntas. vel aliquod tale elicivum spirationis active. ita quod pater et filius sint illud principium quo. seu illa vis spirativa. et ad istum

sensum facit Scotus magnam difficultatem in ista materia. Sed istud non valet. tamen primo. quod non est ponenda aliqua vis spirativa que sit principium quo spiritus sancti et non principium quod. ut patet ex alia questione. Tamen secundo quod hic queritur de principio quod. ideo procedit de alio tali principio quo. non posset dici principium spirans spiritus sancti. quod proprie non procedit de alio quo quod spirat. si. nisi sit principium quod etiam formaliter ponentes talia principia quo. quare sequitur hoc non valere ad propositum. etc.

Secunda opinio est quod pater et filius sunt unum principium spiritus sancti. ita quod per principium supponat ibi non tamen per essentia vel voluntate divina seu aliam principium quo elicivum spiritus sancti. sed etiam supponit per aliam quod non est idem formaliter cum divina essentia. Tamen imaginatur ista opinio imo expressis ponit quod pater et filius sunt unum principium ex divina essentia et spiratione activa. quod quidem vere est spirans spiritus sanctum nec tamen principium quo sed quod. Tamen infert De kam tenes istam opinionem quod aliter pater et filius potest procedi unum principium spirans spiritus sanctum. si ne unus spirator que possit procedi quod tres persone sunt unum principium creans sine unus creator. quod prima habet duas causas veritatis scilicet quod pater et filius sunt una divina essentia que est principium quo elicivum spiritus sancti. et etiam quod pater et filius sunt unum vere spirans spiritus sanctum quod non est formaliter divina essentia. sicut nec pater est formaliter essentia divina queis realiter. Sed secunda non habet nisi unam causam veritatis scilicet quod tres persone sunt una essentia que est principium productum essentia creata etc.

Sed hec opinio deficit sicut et prima opinio. Primo de principio que et principio quod etc. Secundo quod inicitur falso fundamentum de istis constitutionibus et constitutionibus idem. ut patet ex alia questione. Tercio quia constat quod non magis distinguitur spiratus a spirante que genitus a generate. et per omnes tamen distinguitur spiritus sanctus ab illo constituto quod spirat ipsum quantum filius a patre que generat eum sed filius distinguitur a patre personaliter. et ista distinctio personalis est maxima distinctio que sit in divinis. ergo illud constitutum unicum sic precise sumptum distinguitur a spiritu sancto personaliter. et per omnes tamen sicut pater. Tamen igitur illud constitutum non sit pater nec sit filius sequitur quod spiritus sanctus distinguitur ab alio personaliter. et tamen de illo non est verum dicere quod sit pater nec etiam quod sit filius quod videtur falsum. Alique alias rationes faciunt

questio octava

Grego. sed transeo eas. quia videntur mihi petere principium. etc. Tercia opinio licet non admittat in divinis principium quo sed solum principium quod. nec procedat ibi tale constitutione que dicta est. tamen ad salvandam illam opinionem esse vera dicitur tria. Primum est quod pater et filius non sunt unum principium essentialiter. si. quia nullum essentialiter spirat aut spiratur. sicut nec generat aut generatur. Secundum est quod nec sunt unum principium personale. quod illud principium quod est pater et filius non est aliqua persona sicut pater et filius non sunt aliquid una persona. Tertium est quod sunt unum principium notionale. et hoc sequitur ex alijs sufficienti divisione. Et ista tria dicta mihi videntur vera ad bonum intellectum. tamen Ad tenes istam opinionem declarando. ponitur per principium notionale dicitur se intelligere aliquid principium commune pluribus personis et non omnibus. Sic enim vult ut illo termino principium notionale non pro voce vel conceptu communi ipsis personis. et concedit quod illud principium commune est spiratio activa. et hoc diffuse declarat. Sed breviter non videtur mihi quod ista opinio sic intellecta ut ea deducit possit sustineri. nisi procedo quod in divinis aliquid una res scilicet una spiratio activa sit due res. et tamen non sit tres res quod non videtur mihi verum aut procedendum. etc.

Quarta opinio est magistri Grego. quod tamen non ponit asserendo sed probabiliter loquendo. unde dicit licet dicta propositio sit coiter concessa et vera non tamen de virtute sermonis est accipienda. Sed ad bonum intellectum sanctorum doctorum est procedenda. Pro declaratione autem sue intentionis dicit quod nunquam in creaturis concurrunt simul plures per se cause ad unum effectum nisi una casualiter causet que alia. vel omnes simul plus vel magis causent que illarum una tamen. sicut dicit esse manifestum Sed spiritus sanctus quis a duobus scilicet a patre et filio producat non tamen aliter ab uno que ab alio. nec ab ambobus simul magis vel plenius que ab altero tamen. ac per hoc non procedit ab eis tanquam ex duobus principijs sed tanquam ab uno. ideo sancti hoc denotare volentes dixerunt patrem et filium non esse duo principia sed unum principium. si. Et ita propter eandem rationem dixerunt tres personas esse unum principium creature non tria principia queis etiam alia ratione speciali possit dici unum principium creature. si. quod sunt una essentia que est omnium creatorum

unum principium. non tamen isto modo pater et filius possunt dici unum principium. si. ut supra satis dictum est. Tamen ad istud propositum inducit iste doctor auctoritatem magistri. sed non curo recitare. quod si oppositum dicti sui esset ita intelligibile sicut sunt verba magistri sunt multo melius contra ipsum que pro ipso. Ad istud etiam propositum videtur esse aliter. li. primo. ca. iij. sum. sue. ubi dicit quod hec propositio pater et filius sunt unum principium. si. est eodem modo locutionis accipienda quo illa propositio quod dicitur. si. est multiplex propter diversos effectus. ita quod eodem modo per unum effectum que habet pater et filius et spiritus sanctus dicuntur unum principium. et quod eodem modo procedit ab eis. si. etiam dicuntur unum principium ipsius. Itaque ad istud propositum inducit verba de creaturis ubi supra. Tamen non dicitur ibi quod pater et filius sunt unum principium. si. sed quod est ex eis non tanquam ex duobus principijs sed tanquam ex uno principio. Tamen patet quod quod spiritus sancti noluit affirmare unitatem principii. ideo ait tanquam ex uno sed quod voluit affirmare unitatem spirationis aut una spiratione. nec dicit tanquam una spiratione sicut dicit tanquam ex uno principio. Sic ergo formaliter et inseparabiliter ac uno modo penitus pater et filius spirant sicut alter eorum formaliter. et sicut si essent penitus idem principium. Et ideo dicuntur unum principium. si. et non duo principia ne. si. aliquid diversitas modi spirandi detur intelligi. Sed tamen loquendo de virtute sermonis potest dici quod pater et filius sunt duo principia si. sicut sunt duo que principiant spiritum sanctum. Tamen hoc videtur velle Hilarius dicens spiritum sanctum esse a patre et filio auctoribus. non dicit auctore. videtur ergo posse ex hoc concludi patrem et filium esse auctores. et per omnes spiratores et principia. si. non tamen debet concludi quod spirant tanquam duo principia sed tanquam unum propter causas superius dictas etc.

Quinta opinio est magistri Johannis de ripa cui non placuit predicta opinio propter quod dicit magister Gregorius quod si ipse videtur distinctionem formalem non incidisset in illud baratrum magne absurditatis dicens quod pater et filius sunt duo principia etc. Positio autem sua que ad istud propositum iuxta imaginationem suam stat in hoc quod sumendo spirationem activam per communi notionem pater et filius sunt unum principium spiritus sancti. Sed sumendo spirare pro producere pater et filius sunt duo respectu spirationis producte. et impugnat magister Gregorius negando sibi quod due cause create possint in unum et eundem

effectum equaliter currere. et hoc declarat diffuse etc. Sed breuiter ista opinio est tunc obscura quod indignū est in ipsa stare. potest autem faciliter impugnari. Primo quod supponit distinctionem formalem. vbi non est procedenda etc. Item supponit quod spiritus sanctus non omnimode ab eodem principio procedit per communicationem et perductionem. hoc autem negat sibi. et satis patet huius dicti falsitas per supra dicta. quare etc. Item non querit hic nisi de principio quod et illud non est essentia. siue iste terminus principii quod non supponit immediate per essentia. et ideo videtur procedere positum. dicendo quod sumendo spirare perducere pater et filii sunt duo principia quoniam hic non queritur de principio spirante spiritus sancti nisi in quantum spirare sumit perducere. et ideo positio nihil significat. Unde sicut ipse dicit contra Gregorium. ita dico quod si ipse vidisset veritates et habuisset veram logicam non incidisset in barbarum tante obscuritatis ut poneret tale distinctionem formalem. quod vere sua ymaginatio repugnat intellectui inclinato ad veritatem etc. Et ideo quibus magister Gregorius declarauerit suam intentionem in isto proposito valde clare et pulcre. tamen destruedo alias opiniones adhuc potest sua opinio fortiter confirmari supponendo duas suppositiones. Prima est quod licet aliquid predicatum seu proprietatem vere predicet de patre et etiam de filio quod tamen non competunt spiritus sancto. tamen in nulla re incompleta significabili pater identificat filio quoniam in eadem identificatur spiritus sancto. Et hoc est quod pater et filius non conueniunt in aliquo vno incompleta significabili nisi in essentia in qua etiam conueniunt. Aliter enim oportet dicere quod aliqua res in diuinis esset due res et non esset tres res et esset due persone et non esset tres persone quod omnino videtur irrationabile. Secunda suppositio quod illa res in qua persone conueniunt non perducit ad intra nec aliam modo perducitur. Patet quod essentia nec generat nec generatur. nec spirat nec spiratur. modo nulle sunt alie productiones ad intra. Et his formatur talis ratio que est fortis. quod si dicas quod de virtute finis loquendo pater et filius sunt vnum principium spirans spiritus sanctum. quod vtrum illud principium sit vna res vel non. Si non. ergo non est principium. sed principia. et etiam non potest dici quod non sit vna res. quod iste terminus vna res dicitur de omni subiecto supposito in diuinis cum dicatur de isto

termino trinitas etc. Si autem dicatur quod sit vna res. tunc quod vtrum illa sit plures vel non. si sit plures sequitur quod due persone conueniunt per ipsam. sed due persone non conueniunt in aliqua re quoniam in ea tres conueniunt ut patet per primam suppositionem. sed illa res in qua tres conueniunt est essentia. si ergo non spirat ipsum. ut patet per secundam. quare etc. **R.** Secunda opinio saluo meliori iudicio potest probabiliter poni. Unum quicquid sit de veritate dicti magistri Gregorius. tamen contra suum modum ponendi declarabo quatuor positiones. Prima est quod ita faciliter vel non magis difficulter potest de virtute sermonis sustineri quod pater et filius sunt vnum principium non plura principia spiritus sancti. sicut quod vnus deus spirat spiritus sanctum. et non sunt plures dii. patet. quia sicut magister Gregorius querit de illo termino vnum principium per quo supponit. ita queram ab eo de hoc nomine vnus deus et poterit fieri omnino similibus difficultas de vno sicut de alio. ut patet cuilibet subtili etc. Unum arguit contra istum doctorem. Nam secundum ipsam secundam propositio est concedenda. quia ipse in illa questione vtrum deus genuit deum concedit quod sic. et tamen negat quod sint plures dii. et per consequens ipse habet etiam concedere quod deus spirat deum. nec sunt plures dii. modo sicut ad istam deus generat deum. sequitur ista vnus deus generat deus. satis enim esset extraneum dicere quod deus generat deum. negando quod vnus deus generat deus. sic ad istam. deus spirat deum sequitur ista vnus deus spirat deum. et per consequens ipse habet concedere quod pater et filii sunt vnus deus qui spirat spiritus sanctum. nec sunt plures dii. sed omnino ita faciliter potest sustineri quod pater et filius sunt vnum principium quod spirat. si. et non sunt plura principia. Et sicut ipse procedit quod pater et filius non sunt duo dii. et quod iste terminus deus in diuinis non debet concedi in plurali. ita eque apparetur equali facilitate potest iste dicere quod pater et filius non sunt duo principia. et quod iste terminus principium in diuinis non admittit dici in plurali. Unum nec ipse nec alius pro eo potest facere aliquod argumentum per rationes ad probandum quod pater et filius sunt principia. quoniam ita forte posset fieri ad probandum quod sunt dii. Cum ergo ipse concedit quod non sunt plures dii. ipse habet dicere quod non sunt plura principia. sed vnum principium. Si hoc queratur pro quo suppo-

nit ille terminus principium. Pro ista sit hec secunda propositio. quod ille terminus pro nullo immediate supponit. sicut nec iste terminus trinitas pro nullo immediate supponit ut dictum fuit in questione de trinitate. tamen supponit pro pluribus mediate scilicet pro patre et filio. Patet quia prout ibi sumitur conuertitur vniuersaliter cum isto termino complexio pater et filius dicendo quod quicquid est pater et filius est principium spiritans. si. et similiter quicquid est principium etc. est pater et filius. Et si dicatur contra. quod hec est vera pater est principium spirans. si. ergo ille terminus non vniuersaliter simpliciter conuertitur cum hoc toto pater et filii. Pro isto sit hec tertia propositio quod ille terminus principium equiuoce seu non eodem modo significandi sumitur hic et ibi. quia dico quod prima non supponit immediate pro aliqua persona. in secunda pro supponit immediate pro patre. sicut etiam cum dicimus deus generat deum deus spirat. si. Unde in prima licet deus sumitur personaliter et supponit immediate pro persona patris. sed in secunda licet deus potest stare pro personis patris et filii. Et si isto modo stet tunc proprie loquendo licet deus supponeret immediate pro pluribus. et non nisi mediate pro vna re. scilicet pro essentia. et ideo non capitur eodem modo hic et ibi. et sic dico in proposito. Et si dicatur secundum predicta iste terminus principium esset terminus collectivus. quia in prima propositio ne supponeret immediate pro pluribus et non sic supponeret pro aliquo illorum plurium. Pro isto sit quarta propositio quod sicut iste terminus trinitas est nomen collectivum supponit immediate pro tribus personis et pro nulla illarum. ita hic iste terminus principium immediate supponit pro duabus personis et pro nulla illarum. Patet ex dictis nec videtur mihi aliquis melior modo dicendi tenendo quod iste terminus deus nullo modo debeat concedi in plurali etc. Si hoc dicat magister Gregorius vel alius pro eo quod ex istis dictis ipse habet positum. quia ex quo processum est quod principium vno modo supponit pro aliqua persona immediate. scilicet pro patre et pari ratione pro filio. sequitur quod in plurali numero potest supponere immediate pro filio. Ad hoc dicitur sibi quod non secundum ipsam. quia sicut ipse concedit quod iste terminus deus non admittitur in plurali quibus

supponat immediate pro pluribus. ita potest dici quod iste terminus principium non admittitur in plurali. Et si dicatur contra hoc realiter habet positum licet non vocaliter ita dicam quod realiter habetur contra ipsam quod essent plures dii licet non vocaliter. sicut possit facilliter ostendi et satis patet intuenti. et etiam ex dictis in questione de trinitate. Et sic patet probabiliter quid sit dicendum hic. Et hec de secundo articulo.

Quantum ad tertium articulum in quo videndum vtrum procedendum sit quod spiritus sancti processio sit generatio. Primo ponatur et declarabo triplicem conclusionem. Secundo mouebo et soluam triplicem dubitationem. Prima conclusio. Passiua spiritus sancti processio non est generatio. nec spiritus sanctus ad intra est genitus aut generabilis. Secunda conclusio. Passiua. scilicet processio spiritus sancti generatio ac ipsa distinctio non est a nobis in via perfecte cognoscibilis. Tercia conclusio. Passiua spiritus sancti processio et filii generatio ac ipsa distinctio est a nobis in via aliquo modo intelligibilis. Prima conclusio est certa ex fide. quia cum non sit nisi vnus filius in trinitate. intra illud. Sic deus dilexit mundum ut filium suum vnigenitum daret etc. propter quod in symbolo confitemur vnicum dei filium. et cum etiam filius non sit filius nisi quia genitus. et quod filius vtriusque genitus ut dicit Augustinus. v. de tri. ca. vi. sequitur. si. nec est filius nec est genitus nec generabilis ad intra. et per consequens processio passiua non est generatio passiua. et sic patet conclusio prima etc. Secunda conclusio patet. quod vtriusque processio sine perductione est a nobis per statum vie ineffabilis. vnum secundum magister sicut de generatione filii scriptum est. generationem eius quis enarrabit. ita de. si. potest dici. processiones eius quis enarrabit. Et ideo dicitur spirationis a generatione. et cur spiratio. si. non dicitur generatio. et cur. si. non dicitur filius. ita quod ambo dicantur filii et geniti. in vita ista non possumus perfecte cognoscere vel enarrare. Et hec intentio est Augustinus. et hylas. in lra. Si militer Damasceni li. primo vbi dicit. Quoniam est quedam differentia generationis et spirationis didicimus. quis autem est modus differentie nequaquam. quibus autem intelligere ista non possumus veraciter. tamen sic esse confitemur et credimus. Vult enim dicere quod ista non possumus perfecte intelligere. Tercia conclusio

clusio patet quia omnia que possumus aliq...
mo intelligere possumus et explicare. no stat...
em aliquid credere et illud nullo modo in...
telligere sicut supra dixi in q. de trini. et cla...
rum est qd omne qd possumus aliquo modo...
intelligere possumus aliquo mo explicare...
zc. Et ideo cu reuerentia mgr'i Gregorij ap...
paret qd ipse insufficienter respodet ad istam...
questionem. Ipse em postqz reprobaui di...
uerfos modos alioz ponentiu differentia...
inter spirationem et generationem nullum mo...
du ponit speciales. sed dicit qd no est nobis...
p statu isto possibile ista differentia intelli...
gere aut explicare. ideo no tetat eam expli...
care. Q aut ista responsio sit insufficientes pa...
ret. Tu pmo. qz eodem mo ipse posset se ex...
pedire de oi difficultate que fit in materia...
de tri. Tu totus ille articulus fm scotos di...
cat ineffabilis zc. Tu secundo. qz absurdissi...
mu z scandalosum videt esse in fide. dicere...
qd aliq ppo sit crededa a catholicis. z tamen...
nullus catholicus sciat assignare diffinitio...
nem qd nois siue descriptione z differentia...
significatiois terminoz illius. sic est in ppo...
sito. igit zc. Et ideo videndu est qualiter pos...
sit explicari ista differentia haru pductionu.

ctio no est generatio. Et ista ro potest sumi...
ab Anf. mono. ly. Sed quis iste modus sit...
subtilis z ipm subtiliter declarat. Qkam...
tm no videt sufficiens. qz eque ignotum est no...
bis qd spussanctus no sit sbum patris z fi...
lij sicut qd eius pductio n sit generatio. aut...
qd ipse no sit genitus. Un cum. si. sit eque si...
milis patri z filio sicut filius patri. z intel...
lectio z volitio nullo mo distinguantur in...
deo. no apparet cur spussanctus no sit sbum...
qd se intelligendo pducunt pater z filius ita...
bui sicut filius est sbum qd pater se intellige...
do producit. zc. Alij assignant differentia...
haru pductionu ex differentia pducentiu...
qz. s. filius est ab vno tm sed spussanctus a duo...
bus. Filius aut no potest ee duoz nisi vnus...
illoz sit pater z alter mater qd in trinitate...
ymagiari absurdissimum est. Et ista ro po...
nit a mgr'o z Anf. mono. ly. z sumit ab au...
gusti. xv. de trini. ca. xxvij. Sed contra h...
arguit mgr' Grego. qz vbi pductum eodez...
mo est a duobz nec aliter ab vno qz ab alte...
ro. neqz ab ambobz siml. neqz ab altero tm...
ibi no videtur qd pductio ex hoc paise qd est...
a duobz minus debeat dici generatio qz si...
esset ab vno tm. Unitas em vel pluralitas...
pducentiu no videt variare ronem pdu...
ctiois. sicut patet qd productio vnus ignis...
a duobz no min' dicit generatio qz pductio...
ab vno. sed spussanctus quis sit a duobz...
eodez mo. tm penitus est ab vtroqz vt patet...
in primo articulo. qnare zc. Un infert qd...
no sequit. si spussanctus est filius duoz qd...
esset vnus tanqz patris. z alter' tanqz ma...
tris. cum filius no sit vniformiter ex patre...
z matre. quia no esset ratio quare vnus eet...
pater potius qz alter vel eouerso. Un qn...
tum ad illud secundum bene pcoro cum...
magistro Grego. sed no qstum ad pmu. qz...
non nego ex toto pdictum modum vt pate...
bit zc. A Alij assignant illam differen...
tiam ex diuersitate modi pcededi. qz filius p...
cedit quo natus. z. si. quo dat. Et hac po...
nit Aug. v. de tri. ca. xiiij. Sed istud no...
sufficit. cu no declarat cur spussanctus no...
procedit quo natus zc. Qualiter aut istud...
dictu Augustini debet intelligi declarabo...
z inde patebit qd iste modus coincidit cum...
alio dicto zc. Un ad declaradu pdictos...
duos modos z ad manifestandu oppositu.

ductio alicuius de no esse ad esse. z sic se ex...
redit ad creationem. nec sic dicit in diuinis...
Secdo mo sumit minus large z proprie. et...
est generatio pductio alicuius no de nihilo...
lo. z sic no se extendit ad creationem. Hoc au...
te pot esse dupliciter. qz vel potest esse pro...
ductio alicui' de no esse in esse. z sic soliu est...
in creaturis z no in diuinis. vel pot ee pro...
ductio alicuius in esse quis no de no esse...
z sic solum est in diuinis z no in creaturis...
Tercio mo sumitur generatio stricte z e...
pductio no de nihilo alicui' viuētis cog...
noscentis ab aliq eiusde nate numero vel spe...
z fm tale generationem in creaturis pducēs...
dr p' vel m' pductu filius vel filia. sic em...
sol z ho pducunt homine. sed sol no gene...
rat homine. ho ho generat hoiem. Tal aut...
productio est in diuinis ta respectu filij qz...
respectu. si. sed tm ista no est descriptio com...
pleta diuine generationis. Quarto mo...
sumitur stricissime. z dr generatio produ...
ctio no de nihilo alicui' viuētis cognosce...
tis ab vno solo pducete eiusde nature nu...
mero vel specie. Et sic sumit in diuinis. et...
est diffinitio qd nois siue descriptio ppleta...
diuine generatiois. vt patet inducedo in p...
ribus singulis. Un proportionabiliter p' de...
scribi spiratio. qd est pductio non de nihilo...
alicui' viuētis cognoscentis non ab vno...
solo pducete. s. a pluribz eiusde nature nu...
mero vel spe. Et ponit illa particula. s. no...
ab vno solo zc. ad differentia generationis...
Et ideo ad instantias magistri Grego. qm...
dicit qd vnitas vel pluralitas pducētū zc...
dico qd licet hoc esset vtz in creaturis. tamen...
no oportet sic esse in diuinis. Nec ex pluz...
qd ponit de pductioe ignis zc. bene e ad p...
positum. qz etia fm eu illa pductio no e ge...
neratio stricte sumpta z vt hic accipit zc...
Un melius est dicere sic qd dicere sicut ipse...
dicit qd nulla descriptio diuine generatiois...
cu ea couertibilis pot a nobis dari. qz est a...
nobis incoprehensibil. qz absurdissimu mi...
hi videt qd credam' fide aliquā ppositionez...
et tm nesciam' dare diffinitionem quid nois...
terminoz ipsi' seu descriptione ouertibile...
Nec incoprehensibilitas ipsi' rei hoc tollit...
Quia de' e a nobis incoprehensibilis. z for...
te qlibet creatura. z tm dam' diffinitionem...
dei ouertibile. Ideo sua rnsio cu reuerentia...
videt scadalosa. Et pdictis sequunt ali...
qua. Q Primo sequit qd licet genera...

tio et spiratio sint pductiones distincte ex...
natura rei z seipsis formaliter sint distincte...
tm istaz pductionu differentia n potest a no...
bis melius explicari qz p hoc qd generatio...
est ab vno tm z spiratio a duobz. Patz ex...
dictis z videt intentio Augustini. Secdo...
sequit qd non pot a nobis explicari qre filij...
pcedit quo nat' z no. si. z spussanct' pcedit...
quo dat' z no filius. nisi p hoc qd filius e ab...
vno solo z no spussanct'. z. si. est a duobz...
quozū vnus dat alteri. s. pater filio qd. si. sit...
vel procedat ab eo. z no sic pcedit filius. Et...
est intentio augustini vbi supra. Tercio se...
quit qd no potest a nobis explicari qre filij...
est sbum z no spussanct'. z. si. est donu' z no...
filius nisi p modu immediate dictu. Patet...
ex dictis. Quarto sequitur qd licet ex di...
stinctione filij z. si. vel generationis z spira...
tionis no possit fieri euidentis argumentu ad...
pbandu qd. si. procedat a filio. tm ex hoc pot...
fieri forte z apparens argumentu ad hoc p...
bandum ptra grecos. Prima pars patz ex...
pmo articulo questionis. Secda pars ex di...
ctis. quia no videtur aliter qliter greci pos...
sint explicare differentiam generationis et...
spirationis. nec alia explicare que dicta sunt...
Et forte ista fuit ratio que mouit ecclesia...
romana ad determinandu z tenendu con...
tra grecos qd spussanctus procedit ab vtro...
qz. qz non apparet mihi qd hoc posset aliter...
euideter pcludi ex textu sacre scripture. vt...
reputo patere intueti zc. Sic igitur saluo...
meliori iudicio pbata est z declarata tercia...
pncipalis conclusio. P Sed circa ista...
materia moueo tres dubitationes. Pri...
ma e vtru veru sit z quo debeat intelligi il...
lud qd August. Rich. z ali' sc'i z doctores...
coiter dicere p' uenerunt scz qd. si. e caritas a...
mor z dilectio p'ris z filij z mutuis ac io...
cundus nec' ambobz. z qm est amor iocund'...
nisi sit mutu'. z qd p' z filij' mutuo se dilige...
do producit. si. Et ita de alijs dicit' filij'...
q' frequē pcedunt a sc'is z antiqs doctozū...
bus. Secda e vtz debeat pcedi qd p' z fi...
lij' se diligat spusscto. videt qd n. sic in do idē...
est sage z ee ita diligere z esse. sed ista no co...
cedit p' e sapies sapia genita. qz ad illa seq...
tur qd p' e sapia genita vt arguit aug. z mgr'...
in lra. d. xxij. z p' vnus seqtur p'ista n debet...
cedi p' diligat se. si. qz ad illa sequit qd p' est...
spussanct'. quod est falsum. oppositum pa...
tet per magistrū in pdicta distinctione.

Primi sententiarū

Tercia est iuxta istam materiā vtrū debeat cedi q̄ pater est sapiens sapientia genita. Videt q̄ sic. quia s̄m Augu. pater dicit verbo. tūc q̄ro aut dicere accipit essentialiter aut notionaliter. si essentialiter. tūc idem est qd̄ intelligere. igit̄ pater intelligit verbo sicut dicit s̄bo. q̄re r̄c. Si teneat notionaliter tūc idē est qd̄ gignere. sed hec ē falsa. pater gignit s̄bo imo generat s̄bū. ergo illa erit falsa si dicere capiat notionalit̄. q̄re p̄positū r̄c. Oppositū patz p̄ m̄gr̄m ī di. r̄c. r̄j. 2 p̄ Augu. in. v. de trini. multis locis. Ad istas dubitationes r̄ndeō p̄ ordinem. Ad p̄mam dico p̄mo q̄ voluntas diuina est concors 7 mutua caritas siue dilectio 7 amor iocūdus 7 mutuus cōis patri 7 filio 7 sp̄ūsancto. nec plus distinguit ab essentia diuina cōmuni tribz̄ p̄sonis q̄ essentia a se ipsa sed sunt idem oibz̄ modis. Secdo dico q̄ sp̄ūsanctus nō magis est caritas amor vel dilectio p̄ris 7 filij q̄ pater sit caritas amor vel dilectio filij et sp̄ūsancti. et h̄ loquendo de virtute s̄monis 7 p̄rie. Patz qz̄ vnic̄ 7 penitus indistinctus est amor essentialis mutuus iocūdus 7 infini⁹. q̄ mutuo se diligūt p̄r 7 filius et sp̄ūsanct̄. nec ē possibile ponere aliquē amorē quo p̄r diligat filium aliquo mō distinctū ab amore cōmuni tribz̄ p̄sonaz̄ s̄m Augu. vi. de tri. Cū p̄dicti termini caritas amor dilectio 7 p̄rie loquēdo semp̄ sunt termini essentialis. Et si q̄nqz̄ a sanctis vel doctoribz̄ capiant̄ p̄sonaliter hoc nō est s̄m sermonis p̄rietatem sed est s̄m quandā appropriationē. sicut appropria⁹ patri potentia 7 filio sapientia r̄c. tū in diuinis nō est aliqua potentia vel sapientia aliquo mō distincta a cōmuni potentia vel sapia tribz̄ p̄sonaz̄. sic in p̄posito r̄c.

Tercio dico q̄. n̄ potest dici nex⁹ p̄ris 7 filij ad istū sensum q̄ p̄r 7 filius pducunt sp̄ūsanctū. aliter aut̄ intelligēdo non videtur verū. Quarto dico q̄ sicut vez est q̄ pater 7 filij mutu⁹ se diligēdo pducūt sp̄ūsanctū. Sic etiā de p̄tute s̄monis p̄cedēdū est q̄ p̄r 7 filius mutuo se intelligēdo pducūt. n̄. pater qz̄ cū in deo penit̄ idē sit diligere 7 intelligere r̄c. p̄mum tū est in vsu apud sanctos. sed nō secūdum. **Q** Si s̄bo queratur. vtruz̄ illa p̄pō in sensu causalit̄ sit vera. ita q̄ ista causalit̄ sit vera. pater 7 filius quia diligunt se mutuo pducūt sp̄ūsanctum. R̄ndeō q̄ licet forte illa vt est cau-

salis p̄rie dicta de virtute s̄monis nō esset p̄cedēda. tamē potest cōcedi ad bonuz̄ sensum. Et si querat̄ cum ita sit q̄ pater 7 filius quia diligūt se producūt sp̄ūsanctū. quare nō est ita q̄ pater 7 filius. s̄. quia diligunt se nō producūt aliam personaz̄. Ad hoc respōdeo q̄ nulla est causa nisi quia deus est vna essentia 7 tres persone nec pōt̄ esse plures sicut potest haberi ex scriptura. Et ad hoc possunt haberi cōgruentie. sed de illis nō curo. Et ideo querere cur ita est vbi nō est cā superuacuum est. nec aliq̄ ratio potest hic a nobis assignari nisi qz̄ natura rei talis est nec est euident̄ quin tres p̄sone possint producere quartam quare r̄c.

Ad secūdam dubitationē patz̄ ex iam dictis quid respondēdūz̄. Unde dico q̄ si istud verbum diligere capiatur essentialiter sicut istud verbum sapere. tūc de virtute s̄monis hec est absolute falsa. pater et filius diligunt se. s̄. sicut ista pater sapit sapientia genita sicut bñ arguit ratio Tamē quis sancti 7 doctores antiqui capiāt semper illud verbum sapere essentialiter nō tamē sic istud verbum diligere sed quādōqz̄ notionaliter. et sic ad sensum quem intelligūt ipa est vera. Cū apud eos diligere vt capitur notionaliter nō est omnino idēz̄ qd̄ spirare. quia tūc sicut hec est falsa pater 7 filius spirant se sp̄ūsancto. sic ista esset falsa pater 7 filius diligunt se spiritu sancto. s̄ diligere isto modo includit diligere essentialē quod est omnibus modis diuina essentia 7 similiter spirare. Et ideo illa p̄positō ē falsa pater 7 filius diligunt se amore absoluto 7 essentialit̄. 7 sic diligendo se producunt sp̄ūsanctum. Ex quo patet q̄ ille terminus s̄m vsū sanctorū nec est pure essentialis nec pure notionalis sed p̄m essentialis 7 partim notionalis. id est in descriptione sua ponitur termin⁹ aliquis pure essentialis 7 aliquis terminus pure notionalis non sic autem de isto termino sapere. ideo patet ad rationem r̄c.

R Ad terciā dubitatōem respōdeo p̄mittēdo istam regulam quam ponit ille doctor antiquus et subtilis domin⁹ p̄. pictaueñ. libro primo summe sue. capitulo xix. videlicet q̄ nihil in hac materia sine diuisione vel affirmandum est vel negandum. vt si in dissonanti sophistā fecerit sillōgismum ridicul⁹ appareat. ideo diffinīo q̄

questio octaua

iste terminus sapientia p se sumptus est terminus essentialis. sed q̄nqz̄ p̄ aliquid additū efficitur p̄sonalis vt dicēdo sapientia genita. Et q̄nqz̄ ponit in ablatiuo casu sicut ī p̄posito tūc dupl̄ p̄t̄ exponi. Uno modo p̄ istā p̄positionē a. Alio mō p̄ istā p̄positionē p̄. vt pater clare in exēplis. Cū s̄m hoc p̄t̄ ponit quatuor p̄pones. q̄ colligunt̄ ex dictis illius doctoris saltē p̄ parte. Prima est **Q** ista p̄pō. pater est sapiens sapia genita siue p̄ a resoluat̄ siue p̄ p̄ falsa est. patet. quia sicut pater nō est a filio nec p̄ filium q̄ est sapientia genita. sic nō est sapiens ab ipso vel p̄ ipsum s̄m beati Augu. Secūda est. q̄ ista p̄pō pater est sapiens sapientia genita. si p̄ a resoluat̄ falsa est. si p̄ per vera est. patz̄ qz̄ sicut p̄r nō est a seipso nec ab essentia diuina p̄rie loquēdo. sic non est sapiens a sapia genita que est ipse vel essentia diuina. Et hoc est **Q** dictum doctorēz̄ r̄c. sed tū est sapiens p̄ seipsum 7 p̄ essentia diuinā. q̄re r̄c. Tercia est q̄ ista p̄pō. filius est sapiens sapia genita si p̄ a resoluat̄ falsa est. si p̄ per vera ē. Patz̄ qz̄ sicut filius non est a patre sic est sapiens a seipso sed a patre a quo est. sed tū est sapiens a seipso 7 p̄ seipsum. sicut filius agit p̄ seipsum licet nō a se s̄m Hila. Quarta ē q̄ ista p̄positio filius est sapiens sapia genita siue p̄ a resoluat̄ siue p̄ per vera est. patz̄ qz̄ sicut filius est a p̄re 7 p̄ patre sic est sapiens ab ipso 7 p̄ ipm qui est sapientia sic est sapiens.

Et sicut dico de filio ita dicendūz̄ est de sp̄ūsancto quo ad istā p̄ponem. quis autēz̄ possit cedi q̄ filius vel sp̄ūsanctus est sapiens sapientia genita. Lab ea capiēdo illuz̄ terminuz̄ p̄sonaliter p̄ patre. nō sic tamē p̄cedi capiēdo ipm essentialiter sed p̄ essentia. bñ tamē p̄cedendū est q̄ filius vel sp̄ūsanctus est sapiens sapia genita. i. p̄ essentia que est sapientia genita. Si s̄bo dicatur q̄ s̄m Augu. idem est in deo sapere 7 esse. ergo si filius est sapiens sapientia genita. sequit̄ q̄ filius est sapientia genita qd̄ est falsum. qz̄ si esset sapientia genita nō esset sapientia genita. **S** R̄ndeō q̄ sic ingenitū pōt̄ dupl̄r accipi sic etiāz̄ sapia genita. Uno mō d̄r ingenitū omne qd̄ nō est genitū. et sic essentia diuina est sapia genita. Alio mō d̄r ingenitū qd̄ nō est genitū 7 est generans 7 sic est p̄rietas soli patri ueniens 7 non filio. Primo mō p̄cedo q̄ filius est sapia genita ad istū sensum q̄ filij est ista sapia q̄ est

ingenita sicut est ista essentia q̄ est ingenita Sed secdo modo dico q̄ filius nō est sapientia genita. qz̄ ingenitū isto mō nō conuenit diuine essentie. Si s̄bo dicat̄ extra p̄mū q̄ s̄m hoc isti termini sapientia genita 7 sapientia genita affirmabunt̄ de filio. Dico q̄ nō est incōueniens capiēdo li sapientia ingenita essentialiter. 7 ly sapientia genita p̄sonaliter. Si s̄bo dicatur extra secunduz̄ q̄ adhuc procedit argumētū q̄ filius sit sapientia ingenita capiēdo p̄sonaliter. quia p̄ quartam p̄ponem filius est sapiens sapientia ingenita capiēdo p̄sonaliter. ergo est sapientia genita p̄mo mō capiēdo. p̄na tenet p̄ illud medūz̄ Aug. r̄c. R̄ndeō q̄ quis in deo sit idem sapere 7 esse. non sequitur filius est sapiens sapientia ingenita in ablatiuo casu. Igitur est sapientia ingenita si in antecedente capiatur ly sapientia ingenita ī ablatiuo casu 7 in consequenti in nominatiuo. Nec video q̄ habeat apparentiaz̄ p̄mo modo. sed si vtrobiqz̄ capiatur eodem mō consequentia habet aliquam apparentiaz̄ et potest concedi consequens sicut antecedens. sicut pater cuiuslibet subtiliter intuenti. r̄c. Tūc ad rationem istius dubitationis dico **Q** non sequitur. pater dicit verbo ergo sapit verbo. ratio est q̄ s̄m vsū sanctorū sapere semper capitur essentialiter. sed in illa p̄positōe dicere non capitur pure essentialiter sed notionaliter. vel partim essentialiter et partim notionaliter. i. in sua descriptione quid nominis ponit terminus essentialis 7 terminus notionalis. quia dicere non est omnino idem qd̄ intelligere nec oīno idē qd̄ gignere. qz̄ pater nō gignit verbo sed gignit verbum. sed dicere est intelligere 7 intelligendo pducere. et sic ista pater dicit s̄bo valet tantū pater intelligit verbum intellectu essentialit̄ 7 intelligendo gignit verbum sicut supra dicit̄ d̄ diligere. Et hec de ista 7 de toto tercio articulo. Tūc ad rōnes principales. Ad p̄mam negat̄ ans. 7 ad p̄bationē negat̄ maior. si intelligat̄ vniuersaliter circūscripto oī alio qd̄ nō est idē secū. mō sic nō est ip̄posito qz̄ filij ē essentia eadē cū p̄re q̄re n̄ supfluit̄ quis p̄ sit ex se sufficiens. Ad p̄firmatōez̄ p̄z̄ qd̄ dicēdū est p̄mo arti. q̄stiois. Ad secūda 7 ei⁹ p̄firmatōez̄ patuit̄ diffuse ī secdo articulo. qd̄ possit dici r̄c. Ad terciā negat̄ ans. 7 ad p̄batōz̄ negat̄ maior 7 r̄o p̄z̄ ex dictis r̄c.

articulo. Ad confirmationem negat assumptum. quia hoc non est verum ut ibi dicitur ut dictum est. Ad illud tamen quod ibi dicitur quod actus et habitus illius voluntatis vere generantur procedendo capiendo generationem largem. non tamen stricte ut patet clare considerari predicta. Et hec de ista questione.

Sequitur nona questio.

A
Circa decimam

quartam distinctionem. et alias in quibus magister agit de eterni spiritus processione temporaliter tam visibili quam invisibili

quero utrum sola persona spiritus sancti sit caritas infusa que datur amicis dei. Arguitur primo quod non. quia persona spiritus sancti non est caritas que datur amicis dei. igitur questio falsa. sequentia est clara. sed antecedens probatur. quia frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora. sed ad hoc quod aliquis sit amicus dei sufficit quod ei datur dona spiritus sancti. Nam quantum habet illa ipse est carus deo et amicus dei. igitur superfluum est quod datur propria persona spiritus sancti. quare etc. Secundo. quia aliqua caritas que non est persona spiritus sancti datur viatori. igitur questio falsa. sequentia clara. sed ante probatur quod caritas creata datur a spiritu sancto viatori per quem ipse est amicus dei. iuxta illud apostoli Ro. v. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. etc. Sed constat quod spiritus sanctus non est illa caritas creata que per ipsum diffunditur in nobis. igitur etc. Tercio. quia caritas que datur amicis dei potest augeri et minui. igitur questio falsa. contra clara. sed ante probatur. quia si cur aliquis potest esse magis vel minus carus deo et amicus dei. ita sua caritas potest fieri maior et minor et intendi et remitti. sed constat quod hoc non potest competere persone spiritus sancti. igitur etc. In oppositum arguitur per magistrum. xvij. dist. vbi tractat de ista materia et determinat oppositum expresse. In questione iuxta materiam trium argumentorum erunt tres articuli. Primus. utrum caritas que datur amicis dei sit persona spiritus sancti. Secundus utrum caritas que datur amicis dei sit qualitas infusa menti. Tercius utrum caritas que datur amicis dei potest augeri vel minui. **B** Circa

primo primo premita tria notabilia propter terminorum declarationem. Secundo ponam triplicem conclusionem. Tercio solvam triplicem dubitationem. Quartum igitur ad primum quod magister dicit dupliciter esse processionem spiritus sancti. eternam. scilicet temporalem. Notandum est quod quantum processio accipitur per productionem passivam unius persone ab alia. aliquam aut importat tale productionem connotando illam personam productam de novo existere in aliqua creatura rationali secundum aliquem modum specialem de quo infra dicitur. Unde si usus sanctorum esset quod procedere importaret tale productionem unius persone ab alia et novam suam existentiam in quantum creatura non propter novitatem dei sed propter novitatem rei. ita bene posset dici quod si procederet temporaliter quantum creatura creatur. sicut modo dicitur quod procedit temporaliter quod datur alicui rationali creature ad ipsam sanctificandam. quod tunc. scilicet procedere non est aliud quam ipsum produci a patre et filio et de novo ad extra esse in creatura nova. Et his sequitur quod de virtute finis non debet procedi quod sit duplex processio. scilicet vel sint due processiones. scilicet patet. quod sicut procedens est unum sic processio est eterna. Secundo sequitur contra Ducas quod processio temporalis est una res loquendo de virtute finis. unde dico quod processio temporalis est unum ens reale. scilicet licet enim ille terminus non significet solum unum ens reale sed plura. tamen solum supponit per unum. scilicet per spiritum sanctum. Sic etiam dico de eius quod creatio dei est propria res. scilicet ipse deus creans. si capiat actum et sic concedo quod creatio creatur vel creatio est ipsa creatura si capiat passivum. et sic concedo quod creatio creatur quocumque modo in capiat non solum signat unam rem sed plures. scilicet deum et creaturam etc. Tercio sequitur quod processio temporalis non differt realiter a processione eterna loquendo de virtute sermonis. Patet quia isti termini processio temporalis et processio eterna supponunt pro eodem licet connotent diversa etc. Quarto sequitur quod tamen ad intentionem sanctorum potest procedi quod duplex est sive quod due sunt processiones spiritus sancti. et quod processio eterna differt realiter a processione temporali. Patet quia nihil aliud intelligunt nisi quod eternaliter procedit et etiam temporaliter. et quod potest primo modo procedere absque hoc quod procedat secundo modo. et quod processio eterna differt realiter ab aliqua re que importatur per processionem temporalem. scilicet a creatura temporali.

L Secundo notandum est que sit differentia inter processionem missionem et dationem. unde dico quod isti termini supponunt per eodem. sed in processio putat hic sumitur est in plus quam missio. quia omne quod mittitur procedit sed non convertitur. Nam filius eternaliter procedit non tamen eternaliter mittitur. licet eternaliter possit mitti. sed processio non est in plus quam datio. nec etiam in minus. Quod non in plus patet quia non omnino datur procedit. Nam dona spiritus sancti dantur non tamen procedunt ut hic de processione loquimur. Et etiam non in minus. patet quod non omnino quod procedit datur. Nam filius eternaliter procedit non tamen eternaliter datur. Sed qualiter se habeant missio et datio satis patebit per sequentia. Dico tamen quod licet predicti termini simpliciter sumpti se habeant ut dictum est. tamen ipsi aliquo modo restricti pertinent ad invicem converti. Unde isti termini processio temporalis spiritus sancti. missio spiritus sancti. datio spiritus sancti. inter se convertuntur saltem secundum legem ordinatam. quod dico quod forte possibile est absolute spiritus sancti dari absque hoc quod mittatur. sicut poterit apparere ex dicendis inferius etc. Tercio notandum est quid importat per istos terminos missio et datio sive mitti et dari. Unde dico quod mitti importat personam procedentem connotando creaturam. ita quod descriptio quid nominis sit hoc totum mitti est personam aliquam ab alia productam per novam existentiam in aliqua creatura rationali secundum specialem modum existendi in ea manifestari. Et proportionabiliter quod nominis huius termini mitti est personam aliquam productam per novam existentiam in aliqua creatura rationali secundum specialem modum existendi in ea manifestari. Et ista manifestatio fit aliquid operando circa creaturam. per quam operationem persona que mittitur manifestari dicitur. Sed dari est aliquam rem productam existentem in alicuius potestate sic se habere ad rationalem creaturam quod ipse possit iuste illa uti ad operandum aliquid sicut sibi rationabiliter placuerit. Et ista descriptio connotat spiritum sanctum quod eius donis ut patet. Et proportionabiliter quod nominis huius termini dare potest assignari quod est aliqua rem habentem aliam rem productam in sua potestate velle sic se habere ad rationalem creaturam quod ipsa possit iuste illa uti ad aliquid operandum sicut sibi rationabiliter placuerit. Sic enim dicitur quod aliquis dat seipsum alteri in hoc quod offert seipsum sibi ut faciat quod alius dixerit. Hec querenda est in predictis descriptionibus precisa et rigorosa sermonis proprietate. sed querendum est ut intelligatur veritas. Et istis sequuntur alia. Primo sequitur quod mittere est commune tribus personis. quod cuilibet earum convenit aliquid operari circa creaturam unde alia persona manifestatur et sic tenet argumentum magistrum. quod si aliquid persona mitteret et non alia sequitur quod operaretur aliquid ad extra et non alia quod est falsum.

Secundo sequitur quod eadem persona potest mittere se. quia operando aliquid circa creaturam potest manifestare quod ipsamet procedit. Tercio sequitur quod dare est commune tribus personis et eadem persona potest seipsum dare. quia quelibet persona est in potestate cuiuslibet persone. et quelibet in potestate sua. ut velit aliquam personam productam sic se habere ad rationalem creaturam quod sit parata ad faciendum quicquid rationabiliter petit rationalis creatura. Quarto sequitur quod nec mitti nec dari est commune tribus personis quia non competit nisi persone producte. nec competit patri. et hoc est solum ex usu sanctorum. et si aliter fuissent veli rationabiliter posset dici oppositum. Unde difficultas in ista materia principaliter est ex significatis terminorum quibus est utendum secundum usum sanctorum et antiquorum. ideo est difficultas magis vocalis quam realis. **D** His premissis circa istum articulum pono tres conclusiones. Prima est quod amicis dei non solum dantur creata spiritus sancti dona sed etiam propria spiritus sancti persona. Ista conclusio probatur a magistro in litera pluribus autoritatibus. nec videtur ad hoc melior probandi modus. Item ad hoc est autoritas Augustini super illo verbo Jo. viij. Ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit vobis. Item Lu. primo dicit angelus ad Mariam Spiritus sanctus superveniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ubi duo distincte promittit. scilicet adventum spiritus sancti et etiam obumbrationem virtutis altissimi. per primum notatur donatio spiritus sancti. per secundum donatio doni creati etc. Secunda conclusio est quod amicis dei nunquam datur spiritus sancti persona quantum dicitur aliquid eius donum creatum. scilicet caritas vel gratia. nec similiter contra. Prima pars probatur quod quantum habet spiritus sanctum est amicus dei Ro. viij.

Primi sententiarū

quicūq; spū dei agunt hī filij dei sunt . sed nullus est filius vel amicus dei sine caritate vel gra gratū faciente a deo creatāz ifu/ sa vt postea pbabitur igit rē. Scda ps p/ bat. qz qdūq; habet caritatē creatam sine g/ riam gratū faciente est amicus dei . sed nul/ lus est amicus dei si nō habeat spū sanctū . igit rē. Vltor patz Th. iij. iustificati gra ipsius heredes sumus fm spem vite eterne Vltor patz Ro. viij. Si qd spūm xpi nō habet hic nō est ei . id ē mebz xpi . r p spūm xpi intelligit spū sanctū fm glosam igit rē.

Tercia conclusio est . amicis dei absolute pōt dari spū sancti psona absq; hoc qd en/ tur eius dona . r similitur ecōtra . Prima ps/ pbat a mgro Hregō . sic qz oē dabile a deo homini absolute potest ei dari nō dato alio qd nō est essentialiter idē cū eo nec aliqd de essentia eius . igit rē. Consequētia tenet qz spū sanctū est dabile p pōmam conclusio/ nē . r nullū donū creatum est essentialitē idēz cum spū sancto siue de esse spū sancti . Et anis pater . Tum qz ipso cōcesso nulla sequi/ tur p̄tradictio . Tum qz sicut omne factibi/ le a deo pōt fieri ab ipso nō facto alio quod nō est ipm aut de eēntia ipsius . sic videt in pposito . Sed illud anis facillitē pōt nega/ ri . r ad pōmam pbationē patz qz nulla est p/ batio . hoc cōcesso nō potest euidenter infer/ ri cōtradictio . igit hoc est vey aut cōceden/ dū . Et ad secundā pbationē posset dici qz spū sanctū dari nō est aliqd qd donū eius creatū dari . idē nō valet . Nec similitu/ do ibidem inducta rē . Et vltor aliter r melius Dckam pbat illam ptem sic qz illō dicit dari alicui qm pōt illo vti ad aliqd fa/ ciendū sicut placet . queadmodū dicit qz ali/ quis dat seipm alteri . ppter hoc qz offert se illi ad faciendū qd alius dixerit . vñ hī sup/ ponit ex quid nois . Sed supposito qz spū/ sanctus nullū donū creatū daret creature rōnali adhuc posset eē paratus ad facien/ dū illud qd creatura rationalis rōnabilitē veller vt clarū est . igit sine dono creato ab/ solute posset seipm dare . r sic pma ps pater sufficiter . Sed scda ps sequit satis ex pri/ ma . vt patet cuilibet intueti . igit rē . Et istis sequunt aliqua . Primo sequit forma/ lis resposio ad istū articulū . s. p̄loquēdo dō nō est psona spū sancti . Patz . qz spū sanctus nō est caritas creata vt clarum est sed nul/

la caritas datur amicis dei nisi caritas cre/ ata . Pro cuius declaratiōe sit istud secun/ dū correlatiū . Qloquendo de p̄tute fmo/ nis caritas increata nō dat amicis dei . pa/ tet . qz p̄prie loquēdo iste terminus caritas est terminus eēntialis imēdiate supponēs pro/ eēntia diuina . sed nō est cōcedendū qz essen/ tia diuina mittat vel detur . sicut nec pater qz nō est res pducta vt patz ex supradictis igit rē . Und si aliquid a sanctis inueniat qd caritas increata dat iste terminus capitur notionaliter pro psona spū sancti . r hoc nō est fm fmonis p̄prietatem sed fm attributi/ onē vt supra tangebāt in alia questione .

Tercio sequit extra mgtz qd spū sanctū nō est caritas qua formaliter diligim deū r proximum . patet qz licet spū sanctū det no/ bis . nō tamē p ipm formaliter diligim . ita qd ipse sit nobis formalis dilectio . qz deus in duplici genere cause . scz material r for/ malis nō potest esse cā sed solum in genere cause efficiētis r finalis . igit rē . Quarto sequit qd spū sanctū nō ideo p̄prie dicit da/ ri quia deus eius dona . Patet p magistrū ex tertia conclusione . rē . Sed circa predi/ cta est triplex dubitatio . Prima est Qcuz spū sanctus fm veritatem sit in oībz rebz p/ essentiam p̄sentia r potētia . r p p̄ns in ho/ minibz bonis r malis nō videt qd spū san/ ctus in p̄pria psona possit nouiter dari . qz nō pōt in aliq homie eē nouiter q prius fu/ erit . aliter eēt possibile aliquem hoīem eē r spū sanctū nō esse i eo . quod supponitur fal/ sum rē . Secūda dubitatio est vtz spū/ sanctus detur in suis donis r i quibus do/ nis . r quare magis dicatur dari i aliquibz donis qz in alijs cum oīa sint dona eius q cūq; habet creatura rōnalis . Tercia du/ bitatio est vtz . ff . detur vel mittatur visibi/ liter . videt qd nō . qz inuisibile nō potest visi/ biliter mitti . sed ipse est simpliciter inuisibi/ lis . igit rē . Dp̄positum dicit mgtz distin/ xi . Ad p̄mā dubitationē r̄ndetur qd fm mgtm disti . xvij . Spū sanctus du/plici modo existēdi est in rebus . Uno mō ē in oīmbz creaturis generatiter . Alio mō est solum in creaturis ratiōalibus iustis r sanctis specialiter et isto modo bñ stat qd homo sit r . ff . nō sit i eo illo modo et postea sit in eo nouiter illo modo . r fm istum spe/ ciale dicitur . ff . mitti r dari . Et si que/ ratur qualis sit iste modus existēdi spū

questio nona

sancti . Uno modo potest dici qd nō est com/ p̄hensibilis sic nec p̄mus de quo magis vi/ dere . r ideo est inexplicabilis . in potest ali/ quo modo notificari a posteriori . Nā vt di/ cit magister in . xvij . dist . Tunc nobis dicit mitti spū sanctus cū ita est in nobis vt faci/ at nos diligere deū r p̄ximū dilectione me/ ritoria . Non qz hoc sit . ff . dari qm absolute staret meritoze diligere deū r proximum . r nō sic habere ipm r similitur ecōtra . Alio mō potest dici r forte melius qz licz iste mo/ dus existēdi nō sit nobis p̄p̄hensibilis aut cognoscibilis ad plēnū . tamē nō sequit p̄ hoc qz nō sit aliquo mō explicabilis . Nō ei/ video esse possibile aliquid credere qd nul/ lo mō est explicabile . ideo dico qz iste modus specialis vltra p̄mū modū generalē nihil oīno importat nisi solum spū sanctū esse paratū ad faciendū quod creatura ratiōna/ lis rōnabilitur veller . iuxta illa q dicta sunt rē . hoc aut absolute potest absq; hoc qz ip/ sa sit aliqua dilectio seu aliquod donū cre/ atum rē . quare rē . Ad secundā dubitati/ onem dico pmo qz spū sanctus dat in suis donis . vel magis p̄prie loquendo datur cū suis donis . qzuis absolute possit dari sine eis r econtra . Scdo dico qz . ff . nō datur de facto alicui nisi ei que sanctificat r acce/ ptat ad vitam eternā . Tercio dico qz spū/ ritus sanctus nullū sanctificat vel acceptat ad vitam eternā nisi cum in quo est caritas creata sine gratia gratum faciens vt pate/ bit in secūdo articulo Et ideo sancti dicūt . ff . dari in caritate tanqz in dono creato .

Quarto dico qz si ad hoc est modus lo/ quendi sanctorū ita bene posset dici r cōce/ di . ff . dari in sapiētia vel in fide vel in spesi/ cut in caritate . sed hoc nō est vsitatū apud sanctos . Similitē nō dicit dari qzuis cōse/ rat alicui potestate faciēdi miracula sine ca/ ritate vel gra qzuis hoc posset dici si sancti sic vterent . r sic patet ad secundā dubitatō/ nem . ff . Ad tertiā dubitationē dico p/ mo qz missio visibilis alicuius psonē p̄t du/ pliciter fieri . Uno mō p realem assumptio/ nē nature create visibilē in vnitāte diuine p/ lone . Alio mō sine tali reali assumptiōe . p/ mo modo filius fuit visibiliter missus i in/ carnationē . de qua missione in tercio libro . Scdo mō spū sanctus fuit missus in no/ ua lege . r de ista missione videndū est quid sit r qz r qbus facta sit . Vñ dico secūdo qz

missio visibilis est apparitio alicui rei cor/ poralis visibilis facta circa creaturā ratio/ nalē eidem creature missione inuisibile di/ uine p̄sone representans . Primo em qz sit ap/ paritio speciez corporaliū visibiliū . patet . qz aliter nō posset esse visibilis cū diuina p̄so/ na sit inuisibilis . Scdo qz sit circa creaturā rōnalem . patet . qz nō mittit nisi crea/ ture rōnali . Tercio qz representet rē . patz . qz diuina p̄sona nō mittit nisi ad representadū aliquē effectum spūalem scilicet grām gra/ tum faciente . qzuis aliter possit fieri si deo placeret . Tercio dico qd nō oportz missiōez inuisibile tunc pmo fieri qm pmo sit missio visibilis qz ea significat . missio em visibilis significat missione inuisibile . vt tūc primo fieri vel prius facta esse . et adhuc pmanere qz qm . ff . visibiliter tpo mittebat in colūbe spe . Dat . iij . nō tunc pmo accepit gratiaz . nec fuit in eo augmētata . Similitur qm vi/ sibiliter missus fuit aplis nō tūc pmo gra/ tiam receperant licet fuerit augmentata

Quarto dico qz ista missio facta fuit in noua lege tpo r aplis . Et de tpo patz i quā/ gelio . r de aplis in libro actuū ap̄tozū . Et qzuis facte fuerint in veteri testamēto appa/ ritiones aliqbus sanctis . nō p̄cipaliter si/ gnant missione . ff . sed aliud rē . Si vō qz ratur vtrū ille spēs que apparuerūt fuerint vere res r qles fuerūt . Rūdeo qz fuerūt ve/ re res r in potuerūt esse tales quales appa/ ruerūt . vel potuerūt esse aliqē alie conue/ nientes cū alijs rebz similibz accidētibz ex/ terioribz . Vñ qm spū sanctus apparuit in specie columbe dico qz fuit vera res . tamē hoc potuit fieri per verā columbā vel per aliquam aliam rem de nouo creatam ha/ bentem accidētia exteriora similia acciden/ tibz columbe . et sicut deo placuit ita fa/ ctum est . Ad argumentū aut patet qz inui/ sibile potest visibiliter mitti non in se sed in aliquo instituto ad ipsum significandū rē . Et hec de primo articulo .

Quantum ad secundum articu/ lum vtrum charitas que datur amicis di/ sit qualitas insula mēū . Primo ponā tres/ clusiones r eas declarabo . Secūdo ob/ iectiam per aliquas rationes r ad eas r̄nde/ bo . Prima conclusio . nullus potest esse amicus dei dō lege ordinata non habendo in se aliquam qualitatē insulam que sit ca/ ritas vel gratia . Secūda conclusio . aliqz

potest esse amicus dei de potentia absoluta non habendo aliquam qualitatem infusam que sit caritas vel gratia. Tercia conclusio. aliquis potest esse non amicus dei de potentia absoluta habendo aliquam qualitatem infusam que sit caritas vel gratia. Et in omnibus istis conclusionibus per amicum dei intelligendo illum quem deus specialiter diligit et ad speciale bonum. scilicet ad vitam eternam. quia generaliter loquendo quilibet est amicus dei siue bonus siue malus sit in hoc quod deus diligit ipsum ad aliquod bonum ut clarum est etc. Prima conclusio probatur et licet ipsa non possit probari ratione naturali. quia per nullam rationem naturalem possumus concludere aliquem habitum supernaturalem tamen potest probari auctoritate multiplici tam scripture quam sanctorum. sed quia ista conclusio communiter proceditur. ideo per hoc eam unica auctoritate apostoli. i. Cor. xiii. ubi dicit. Si linguas hominum loquar etc. ubi omnes virtutes et dona spiritus sancti et eorum actus dicit nihil proficere habenti sed ad meritum vite eterne sine gratia vel caritate. Et si dicatur quod apostolus loquitur de caritate non quodammodo creata sed increata que est spiritus sanctus. Dico quod licet istud posset probari uiuendo sustineri. tamen non videtur esse de intentione apostoli. quia ibi loquitur de caritate quasi de quadam virtute. et eius excellentiam ad alias virtutes nititur ostendere. vii in fine capli dicit. Nunc manet fides spes caritas hec tria. maior aut horum est caritas. Et si dicatur sicut dicit magister. quod caritas etiam a sanctis et doctoribus dicitur virtus non quia ipsa sit virtus creata infusa sicut alie. sed quia per eam mens afficitur tanquam si esset virtus. Respondeo quod ita facilius posset dici de qualibet alia virtute etc. nec videtur quod expressius per auctoritates scripture possit haberi quod fides aut spes sint virtutes infuse create que de caritate. quare ergo non poneretur etc. Item apostolus Ro. v. hoc expresse videtur dicere Caritas dei diffusa est in cordibus vestris per spiritum sanctum qui datus est vobis. Ubi expresse dicitur apostolus duo scilicet spiritum sanctum datum esse. secundum hoc caritatem per ipsum diffundi. quasi caritas sit aliquid distinctum a se. et per consequens virtus creata. Et licet ista auctoritas aliter posset gloriari tamen illa est apparentior in sententia apostoli quam insinuant verba Augustini super

Joh. p. canonica. ome. vi. exponentis illud Ro. viii. Ipse spiritus interpellat pro nobis etc. Quid est inquit ipse spiritus interpellat pro sanctis nisi ipsa caritas que in se per spiritum facta est. ideo enim dicit idem apostolus. Caritas diffusa est etc. Et his ergo tenendum est quod caritas est virtus creata etc. Sed contra istam conclusionem est opinio magistri. Aliqui tamen dicunt quod licet magister posuerit deum esse caritatem nostram. non tamen negauit homini habitum caritatis create. sed quicquid sit de hoc clarum est satis quod nullam mentionem de hoc facit ipsum ponendo. imo magis ipsum videtur non ponere. cum dicat quod non eodem sensu dicitur deus est fides nostra. et deus est caritas nostra quam primum dicitur propter habitum quem habemus in nobis a deo sed fide infusam. non sic autem secundum. Ideo videtur sic dicunt aliqui quod magister opinatus fuerit quod ad actum diligendi deum meritoze aut proximam non concurrat aliquis habitus caritatis create. sed homini actum meritoz spiritus sanctus operatur sine habitu virtutis medio quod non sic est de actibus fidei et spei. quare etc. Unde pro opinione magistri inter multas auctoritates quas ipse inducit. precipue due sunt magis apparentes. Prima est Augustini. viii. de tri. ca. vi. Qui primum diligit persequens est ut ipsam per se dilectionem diligat. deus enim dilectio est. et que manet in dilectione in deo manet. Alia est in eodem libro ca. vii. Nemo dicat quod non noui quid diligam. diligat fratrem et diligat eandem dilectionem. magis enim noui dilectionem qua diligit fratrem quem diligit etc. Ex quibus auctoritatibus habetur quod dilectio qua diligimus fratrem est deus de deo id est spiritus sanctus. Et sic sine alia caritate aliquis est deo carus et dei amicus etc. Sed quia in hac opinione magister communiter non tenet. ideo ad auctoritates Augustini. respondetur et potest responderi sicut respondet Scotus. tamen aliter potest responderi forte magis secundum mentem Augustini. Unde secundum quod dicit Augustinus. xv. de trinitate cap. xvii. et super Jo. omelia. xxviii. exponens illud Job. xv. Manere in dilectione mea duplex potest distingui dilectio dei. Una increata scilicet deus. Alia est quedam forma existens in nobis que non est deus. Et de prima dicit saluatores intellexisse cum dicit. manere etc. Utraque autem dicitur dile-

ctio qua diligimus fratrem. sed sub diuerso sensu. Nam dilectio creata est qua formaliter diligimus. sed dilectio increata est que id est propter quam diligimus causaliter. Unde ergo Augustini. dicit quod diligit primum diligit dilectionem. non intelligit de dilectione per quam sed de dilectione propter quam. quia propter quod unumquodque etc. et hoc innuit cum dicit. consequens est ut ipsam dilectionem precipue id est maxime diligat. et illa dilectio vere deus est. Et sic Augustinus probare intendit quod qui diligit primum sicut debet etiam diligit deum quando autem dicit diligit fratrem et diligit eandem dilectionem. ly eandem non refert ad dilectionem per quam diligit formaliter. sed ad illam propter quam diligit causaliter. de qua immediate premisserat. de dilectio est. Et sic patet conclusio. nec tenenda est magistri opinio. **S**ecunda conclusio probatur. Ad cuius probationem et declarationem. ac etiam precedentis conclusionis. distinguendum est quod esse amicum dei sine deo carum aut acceptum ad vitam eternam potest dupliciter intelligi. Uno modo idem est quod esse a deo ordinatum ad vitam eternam finaliter obtinendam et sic quilibet electorum in quocumque statu sit gratie vel culpe est deo carus et acceptus et dei amicus. et nullus reprobus. licet sit in statu gratie est dei amicus. Et isto modo non intelligitur prima conclusio. quia sic esset falsa. etc. Alio modo idem est quod esse in statu vel dispositione in qua si perseverauerit deus dabit sibi vitam eternam. et sic non quilibet electus est deo gratus vel acceptus nec dei amicus. sicut ille qui est in statu culpe mortalis. Et aliquis reprobus est deo carus et dei amicus sicut ille qui est in statu gratie etc. Simili modo magister tercio sententiarum distinct. xxxi. dicit. quod aliquem esse scripturam in libro vite potest intelligi dupliciter. scilicet secundum eternam prescientiam vel secundum presentem iusticiam. et multi sunt scripti primo modo et non secundo modo et e converso. Sic in proposito potest dici quod aliquem esse amicum dei. potest intelligi dupliciter. vel secundum eternam dei dilectionem vel secundum presentem dispositionem. et aliquis potest esse amicus dei primo modo et non secundo modo et e converso. In ista ergo questione intendendo istis terminis carus. gratus. acceptus deo. amicus dei. dignus vita eterna. et homini. secundum modum utriusque non primo modo. Et in isto sensu habet secunda conclusio dif-

ficulatem. Probatur ergo conclusio primo sic. quia spiritus sanctus potest dari alicui absolute loquendo sine caritate creata aut alio eius dono. sicut patet ex primo articulo. sed ipse solus sine alio dono creato potest tamen designare creaturam respectu homini beatifici aut alterius boni quantum ipse cum alio dono. quia alias ipsa caritas creata ex natura sua aliquam dignitatem respectu vite eterne tribueret ipsi creature. quam dignitatem nullo modo posset sibi spiritus sanctus per seipsum tribuere. quod est absurdum. Secundo probatur quod esse carum deo vel gratum vel amicum. vel vita eterna dignum primo modo nihil est aliud. prope loquendo quam esse in aliquo statu in quo si quis decederet haberet vitam eternam secundum dei ordinationem. sed nullam contradictionem implicat quod deo ordinaret eam dare alicui sine caritate aut alio dono creato etc. Tercio sic. quia nullam contradictionem implicat quod deus ordinaret tale legem quod quicumque decederet sine caritate vel gratia tali lege stante esset amicus dei et dignus vita eterna. illo modo dicto supra. consequentia est clara. et a se patet. quia dei voluntas sufficit acceptare aliquem ad vitam eternam sine quocumque dono creato. et per consequens sola dei voluntas acceptans sufficit facere aliquem sibi carum. gratum et amicum et vitam eternam dignum. seu designare ipsum. Et sic patet sufficienter conclusio probata. **T**ercia conclusio probatur. quod absolute possibile est deum dare alicui caritatem et nunquam velle dare illi beatitudinem igitur. etc. consequentia patet ex dictis. Et antecedens licet posset multipliciter probari. tamen ex hoc patet quod illud nullo modo implicat contradictionem. et per consequens est deo possibile. Secundo quia animam caritatem habentem deus pure gratis acceptat ad beatitudinem. igitur absolute possibile est etc. consequentia patet et antecedens apparet per illud Ro. vi. Stipendium peccati mors. gratia autem dei vita eterna. Item Roma. viii. Non sunt condigne passionibus huius temporis ad futuram gloriam. Item Lu. xvii. Cum feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite serui inutiles sumus. Tercio. quia caritati caritate et gratia deus non est debitor illius. sed illam gratis donat. sed propter hoc quod deus gratis donat aliquod munus non fit alterius muneris debitor. ergo ei cui de-

dit caritatem vel gratia potest non dare vitam eternam. Et breviter iste due conclusiones possent multipliciter probari. sed videntur mihi adeo clare quod non egent ampliori declaratione etc.

Ex predictis sequuntur aliqua correlaria.

Primum est minus ad articulum scilicet quod caritas vel gratia est quaedam qualitas infusa. Unde in duabus predictis conclusionibus versus sum istis terminis caritas et gratia ut supponunt absolute per tali qualitate. ut sit sensus quod si ne tali qualitate aliquis potest absolute amicus dei esse et cum tali qualitate non esse amicus dei. tamen utendo illis terminis secundum suam connotationem de virtute secundum istas propositiones essent concedende. Aliquis habet caritatem vel gratiam. vel est amicus dei ergo est deo carus et gratus et ad vitam eternam acceptus et ea dignus quod illi termini hoc connotant. et hoc non esset. igitur conclusio vera etc.

Secundo sequitur quod nulla qualitas infusa est. vel esse potest formaliter et intrinsece caritas vel gratia. quia quilibet talis existens vel possibilis absolute potest esse et non facere aliquem carum vel gratum. igitur quilibet talis absolute potest esse et non esse caritas vel gratia. contra patet ex connotatione istorum terminorum etc.

Et ante apparet ex dictis quod per omnes sequitur quod nulla talis qualitas potest esse formaliter et intrinsece caritas. quod nihil est formaliter et intrinsece tale quod potest esse et non esse tale etc.

Tercio sequitur quod de lege ordinata non est possibile creaturam rationalem diligere deum merito sine habitu infuso caritatis vel gratie. Patet ex prima conclusione etc.

Quarto sequitur quod de potentia absoluta est possibile creaturam rationalem diligere deum merito sine habitu infuso caritatis vel gratie. Patet ex secunda conclusione et similiter quod actus dilectionis est meritorius ex divina voluntatis acceptatione. modo ipsa potest talem actum acceptare ita bene si non fiat in gratia sine in puris naturalibus sicut si fiat in gratia. ut patet ex dictis etc.

¶ Dic tamen est notandum quod in istis duobus ultimis correlariis loquor de dilectione dei meritoria vite eterne. vnde cum meritum dicat in respectu ad primum et primum sit duplex scilicet eternus et temporalis. satis constat quod etiam de lege ordinata aliquis possit ipsum deum diligere meritorie ad aliquod bonum temporale sine habitu caritatis vel gratie et non ad vitam eternam. Quia diligere deum meritorie isto modo est sic diligere quod aliquis per illam dilectionem promeretur premio et

no vel promeretur si finaliter decederet sine peccato. Et isto modo aliquis sine electus ad vitam eternam sine non dicitur mereri vitam eternam etc. igitur etc. Aliquod tamen secundum aliam assignationem huius quod est mereri vitam eternam aliqui dixerunt quod nullus reproborum meretur vel vnde quod meruit vitam eternam quod si mereret ipsam aliqui haberet ipsam. cum mereri dicatur respectu premii. Et iste modus dicendi videtur mihi valde probabilis. nisi quod non bene sonat in auribus multorum. Ideo melius est dare assignationem per quam possit sustineri quod vterque scilicet tam reproborum quam electus aliqui merentur vitam eternam licet multum sit difficile hoc assignare de virtute secundum istas propositiones. propter hoc quod talis assignatio est de virtute secundum istas propositiones impossibilis aliquo demonstrato prescindo vel respectu reproborum etc. si ille decederet sine peccato vel si ille perseveraret in bono ipse promeretur premio eterno. quod absolute statet ita esse sicut significat per ante et non esse ita sicut significat per consequens. ergo assignatio est falsa de virtute secundum istas propositiones. et per omnes impossibile. sicut de forte alias videbitur. Aliquod autem assignant aliter id ipsum quod est mereri vitam eternam. non videntes illo modo loquendi conditionali. Unde dicunt quod ille dicitur mereri vitam eternam quod aliquem actum facit vel in aliquo statu est pro quo deus voluit etiam voluntate beneplaciti quod talis sit dignus vita eterna. Sed forte si inquiratur. quid est sic esse dignus etc. oportet bar redire ad primum modum. Nolo tamen hic insistere. sed concessio isto modo loquendi dico quod secundum hoc aliquae propositiones sunt concedende.

¶ Prima est quod aliquis est dignus vita eterna et meretur ipsam quod tamen nunquam habebit eam. Patet de reprobo quod licet quandoque mereatur et sit dignus vita eterna. quod est in gratia. tamen nunquam habebit vitam eternam eo quod indignificabit se postea et non revertetur ad talem dignitatem. ideo damnabitur etc.

Secunda assignatio quod aliquis non est dignus vita eterna nec meretur ipsam. et potest fieri dignus ea per aliquam mutationem in ipso factam ad aliquam supernaturalem formam scilicet caritatem vel gratiam. Et sic communiter de lege ordinata fit aliquis dignus qui prius non erat dignus. et talis potest dici dignus secundum presentem iustitiam. quia non est possibile quod aliquis fiat de nouo dignus secundum eternam perscientiam. Tercia est quod aliquis non dignus vita eterna potest fieri dignus ea de

potentia absoluta absque aliqua mutatione in ipso aut in quolibet alio facta. propter solam transitionem temporis existentis vel possibilis. patet. quod sicut rex posset statueret inuictos in camera die lune debere puniri et inuictos die martis debere promereri. sic nulla est contradictio quod deus statueret existentes sub a. merito esse habituros beatitudinem et non ante vel post etc. quare etc.

Quarta assignatio est quod aliquis non est dignus vita eterna ab aliqua causa creata sed a sola acceptatione divina. patet satis ex predictis. Similiter licet de lege ordinata ad istam dignitatem siue ad meritum vite eterne concurrant cum causalitate et acceptatione divina ipsa voluntas creata et caritas siue gratia. tamen absolute statet ista non concurrere. tamen istam dignitatem esse meritum vite eterne. et per omnes non ab alijs sed a sola divina acceptatione. confurgit ista dignitas vite eterne. per quo facit istud dictum scripture. hoc honore dignus est quem rex voluerit honorare. Unde patet quod licet voluntas causet actum meritorium. et hac tamen causalitate non conuenit tali actui esse meritorium vel vita eterna dignum. Unde sequitur ulterius quod aliquis sit dignus vita eterna in sensu proprio dicto. nullus tamen eam mereri potest de condigno. et hoc intelligendo in sensu immediato. sed de his magis alias videbitur.

¶ Sed contra dicta arguit et primo contra secundam conclusionem. quod scilicet etc. tamen quod liber dei amicus sit deo gratus et carus. scilicet quod aliquis posset esse deo gratus et carus sine gratia vel caritate. quod videtur impossibile. sicut impossibile est quod aliquis sit albus sine albedine. Confirmatur. quod deus nihil odit nisi diuina voluntas repat in eo aliquid odibile aut displicibile ex natura rei. intra illud. Quia non deus volens iniquitate tu es. igitur etiam nihil est deo carum vel dilectum nisi quatenus in ipso est aliquid quod ex natura rei facit ipsum diligibile. hoc autem non potest in nobis poni nisi aliqua qualitas infusa. sicut caritas vel gratia. igitur etc.

Secundo ad idem arguitur sic. quod impossibile est contradictoria successive verificari nulla mutatione facta circa res illos. ergo si nunc verum est quod sortes non sit dei amicus vel deo carus et acceptus. et postea eius oppositum sit verum. necesse est mutationem esse factam et non in deo. ergo in illo nouiter caro. et non

apparet alia mutatio nisi acquisitio alieni qualitatis supernaturalis ipsum carum facientis. igitur etc.

Confirmatur. quod si aliqua propositio verificatur per rebus. et ad eius verificationem due res non sufficiunt. necesse est ponere tertia rem ad hoc ut ipsa sit vera. sed ista propositio sortes est dei amicus vel deo carus verificatur pro rebus et ad eius verificationem non sufficit deum esse et sorte esse. quod ipsis propositis potest esse falsa. ideo requiritur alia res ab eis. et illa est caritas vel alius habitus supernaturalis etc.

Tercio ad idem sic. quia quicumque est sine caritate vel alio habitu supernaturali ipse est in peccato mortali. sed nullus talis est amicus dei. igitur etc. minor est nota. sed maior probatur quia prius caritatis est peccatum mortale. Tum quia quilibet tenetur caritatem habere. Tum quod nullus potest ex naturalibus suis vitare quodlibet peccatum mortale. igitur ad hoc requiritur aliquod donum supernaturale. quare etc.

Confirmatur quod nullus existens in peccato mortali potest illo carere nisi ex caritatis aut alicuius habitus infusione. igitur etc. contra patet et antecedens apparet. quia tale peccatum cum sit privatio non tollitur nisi per positionem habitus positivi. aliter postquam ablata esset adhuc esset. quia subiectum non haberet habitum quem apertum natum esse habere. quare etc.

Quarto arguitur contra tertiam conclusionem. quia aliquod est malum quod deus detestatur et de necessitate odit. scilicet peccatum et iniusticia. ergo cum ipse sit immutabiliter iustus et rationalis dilector aliquod erit bonum quod ipse de necessitate diligit. scilicet iusticia. quia secundum Augustinum nullus iustus est qui iniusticia non diligit etc.

Confirmatur quia aliquis actus malus iuste meretur penam eternam. ergo aliquis actus bonus iuste meretur vitam eternam. Antecedens patet de quolibet mortali peccato. et consequentia tenet. quia nullus est actus ita malus quin aliquis sit possibilis medi ante caritate vel gratia tam bonus quam ille est malus. etc.

¶ Ad ista respondetur. Unde ad primam et pro dictis et dicendis distinguendum est quod aliquem esse deo gratum et carum vel dei amicum potest dupliciter dici. Uno modo denominatione intrinseca ab habitu vel actu caritatis vel gratie animam ipsius informante. Alio modo denominatione extrinseca ab ipsa diuina volu

Sumi sententiarū

tate acceptante. Vel magis proprie loquendo aliquis potest dici amicus dei dupliciter. vel quia diligit deum. vel quia diligitur a deo. Primo modo potest aliquis esse carus et gratus sine aliqua qualitate supernaturali infusa que sit caritas vel gratia non tamen sine aliqua qualitate creata que sit dilectio et que potest dici caritas vel gratia. etc. Secundo modo potest aliquis esse carus et gratus sine aliqua qualitate informante. nec est simile de esse albus et albedine sicut hic etc. Secundo distinguendum est quod illo modo secundo id dicto aliquis potest dici amicus dei dupliciter sicut dupliciter potest intelligi deum aliquem diligere. Uno modo generaliter. quod vult sibi aliquid bonum et sic omne bonum in quantum bonum deus dicitur diligere. iuxta illud. diligis enim omnia que sunt et nihil odisti eorum que fecisti. Alio modo specialiter. quod vult sibi aliquid speciale bonum. et sic deus magis diligit illum cui facit maius bonum. quod quis omnes eadem dilectione diligit. non tamen ad equale bonum. Tercio distinguendum est quod illo modo ultimo adhuc aliquis potest dici amicus dei dupliciter. Uno modo. quod deus vult illum pro illo tunc habere aliquid magnum donum quod non est vita eterna sicut est caritas vel gratia vel originalis iustitia. siue velit quod semper permaneat in tali bono siue non. et hoc voluntate beneplaciti. et hoc vocamus diligere secundum presentes iustitiam. et sic deus diligit solum rationales creaturas que sunt in gratia gratum faciente siue sunt electe siue reprobate. Alio modo quod deus vult illum non pro illo tunc tamen aliquem habere vel habitum esse illud speciale donum quod est vita eterna. et sic deus diligit solum rationales creaturas. non tamen omnes illas que sunt in gratia gratum faciente. sed solum illas que sunt electe et non reprobate. siue sint in gratia siue in mortali culpa. Et hoc voco dilectionem secundum eternam presentiam de qua ad Romanos. Jacob dilexi Esau autem odio habui. Et ista potest vocari dilectio simpliciter prima. aut dilectio secundum quod. quod in scriptura simpliciter loquendo dicitur. Esau autem odio habui. licet forte. et sine forte. Esau quoniam habuerit caritatem saltem quoniam fuit novus circumcisus. et ita de quolibet reprobo predicti simpliciter quod deus odit ipsum. licet secundum quod scilicet retinet secundum presentem iustitiam diligit ipsum quoniam habet caritatem vel gratiam etc. **P** Ex istis distinctionibus sequuntur aliquae positiones.

Prima quod loquendo de dilectione gene-

rali omnis entitas est a deo diligibilis ex natura rei. Patet ex dictis. Secunda est quod loquendo illo modo nulla entitas est deo odibilis ex natura rei. Patet. quod nulla talis est secundum se mala sed simpliciter bona. Tercia est quod loquendo de dilectione speciali ultimo modo dicta nulla entitas est a deo diligibilis ex natura rei siue ex sui natura. Patet. quod aliquis res sit accepta deo ad vitam eternam solam est ex ordinatione voluntaria et gratuita voluntate divina. etc. Quarta est quod loquendo isto modo nec odium dei nec alius qui cuius actus culpabilis est deo odibilis ex natura rei siue ex sui natura. Patet. nullus talis actus de acceptatur ad vitam eternam vel imputatur ad penam eternam. nisi ex mera voluntate divina etc. Et ex his patet ad rationem.

Ad secundam rationem dico aliquas positiones. **Q** Prima est quod possibile est transire de contradictorio in contradictorium. siue contradictoria successively verificari. absque motu locali aut positione nouerit vel destructione persistentis. cuius verificationis lapsus temporis non sit in causa. Quis sine lapsu temporis actuali vel potentiati contingere non possit. alias enim contradictoria simul esset vera. Patet quia possibile est quod aliquis non habens spiritum sanctum illo modo speciali de quo dictum est in primo articulo habeat postea spiritum sanctum eo non mutato localiter nec aliqua alia re noua facta vel aliqua destructa. ut patet ex dictis ibidem. Et constat quod mutatio non est in spiritu sancto nec oportet quod sit in alio nec lapsus temporis ad hoc facit etc. Item patet. quia absolute possibile est diuina virtute quod albedo huius corporis nulla locali eius aut subiecti mutatione facta et nulla re nouiter causata vel destructa non informaret illud corpus etc. Patet quia hoc non minus est possibile quam quod accidentia sacramentalia sint eque presentia corpori christi sicut erant substantie panis. et tamen non informant ipsum etc. Item absolute deus posset se solo seruare lumem quod causat candela quiescens in aere nulla mutatione locali facta ad hoc aut aliqua re nouiter creata vel destructa etc. Ex quo patet quod absolute possibile est aliquo modo esse in re aliquo tempore non fuit. vel aliquo modo esse aliter tempore fuit absque mutatione que sit acquisitio vel perditio alicuius rei. patet clare etc. Et sic patet quod maior illius rationis est falsa. Sed pro-

questio nona

materia minoris et non sit secunda. **Q** esto quod est impossibile contradictoria successively verificari sine mutatione. tamen non oportet quod fiat. propter mutationem factam in aliqua illarum rerum pro quibus talia verificantur. sed sufficit quod in alia. ut si deus ordinaret dimittere offensam sortis existentis in peccato mortali si aliquis vir sanctus rogaret pro illo. Illo enim rogante fieret de non dilecto dilectus absque hoc quod oporteret esse mutationem in eo vel in deo sed in rogante. Similiter in casu sufficit ad tale verificatum lapsus temporis. et huius determinatio temporis cadit sub statuto. sicut apud hebreos lex erat ut quilibet seruus propleto sexto anno fuiturus rediret ad libertatem. ideo absque vlla ipsius mutatione solo temporis lapsu fiebat de suo non seruus et de non libero liber. et ita possit esse in proposito. etc. Tercia pro est quod esto quod sine mutatione in tali re non contingeret talia contradictoria verificari. ad hoc non sequitur quod per mutationem acquisitam. Et ite esto quod per acquisitionem etiam non sequitur quod per acquisitionem caritatis aut gratie vel habitus alicuius supernaturalis. Et hoc satis patet. vnde apparet quod non concludit. Pro confirmatione rationis sit hec quarta pro. **Q** ista pro non valet. positio duabus rebus. ista pro est falsa quod si ipsa sit vera requiritur tertia. patet quia ista est falsa antequam non erit. et tamen ad eam verificationem non requiritur aliqua res alia ab illis que sunt. sed per illa pro esse vera solam volente deo. **W** lte instantie potest dari de informatione et inherencia forme. de conseruatione radij solis. et de ordinatione. scilicet de quibus iam tactum est etc. Et ita in proposito negatur maior ratio. et similiter patet quod pro non valet etc. **A**d tertiam rationem dico aliquas positiones. **R** Prima est quod priuatio caritatis vel gratie precise non habet rationem peccati vel culpe. patet. quia talis est peccatum solum in quantum presupponit debitum habendum tale caritatem vel gratiam. illud autem debitum tolli potest sine positione alicuius habitus vel forme.

Secunda pro est quod caritatis licet sit peccatum tamen potest esse et non esse peccatum. Patet. quia non est peccatum nisi in eo quod debet et tenetur habere eam. et quod de peccato solum habet absolute a tali debito habendi. esto quod non daret sibi caritatem. sequitur quod possibile est tale carere caritate absque peccato. Et sic patet quod maior ratio et ratio confirmationis sunt falsa. Tercia pro est. quod licet non sit possibile quod ab aliquo tollatur caritatis vel gratie infuse absque hoc quod infundatur si-

bi talis iustitia. tamen possibile est quod ab eo tollatur caritatis vel gratie debite inesse absque hoc quod infundatur sibi caritas vel gratia. patet. si tollatur debitum habendum etc. Quarta pro est quod non sit possibile aliquem priuari iustitiam debitam inesse et non esse iniustum. patet. si tollatur debitum etc. Et sic ex istis clare patet ad rationem et confirmationem. et aliter priuatio caritatis sit peccatum etc. Sed quod in probatione antecedentis fiebat ista sequentia. nullum potest ex puris naturalibus vitare quodlibet peccatum mortale igitur ad hoc requiritur aliquid donum supernaturalis. Hec autem pro non valet sed fundatur in falsa imaginatione. scilicet quod ex hoc precise homo non potest ex puris naturalibus vitare peccatum quia ex puris naturalibus non potest habere caritatem quam tenetur habere. hoc autem est falsum et negandum. Ideo ad huius declarationem distinguo quod vitare peccatum ex puris naturalibus potest dupliciter intelligi. Uno modo ut per pura naturalia excludam omnia dona infusa supernaturalia. Alio modo ut per hoc excludam ad iutorium supernaturalis. tunc secundum hoc pono aliquas positiones. Prima est. **Q** secundo modo nullus ex puris naturalibus potest aliquod peccatum vitare. Patet. quia esto quod deus absolueret ipsum a debito habendi caritatem seu quoduis aliud donum supernaturalis. tamen adhuc non posset ex suis puris naturalibus. id est ex se et sine adiutorio dei supernaturali peccata vitare. sicut nec aliquid agere bene. Secunda est quod primo modo quis potest ex puris naturalibus quodlibet peccatum vitare. patet si deus absolueret ipsum a debito habendi donum supernaturalis etc. Tercia est quod primo modo quis non potest de lege ordinata ex puris naturalibus quodlibet peccatum mortale vitare. patet. quia de lege ordinata talis tenetur esse in caritate vel gratia. et si non sit peccatum mortaliter. et tale peccatum non potest vitare sine caritate vel gratia igitur etc. Quarta est quod primo modo quis potest etiam de lege ordinata ex puris naturalibus aliquid peccatum mortale vitare. patet. quia talis est sine caritate vel gratia potest vitare multa mortalia. aliter quilibet existens sine gratia incurreret omnia mortalia quod est manifeste falsum. etc. Et sic patet de isto. Et predictis autem patet quod absolute possibile est quod aliquis non habeat caritatem aut gratiam nec habeat peccatum aut culpam. Si autem gratia si-

Primi sententiarum

iste decederet in isto statu vtriusq; damnaret vel saluaret. Dico q; fieret sicut deo placeret q; vtriusq; deus posset. Verisimile tñ videt q; nō damnaret pena sc̄sus. q; in ipso nihil esset puniendū. Et idem esset sentendū de illo. z de pmo boie si in statu innocentie ante infusione gratie decessisset. zc.

Ad quartam dico q; nullum est bonum vel malum qd de necessitate sine ex natura rei diligit vel odiat. loquedo de dilectione z odio spali de quo supra. Hec aliq; q̄litas est ex natura rei iusticia sed ex mera acceptatione diuina nec deus iustus est qz iusticia diligit sed potius ec̄tra aliqua res est iusticia qz deus ea diligit. id ē acceptat. zc. Ad confirmationē rñdent aliq; cōcedendo añs z negando pñam. Hec valet p batio vñ dicunt. qz licet esto q; aliq; act; sit fm se eque bon; vl melior q; aliquis alius act; est malus. non tñ est similis p portio ei; ad vitam eternā qualis est act; mali ad penam eternā. fm mereri z demereri. qz malus de pdigno punit; eterna pena. Bonus aut; vltra pdignū pmiat; vita eterna. Si mltiter actus bonus nō est apd deum ex se z p̄ria bonitate meritorius. Actus p̄o malus ex p̄ria malicia vtiq; demeritorius est qre zc. Sed aliter potest dici pcedendo pñaz z añs. **S** Cū dico primo q; nulli actui q̄ntūcūq; bono ex sui bonitate vl intrinseca natura obetur vita eterna. patz qz ex sola gratuita dei ordinatione misericorditer dat. Secundo dico q; aliquis actus bonus ex gratuita dei ordinatione est iuste meritorius vite eterne. patet. qz iuste pmiat. iuxta illud. ij. Tbi. iij. Reposita est mihi corona iusticie quam reddet mihi in stus iudex. Cū hoc statū q; grat; dat. Cū z glōsa dicit sup illo verbo. q; vita eterna ē grātia p grātia. z p p̄seqns gratis data.

Tercio dico probabiliter q; nulli actui quantūcūq; malo debet ex sua malicia vel intrinseca natura pena eterna. patet. qz sic deus gratis acceptat actum bonū ad vitam eternā. sic posset nō deacceptare actū malum ad penam eternā. Quarto dico q; aliquis actus malus ex iusta dei ordinatione est iuste meritorius pene eterne. Patet. quia iuste punit; zc. Vtrū aut; ad cōdignū vel citra pdignū. de hoc nihil dico nunc qz magis alias dicam. zc. Ex predictis sequit; istud correlariū q; nō est in libera po

testate rōnalis creature q; actus suus bon; sit meritorius vite eterne. vel actus ei; malus demeritorius pene eterne. patet qz nullus actus est meritorius vel demeritorius essentialiter z intrinsece. sed solus ex diuina acceptatione vel deacceptatione. sed nō est in potestate libera rationalis creature q; suus actus acceptet vl deacceptet. quia hoc solum est in libera potestate dei. vt totū patet ex dictis. igit; zc. Secundo sequitur. q; rōnalis creatura ad aliquid obligat; qd nō est p̄rie in eius potestate libera. patet. quia obligatur q; aliquis eius act; sit meritorius vite eterne z acceptetur ad eam. zc. igitur zc. Si dicatur ergo obligatur ad impossibile. negatur consequentia. qz licet istud non sit in eius potestate non est tamē simpliciter impossibile. Et si dicatur q; saltem sequitur q; obligatur ad sibi impossibile. adhuc nego consequentiā. quia licet illud non sit p̄prie in eius potestate. est tñ sibi possibile. licet non a se sed ab alio sicut esse est sibi possibile licet non a sua potestate. Et sic patet zc. Dec de sc̄do articulo.

T Quantum ad terciū articulū vtrū caritas que datur amicis dei p̄t auferri vel minui. Primo videndum vtrius aliqua forma vel qualitas possit auferri vl minui. Secundo videndum vtrū ipsa gratia vel caritas possit auferri. Tercio videndū vtrum ipsa caritas vel gratia possit minui. Circa primum p̄mitaz distinctiones. deinde ponam suppositōes. postea soluam obiectiones. Quantū igitur ad p̄mū sit prima distinctio de isto termino forma. Unde dico q; forma sumitur vno modo largissime p̄ oī significato terminoz abstractiuoz. sicut per terminos abstractos predicamentoz accidentiu; z sic figura dicit; forma rei figurate. z paternitas patris. z caritas ignis zc. Et isto modo sepe ref̄t q; forma nō distinguit; a suo formabili. Alio modo sumit; minus large p̄ oī eo qd nō est subiectū vel p̄positū z sic deus z angeli dicuntur forme. Alio modo sumit; non ita large p̄ oī eo qd est cā in alio genere cause q; efficiēt; finalis aut material. Et satis ē difficile expl̄icare q; sit ista cālitās s; de h̄ videbit; alias.

Secūda distinctio ē de isto termino q̄litas. Cū dico q; q̄litas p̄t triplr sumi. Vno modo p̄ oī significato terminoz d̄ pdicament; q̄litas; z sic aliq; suba est q̄litas. vt satis patet sc̄do

questio nona

modo p quolibet apto aliquid denominare esse quale. z sic forma substāntialis est qualitas. Alio modo sumit; p aliquo accidente denominare aliquid esse quale vel apto denominare. z sic nulla substāntia est qualitas. qz licet forma substāntialis denomet; aliqd esse quale ppter qd differētia essentialis p̄dicat in quale. tñ nō est qualitas. qā nō est accidēs. ideo nō p̄dicat in quale accidēta. Cū i p̄posito sumunt; isti termini forma vel qualitas vltimo modo z nō alijs zc. Ex his patet q; oīs q̄litas vt hic sumit; est vl ē p̄t forma. licet non econtra zc. Tercia distinctio est de isto termino augmentatio. Cū dico q; triplex est augmentatio. quedaz est pure extēsiua sicut rarefactio vel solido rū augmentatio. Alia est pure intēsiua. sicut augmentatio forme spūalis sive formaz spūritualū non corpaliū sicut augmentatio caritatis. zc. Alia est extēsiua z intēsiua. sicut augmentatio formaz corpaliū vt caliditatis vel frigiditatis. Aliqua p̄t dici augmentatio licet improprie q; nec extēsiua nec intēsiua q; possit vocari conuersiua. sicut aliq; res diceret; augmentata qz est; mutata in rē p̄fectiorē. vt anima in angelum. Et de isto modo possunt poni exempla varia z possit subdividit; sed trāseo. qz nō est p̄ria augmentatio nec ad p̄positum zc. Quarta distinctio est subdivisio augmentatiōis solum extēsiue. qz illa est duplex. quedā numerosa seu discretiua sicut augmentatio greg; ouium vel cumuli lapidum. Alia est augmentatio extēsiua nō solum numerosa vel discretiua sed p̄tinua. sicut rarefactio aeris zc. Et sicut dictū est z dicit; de augmentatione. ita oīno p̄portionabiliter dici potest de diminutione. Quinta est de augmentatiōe intēsiua. et est. q; ipsa dupl; potest ymaginari. Vno modo p accumulationē graduū eiusdem rōnis p̄stituentiū vnā formaz q; sit magis intēsiua q; aliqua pars eius. Alio modo ymaginant; aliqui fieri augmentationē intēsiuam solū p recessum a nō gradu. z istud a diuersis varie assignat. Nā qdam dicūt q; intensio sit per p̄purationē alicuius forme a suo contrario. Alij q; sit p maiore radicationē in suo subiecto. ita q; fm istos cōtingit eandē formaz penitus inuariatā fm suam essentia aliqd subiectū min; intensio de nominare. z postea magis. z similiter econtra. S; ista opinio nō est vera vt habet de

clarari in p̄ha zc. Sexta distinctio ē q; augmentatio tā intēsiua q; extēsiua dupl; potest ymaginari fieri. Vno modo subito sive in instanti sicut si sol aut aliud luminoso creare; in instanti in medio dyaphano z postea aliqd aliud creare; in eodē medio in instanti. patet. quia fieret ibi augmentatō luminis tam extēsiua q; intēsiua in illo secundo instanti. Alio modo p̄t ymaginari talis augmentatio fieri nō in instanti. sed successive continue tam fm extensionē q; fm intensiōne. ita q; data aliq; forma vt caliditate verū est dicere q; an; qualibet p̄t istius caliditatis prius fuit eius medietas fm intensiōne z extensionē. q; illa tota ps z sic fit successive p̄tinue. Unde p̄ declaratione istoz est hic videndū quid est aliqd fieri in instanti. Cū dico q; aliqd dicit; fieri in instanti qñ nulla eius ps p̄fuit anteq; illud esset.

Ex quo sequit; q; nō stat aliquod indiuisibile fieri z illud nō fieri in instanti. Patz qz nihil eius an; ipm p̄fuit cum ipm careat p̄ibus zc. Septima distinctio est q; augmentatio continua p̄t dupl; fieri. Vno modo p̄t fieri p̄tinue successive. Alio modo continue p̄manenter. Et hoc est. qz duplex est p̄tinuum. sc; p̄tinuū successive. z continuū p̄manēs. Ad cui; declarationē sciendū est q; aliqd d̄ p̄tinue successive augeri quōdo in quolibet instanti posteriori est magis intensum vel magis extēsum q; in aliq; priori. Ita q; nō est dare aliqd tps in augmentatione sic cōtinua in quo toto illud sit eque; liter intensum vel extēsum in qualibet p̄te sit equaliter zc. Octava distinctio est q; triplr p̄tingit aliquā formā acquiri successive cōtinue vel augeri. Vno modo solū extēsiue qz intensiōne nō habet saltē realit; graduales sicut forma subalis mixti. Alio modo solū intēsiue. qz extēsiōne non habet sic forme substantiaz spūaliū vt noticia vl amor intellectualis. s; nulla forma h; intensiōnez z extēsiōne qñ si fiat successio p̄tinua i extēsiōne fiat etiā z in intensiōe. Et s̄t ec̄tra. z hoc naturaliter loquedo. qz absolute oppositū est possibile. zc. **U** His premis sis pono aliq; p̄ponēs q; voco sup̄pōes. qz apd theologos mag; debet supponi et p̄ha q; in theologia p̄bati. Prima ē. aliquod subiectū p̄t fieri magis z min; tale sine alio q; q̄litas aut alteri; rei sibi inexistētis acquisitione vel deperditione. Patet.

qz sit. a. aliquod subiectū calidū vt octo. et sit. b. aliquod calidū vt quatuor. z sine mutatione ipsi⁹ a. angeat caliditas ipsius b. vsqz ad. viij. tunc fit magis simile. a. qz prius. et prius e contra. a. fiet magis simile ipsi. b. mō constat qz magis simile est magis tale. zc. Similiter quāto qz sit magis bonus ē deo similior. z p⁹ prius deus sibi simili similior qz prius. z tñ nullius fit in deo acquisitio. igitur zc. Unde sequit^r qz gradū p⁹ patōis positiūz suū p⁹ patium de aliq⁹ respectu eiusdem verificari successiue nō arguit illud mutari esse. Patet de deoz. vt dictuz est. Non nego tñ qñ vnum illoz mutet ad verificationē successiua talitū zc. vt patet.

Secūda ppositio est qd aliquod subiectū est tale vel aliqualē p aliquā qualitatem seu aliqūā formā accidentālē ab eo realiter differentē. Patet. quia ista est cōmunis doctrina paripatetica. cui etiam cōcordat fides catholica. que pcedit qz albedo ī sacramento altaris remanet sine subiecto. qz albedo fuit p⁹ in pane tanqz in subiecto. qd quidem subiectum p eam erat album.

Tercia ppositio est qd aliquod subiectū potest esse magis z minus tale p aliquā q⁹ litatem seu formam accidentālē. Patet quia aqua pōt esse magis z minus tale p aliquā qualitatem seu formā accidentālē. Patet. qz aqua pōt esse magis z minus calida p caliditatem sibi inherētem z eā informantem.

Quarta est qd aliquod subiectū nō pōt eē magis z minus tale p aliquā qualitatem seu formā accidentālē ipsa forma simplr nō variata in se intrinsece. Patet. qz cum quelibz forma de sua intrinseca rōne denoiat suuz subiectū cōcretiue illa denomiatio quā habet abstractiue vt patz in oibz inductive. sequitur qz ipsa nō potest ipm magis vt minus denoiare qz ipsa sit in tali denoiatione z qz sit pfecta intrinsece. z p⁹ prius non est ymaginabile qz ipsa simplr invariata fm se possit suū subiectū magis z minus dnoiare. Un sequit^r cōtra qsdam doctores qz nō pōt saluari qz eadē forma numero fm suā essentiam indiuisibil^r z simplr invariata. sicut calor vel alia forma siue substantialis siue accidentālis possit dare suo subiecto pfect⁹ et impfect⁹ esse. z facere ipm magis z minus tale z hoc ppter maiorē subiecti vel minorē dispositionē. vt vt qdā dicūt ppter maiorē vt minorē radicacionē in subiecto. aut depu-

rationem a cōtrario. Patet ex dictis. Et licet alio mō posset hoc multipl^r declarari. tñ de hoc remitto ad p⁹ hiam zc. Quinta ppositio est qz nulla forma potest suū formabile intēsius z remissiū denoiare. sine facere ipm magis z minus tale nisi p intentionē z remissionē ipsi⁹ forme in se. Seruata est qd nulla forma pōt suū formabile intēsius z remissiū denoiare sine noua aliquid cuius p⁹ acquisitione vel depditione patz aliter nō videt posse saluari qualiter ipsa esset de nouo intēsius vel remissiū in se. Un sequit^r primo qz in cuiuslibet forme intensiōne acquirat aliqūā reale realiter distinctam a forma priore. Secūdo sequit^r extra qsdam qz in tali acquisitione illud qd acquirat est eiusdem rōnis siue speciei specialissimē cum forma pcedente. Tercio sequit^r qz in tali acquisitione illud qd acquiratur remanet cū forma priore. Quarto sequitur qz illud qd acquiratur facit p se vnum euz forma pōre. Hec oīa sunt contra illos qd dicunt qz intensiō forme fit p acquisitionē nonne forme pfectioris qz pcedens. ita qz in subiecto nunqz sunt simul tales due forme quaz vna fuerit prius in subiecto qz altera sed simul adueniente noua corrumpit prima. Hec aut opinio pcedit aliquaz esse intensiōne continuam. ideo ex ea sequitur pmo qz quelibet forma que acquiratur dum durat intensiō solum est per instans z subito. Patet. qz si esset per tempus cū in tempore illo quo esset fit adhuc intensiō et p⁹ prius acq^ratur aliquid. sequitur qz pcedēt z sequēs imo multe sequentes erunt simul in subiecto contra eos. Secūdo sequitur qz qlibet talis forma acq^rit in instanti subito. patet clare. Et sic ista opinio est impossibilis zc. Septima ppositio est qz aliqua forma accidentāl^r siue q⁹ litas hz latitudinē diuisibile nō solū fm realē extēsiōne sed etiā fm gradualē intensiōne. Patz ex dictis qz ista p⁹ forma habet latitudinē valet de virtute fmonis istaz forma hz in se plures partes realiter distinctas faciētes p se vnum extēsum vel intensum zc. Un ad huius declarationē videndū est quid est latitudo qd latitudo intensiua. qd latitudo extēsiua z qd sit grad⁹ vt sumunt^r hic. Dico igitur qz latitudo sic h sumit^r cū loq^rmur de latitudine formaz est pl⁹ alitas distinctaz p⁹ cōstituentiū per se vnum extēsum vel intensū.

Sed latitudo extēsiua est pluralitas p⁹ cōstituentiū per se vnum quantū p⁹ tinuū. vñ nō capitur hic latitudo p⁹ apud mathematicos distinguit^r cōtra lōgitudinē. qm si ad ymaginationē mathematicoz eēt vna linea solū diuisibilis fm vnā dimensionē adhuc ipsa esset latitudo z haberet latitudinē. z de ea hic loq^rmur. Sz latitudo gradualis siue intensiua est pluralitas distinctaz p⁹ cōstituentiū p se vnum quantū intensum. Un quadruplex est quantitas siue quantū. Quedam est quantitas solū discreta sicut numerus angeloz. Alia est quantitas simul discreta z p⁹ tinua sicut numerus p⁹ cōstituentiū vnus corpus vt lapidis. Alia ē q⁹ litas simul discreta continua siue extēsa z etiam intensiua sicut numerus p⁹ cōstituentiū vnus q⁹ litat^r corp⁹ sicut caliditas zc. Alia est q⁹ litas simul discreta et intensiua sed nō p⁹ tinua vel extēsa. sicut numer⁹ p⁹ cōstituentiū vnus qualitat^r spūalis vt caritatis. Et sic q⁹ litas isto mō quanta potest esse in subiecto indiuisibili sicut in angelo vel anima. vt patet zc.

Sed gradus vt hic sumitur dicitur p⁹ alicuius latitudinis intensiue siue p⁹ alicuius forme alteri p⁹ cōstituentiū eiusdem coexistēs et secum p⁹ cōstituentiū p se vnum quantū intensum zc. Vt his sequunt^r aliqua p⁹ cōstituentiū sequit^r qz licet aliqua sit forma extēsa que nec est intensiua nec intensibilis. tñ nulla ē intensiua qz nō sit extēsa vel extēsiua. Prima pars patz de forma substantiali mixti sicut lapidis vel asini. Scda ps patet qz licz aliqua forma spūalis sit intensiua que nō est extēsa sicut est caritas vel scia in intellectu. tñ nulla videt repugnātia qñ de⁹ possz eaz extendere z vñ gradū alteri coexistentem ab alio separe z ei p⁹ tinuare. sicut qualitas corporis christi in sacramento est ibi intensiua z nō extēsa. z tñ deus p⁹ eam extendere zc. Scdo sequit^r qz licz qlibet forma extēsa possit esse z nō esse extēsa tñ nulla forma intensiua pōt esse z nō esse intensiua. Prima ps patz. qz sicut aliqua forma seu qualitas extēsa corp⁹ xpi existētis in celo pōt esse z d⁹ facto est nō extēsa in sacramento. ita possz eē de qualibet alia forma extēsa zc. Secūda pars patz. qz sicut nō est dare minimū qñtum p⁹ tinuū. ita non est dare minimū quantum intensum. z p⁹ prius qlibet ps forme intense est magis intensiua qz sua medietas. Et

sicut non est possibile quamlibet ptem continui a qualibet esse diuisam. ita impossibile est quamlibet ptem intensiua a qualibet eē separam zc. quare zc. Tercio sequit^r qz licet forme substantiales mixtoz eiusdem rationis siue eedem specie vt etiam pres eiusdem talis forme simul coexistērent. nunqz tamē facerēt latitudinē intensiua seu cōstituerent. Patet ex dictis. Quarto sequitur qz licet aliqua forma extēsa et nō intensiua sicut forma asini haberet modū existentie alicuius forme intensiue z nō extēsiue nō ppter hoc faceret latitudinē intensiua. Patet de corp⁹ christi in sacramento z potest faciliter applicari. Si aut queratur hic quare vna forma est intensibilis et alia non. sicut forma accidentālis z non substantialis. Dico qz nulla est ratio nisi quia vna est talis nature z alia non. Un dico qz nulla natura est intensibilis que non potest facere per se vnum cum alia eiusdem ratiois. sine maiori extēsiōne quātitatiua. sic autē est quelibet substantialis forma vt suppono zc. Octaua ppositio principalis z respōsiua ad istum punctum est qz aliqua forma accidentālis seu qualitas potest p⁹ tinue successiue augeri vel minui. nō solum fm extēsiōnem sed etiam fm intensiōnem. Patz satis ex predictis. Un eius ampliozem p⁹ bationem suppono ex p⁹ hia naturali. zc. Sed ad ipsius declarationē aliqualem sciendū est qz aliquam formā augmētari potest intelligi dupliciter. Uno mō de virtute fmonis et sic ista nunqz est vera. forma augmētatur. Nam illud qd augmētatur est primo minus z postea maius. sed nulla forma est primo maior z postea minor. quia nec prima pcedens nec sequens nec aggregatū zc. Alio modo potest intelligi fm intentionem loquentium. et sic per istam formā augmētatur. intelligimus istam aliquam formā prius est minor et postea aliqua forma est maior cuius pars est forma pōre. Et ita proportionabiliter potest exponi ista. forma minuitur. Et sic intelligitur predicta ppositio et omnia pcedentia et sequentia quando loquimur de augmētatione vt diuinatione zc. Et ad eundē sensum conceditur qz forma suscipit magis z minus idē aliqua forma est maior z alia eiusdem speciei est minor. Et sic illa ppositio est copulatiua non de copulato extremo.

Primi sententiarū

Z Sed contra predicta obijcitur primo contra quartam, pponem rei correlatum, quia sicut se habet agens ad agere, sic forma ad perficere et dare esse, sed idem agens numero in se non variatum potest magis vel minus agere sicut inuenitur subiectum magis vel minus dispositum, ergo similiter eadem forma numero in se non variata potest facere suum subiectum magis et minus tale sicut inuenitur dispositum. Secundo contra sextam, propositionem et dicta ibidem arguitur quod forma adueniens non remaneat cum potest, quia omnis forma nata est denotare suum subiectum, igitur si minor caritas et maior similes sunt, iste due denotabunt idem subiectum et per omnes idem subiectum dicitur magis carum propter maiorem caritatem et minus carum propter minorem caritatem. Tercio arguitur quod non sint eiusdem rationis nec faciunt per se unum, quia si sint eiusdem rationis quod quod faciunt unum, primo non unitate compositionis quasi una materia et una forma, nec unitate continuitatis clarum est, nec unitate homogeneitatis, quod homogeneitas non unum nisi per continuitatem, sicut aqua unum est que unum anima aie non unum est quod sunt homogeneitas nec unitate identitatis omnimode et simplicitatis clarum est, nec unitate aggregationis, quod sic esset acerum rerum innumerabilium et multitudinis infinitum. Nec potest propter istas unitates unitas alia imaginari, igitur etc. Quarto contra octavam, pponem arguitur quod nulla forma possit gradualiter augeri successive continue, quia sequitur quod forma sic incisa est infinita, omnis est falsum, pna pbat, posito quod albedo incisa per tepus scilicet, c. et sit b. pnum instans in quincipit intentio et c. instans in quo completa est tunc hoc posito arguitur sic, quod in infinitum minor albedo vel minor gradus seu pars albedinis est quod sit hec totalis albedo que est acquisita in c. instans fuit acquisita in tpe b. c. post b. instans ergo hec albedo demonstratio eam tota est infinita, pna tenet, quod quilibet pars albedinis acquisita post b. instans est alius quantitatis intensiue, sed nullum quantum est in infinitum minus alio finito, igitur illa tota albedo est infinita etc. Ad ista respondetur Ad pnum nego similitudinem. Na eodem modo pbaretur quod eadem forma potest dare esse diuersis subiectis, etiam situ distantibus sicut illud agens potest agere in diuersa subiecta, ut sol etc. Ad secundam dico

quod omnis forte dicitur finis sine inconuenientia de comuni modo loquendi non dicitur esse possibile idem esse magis album et minus album, quod per hoc quod dicitur minus album excluditur maior albedo. Unum aliquid est minus album duo dicitur, scilicet habere minorem albedinem et non maiorem, et ita minor albedo nata est denotare suum subiectum minus album solum, quoniam non habet maiorem albedinem, quoniam non habet nata est denotare non quidem dicitur hoc esse minus album sed dicitur hoc est tali albedine album. Et sic patet ad rationem. Ad tertium dico quod faciunt unum unitate homogeneitatis, et sic est assumptum falsum, scilicet quod nihil est homogeneum nisi continuu. Et dico quod faciunt unum se totis et non sicut sua ultima, quod non habent talia ultima sicut materia et forma quod unum in hoc sit dissimilitudo quod hic una non informat aliam. Ad quartam nego pnam. Et ad probationem pcedo quod in infinitum minor albedo est hec tota que est acquisita in c. fuit acquisita post b. ista tamen non est pcedenda, aliqua albedo in infinitum minor est hec tota fuit acquisita post b. Prima enim est vera, quod ibi ly albedo supponit pfulse tamen. Secunda est falsa quod ibi supponit determinate etc. Et sic patet ad ista. Et quoduis multa possent dici circa hanc materiam de intensione et remissione et latitudine formarum quod Deka et per eum magister Grego, et plures alij diffuserunt subtiliter tractauerunt, tamen quod hec materia ad metaphisicam et philosophiam spectat, breuiter pertransio bis contentus quibus subtilis potest cetera faciliter perscrutari. Et hec de primo puncto huius articuli.

AA Quantum ad secundum punctum Utz ipsa gratia vel caritas possit augeri ponam tres conclusiones. Prima conclusio est rursus quod caritas potest augeri. Probat primo auctoritate apostoli ad philippum, j. Dico ut caritas vestra sic magis abundet, id est crescat sicut glossam. Non orasset autem apostolus pro caritatis incremento si non esset possibile eam augeri. Item, j. Thess. j. Gratias ago quoniam super crescit fides vestra et abundat caritas. Item ecclesia orat dicens, omnes potentes sempiterni deus da nobis fidei spei et caritatis augmentum. Item Aug. dicit Ench. penult. minuit cupiditas caritate crescite etc. igitur conclusio vera. Secunda conclusio est quod caritas non solum subito et instantanee sed etiam in tpe continue potest augeri. Patet quia omnem formam

questio nona

habentem latitudinem intensiuam potest deus et si mul et successive causare, sed caritas est huiusmodi, igitur etc. Maior patet, et minor sequitur ex dictis, quod cum caritas possit augeri, et non sicut extensione ut patet, sequitur quod sicut in extensione et per omnes etc. Quid autem sit de facto in proposito dubium est. Na si nos mereamur in tpe adhuc deus in instanti potest tantum augere caritatem in nobis quantum in tpe me remur illam augeri, et hoc tamen in primo instanti acutus meritorij cum ipse perscrutatur quantum est duraturus et quantum augmentum caritatis sibi correspondeat, quod etiam in aliquo alio instanti ipsius acutus sicut placet sibi. Si vero nos mereamur in instanti non in tpe adhuc ipse in tpe potest et successive augere caritatem proportionabiliter ad meritum nostrum, et sic ista est conclusio facti de quo constat. Tercia conclusio est quod caritas in infinitum potest augeri. Et hec intelligitur de potentia dei absolute et non de lege statuta. Probat, quod quanta cumque caritate data deus potest aliquem gradum certe quantitatis de nouo causare potest non destructo, et illi unire sic ut ex eis constituat una caritas, quod omni caritate data deus potest in infinitum dare maiorem, quare etc. Tamen ad amplioris huius conclusionis sue probationis declarationem. Sciendum est quod licet patet ex supradictis aliquid in infinitum augeri potest quadrupliciter intelligi. Uno modo extensiue, et hoc dupliciter, quia vel per additionem partem ad partem sicut aqua addita que, vel per rarefactionem. Alio modo intensiue et hoc dupliciter, quia vel sine subiecto, vel in subiecto. Et sicut hoc pono quatuor propositiones. **BB** Prima est quod augmentatio forme extense primo modo potest in infinitum procedere ita quod quicquid data potest a deo fieri maior illa, primo probatur ex tribus suppositionibus. Prima est quod ex quo potest esse duo individua eiusdem rationis vel speciei specialissime absolute infinita potest esse, quia non est ratio quare deus possit facere duo quoniam eadem ratione possit facere tria, et sic sine statu etc. Secunda est quod nulla individua eiusdem rationis vel speciei repugnant simul esse, itaque quod quicquid individuo posito deus potest aliud facere, non destructo, quia ista non habet formaliter repugnantiam etc. Tercia est quod quicquid individua eiusdem rationis vel speciei sunt vniuersalia sunt equaliter vniuersalia, sicut quicquid eque sunt eiusdem rationis sunt eque vniuersales

quod quicquid potest petere unum individuum potest similiter petere cuiuslibet eiusdem rationis etc.

Et istis patet, propositum, scilicet quod deus non potest facere aliquam talem formam quoniam possit facere maiorem, quia quicquid data potest deus facere aliud individuum eiusdem rationis cum illo, et illud unire priori, et per omnes totum refulsant erit maius. Secunda propositio est quod augmentatio extensiua forme alterius rei extense secundo modo posse, pcedere in infinitum, est problematica neutra quia ad neutram partem potest fieri ratio quoniam facilliter soluitur. Sed tamen Deka tenet quod pars negativa est probabilior, scilicet quod augmentatio per rarefactionem non pcedit in infinitum, ita quod aliqua substantia vel qualitas potest fieri ita rara quod ipsa non posset rarior fieri, quia incoueniens videtur quod una faba fieret ita magna quod circumscriptione occuparet tantum locum sicut totus mundus vel mille si essent, quod tamen sequitur si non poneret status in rarefactione.

Tercia propositio est quod augmentatio forme intensiue tertio modo, id est sine subiecto potest in infinitum pcedere, ita quod quilibet forma intensiue augmentabilis quod potest esse subiecto separata potest augmentari in infinitum sic quod quicquid data potest deus facere maiorem. Et hec probatur omnino sicut prima propositio, et ita si caritas sit separabilis a subiecto sicut albedo, non potest fieri tanta quoniam possit fieri maior, quod quicquid data deus posset aliam creare eiusdem rationis vel speciei unire priori. Quarta propositio est ista, augmentatio forme intensiue quarto modo id est in subiecto posse procedere in infinitum est problematica neutra. Unde vtrius deus possit aliquam formam sicut caritatem intendere in eodem subiecto in infinitum est dubium, et per probabiliter sustineri quod non quod posset dici quod subiectum determinat sibi ex sua natura certas qualitates quod per recipe et aliquas non. Sicut anima non posset recipe albedinem sic etiam determinat sibi certam quantitatem nec ultra potest aliquid recipe. Et sic diceret quod deus posset tantam caritatem producere in anima quod non posset maiorem producere in ea. Tamen Deka declarat ad partem negativam quod probabiliter potest tene ri quod deus non posset facere tantam caritatem in anima quoniam possit facere maiorem in ea, quia quoniam aliquid forme eiusdem rationis potest esse in eodem subiecto primo non est contradictio quascumque formas eiusdem speciei esse in eodem subiecto.

sed aliq̄ue caritates p̄tiales possunt esse in eodem subiecto. ergo q̄buscūq̄ datis non est p̄tradictio illas eē in eodem subiecto p̄mo. 7 sic non est p̄tradictio q̄n̄ dens faciendo vnā caritatē nouā possit intēdere p̄ores q̄ntūcūq̄ magnā in eodē subiecto.

L Sed q̄uis ipse subtiliter dicat tamē ad p̄fundiorē huius materie declaratiōne distinguēdū est. Un̄ incipiēdo vbi ipse dimittit dico q̄ aliq̄d subiectū sic anīma habet duplicē capacitatē. scz capacitatē passiua 7 potentialiter subiectiua. et capacitatē actiua siue nō pure passiua sed vitaliter p̄ceptiua. Et licet ista distinctio fm̄ illos q̄ ponunt distinctiōne formale p̄cedere ref̄ de virtute f̄monis. qz isti dicerēt q̄ iste sunt due capacitates inter se 7 ab ip̄a anīa distincte. licz non realiter t̄n̄ formaliter. t̄n̄ qz nō p̄cedendo in creaturis distinctiōnez talē nec etiā in diuinis nisi ad sensus supra dictū in q̄stōe de distinctiōe in diuinis vt q. vi. 2. ibidē patuit. 7 d̄ dico q̄ p̄dicta distinctiō nō est vera de virtute f̄monis. s̄ intelligo eā sic q̄ aīa est dupl̄r capax aliq̄ forme scz pure passiue 7 potentialiter. v̄l non solum pure passiue sed vitaliter. ita q̄ anīa respectu alicuius forme p̄t esse subiectum 7 ipsam subiectiue cape. nō soluz passiue potentialiter sicut materia p̄ma cap̄t formas sed etiā subiectiue vitaliter 7c. Tūc iurta hoc pono quatuor p̄pōnes. Prima est q̄ anīa est infinite capax potentialiter subiectiue ita q̄ nō tantū nec tot p̄t q̄n̄ magis et plura possit suscipere. Patz. qz oīs potentia pure passiua vt sic p̄cise quantificat̄ ex sibi cōr̄spondenti actiua. 7 p̄p̄ns tantū p̄t cape passiue q̄ntuz deus p̄t in ea ponere actiue. quare 7c. Secūda p̄pō ē q̄ aīa nō in finite sed solū finite est capax vitaliter p̄ceptiue. Patet. qz q̄libet vital̄ capacitas ē p̄cise tanta q̄nta est eius f̄tialis actiuitas 7 eius f̄tialis actiuitas p̄cise tanta est q̄nta est ei p̄fectionalis quidditas. q̄retz. Et his sequit̄ p̄mo q̄ licet capacitas subiectiua 7 capacitas p̄ceptiua ip̄s̄ aīe sint oīb̄ modis idē scz ip̄sa aīa. t̄n̄ ip̄a est infinita capacitas subiectiua 7 soluz finita capacitas p̄ceptiua. patet qz p̄ hoc q̄ dico infinita capacitas subiectiua nihil aliud intelligo nisi q̄ est potētia infinite capax subiectiue 7c. Secūdo sequit̄ q̄ licet capacitas subiectiua anīe sit finita id est finita entitas ipsa

t̄n̄ est infinita capacitas. qz infinite p̄t capere subiectiue licet nō p̄ceptiue 7c. q̄re 7c.

Tercia p̄pō est q̄ caritas in infinito p̄t augeri in aīa. Patet ex p̄t̄is dictis. qz tal̄ qualitas q̄ntacūq̄ sit in aīa adhuc p̄t fieri maior 7 anīa p̄t eā recipere subiectiue. 7 sic nec ex p̄te p̄ducētis nec ex p̄te recipiētis repugnat ipsam augeri in infinito. q̄re 7c.

Quarta p̄pō est q̄ nō p̄t in infinito augeri caritas in aīa. Volo dicere q̄ licz caritas in infinito possit augeri in aīa et hoc in esse q̄l̄tatis nō t̄n̄ in esse caritatis. ita q̄ p̄ dare aliq̄uā caritatē in aīa q̄ quantūcūq̄ possit fieri maior in gradu q̄l̄tatis v̄l talis entitatis non t̄n̄ p̄t esse maior caritas illi aīe. Et hoc patet ex sc̄da p̄pōne qz erit dare aliq̄uā q̄ erit tanta quantā p̄t ista aīa capere vitaliter sed nulla res p̄t esse alicui aīe maior caritas q̄ illa aīa sit vitalit̄ capax 7c. **DD** Ex his sequit̄ p̄mo q̄ licz in nullo subiecto possit in infinito augeri caritas. qz nec in hoc nec in illo quocūq̄ subiecto demonstrato. t̄n̄ in infinito p̄t augeri caritas in subiecto. Prima pars patet ex dictis. qz q̄cūq̄ subiecto dato ē dabilis caritas tāta q̄ nō potest inesse aliqua maior caritas eidem subiecto 7c. Secūda pars patet qz ly in subiecto supponit confuse t̄n̄. 7 idē q̄uis sit dare caritates q̄ nulla p̄t esse maior caritas illi subiecto. illa t̄n̄ p̄t esse maior caritas alteri subiecto magis vitaliter p̄ceptiua 7 magis p̄fecto mō q̄cūq̄ tali subiecto dato. deus p̄t creare p̄fectiū igit̄ 7c.

Secūdo sequit̄ q̄ licz bec q̄l̄tatis sit bec caritas. nō t̄n̄ sequit̄ bec sit maior qualitas s̄ bec sit maior caritas. Patet ex dictis 7 p̄t poni exēplū. qz nō sequit̄ bec linea est v̄l̄na vel bipedalitas et bec p̄t fieri maior linea ergo p̄t fieri maior v̄l̄na vel maior bipedalitas. 7c. Similiter nō sequitur bec distantia est bec p̄p̄n̄q̄tas demonstrato agere inter sortē 7 platonem 7 potest fieri v̄l̄ sit maior distantia. ergo sit maior p̄p̄n̄q̄tas 7c. patz. clare. Et si arguit̄ sic. bec q̄l̄tatis est caritas 7 bec qualitas erit maior q̄ p̄t̄is. ergo bec caritas erit maior q̄ p̄t̄is p̄cedendo aīis 7 p̄t̄is si huic adiectiua maior subintelligit̄ illō substantiūū qualitas. sed nego minorem 7 conclusionem si pro substantiūo intelligat̄ iste terminus caritas vt patz. intuenti. 7 potest poni exēpluz in dictis terminis 7c. Dic aut̄ diligenter ad

uertendum q̄ sicut dico de caritate v̄l gr̄a ira debet p̄cedi d̄ beatitudine v̄l gloria 7 d̄ delectatione et tristitia vel pena 7 generaliter de qualibet volitione vel noticia 7 oīm̄ qualitate que potest potentiam p̄ceptiua 7 vitaliter immutare. imo melius clarius v̄l magis p̄p̄ie hoc apparet esse vez. in istis q̄ de caritate vel gratia. Et rō est quia nulla qualitas est intrinsece 7 formaliter volitio vel noticia. sed p̄cise p̄ habitudinē quā habet ad potentiam vitalem p̄ceptiua 7 vt patuit supra. Licz autem talis caritas v̄l gratia nō sit intrinsece 7 formaliter talis vt patuit in secundo articulo tamen nec est talis p̄cise per habitudinē quā habet ad potētia vitalem cui est intrinseca sed p̄ habitudinē ad diuinam acceptationē que est ei extrinseca. 7 ideo est maior vel minor caritas vel gr̄a fm̄ q̄ magis vel minus acceptat̄ a volūtate diuina id est ad maiorē vel minorē beatitudinē Absolute aut̄ stare q̄ minor in ḡdu magis acceptaret̄. et sic maior qualitas esset minor caritas et minor qualitas esset maior caritas. Et ex istis patet via subtilibus ad imaginandū multa in hac materia 7c. **EE** Sed p̄tra dicta instat p̄mo sic p̄ rōnez Scoti. quia accepta aliqua caritate puta a. queritur v̄trū ascendendo sit status ad aliquā sup̄mam possibilē aut̄ nō si sic habetur p̄positum si non sequit̄ q̄ quāto aliqua magis excedit a tanto est p̄fectior 7 p̄p̄ns illa que in infinitum excedit est in infinitū p̄fectior. 7 ita illa in se erit infinite infinita. 7 cum ipsa videat̄ ab intellectu diuino sicut vnuz creabile poterit vnica creatiōne creari. quare 7c. Secundo si caritas aut aliqua forma possit augeri in infinito tunc aliqua creatura fm̄ suaz naturam absolute ipoztaret p̄fectionē infinitaz hoc aut̄ soli deo p̄p̄riū est. quare 7c. Tercio si 7c. tunc possit esse maior caritas caritate christi cōtra ma. li. iij. dis. xij. Quarto logicaliter arguitur sic Omnes p̄tes caritatis creabiles possunt esse create. bec est v̄niuersalis cuius q̄libet singularis ē vera vt patet. tūc demonstratis oīb̄ illis partib̄ creabilibus ista singularis erit vera. iste p̄tes creabiles possunt esse create. bec autē demonstratio est possibilis saltem intellectu diuino q̄ omnes p̄tes 7 quālibet videt sed quēlibet singularis d̄ possibili affirmatiua in qua subijc̄t p̄cise p̄nomē demon

stratiuum si est vera est vera in sensu cōp̄posito vt patet in oīb̄. 7 p̄p̄ns bec est possibilis iste oēs p̄tes sunt create demonstratis oīb̄ creabilibus. 7 p̄p̄ns bec ē possibilis iste oēs p̄tes sunt create illis oīb̄us demonstratis 7 p̄p̄ns impossibile esset aliā caritatem creari. Illa ergo est summa creabilis. Si multiter q̄ p̄tes caritatis 7 quantacūq̄ caritatem de p̄t̄ p̄t facere tot 7 tantā p̄t deus facere. ponat̄ in esse q̄ quantacūq̄ 7c. deus facit. ergo nō poterit v̄terius maiorē facere 7 p̄p̄ns non in infinitum 7c. Ad ista r̄ndeō. Ad p̄mum dico p̄mo q̄ sine de p̄t sit facere aliquam magnitudinē vel caritatem actu infinitam siue non. t̄n̄ hoc nō concludit illud argumentū. Nā p̄similiter probaret̄ q̄ augmētū numerozū nō p̄cedat in infinito et q̄ deus possit facere tot indiuidua vnus speciei q̄ nō possit facere plura quod est inconueniens. Secundo dico ad formam argumētū q̄ v̄ltra a. p̄t in infinito p̄cedere augmētatio ita q̄ nō est status. 7 q̄n̄ d̄ q̄ quāto aliqua caritas excedit a. tanto est p̄fectior cōcedēdo ad sensū quē post statim dicam. sed p̄ hoc nō sequit̄ ergo q̄ in infinito excedit a. est in infinitum p̄fectior. qz implicat̄ q̄ aliqua caritas in infinito excedit vel excedere potest a. quod ē falsum. Unde sicut deus p̄t facere plura 7 plura indiuidua in infinito. 7 t̄n̄ faciet finita 7 nunq̄ infinita. ita p̄t facere maiorē caritatē 7 maiorē in infinito. 7 t̄n̄ semper faciet finita. Tercio dico q̄ qualibet caritate finita potest fieri caritas finita maior sed t̄n̄ sequitur q̄ aliqua caritas finita possit fieri maior qualibet caritate finita quia arguit̄ a termino stare confuse t̄n̄ ad ip̄m itantem determinate. sic nō sequit̄ post oēm diē potest fieri diē. s̄ aliqua diē p̄t fieri post oēm diē. similiter non sequitur v̄ltra quālibet diuisione p̄t fieri diuisiō s̄ aliqua diuisiō potest fieri post oēm diuisione.

Quarto dico q̄ nulla caritas intensiue infinita videt̄ ab intellectu diuino esse creabilis. qz nulla talis est factibilis. et p̄p̄ns nec a deo visibilis. licet deus videat̄ q̄ i in finituz caritas potest fieri maior.

FF Ad secūda p̄mo nego p̄nam. nō em̄ sequit̄ q̄ si infinita caritas possit augeri q̄ sit possibilis aliqua caritas infinita. Secundo dico q̄ esto q̄ esset aliqua talis caritas infinita de facto. adhuc ipsa nō

Summi sententiarum

esset infinita perfectio. imo non esset essentialiter magis perfecta quam pars eius finita. sicut si esset unus aer infinitus ille non esset essentialiter perfectior quam unus pugillus eius. Tercio dico quod esto quod esset aliqua talis caritas infinita perfectio. non tamen sequitur quod esset eodem modo infinita perfectio sicut deus. Quarto dico quod ista perfectio non valet simpliciter. nec caritas sit maior vel intensior. ergo sit perfectior. patet. quia per hoc quod sit intensior non sit perfectior. sed manet eiusdem speciei et perfectioris essentialiter. tamen secundum quod scilicet gradualiter ad istum sensum quod ipsa continet aliquem gradum quem non continebat prius quod est aliquid perfectio. Et ad eundem sensum concedo quod species caritatis absolute importat infinitam perfectionem possibilem. id est infinitos gradus posibles quorum quilibet est aliqua perfectio. tunc quilibet species in qua plura individua sunt possible. Ad tertia dico primo quod caritas christi non fuit maxima possible. patet. quia deus potuit illam augere vel sine subiecto vel etiam in alio subiecto maioris capacitatis quam anima christi sicut in angelo. Secundo dico quod caritas christi non fuit maxima sibi possible. patet et dicitur. quia illa potuit in infinitum crescere in gradu qualitatis in ipsa anima christi cum ipsa esset infinite capacitatis potentialis. Tercio dico quod caritas christi fuit maxima sibi aut alteri possible in potentia ordinata. et sic intellexit magister et non de potentia absoluta. Quarto dico quod caritas christi fuit maxima caritas sibi possible etiam in potentia absoluta. patet. quia suppono quod illa caritas fuit tanta quantum est anima absolute potuit vitaliter capere. et fuit adequata sue potentie seu capacitati vitali. et ideo cum eius vitalis capacitas non potuit augeri sicut nec est essentialis quod dicitur sequitur quod illa caritas potuisset augeri in gradu qualitatis non tamen in esse caritatis respectu talis capacitatis. Et si dicatur vel in augmentacione gradualis qualitas gradus adueniens est illi anime caritas vel non. si sic. ergo aggregatum ex precedere et adueniente erit maior caritas. quia continebit aliquam caritatem quam non continebat precedens caritas. si non. hoc est inconueniens. cum sit eiusdem rationis. non enim videtur possibile quod in eodem subiecto sint duo gradus unus qualitatis quam unus sit illi subiecto caritas et alter non. Ad hoc dico quod licet possit sustineri quod non. et nego prius. ergo aggregatum

quod dico enim quod licet aggregatum sit maius et maior qualitas. non tamen maior caritas licet illud contineat aliquid quod est caritas quod prius non continebat. Exemplum si potest sit plenus vino licet deus poneret aliud vinum cum priori per penetrationem. ille potius non esset magis plenus quam antequam. quous aliquo esset plenus quod non erat antequam plenus. et sic plures res essent plenus licet non magis plenus. sic in proposito. de hoc hec pauca pronunciantur. de quibus plura dicantur in materia de merito christi. **§§** Ad quartam dico primo quod ans est verum. sed illa potest negari in sensu proposito. et licet illa singularis concederet iste partes creabiles potest esse create. demonstratis omnibus. tamen negat in sensu proposito. et illa regula assumpta non est verum vera in illis. proponitur in quibus subicitur. nomen demonstrationum pluralis numeri sicut quous ista sit vera. ista potest esse vera demonstratis duobus contradictoriis contingitibus. tamen hec non est vera. possibile est ista esse vera vel hec est possible ista duo sunt vera eiusdem demonstrationis. Secundo dico aliter respondendo quod omnes partes caritatis creabiles demonstrari dupliciter potest intelligi. Uno modo quod demonstratur omnes quorum quilibet est creabilis. Alio modo quod demonstrent omnes que sunt creabiles. Si primo modo dico quod hec singularis iste partes esse create non est singularis illius universalis omnes partes creabiles. Et ratio est quia omnibus partibus demonstratis ista non est vera iste partes sunt creabiles. Unum non sequitur quodlibet istorum est creabile quia ista sunt creabilia. Exemplum sunt due linee equales. a. et b. hec est vera quodlibet istorum demonstratis omnibus quorum quodlibet est pars ipsorum. b. est excessum ab a. et tamen hec est falsa eiusdem omnibus demonstratis ista sunt excessa ab a. quia ista sunt b. et b. est quantum equale a. Unum patet quod non semper de omnibus simul verificatur terminus pluralis numeri de quibus quilibet verificatur singulare illius pluralis. Si ergo demonstratur secundo modo dicitur contra quod talis demonstratio non est possible quia nulle creabiles sunt omnes creabiles. Tercio dico quod si quilibet singularis illius universalis est vera et ipsa vera. tamen sua de inesse non est possible. ideo non facit adpositum. sed nulla singularis est in qua demonstrantur omnes partes creabiles. Si autem fiat ista veritas. omnes partes quorum quilibet est creabilis potest esse create. tunc dico quod aliqua eius singularis esset vel esse posset saltem cognita a deo. in qua omnes collectivae demonstrantur

questio nona

stant quarum quilibet est creabilis. sed ipsa universalis est falsa. sicut et illa singularis ut potest declarare. Quarto dico quod quantumcumque caritatem deus potest facere tantam potest facere. tunc dicitur ponat in esse. dico quod non sequitur quod debeat sic poni in esse. nec est necessarium quod quilibet potest vera de possibili possit ad illum modum poni in esse nisi quantum est vera in sensu propositionis. Verumtamen si quis nimis curiosus velit quod ponatur in esse debeat sic poni. quantum deus facit tantam facit. tunc possibile est sed non facit dicta. Et hec de secundo puncto.

§§ Quantum ad tertium punctum videtur ipsa gratia vel caritas possit minus ponam tres conclusiones. Prima est quod quilibet caritas creata per potentiam absolute dei potest minus. Secunda est quod quilibet caritas acquisita per potentiam agentis creati potest minus. Tercia est quod nulla caritas infusa per potentiam ordinata dei potest minus.

Unde ad declarationem istarum conclusionum distinguendum quod caritas creata potest sumi dupliciter. scilicet per caritatem infusam que proprie dicitur caritas creata. et per caritatem acquisitam quod sicut ex aliis actibus antefrequentatis generatur habitus. Sic etiam ex ipsis actibus diligendi dei propter seipsum propter deum generatur habitus in anima ad conformes actus inclinans que etiam post peccatum mortale remanet in homine. Prima caritas dicitur gratia gratum faciens. sed secunda non est gratia gratum faciens. Et ista potest sumi vel per habitum vel per actum. Et proportionabiliter cupiditas est duplex. scilicet actualis et habitualis. et utraque dividitur in mortalem et venialem. Et hac distinctione sequuntur aliquid correlaria vel suppones valentes ad sequentia. Primo sequitur quod caritati infuse nulla cupiditas habitualis est contraria. sed sibi impossibile. patet. quia si gentilis luxuriosus et avarus et alius cupiditatis habitus tuatus baptizatus. infunditur sibi caritas. et tamen non statim corrumpitur habitus viciosus que prius erat cum etiam post baptismum crepiatur se inclinari ad actus illos. Secundo sequitur quod nulli actui caritatis cupiditas habitualis est contraria. sed ei impossibile. patet sic procedens. et loquor de actu caritatis infuse. Tercio sequitur quod caritati infuse vel eius actu cupiditas actualis venialis non est contraria sed ei impossibile. Quarto sequitur quod caritati infuse et eius actu cupiditas ac-

tualis mortalis est contraria et impossibile. Et capio contrarietatem large per illa dicuntur contraria que de lege ordinata non possunt eodem simul inesse sed bene successine. Quous habet non sit de ipsorum intrinseca ratione. Quinto sequitur quod caritas acquisita et cupiditas mortalis secundum habitum sunt contrarie. nec una est alteri compossibilis. Et loquendo de caritate habituali acquisita perfecta. scilicet qua quis habitualiter diligit deum super omnia. et quicquid diligit diligit propter deum. Patet quia aliter in eodem simul essent habitus acquisiti ad impossibilem actum. scilicet ad diligendum creaturam plus quam deum. vel non propter deum qui est actus cupiditatis mortalis. et ad diligendum deum plus quam creaturam et propter ipsum creaturam qui est actus caritatis. Sexto sequitur quod licet non omnis cupiditas sit formaliter contraria caritati infuse. tamen aliquid modo potest dici contraria. scilicet virtualiter in quantum inclinat ad actum actibus eius impossibilem. vel aliquid modo impediens mediante vel immediate. ne actus eius eliciantur ita perfecte sicut magis ex declaratione conclusionum apparet. **§§** His presuppositis probatur prima conclusio. quia omnis forma augmentabilis et successine acquisibilis absolute est diminibilis et successine destructibilis. scilicet quilibet caritas creata sine infusa sine acquisita sine actus sine habitus est in modo ut patet ex supra dictis. igitur quilibet talis est absolute diminibilis. Secunda conclusio probatur quia omnis caritas acquisita est actus vel habitus. Si sit actus tunc sine sit actus caritatis infuse tamen ut in eo qui nodum acquisivit habitum caritatis ex actibus. sine sit actus caritatis acquisite tamen ut in eo qui postquam acquisivit habitum caritatis ex actibus per peccatum mortale perdidit caritatem infusam. sine sit actus virtuosus ut in eo qui habet utrumque habitum infusum. scilicet et acquisitum. Constat quod talis actus potest minus ab agente naturali. quia non omnem habitum actum necesse est totum simul corrumpi. sed successine potest naturaliter remitti ut quilibet potest expiri. Si autem talis caritas acquisita sit habitus tunc potest naturaliter minus per actus contrarios generatiuos impossibilem habitus. scilicet cupiditatis. quia omnis habitus naturaliter generabilis et augmentabilis per actus. per contrarios actus est corruptibilis et diminibilis. ut patet secundo Ethicorum. et quilibet potest expiri. igitur.
 p 3

Tercia conclusio pbatur .qz si habitus caritatis infuse p potentia ordinatam dei id est stite ordinatōe dei posset minui . hoc maxime esset p actus nostros demeritori/ os . sed hoc nō . qz vel hoc esset p peccatum mortale vel p peccatū veniale . Non p mor tale . qz illud totaliter tollit caritatem z nō stat cū aliquo gradu ei? fm dei ordinatōez aliter idē hō simul esset dignus morte eter na z vita eterna . qd est falsum . nōa patz . qz fm qd dicit mgr li . ij . dist . xlij . Sola caritas dividit inter filios pdictōis zc . Aug? . v . de trini . ca . viij . Nec p veniale . qz si p venia le posset minui p venialia posset totalit cor rumpi . nōa est falsum . qz sic aliqz hōis ca ritatem absqz peccato mortali posset p ve niale p cise dānari . quod est falsum . Et cō sequentia patet . qz si in aliq sit pua caritas z pmittat peccatuz veniale si diminuat ca ritas tūc ponat q centesima . talis q p plu ra z plura z gravioza venialia poterit tan tū diminuerē q adimeret totuz zc

KK Sed ptra hoc sunt diversi mo di dicendi . Una via est q p secundū venia le nō corrūpitur tātus gradus caritatis qn tus p pimum sed medietas eius . z p terciuz medietas illi? medietatis . z sic semp p par tes minores eiusdem pportionis Sed hoc non valet . qz p maius peccatuz vel equale postertus pmissum nō minus debet corrū pi qz per pimum . imo potius plus . cum se cundū nō excuset p pmiū s; pot? aggrava tur . Alia via est q an corruptionē totalez caritatis oportebit tot venialia cōmittere q si qz vterius peccet illud pctm non po terit esse veniale sed erit mortale . et p illud totaliter caritas corrūpet . S; hoc nō va let . quia qz quot peccatis etiā mortalib; cō missis adhuc p qz cōmittere aliud morta le . q multo fortius quotcūqz venialib; cō missis p aliud veniale cōmittere . z sic p ve nialia zc . Alia via est q ante totalē corrup tionē occurrat materia alicuius pcepti qd vel iste implebit . z tūc reaugebit caritas ip sius vlt rāsgrediet . z tūc ipse peccabit mor taliter . z sic caritas p mortale p datur . S; hoc nō valet . qz licet materia pcepti possit occurrere . nō tū necesse est qn an labat ma gnū tempus anteqz occurrat . z in illo tem pore poterunt mltiplicari venialia donec totaliter caritas pdat . Alia via est q p pec cata venialia possibile est caritatez minui

vsqz ad totalez corruptionē exclusivē . sic q in instanti cōplere corruptionis ipse peccat mortaliter . qz . s nō servat caritatē ad quaz tenet sub pena peccati mortalis . quare zc . Sed hoc nō valet . quia nō servare carita tem cū eius p̄servatio sit totaliter a deo nō est homini pctm . p̄prie loquendo . sed p̄mit tere vel obmittere aliqd p̄pter qd demeret caritatē subtrahi z sibi auferri a deo est in eo pctm . Et nullum tale est hic in casu nisi culpa venialis . igit zc . **II** Ido ex p̄ dictis sequunt aliq correlaria . Primū ē q caritas infusa fm ordinatā dei potentia non pōt diminui q̄tum ad ei? essentiam .

Secdo sequit q p culpam veniale p̄ di minui q̄tum ad ei? fervore . Et hoc pōt cō tingere qz ex frequentatione venialium ge nerat cupiditas habitualis inclinās ad ac tus q sunt peccata venialia . z p nō aliquo mō inhabilitans ad act? caritatis . Ex q̄ sit vt postea nō tam fervidos z intēlos actus caritatis eliciat sic habituatuz . Itē aliter potest p̄tingere scz q hōis caritatē infusam habeat etiā acquisitā . z nō solū illā que in clinat ad actus cōtrarios mortalib; s; etiā q inclinat ad actus contrarios venialib; . z tūc si talis cōmittat multa venialia cōtra inclinationē illius caritatis acquisite remie tet illa z sic minus p̄mpter minus ferven ter eliciat actus caritatis infuse . qz constat p experientiam q hōis caritatē acquisitā fer uentiorē simul cū infusa . ferventi? opaf qz hōis infusam solū . vt patet de viciose habi tuato post susceptionē caritatis in baptis mo zc . Tercio sequit q ex venialib; mlti plicatis p̄ totaliter tolli seu corrūpi fer uor caritatis . patet . qz fervor caritatis nō est aliud nisi habit? acquisitus caritatis vlt ei? actus . nec ē aliq entitas ab his distincta q minuat sicut aliq ymagināf . ita q carita tē remitti q ad eius fervore nihil est qz mi nus fervidos z intēlos act? caritatis z mi nus ferventer z minus delectabiliter elice re . z sicut diminutio hui? fervoris pōt per venialia fieri ita z totalis corruptio . zc .

Quarto sequitur q p culpā veniale p̄ di minui caritas q̄tum ad eius firmitatem z stabilitatē . s ad istū sensuz . qz qdam venia lia multū disponūt ad lapsum z ad ruinaz in mortalia p q p̄dit caritas zc . **AD**

Sed ptra dicta arguit pmo q p mor ta le minui possit caritas . quia est possibile q

q̄ntum vnus actus est meritorius tantū p cise alius act? mortaliter culpabilis sit de meritozius . q possibile est caritatē minui p peccatū mortale . anō patet . qz aliquo actu demeritorio est dare actū meritoziū magi meritoziū z est dare minus meritoziū . et p nōs erit dare eque meritoziū . sed nōa pba tur . sit actus a . meritozius z sit . b . mortalis p̄cise tantū demeritorioz z sit . a . p̄mus act? meritozi? augmenti gratie post gram bap tismalē . tunc quantū p̄miuz debet a . tanta pena p̄cise debet b . q̄ quantū quis acquisi vit de caritate p a . actum . tantū p̄cise p̄det p b . actum . z p nōs remanebit sibi tota gra tia baptismalis zc . Cōfirmat . qz fm sc̄tōs deus remunerat vltra p̄dignum z punit ci tra dignū . hoc aut esset falsum si deus pro culpa . b . semel cōmissa p̄nueret istū oi cari tate que fuit p̄miū . a . ceteris p̄missi . q̄ nō p̄ uat plus qz acq̄sinit p . a . semel zc . Secū do arguit . q p venialia possit tolli caritas qz qz p venialia pōt demereri penam eter nam z penā excessivam infinitā . ergo p̄dere caritatem . nōa patz . qz si sic decederet nū qz haberet beatitudinē . Et anō pbat . quia possibile est q aliqz cōmittat infinita veni alia pro quozū quolibet mereret penā ali quam . qz in qualibet pte . pportionali alicu ius tēporis vt hui? hore pōt cōmittere vnū veniale cum non sit dare minimū tēpus in q possit nouum actum habere . Cōfirma tur . quia pono q deus p̄cipiat sorti q̄actu quem habet nō p̄nuet p hora nec p ali quā ptem eius pportionabilez sub pena di urna p cuiuslibet p̄tis continuatiōe . et cō tra p̄ceptum sortes p̄nuet actū illū p ho ram . sequit cum in illa sint infinite ptes q meret penam infinitoꝝ dieꝝ . Tercio ar guit q p veniale possit minui caritas . quia si nō sequit q hōis caritatē ex hoc q venia liter peccaret nō esset minus dilectus a dō nec etiā minus bonus z equaliter diligere tur peccans z eque bon? esset qd est absur dum . cū peccās venialiter puniatur a deo p̄sequitā tū patet qz hōis equalē caritatem est eq bon? fm August . Ench . xxvij . habēs maiore caritatē est melior z eque bon? etiā eq diligit . igit zc . Quarto ad ide oē pec catū vel malū admitt aliqd d bono et ē cor ruptio boni fm Augusti . Ench . xij . xij . z . iij . de li . ar . Peccatum autē veniale est ma lum . z nō oportet q adimat de bono natu

re q aliqd de bono gratie . z sic dimiuit eā zc . **AA** Ad p̄mā rōnem dico p̄mo q in hac p̄patione vlt sumit actus demerito rius sequens immedie te gram . vel act? de meritozius nō sequēs immedie te gram . Et si secūdo mō tunc nōa nō valet qz talis nō tollit gram nec in toto nec in pte . Et si pri mo mō tunc est negandū . Secundo di co ad p̄bationē q nullo actu demeritorio sic sumpto est dare in eodem supposito aut alio in quo cetera sint paria aliquem ma gis meritoziū q̄ ille sit demeritorioz quia p quēlibet talez actū meret qz p̄nuari gra tia . z si sic decedat p̄nuatur gloria corrūden te gratie p̄cedenti . z meret cum hoc penaz eternam . Nec aut sunt maius malū q̄ sic bonū qd meret qz p aliquē vnū actū meri torium . quod patet . quia per nullū actum meretur quis vitam eternam que p̄sum im mediate nō esset sibi a deo ex gra deputata cū cuiuslibet act? meritozi? gra sit p̄ncipiū solū . q meret augmentū grē in p̄nti z glie i futuro . tale aut augmentū nō est tā bonuz q̄ malū est p̄natio totalis glie sibi deputa te p̄us zc . Tercio dico q esto q estz da re aliq̄e actū magi meritoziū q̄ . b . est de meritozi? z aliq̄e min? . nō sequit q sit da re aliq̄e tantū p̄cise meritoziū q̄ntū . b . est demeritori? . Et hoc est q̄ adā li . ij . q . ix . vbi vult simile p̄nam in oib; tenere Sed istā tia patz de angulis causatis intra circuloz ex p̄rtiōe circūferētie circuli z linea recta secante circulū . z de angulo recto . vtrūqz p̄pando angulū cōtingētie extrinsecuz cir culo . qm est dare aliq̄e intra circulū ma gis excedentē angulū p̄rigētie extrinsecū q̄ angul? rect? excedat ipm . s . angulū ex maio ri p̄rtiōe circū z linea intrinsec? secante cir culū . qz ois talis ē maior recto vt p̄z ex . xv . tercij Euclid . Itē est dare itra circulū an gulū min? excedētē angulū p̄tingētie q̄ ex cedat rect? cū . s . angulū ex miozi p̄rtiōe cir cli z linea rcā . qz ois tal? ē miozi rcō . vtz ibi dē z ois tal? excedit agl'm p̄rigētie cū possit dividi p anglos rcūlineos qz q̄libet ē ma ior anglo p̄rigētie . q̄ ē oim acutoꝝ acutissi m? . Et tū nō ē dare aliq̄e talē angl'm q̄ tā tū p̄cise excedat angulū p̄rigētie q̄ntū euz excedit rect? . Aliter cū q̄cūqz eq̄lie excedūt idem sint eq̄lia . sequit q aliq̄s possit zesse an gulus hmoi intra circulū qui estz eq̄lis re cto . cuius oppositum ibidem demōstrat .

Primi sententiarum

QD Ex quo sequitur qd tales dicitur
ne non valent in illa q sunt alterius et alte
rius rationis. et p omnia cum alterius ratio sit
actus meritorius ab actu demeritorio. pa/
ter dictam omnia non valere in proposito.
Secundo sequitur ex dicto exemplo sicut
notat etiam commentator supra dicta ratio
ne qd ubi sit comparatio inter ea q sunt alteri
et alterius rationis possibile est aliqui transire
de minore ad maius p oia media et nunquam
venire ad equale. patz. si imaginat linea re
cta secas circuli in ptes inaequales et costi
tuens cu minori portione circuli anguluz
minore recto moueri continue fm extrema
tem sua q dicitur anguluz illi plus maiore
portione circuli. ita qd semper crescat anguluz
ille post donec dicta linea transierit ultra
Ha ante sectione in partes aequales et etiaz
tunc angulus causat e minor recto et postea
maior qd maioris portione circuli. et. Et
sic patet ad rationem. Quarto principaliter
dico ad confirmatione qd deum punire citra
condignu potest intelligi dupl. Uno modo
comparado quantitate culpe ad quantitates
pene fm statutum diuine misericordie. et sic quilibet
punis vel premias fm condignum id est fm
q ex statuto dei dignus est. Alio modo span
do illa paise fm se. et sic dicitur coiter qd libet
peccator vel damnat punitur citra codi
gnum qd ultra pena qua habet meret ma
iore. et dicitur magr lib. iij. dist. lvi. Et addit
magr Grego. qd ois culpa mortalis non solu
meret absolute considerata et malicia. pua
tionem glorie. et penam eterne miserie. sed
etiaz priuatione totius cause et annihilatio
nem. et qd deus non annihilat peccatore est
ex eius mia. Iuxta illud Tre. iij. Misericordie
dei qd non sum? sumptu. Et pbat ratioe qd
p hmoi culpam meremur pvari oi benefi
cio dei considerata magnitudine offense que
estimada est fm magnitudine offense ut di
cit Cris. sup illo Mat. x. Non est discipu
lus sup magr. et. Imo nec sic annihilado
digne et plene puniret quis amplius pu
niri non possit. Sed istud dictu non vi
det mibi verz qd non video qd aliqs meret
ex culpa sua repugnantia et incopossibilia.
scz puniri eternaliter et annihilari simplici
ter. sed de hoc alias et.
P P Ad secundam rationem nego ans. et
ad probatione qd dicit. possibile est qd aliqs
mittat infinita venialia et. Ad hoc rudent

Hibernicus qd non est possibile. sed a dam
hoc reprobat diffuse. Tamen hic dico pmo
distinguendo qd hoc potest dupl. intelligi.
Uno modo qd possit committere infinita pecca
ta discreta et distincta fm se qd non sunt par
tes alicuius vnus. et sic nego hoc esse natu
raliter possibile. Alio modo infinita pualia
vnus sicut si aliquis per aliquod tempus
continue intederet actum suu malum. et tunc
qd licet infinitis pibus illius actus debe
antur infinite ptes pene. non tamen infinite
eqls sicut nec in illo actu sunt infinite p
tes aequales. Secundo dico ad confirmati
one qd ad hoc qd iste sit ex omissione pcepti
reus illius pene. oportet qd de quilibet parte
proportionali illi? tps ipse sciat vel scire pos
sit distincte quanta ipsa est. cum quantitas re
poris hic includat in pcepto. Aliter non sci
enter obmitteret. et p omnia non esset reus pe
ne. sed hoc non est naturaliter possibile ut
quamlibet ptem illius tps sic distincte co
gnoscat. sed est dare minima partem disti
cte pceptibilem ab eo vel maxima non pce
ptibile. et cum partes pceptibiles non sint in
finite in aliq pte tps iste sic continue non po
terit ceteri reus infinitaz penaz. Et sic pce
ptu illud de lege ordinata non est dabile a
deo nec rationabile. nec casus admittendus.
Tercio dico qd casus forte de potentia ab
soluta esset possibilis. sed tunc non est ad po
situ. qd nec est absolute impossibile carita
tem minui per venialia et totaliter tolli.
Quarto dico qd sic dictu est de tpe ita pte
dici de pena. scz qd ad hoc qd iste omissiones
obligent oportet qd iste agnoscat pena im
posita fore eternam. et per omnia qd ptingit
ppetuo gloria. Ex quo sequitur qd si iste co
tinuet actu scieter et libere ipse pelegit actu
illu continuare saltem interpretatiue qd esse
pnceps glorie eterne. et per consequens con
temnit peccat mortaliter. et sic concessio ca
su de lege ordinata adhuc non habetur qd
per venialia et. **Q**D Ad tertiā vno
vno modo potest dici qd precise ppter pec
catum veniale non minus diligitur quis a
deo nec oppositu pbat ex h qd rpalit punis.
Vult em ipm purgari ut ipse pmiu accipi
at. Alio modo et meli? p dicit fm Bader. v. q.
lib. 3. q. xiiij. qd amor dei non dicit maior vel mi
nor in se sed fm effect? suos. effect? autē est
duplex scz eternus et rpalis. qd ergo ad
effectum eternuz qui est gloria non minus

questio decima

diligit peccante venialiter qd non peccante.
nec etiā qd ad gram p qua venit ad glo
riam. qd aut ad effectū aliquē rpalē mi
nus eū diligit. qd ei penā rpalē infligit et te
poraliter differt ei dare bonū eternū. Etia
q d ad illā bonitatem q acceptat ad glori
am non est minus bonus. et de illa loquitur au
gustin? et. Ad quartā dico qd non oē pec
catū sp adimit de bono qd infuit aliqd ei?
corrupendo. sed p tato dicitur adimere. quia
potentiā reddit minus dispositā et potentē
ad bonū. vel qd si sit habitus bonus acqui
tus in potentia illū repmit. et sic peccatum
veniale potest adimere de iusticia vel virtute
moralī et acquirit. non tamen de theologica et iu
sa. vel adimit de bono qd natū est inesse. si
cut est bonus actus oppositus vel aliqd q
dus ei? nā ut dicitur est. non sinit elicere tam
intēsum et feruidū actū caritatis. Et licz nō
possit forte tollere totū feruorē qd nunquam il
le tollit qd sic peccans velit facere et dimi
tere qd cūq de necessitate salutis sunt sien
da vel obmittēda ppter qd non dimittit vlt
saltem non totaliter tollit feruorē circa opa
pceptoz aliter peccaret mortaliter. tamen bene
tollit totū feruorē acquirituz p actus directe
pirarios illis venialibz sicut supra dictū ē.
Et hec de tertiā arti. Tūcad rōnes pn
cipales qstōis. Primū pater qd dicitur de
ante vel ad probatione dico qd de multa facit
p plura qd possit facere p pauciora. nec hoc
est frustra. Alia aut non est cā qreda nisi vo
lūtas sua. qd eo ipso qd sic vult conueniēter fit
et non frustra. sec? aut est in causis naturali
bus et in causis voluntariis creatis. Ad se
cundā et tertiā rōnes patz qd cludūt vnū
et secūdo et tertiā arti. Ad rōnem post op
positū patz qd magr in hac pte non est tenen
dus et. Et hec de ista questione.

Questio decima

Arca distincti

Conē. rix. et aliqs sequētes in
q d magr agit de psonaz di
uinaz eqlitate qro Utr p
sone diuine sint oibz modis
euales inter se. **A** Arguit pmo qd non
qd psonae diuine non sunt eqls sibi inuicem
fm magnitudine. igit et. omnia ē clara. et an
cedens pbat. quia magnitudo psonae nul
lo modo distinguit ab essentia. sed psonae diu
ne non sunt eqls fm eētia. nā inter eas est

oimoda identitas fm essentia. et p omnia nul
lo modo eqlitas. cū eqlitas sit distinctio. qd
fm magnitudine non sunt aequales sed idēz
Confirmat. qd non sunt similes fm qlitatem
q nec eqls fm magnitudine. ans patz et co
sequētia r. qd sicut similitudo ē spēs quali
tatis sic magnitudo qntitatis et. Secūdo
arguit sic. qd psonae diuine non sunt in se inuicē
cem p circūincessionē. igit nec sunt aequales
fm pfectionē. omnia tenet p mgrm i hac. rix.
dist. qd ex opposito omnis infert oppositū an
cedentis. Et ans pbat. qd si pater esset in fi
lio tūc pntitas esset in filio. omnia tenet. qd in
q d cūq est p i eodē paternitas cū sint oibz
modis idē. sed falsitas omnis pater. qd in q
cūq est pntitas illud est p et sic filius est p
Confirmat. qd bñ sequit. a. est in. b. et b. ē in
c. g. a. est in. c. et p omnia eodē modo sequit p est
in filio et filius est in pte. g. p est in patre.
Prima omnia videt ubi q bona. et secūda est
oimoda similitudo tamen p falitas omnis. igit et.

Tercio arguit qd psonae diuine non sunt eq
les fm potentia sic fm pductiuitate. igit et.
omnia est clara. et ans pbat. qd non minoris po
tētie est pducere diuinā psonā qd creaturā
sed si vna psona posset pducere creaturā et
non alia non eēt eqls fm potentia. igit mal
to magr cū vna possit pducere diuinā pso
nā et alia non potest ea pducere. sequit et. Confir
mat. qd illa psona q non est oipotēs non est eq
lis psonae oipotēti fm potentia. hz filius non est
oipotēs. g. r. assumptū p. qd sequit filius est
nullipotēs qd non hz potentia generadi. g. eo
dem modo sequit affirmatiue filius est oipotēs
q potentia hz generadi. qd vtrobiqz sit distri
butio p eisdē. hz omnia ē hereticū. igit et ans et.

In oppositū arguit p mgrm in hac disti
ctione et duabz sequētibz. et p symbolū. Eql
lis p et. **B** In ista qōne erūt tres ar
ticuli breues iuxta materiā triū argumtoz
Prim? vtr psonae diuine sint eqls sibi in
uicē fm eētia siue magnitudiez. Secū
d? vtr psonae diuine sint i se inuicē p mutua
circūincessionē. Terci? vtr psonae diuine
sint eqls sibi inuicē fm potentia seu pducti
uitate. Quantū igit ad pmiū notanduz ē
pmo qd tot modis dicitur eqlz ineqle qd modis
dicitur magnū et magnitudo. Hoc aut dicitur qdru
plicif. pmo modo dicitur qlibet res alteri equalis
vel inequalis. qd qlibet ē altera pfectior vel
impfectior. et dicitur equalis quia eque pfecta.
Secundo modo dicitur vnus numer? eq

Primi sententiarum

lis alteri. qz tot sunt unitates in vno quot sunt in alio. Et differt a pmo modo. qz tres hoies sunt equales tribus alinis numero. non tm pfectione. Tercio mo dicitur albedo eque intensa equalis alteri eque intense quous vna sit in maiori subiecto qz alia z pns inequalis fm extensionem. Quarto mo dicitur vnum extensum equale alteri extenso. Et in oibz istis modis equalitas vel inequalitas no e aliq res relativa distincta a re absoluta vl rebz absolutis vt hic suppono. Secundo est notandū qz magnitudo vel magnum qdrupliciter pot capi. Uno mo large z sic idem est qd pfectio vel pfectus z sic loquitur Aug. vi. de trinit. qz in his q no mole magna sunt idem est melius qd maius esse. Et isto modo quelibet res est magna vel magnitudo qda. Secdo mo accipit minus large p oi trinitate plura sine sit vnus p se sine aggregatione. z sic dicit Aug. qzania e maior seipsa qn recipit trinitates. Et isto mo numerus dicitur magnus vnus maior alio z vnus exercitū alio. Tercio mo accipit stricte p aliq trinitate plura eiusdem rationis facientia p se vnu sine illa distinguant loco z situ sine non. Et sic albedo intensa est magna et maior albedine remissa. Quarto mo accipitur magis stricte p aliquo trinitate plura eiusdem rationis facientia p se vnum loco z situ distincta. Et sic magnitudo dicitur qnitas z ponit predicamentū ab alijs distinctū. Et isto mo loquitur Aug. qn dicit qz deus e sine qualitate boni z sine qntitate magni. zc. Tercio notandū qd differentia est inter modos magnitudinis z modos equalitatis. qz modi magnitudinis ordinantur fm sup z inferius vel p se vel p accidēs. qz oē quod est magnū quarto mo e magnū tribz pms. z no e conuerso. z oē quod e magnum tercio mo est magnum duobz pms modis ordinant. qz aliqua pnt esse equalia qtro mo. licet no alijs modis nec eozū aliq. zc. sic albedo z aliq suba sunt equales quarto mo. z tm nullo alioz modoz sunt equalis vt patz zc. Dis pmissis pono quatuor pones. Prima est qz psonae diuine sunt equales sibi inuicē fm magnitudinē pmo mo accipiedo magnitudinem z equalitatem z nullo alioz modoz. Prima ps patet. qz ois res comparata alteri vl e illa pfectior vl ipfectior vel eque sed nulla psona diuina est alia pfectior vel ipfectior. ergo eque pfecta. z p ois eque magna z equalis fm magnitudinē pmo mo. Secunda pars patz qz nulla magnitudo reperit in psonis aliqz illoz triū modo. Secunda pō est qz psonae diuine sunt equalis sibi inuicē fm eentia sine ppter eentiae unitatem. Patet qz fm scōs magnitudo i diuinis est qd mere absolutū sicut sapia z essentia. nec pl. distinguit magnitudo ab essentia qz essentia ab essentia. z sic vsi sunt facti hereticos ne pcederēt tres psonas eē tres magnitudines vel tres magnos z p sequens tres psonae sunt equales fm essentia id est p vna essentia existentē in eis.

Uñ sequit qz isto mo loquēdo paternitas no est formalit magnitudo siqno e formaliter eentia zc. Secdo sequitur qz pntitas ex se no est formaliter equalis filiatiōi. nec inequalis ei. sed tm ppter ydentitatem essentiae q est eade in vtraqz. z sic sic dico d relatione vel proprietate relatiua pot dici de psona zc. Tercia pō est qz accipiedo magnitudinē p oi realitate positua z entitate reali psonae diuine sunt equalis fm magnitudinē relatiua. qz isto modo loqndo relatio in se sicut pntitas e qda eentitas z pns qdam magnitudo. qz in se e qda res pfecta imo pfectior oi creatura. et in se est res cui repugnat ois ipfectio. z p ois vna relatio est alteri in se equalis vel inequalis fm magnitudinē. z certū est qz n est inequalis. qz eque pfecta est vna relatio sicut alia. ergo est sibi equalis ex se. z p ois vna psona e alteri equalis fm magnitudinē relatiua z sicut est sibi equalis fm magnitudinē absolutā. Quarta pō est qz equalitas similitudo z ydentitas nulla distinctione ipoztat i diuinis nisi tm distinctione psonarū. nec equalitas est aliqd reale i psonis aliqz mo distinctū vl fm rōnez vl ex natura rei a similitudine. sed similitudo z equalitas ipoztat diuinas psonas hūtes eandem essentia mūcro ppter quā dicunt equalis et similes z tm non sunt noia synonyma no ppe distinctione in deo sed ppter distinctionem in creatura cuz sunt aliq mo cōia zc. Et his seqtur pmo qz accipiedo magnitudinē p aliq absoluto sic vna psona n e aliq magnitudo sic accipiedo magnitudinē p qcuqz re positua vna psona e aliq magnitudo q no est alia s. magnitudo relatiua. tamē vna psona vtroqz modo est equalis sicut alia. nec distinctio magnitudinū repugnat equalitati.

questio decima

Secundo sequit qz sicut equalitas psonarū non est fm magnitudinē que est species quantitatis facientis predicamentū distinctū ab alijs. sic similitudo ipsarū no est species qualitatis nec talis equalitas magnitudo vl similitudo vt attribuit deo reponit sub ali quo predicamento. Et ex eis patet ad primū ante oppositum zc.

E Quantum ad secundū articulum respondeo qz conclusio affirmatiua est certa ex fide Jo. xiiij. dicit xps Ego i pte z p i me est. sed quō vna psona sit in alia et conuerso difficile est videre. Ideo ad hū intelligentiā distinguendū est qz triplex pot ymaginari inexistētia. quedā est p trinitatē. alia est p pntiam z cuiuscūqz distantie carētia. alia est p pntiam intima z substantiatialitate ydentiam. Exemplū primi sicut aliqd est in loco. Exemplū secundi sicut angelus est in loco. z si angelus est in aliq corpe oi loco destructo tūc em no esset i illo nisi p pntiam. Exemplū terciū sicut vna psona diuina est in alia qz est sibi intime p fens z substantialis eide. z hoc vocat e in p circūinceptionē. Quā sic possit dici vna psona eē i alia p circūinceptionē pot ostēdi pncipaliter auctoritate scripture. Secundo aliquid rōne. qz no plus repugnat vni psonae esse in alia z e conuerso qz repugnet to ri esse in suis pibz z e conuerso. sed fm p hū iij. p hū. totum est in suis pibz z e conuerso partes sunt in toto zc. Et istis patet de scriptio inexistētie p circūinceptionē. Nam illud dicit sic inexistens alicui qd est ab eo realiter distinctū sibi intime p fens z ei cōsubstantiale. z sic tam essentia qz psona im portat p hoc nomē inexistens vt hic sumit. z sic vtraqz est aliq mo huius inexistētie rō zc. fm hoc possunt poni quatuor pones.

Prima est qz vna psona est in alia z e conuerso. patet. qz hoc no est aliud qz vna psona esse alteri pntem z substantialem.

Secda est qz psona no est in essentia nec e conuerso. patet qz essentia no distinguitur realiter a psona nec e conuerso zc. Tercia est qz relatio no est in essentia nec e conuerso. patz sicut pcedēs. tm sancti vtunt qnqz op positis locutiōibz no pntie z fm constructio nē transitua sed intrinseua id est psona e essentia z relatio est eentia z e conuerso.

Quarta est qz pntitas non est in pte nec e conuerso. s; e in filio z e conuerso. patet qz pa

ternitas est oibz modis idem pti vt dictū fuit supra. saltem non est realiter distincta. quare zc. Et his patz qz hec oia no est vniuersaliter bona. a. est in b. z b. est in c. s; a. est in e. sicut no sequit ptes sunt in toto z totū in pibz ergo ptes sunt in pibz. z sic aparet ad secundū ante oppositum zc.

F Quantum ad terciū articulū videntur da sunt tria. Primo videndū est quis sit sensus z intellectus tituli qstionis. Secundo rōndendū est ad formā tituli qstionis. Tercio videndū est que fuit intentio Augustini circa materiā qstionis. Circa pimum punctū sciendū est qz no d; esse intellectus qōnis supponēdo potentiaz esse aliqd reale in deo distinctū qcuqz mo a diuina essentia z psonis diuinis vl fm rē vel fm rōnem. z qz an fm illud dicant psonae equalis. quia sic intelligendo nec potentia nec equalitas est aliqd in deo absolutū vel respectiū sicut qdam ymaginānt. imo pntie loqndo equalitate potētie vel potentiaz eē in deo non debet aliter intelligi qz cōcretū equalitatis z potētie vere p dicitur de deo z diuinis psonis. vt hec sit simplr vera psonae sunt equales. psonae sunt eque potētes. z ita intelligunt sancti qn dicunt potētia eternitate zc. esse in deo s; debet eē in intellectus questionis supponēdo qz psonae diuine pnt in aliq actu vl terminū qz re vtrū possint in eadez vel in equalia. z h vel fm numez vel fm pfectionē. Ita quali qn dicunt aliq fm potētia equalia et tamen nulla est equalitas nisi inter effectus illoz.

Circa pimum punctū dicitur De cam qz in ista qstione fm qz ea tractat doctores e magis difficultas vocalis qz realis. Uñ qd dicit qz potētia de q est hic qstio e cōe ad potētia generadi spiradi z creandi ita qz potētia sit idē qd potētia pductiua sine ad intra sine ad extra hnt d; e pnter qz pnt z filius no sunt equalis fm potētia extēsiue. qz dicere patre z filiū esse equalis isto mo no est aliqd qz dicere qz qcuqz res pducibiles qz pnt pducere pnt pot. pducere filius. vl si pnt pot. pducere aliqd pducibile qd no potest filius eodez mo filius pnt pducere aliqd pducibile qd no pnt pnt. qz vtrūqz est falsū. qz filius no pot. pducere oēs res pducibile a pnt. nec pnt aliqd pducere quod non sit pducibile a pnt. Et eodem modo pportionaliter dicendum est de filio z spiritu sancto.

Primi sententiarū

S Ex quo sequitur quod si omnipotens includat potentiam qualem perductivam tamen ad intra quod ad extra nec filius nec. scilicet est omnipotens. quod aliter sequitur quod quilibet iporum possit perducere quodlibet perducibile quod est manifeste hereticum. Unde sequitur contra Thoma. quod potentia generandi pertinet ad omnipotentiam patris et non ad omnipotentiam filii. Et ratio est. quia cum dicitur omnipotentia in hoc termino intelligitur signum distributum cum distribubili. et tunc quod ro. aut sit distributio per potentiam aut per obiecto potentie. et siue sic siue sic. quicquid sibi addat per eisdem sit distributio. et per omnes pro eisdem sit distributio quoniam dicitur omnipotentia patris et quoniam dicitur omnipotentia filii. et sic potentia generandi vel pertinet ad omnipotentiam vtriusque vel nullius. quare etc. Illi vero qui dicunt quod potentia in proposito accipitur precise pro potentia effectiva vel causativa quod est solus respectus factibilitatis ad extra. habent dicere quod tres personae sunt aequales secundum potentiam. quod quicquid tale est factibile ab una persona etiam ab alia. et ita perfecte ab una persona sicut ab alia. Ideo respondendo ad formam questionis. quod loquendum est sicut doctores et sancti et ipsi intelligunt illam equalitatem solum per obiecta factibilia ad extra. et quicquid est factibile ab una persona et a qualibet alia. pro hoc simpliciter et absolute considerandum est personas divinas esse aequales secundum potentiam. Ratio autem quare sancti sic utebantur fuit ista quia ipsi loquebantur contra hereticos volentes filium non esse omnipotentem sed esse impotentem patre et imperfectorem et minorem. ideo sancti omnem potentiam quam necessario pervenit cuilibet perfectissimo cuilibet persone attribuebant. Unde quod potentia generandi vel spirandi non convenit cuilibet perfectissimo sic quoniam aliquis possit esse perfectissimus quis non possit generare vel spirare. ideo talem potentiam non apprehendebant sub potentia vel impotentia quando dicebant personas aequales secundum potentiam et quamlibet esse omnipotentem. Quod patet per magistrum in littera ubi dicit. Sciendum est quod non est omnipotentior pater filio nec filius et pater spiritus sancto. nec maiorem potentiam habent duo vel tres quam singulus eorum. Et multa similia ponit. Ex quo patet quod sancti asserentes in personis divinis omnipotentiam seu equalitatem secundum potentiam loquuntur contra hereticos

dicentes patrem esse potentiorē et perfectiorē filio quasi aliquid possit ad extra pater quod non possit filius. Et hoc apparet per Augustinum. li. iii. contra maximū et allegat in ista ubi dicit. Sed forte dices tu heretice eo ipso pater est maior filio. quia de nullo genitus genuit tamen equalem. Ad quod cito respondebo. imo id non est pro maior filio. quod equalem sibi genuit. Quoniam genitus enim est quoniam ista dicitur de quo sit equalis aut qualis aut quantus sit. Vult dicere quod quoniam quirit an pater sit equalis filio non est quoniam de origine an filius sit a patre. sed quoniam de qualitate et quantum sit filius. hoc est an sit ita perfectus et ita omnia alia potens sicut pater. quod penes talia attenditur equalitas. non penes hoc quod unus sit ab alio. Ideo dicit Augustinus. nec cum dicitur filius a patre genitus ostendit inequality substantie sed ordo naturae. etc. Ex quo ulterius patet quod questio principalis est de equalitate et inequality secundum potentiam. ex qua sequitur equalitas vel inequality secundum perfectionem et substantiam. Ideo dicit magister non secundum hoc quod pater genuit et filius genitus est spiritus sanctus ab utroque. percedit equalitas vel inequality sibi existit. quia non secundum hoc aliqua persona alteri equalis vel unequalis dicitur. Et sic patet responsio questionis etc. **H** Circa tertium punctum sciendum est quod beatus Augustinus. li. iii. contra maximū probat equalitatem filii ad patrem primo per auctoritatem Joban. vii. Omnia que habet pater mea sunt. sed omnipotentiam habet pater. ergo omnipotentiam habet filius. Secundo per rationem. Quia si pater non genuit filium sibi equalē. aut hoc fuit quia noluit. aut quia non potuit. si primum dicitur. est invidiosum. si secundum est impotens fuit quod utriusque est falsum. Tercio per similitudinem. quod pro carnali si posset generaret filium equalē sibi. ergo multo magis pater eternus si potest generat filium equalē sibi. sed hominem non generare filium sibi equalē arguit impotentiam et impotentiam in eodem. ergo deum patrem non posse generare filium equalē sibi arguit idem. etc. Isterōnes patet tenent per auctoritatem et primum per positiones naturaliter notas. Prima enim simpliciter fundat in auctoritate que sic est intelligenda. quod omnia que habet pater. quod non habere ponit impotentiam in filio. habet filium. Et id quod non habere omnem potentiam de qua loquitur Augustinus. arguit filium esse minorem patre et minus perfectum

Questio Undecima

ideo dicit esse filium equalē patri in omnipotentia. qua non posita in aliquo ponitur illud non esse perfectissimum. Unde sicut pater bene consideranti verba Augustini. ipse non intendit aliud probare de filio nisi cuius carētia non potest esse sine imperfectioe. et ideo quia carētia vel non potentia generandi vel non posse generare non ponit in carētia vel non habere imperfectioem. non concluditur ex illa auctoritate potentia generandi in filio. Secunda ratio et tertia fundatur in auctoritate quae processit Maximus. scilicet quod deus pater genuit filium naturalē. et in quadam positione naturaliter nota. scilicet quod nunquam tanta perfectio repugnat formaliter filio naturali quantum est in eius patre naturali. sed quod aliqui filius naturalis est imperfectior patre. vel est ex impotentia patris. quia non potest statim deducere filium ad equalē perfectionem quam habet vel est ex nolitione. quia non vult habere filium sibi equalē in perfectione. etc. Ex istis arguit Augustinus. Quod ex quo etiam secundum adversarium patet genuit filium naturalē. ideo filio non repugnat formaliter tanta perfectio quanta est in patre. et per consequens carētia tamen perfectiois non potest comparere filio ex se. Igitur aliunde et certum est quod non nisi a patre. et ex patre non potest sibi comparere nisi vel propter impotentiam patris. quia non fuit potēs sibi dare perfectionem sibi non repugnātem ex natura. vel propter invidiam patris. quia noluit habere filium sibi equalē. cui non repugnat equal perfectio. etc. **I** Unde ex omnibus praedictis et ex processu et intentione Augustini patet quattuor propositioes inferri. Prima est quod Augustinus et alii sancti solus loquuntur de equalitate secundum potentiam quod sequitur equalitatem secundum perfectionem et essentiam. Et talis est equalitas secundum potentiam quod respicit factibilia ad extra. et ideo de tali potentia loquebatur et non de alia. Et ratio que ad hoc movet eos quia de tali potentia et impotentia loquebantur heretici et philosophi contra quos sancti disputabant quare etc. Secunda est quod accipiendo potentiam sicut sancti sic potentia generandi non est potentia sicut ipsa non est potentia effectiva. Et si dicat quod secundum beatum Augustinum. si pater non posset generare filium sibi equalē non esset omnipotens. Igitur posse generare est simpliciter posse. Dico quod bene sequitur si pater non potest generare filium ipse est impotens. sicut bene sequitur. pro non est deus ergo est impotens vel non est omnipotens. sed ex hoc non sequitur quod posse generare sit posse ut hic sumit. Tertia est quod accipiendo om-

nipotentiam sicut sancti sic omnipotens non describitur sufficienter per hoc quod potest quicquid non implicat contradictionem. quia generare non includit contradictionem similiter deus esse etc. et tamen ista non respicit omnipotentiam ut huius sumitur. Similiter omnipotens non sufficienter describitur per hoc quod potest perducere quicquid perducitur non implicat contradictionem. quia non conveniret filio nec spiritus sancto quorum uterque est omnipotens. Sed describitur per hoc quod potest facere quod quid fieri non implicat contradictionem. licet hec descriptio ab aliquibus impugnetur. et male ut post videbitur. Quarta est quod accipiendo omnipotentiam sicut sancti sic illud nomen omnipotentia est quoddam completum equiva lens vni signo distributio et suo distribubili cum vno alio termino in recto. quod omnipotens id est quod potēs facere omnia factibilia. et licet factibilia distribuit et non potentia. Unde si esset duo deus de utroque procederet quod esset omnipotens. et tamen neuter contineret omnipotentiam vel omnem potentiam nec per causalitatem nec per equalitatem perfectionale. Et praedictis patet ad tertium an oppositum quod accipiendo potentiam vel hic sumit posse perducere divinam personam et esse maiorem nec minoris aut equalis potentie sicut posse perducere creaturam quod non est potentia siue posse efficere aliquid factibile. tamen tale posse bene infert maximam potentiam competere illi quod hoc potest. intelligere omnia et esse deum infert maximam potentiam competere illi. Secundo patet ad confirmationem. Quod licet bene sequitur. filius est nullus potēs ergo non habet potentiam generandi. non tamen sequitur est omnipotens. ergo habet potentiam generandi. prima enim consequentia est bona. quod antecedens est impossibile. et non quod arguatur a superiori ad inferius. quod potentia generandi non est inferius ad distributum in antecedente. ut patet ex praedictis. Et hec de tertio articulo et tota questione. etc.

Questio undecima Circa tricesima

quinta distinctionem et quasdam sequentes in quibus tractatur de dei scientia et contingenti futuro. rum moueo tale questionem. Utrum cum dei omniscientia stet rei contingētia. Et arguit primo quod non. quod deus non est scientia verorum contingētium igitur questio est falsa. prima tenet. quia ipsa supponit quod deus sit omniscientis. et per omnia omnia futura contingētia praescientis. Sed antecedens probatur

quia de nulla re que continget erit se enun-
ciatur qd hec res erit. Na si talis enunciatio ef-
set vera sequit p lege contradictoriaz qd sua co-
tradictoria essent falsa sed hoc no est verum
quia tale contingens no est pl determinatu ad
esse qd ad no esse. aliter no esset contingens ad
vtrilibet. z p sequens no est possibile vnam
parte contradictois vera esse determinate z ali-
am determinate falsam. cu no sit potior ratio
q vna sit vera qd alia. Confirmat p Aristote-
lem. y periam. vbi determinat q nulla talis
est vera. zc. Secundo arguit sic. deus non
est sciencia oim cognoscibilium. Igit questio
falsa. qna tenet. quia ipa supponit oppositum
sed antecedens probat. qz de nihil aliud a se i-
relligit vel cognoscit. Na deus a nullo pot
aliquid pati cu sit actus pur z nulli rei rece-
ptivus. sed ome qd intelligit aliud a se patit
ab illo sicut patz in omnibz inducedo. igit zc
Confirmat p Aristotelem z comentatorem. xij.
metaph. vbi expr esse hoc determinat. zc.
Tertio arguit sic. quia cu dei omniscien-
tia no stat contingetia futuroz. igit questio fal-
sa. qna tenet sed ans pbat. qz si de scit aliqd
fore cu eius sciencia sit necessaria z immutabi-
lis illud necessario z immutabiliter erit z p ans
no est continget futuz. Confirmat p Augusti-
num. libro. vij. sup Hen. ca. xxiij. Ubi dic. q
illud qd deus psciebat necessario futuz erat
Et. iij. deli. ar. ca. iij. vbi dic. q aliter fieri n
potest qd deus psciuit z p ans no stat de u ali-
quid pscire z illud continget euenire. zc.
In oppositu est magister in lra. z ad h est
communis doctrina catholica. In ista que-
stione erit tres articuli iuxta materia triuz
argumetoz. Primus est vtz deus scit pscie-
tia veroz contingetium. Secud vtz de scit
scia oim cognoscibilu Tertio vtz cu dei om-
niscientia stet contingetia futuroz Circa p-
mum articulu videndu erit Vtru aliqua p-
positio singularis de inesse categorica in
materia de futuro continget ad vtrumlibz sit
determinate va. z ei contradictoria determina-
te falsa. qz hoc tangit argumetum. Et circa
hoc pmo recitabo Aristotil opinionem.
Secundo declarabo vera rnsionem. Tertio
mouebo triplice dubitatz Quantu ad p-
mum sciendu est q fm aliquos magnos do-
ctores. s. Guillermu. Dcka. z Gregoriu. opi-
nio Aristotil i pmo plarmentis vbi tractat
de enunciationibz contradictorijs fuit q licz cu
nullibet contradictionis de pnti vel de pterito

vna pars sit determinate vera z alia determi-
nate falsa. tamen no est sic de quibuscuqz po-
sitionibz singularibz p contradictorijs. scz de il-
lis de futuro continget ad vtrumlibet. Unde
quantu ad hoc ipse intedit duas conclusiones
Prima est q no oim ppositio singularis
de futuro categorica d incet z de simplici
subiecto z pdicato z copula est vera vel fal-
sa. ita q no cuiuslibet ppositio de futuro
hec pars determinate vel illa est va z similie
nec ista determinate vel illa est falsa Secu-
da est. Q licet neutra taliu determinate e ve-
ra. tamen p singularis negatiua de pdicato
copulato ex pdicatis illaz ambaz no est va
Verbi gra quis nec ista sit vera antichristi
erit. nec ista antichristi no erit. ista tamen non est
vera antichristi nec erit nec no erit. Unde fm
Dckam i logica tractatu de yporbeticis. Ari-
stoteles pcessisset aliqua disunctiua esse ve-
ram z necessariam cu n nulla pte cecisset
esse vera. Exemplu de ista. antichristus erit vl
antichristus no erit. Et q ista fuerit intetio Ari-
stotil. declarat Dckam circa libz piarm. et
post eu Gregoriu i lectura sua sniaz. Aliq
aut volentes Aristoteli excusare dicunt q no
est verisimile ipm sic errasse cu hoc sit mani-
festu inconueniens. sz voluit dicere no q talis
ppositio no sit va aut falsa. sed q no est deter-
minate va aut determinate falsa. intelligedo
p ppositioem determinate vera vel determi-
nate falsam necessario vera vl necessario fal-
sam zc. Sz Gregoriu mirat quod aliq in-
telliges putet Aristoteli illud no sensisse cu
hoc manifeste appareat i textu suo. nec sit te-
xtus aliq p que constare possit de opposito
Nec vt dicit mirandu est ipm sic errasse. tuz
quia etia accidit ipm i pluribz alijs turpissi-
me errasse. z in aliquibz sibipsi contradixisse.
tu quia etia Tullu magnu illephus in hac
materia sic errauit. vt negaret a deo omne p-
sciencia futuroz. vt patebit Un ipse habu-
it in hoc idē cedere qd Aristoteles cecellit
tu etia qda doctor catholicu pdicta conclusioz
phiallerit esse vera z ondit inconuenientia seq
ad ei opposita Ad cui declaratoz probat
duas conclusiones Prima est Q si talis pp-
ositio est vera illa immutabiliter z inenitabiliter e va.
Secuda est q ex illa inenitabiliter z necessa-
rio sequit q tale futuz ponet in esse. z p ans
ex his sequit q nihil continget eueniet. z ista
deducit Gregoriu. sz transco. zc.
Nuc venio ad declarandu qd circa buc

articulum rmdendu sit fm veritate. Un hic
pmo notadum est. q continget ad vtrumlibet
no dicit illud quod erit z no erit. nec illud qd
nec erit nec no erit. sed dicit illud qd erit et po-
test no fore. vel qd no erit z potest fore ita q
descriptio sine quid nois continget ad vtru-
libet sit possibile no necessariu. vel potes ee
z potes no esse. z sic continget ad vtrumlibet
est inferius ad possibile. vt patet zc. Se-
cudo notadum q aliquid esse futuru contin-
gens potest dupliciter itelligi. Primo mo q
illud erit z potest no fore. z sic nihil est futu-
rum contingens nisi qd erit. Alio modo q illud
erit z potest no fore vel no erit z potest fore.
z sic aliquid est futuz contingens quod no erit
nec est futuz. zc. Tertio notadum q ali-
quid ee determinate vez potest dupliciter i-
telligi. Uno modo q sit idem qd necessario
vez. z sic claz est q vel nulla sit contingetia
vel questio est clara. Alio modo sumitur. vt
sit idem qd esse vez. z no falsum. ita q ly de-
termine no sit ibi determinato aliquo mo-
do restringes. sed bn sequitur. hec ppositio e
vera. ergo determinate vera. Et sic sumit in
proposito His pmissis pono aliquas p-
positioes quas voco suppositioes. quia magi
debet supponi qz possit pbari Prima est.
q quelibet ppositio singulari de futuro e de-
termine vera vel falsa. ita q cuiuslibet tal-
p contradictionis contingit vere dici hec ps est ve-
ra z illa est falsa. qnis nos nesciamus deter-
minare que illaz sit va z que falsa. Patz. qd
disunctu vera vel falsa. est pzia passio pro-
positiois. igit predicatur de qualibet propo-
sitione. quare zc. Secundo patet. qz bene se-
quit. hec no est vera antichristi erit. igit anti-
christi no erit. z ans est vez p aduersariu. Igi-
tur ans est vez. Cosequentia tenet qz ex op-
posito sequit opposituz. Et vltra sequit. igit
hec est falsa antichristi erit. p lege contradictoria
rum. zc. Tertio q alit sequit q esset aliqua
ppositio disunctiua va cui nulla ps essz va
qd videtur manifestu impossibile. z p conse-
ques aliqua copulatiua falsa cui nulla pars
esset falsa. qd etia absurdū est. quia no videt
ro quare talis magis eet vera qz falsa. zc.
Secuda ppositio est q si aliqua ppo-
sitione enunciat aliquod possibile qd erit. fore.
ipa est determinate vera. z si enunciat ipsum
no fore. ipa est determinate falsa. Et ita pot
dici de possibili no futuro. Patz. quia sicut
ab eo q res est vel no est dicit de pnti vera

vel falsa. sic ab eo q res erit vel no erit dicit
oratio de futuro vera vel falsa Tertia est
q nulla ppositio singularis de inesse affir-
mativa vel negatiua de futuro contingenti
ad vtrumlibet est necessario aut inenitabiliter
vera. patet. quia cuiuslibet talis ppositio/
ria est possibilis. ergo nulla talis est necessa-
ria. ans patet p qd nomis Quarta est q
nulla ppositio vniuersal vel particularis
de inesse affirmatiua z de futuro continget/
ti ad vtrumlibet est necessaria. Patet qz ista
est absolute possibilis. nullu futuz continget
erit. ergo nulla talis ppositio enuncians ali-
quod futuz fore est necessaria. qna est clara
z ans patet. quia sol deus est necessariu. zc.
Et hoc sequit pmo q iste ppositioes n
sunt necessarie ome futuz continget est futuz
aliqd futuz continget est futuz. Et hoc patet
ex illa ppositioe diuimodo ibi capiat futuz
pro aliqua entitate continget futura. sed fm
ponetes coplere significabilia vtraz earuz
est necessaria si subiecta stet p enunciatioibz
complexis enunciationu de futuro tam affir-
matiuaz. qz negatiuaz. Secundo sequit.
q iste ppoes sit absolute possibilis nihil qd
erit continget erit ptinget. aliqd qd erit n erit.
captendo subiecta taliu p aliq entitate q co-
tingenter erit. Patz. qz sic talia subiecta pos-
sunt p nullo supponere. vt patet ex dictis. q-
re. zc. Similit p contradictorie taliu no sit ne-
cessarie. zc. Tertio sequit q aliqua pposi-
tio particularis vel indiffinita est va. cui que-
libet singularis est falsa. Patet de ista. aliez
p contradictoriuz contingenti esse vez e necessa-
rium. Na ipa est va. zc. Quarto sequitur
q aliqua ppo vniuersal est impossibile cuius
quelibet singularis est possibilis. Patet de
ista vniuersali qdlibet istoz est vez demon-
stratis duobz p contradictorijs contingetibus.
Et similiter aliqua est necessaria cui quel-
bet singularis est continget. Patet d ista om-
ne vez continget est vez. Itē silr dicit Dcka
in logica sua q aliqua vniuersalis est va cui-
us quelibet singulari est falsa. sicut hec. om-
ne vez continget esse vez e necessarium. zc.
Sed hoc exemplū potest calūniari qz illa n
est vniuersalis sed indiffinita vt patz. zc. pos-
set tamen dari i ppositioibz in alia materia ha-
bentibz reflectioem sup se. sed de hoc traleo
quia no facit ad ppositu. zc.
Quinta ppositio est q quelibet tal sin-
gularis potest nunqz fuisse va. Patet. quia

Primi Sententiarum

quodcumque per aliquam huiusmodi propositionem enunciat esse futurum potest non esse futurum. et si quidquid per aliquam talem enunciat non esse futurum potest esse futurum. ergo quilibet talis potest non fuisse vera. Ans patet. quia enunciatum potest esse futurum contingens ad utrumlibet. et non patet. quia de quolibet bene sequitur. hoc non est futurum. et hoc non fuit. hoc est futurum. et non est possibile. Item etc.

Sexta propositio est. Quodlibet talis singularis de futuro enunciat aliquid per aliquam talem futurum potest esse successiue vera et falsa. sicut quod affirmatiua potest esse falsa postquam fuit vera. non autem e contra. negatiua vero e contra potest esse vera postquam fuit falsa. sed non e contra. Verbi gratia. ista antichristus erit in. c. instanti futuro. si antichristus erit in. c. est vera sed postquam illud instans erit erit falsa. quia illud postea non erit. Et si sit falsa non potest esse vera. quia non potest esse vera nisi ante. c. et si ipsa in aliquo instanti ante. c. est vera. sequitur quod si quicumque plus fuit. fuit vera ut patet ex secunda etc. Et sic patet positum de propositione affirmatiua. Secunda pars autem scilicet de negatiua sequitur ex prima. ut patet intuitu. Septima est quod nulla talis propositio affirmatiua vel negatiua potest successiue esse vera et falsa. nec e contra falsa et postea vera ante illud instans per quod enunciat aliquid fore vel non fore. Patet. quia si talis potest esse vera ante illud instans sequitur quod nunquam ante fuit falsa. et si ponatur esse falsa sequitur quod nunquam ante fuit vera. quare etc. Octava est. quod si illa propositio dicatur immutabiliter vera quod non potest esse vera et falsa successiue et illa mutabiliter vera. de qua contingit dicere hec est falsa postquam plus fuit vera et in eodem sensu dicatur aliqua immutabiliter falsa tunc quodlibet talis affirmatiua vera est simpliciter loquendo mutabiliter falsa. et quodlibet negatiua est mutabiliter falsa et negatiua vera. et etiam tunc immutabiliter vera. patet ex sexta propositio. Non est. quod nulla talis est mutabiliter vera vel falsa. sed quodlibet vera immutabiliter vera. et quodlibet falsa immutabiliter falsa. licet non simpliciter tamen secundum quod de terminatio. si ante illud instans per quod enunciat. ita quod ante illud instans non est successiue vera et falsa. patet ex propositio septima. Decima propositio est quod quodlibet talis affirmatiua vera potest incipere esse falsa. sed affirmatiua falsa non potest incipere esse vera et e contra est de negatiua. patet ex sexta propositio. etc.

In proposito autem dico propositio incipere esse vera non quod est vera et plus non fuit vera. sed quod plus fuit non vera vel si fuisset. fuisset non vera. aliter propositio necessaria de nouo formata inciperet esse

vera quod non est dicere finem. Undecima propositio est. Quod nulla talis potest incipere esse veram vel falsa ante illud instans vel tempus futurum per quod enunciat aliquid esse futurum vel non esse futurum. patet ex septima propositio. quia nulla talis potest ante illud instans esse falsa postquam fuit non falsa. vel esse vera postquam fuit non vera. Duodecima propositio est. Quod quodlibet talis ante illud instans vel tempus futurum per quod enunciat postquam fuit vera potest esse falsa et similiter e contra. Patet. quia ista antichristus erit plus fuit vera et nunc potest esse falsa. etiam ante illud tempus per quo enunciat. igitur postquam fuit vera potest esse falsa. et non tamen dico quod possit esse falsa postquam fuit vera. etc. nam multum refert sic vel sic dicere et proponere vel postponere vel postquam etc.

Ex predictis sequuntur aliqua. Primo sequitur aliqua propositio est vera et potest esse falsa. et tamen non potest illa cessare seu desinere esse vera nec incipere esse falsa. et si aliqua est falsa et potest esse vera et tamen non potest cessare esse falsa nec incipere esse vera. Exemplum primi Antichristus non saluabitur. Exemplum secundi Antichristus saluabitur. Prima est immutabiliter vera. et secunda immutabiliter falsa. ut patet ex sexta. et tamen vera potest esse falsa et falsa potest esse vera ut patet. quare etc. Secundo sequitur quod ista non valet. hec propositio nunc non est vera et immediate per hoc potest fore vera. ergo potest incipere esse vera. similiter potest dici de desinere esse vera. etc. patet. quia ante est verum demonstrata illa propositio antichristus saluabitur. et propositio est falsum. etc. Et si dicatur quod in antecedente includit utraque exponens sequentis. et per consequens propositio est bona sicut ista. hec non est vera nunc et immediate per hoc erit vera. Item tur incipit vel incipiet esse vera. Dico per consequens propositio est bona. quia ante et propositio sunt mere de inesse et antecedens includit incopossibilitatem. licet utraque pars sit possibilis. Sed prima consequentia non valet. et ratio est. quia licet in antecedente includunt exponens sequentis. quia tamen illud verbum potest vel modo possibile non procedit in antecedente nisi altera illarum exponendum. et in consequente procedit illud infinitum incipere. et per consequens equaliter utraque exponendum sequentis ideo propositio non denotat quod copulatiua de inesse composita ex illis exponendum potest esse vera sed solum quod una illarum. si ista hec erit vera. sed in consequente denotat quod tota copulatiua potest esse vera. quare etc. Sed bene sequitur. possibile est quod hec nunc non est vera et immediate per hoc erit vera ergo potest incipere esse vera. sicut tamen quod antecedens sumatur in sensu composito et denotat copula-

Questio Undecima

nam esse possibilem. et tunc ante est falsum. etc. Tertio sequitur quod aliqua sunt propositioes quarum utraque potest esse vera. et tamen nec simul nec successiue seu una per aliam. Patet de duabus contradictoriis contingens sicut de duabus predictis. etc. Quarto sequitur quod aliqua sunt propositioes quarum utraque de se vel aliter potest scire et tamen nec simul nec successiue. patet de duabus contradictoriis predictis. Quinto sequitur quod aliqua propositio ab eterno fuit vera vel fuisset vera si fuisset formata que potest esse et ab eterno non fuisset falsa. et tamen si esset falsa non aliter se haberet quam ab eterno se habuisset. Patet ex predictis de ista antichristus erit. etc. Sexto sequitur quod aliqua est propositio que nunquam fuit vera et tamen in potestate mea est quod ipsa semper fuerit vera vel fuisset vera si fuisset formata. et similiter e contra. Patet. sit a. aliquid de quo in potestate mea sit facere ipsum euenire. et tamen non eueniet. tunc ista nunquam fuit vera. a. eueniet. et tamen in potestate mea est quod a. eueniet et per consequens hec fu erit vera. a. eueniet. etc. Septimo sequitur quod aliqua est propositio de preterito vera que est ita contingens sicut quecumque de futuro patet de illa de preterito vera cuius veritas dependet ex futuro contingens. sicut veritas istius. antichristus fuit futurum dependet ex veritate istius. antichristus erit futurus. Et ista. hec propositio fuit vera de monstrata ista. antichristus erit. licet enim sit de preterito vera. tamen est contingens. quia est veritas de pendet ex ista. antichristus erit. ut patet. quia ex opposito sequitur oppositum. Octavo sequitur quod illa communis regula. omnis propositio de preterito vera est necessaria. et omnis falsa est impossibilis. non est vniuersaliter vera. Patet ex dictis. tamen communiter dicitur. quod ista regula est vniuersaliter vera nisi ubi veritas vel falsitas talis propositio dependet ex futuro contingens. Sed hoc non est verum. vnde do alibi instantiam claram. quia ista propositio de preterito Adā fuit omnis homo. vel aliquid quod fuit omnis homo fuit aial aliquando fuit vera. sed statim postquam fuit creatus et ante eua esset et tamen tunc non erat necessaria quia modo est falsa. Sicut ista. omne aial quod fuit post diluuium fuit in archa noe aliquando fuit vera. sed statim per diluuium et ante fieret aial aialia etc. et tamen tunc non erat necessaria. quia modo est falsa. Constat autem quod veritates talium non dependebant ex futuro contingens. quia veritas vel falsitas alicuius propositio dependet ex futuro contingens quia ex illa euidenter sequitur aliqua propositio de futuro contingens. sicut sequitur. antichristus fuit futurus. et

antichristus erit. Non sic autem est de illis ut satis patet intuitu. quare propositio. etc. Ideo dico quod illa regula est vera de propositio de preterito que est simpliciter de re preterita et non de re futura. et in qua nec subiectum nec predicatum aut aliis terminus a pre subiecti vel predicati possit esse terminus distributus quod possit supponere pro re futura pro qua respectu copule talis propositio non supponebat antea. Per primam clausulam excluduntur propositioes quarum veritas vel falsitas dependet ex futuro contingens. etc. Per secundam excluduntur instantie predicte. ut patet intuitu. Et per nunc non occurrit mihi quod alibi possit dari instantia quod semper talis propositio si est vera sit necessaria. et si est falsa sit impossibilis. Et hoc tenendum quod preteritum non potest non fuisse. et quod non preteritum non potest fuisse sicut communiter tenetur. etc. Sed de hoc magis postea videbitur. Et his autem satis patet responsio ad istum primum articulum. etc. Sed hic moueo tres dubitationes. Prima est quod contingens debet dici contingens. vel quod est vel quod non est. Et circa hoc primum aliquas suppositiones. Secundo ponam aliquas propositioes. Prima suppositio est. quod sicut supra tactum est et secundum philosophiam philosophi. primo pro. hoc nomen contingens idem valet quod hec oratio possibile non necessarium. Secunda est quod si aliquid dicitur posse esse et posse non esse sic dicitur contingens esse et contingens non esse. et non solum quod hoc verbum est predicatum secundum adiacens. sed etiam quod predicatum est adiacens qualecumque sit predicatum. etc. Tertia est quod quod contingens est indeterminatum ad esse et non esse non debet intelligi de indeterminatio de inesse. sed contingens nec sit nec non sit. quia hoc est impossibile includens contradictionem. sed de indeterminatio de necessario negatiue. scilicet quod non est necesse esse nec necesse non esse vel de indeterminatio de possibili affirmatiue. scilicet quod potest esse et potest non esse. quod duo sensus equipollent. Et his patet quarta quod tunc contingens est contingens quod potest esse et potest non esse. id ad videndum utrum quod res est sit contingens esse vel quod non est videndum est utrum quod res est potest non esse. vel quod ipsa non est. Cuius sciendum est quod hoc potest tripliciter intelligi. Uno modo quod quod res est tunc sit in potentia. ut in futuro non sit. Alio modo quod tunc sit in potentia ut non sit etiam tunc. Et hoc dupliciter. Uno modo sic quod propositio enunciat ipsum non esse tunc potest esse vera in futuro. Alio modo sic quod possit esse vera etiam pro illo tunc. Sed hoc pono aliquas propositioes. Prima est quod primo modo aliquid quod est potest

non esse. Patet. qz certū est qd aliqd nūc ē qd nō est impossibile nō esse. igit aliqd nūc est qd potest non esse. aūs patet. qz multa sunt corruptibilia. zc. Et hoc patet ptra aliquos qd licet ista sit vera aliquid simul potest esse potest nō esse. tamē hec nō est pcedēda. aliqd simul pōt esse z nō esse. Prima pars patz. qz aliqd quādo est pōt nō esse. g simul qñ est potest nō esse. z p pñs zc. Secūda ps patz qz si zc. signet illud tūc sic. hoc sil pōt esse z nō esse. g hec est possibilis. hoc simul est z nō est pñā tenet. qz qlibet cathgorica singulari d possibili cui? subiectū est nomē pñū vel p nomē demonstratiū pñā si est pñā i sensu diuiso est vera in sensu cōposito Secūdo se quitur qd copulatiua ex pñā de possibili nō requirit ad e? veritatē vñā copulatiua de i esse possibile. s3 sufficit qd vtraqz ps diuisim sit possibilis. patet i materia ista. Itē in hoc exēplo Sortes pōt portare hūc lapidem. et Sortes pōt portare illū lapidē. demonstrat qd duobz lapidibz quoz vterqz sit adequat vir tuni sortis. zc. z tñ non sequit. g Sortes pōt portare hūc lapidē z illū. zc. Secūda ppositio est qd scdo mō siue i sensu secundo aliqd qñ est pōt nō ee. patet. qz p solā pteritionē in stantis i quo est. ipm post nō est i illo instāti. z sic siue illud corrupat siue nō tñ ista erit pñā. illud nō est i hoc instāti: demonstrato illo in qd pñs fuit. Et sic patz in hoc duplici sensu qd dubitatio nō hz magnā difficultatē. S3 de tertio sensu ē difficultas de q sunt opini ones ptrarie

De hoc tamen sit tertia propositio. qd tertio modo i sensu tertio. aliqd qñ est pōt non esse. sic qd pōt enūciāns ipm nō esse. possit ee vera. p illo tūc. Itā pbat diffuse mgr Bregoz ex tribz suppositiōibz Prima est qd aliqd est cā libera z qd causa libera in h differt a naturali qd pōt oībz requisit ad agendū potest agere z pōt nō agere. non sic cā naturalis. vt patet. i. metha. Secūda ē qd volūtas pōt volitionē suā elicere i instāti. z si qd nō cōcedat istā suppōem dic qd pōt formari rō de do z aliq creatura quā de? pōt i instāti libere pducere. S3 qd sit de istis suppositiōibz qd forte pma nō est oīno pñā. z scda ē dubia. taffi pclusio sua ē tenēda. Et est pbabilior vide/ re meo qd sua opposita pcessa futuroz ptingētia. Et hāc hnt tenere qd tñ tenēt deū potu ille pducere creaturā aliquā ab eterno z qui cūq tenēt qd angel? potuit mereri in pmo in

stanti sui esse. S3 circa pcessum istū nolo h insistere. qz de hac materia magis erit videndum qñ tractabit d libertate. p nūc aut suppono qd volūtas p illo instāti qd hz actū liberū pōt illū nō hēre. Ita qd p illo tūc qd hz actū hec pōt esse pā p eodē tūc. ipa nō habet actūz qd nō sit possibile qd vtraqz pūctim z sil sit pā. z sic libertas z ptingētia nō solū est ad futura s3 etiā ad pñā. zc. Quarta pō ad maiorē declaratōz pdictoz sit h. qd aliqd ee i aliq instāti z posse nō ee i illo instāti. sic qd ppositio enūciāns illud nō esse possit esse pā i illo instāti pōt triplr intelligi Uno mō qd hoc sit possibile i sensu cōposito. z h implicat cōtradictōz. zc. Alio mō qd h sit possibile i sensu diuiso. z h duplr. Uno mō qd illa res q est in aliquo instāti dato. possit nō ee in illo instāti. i. iā posita i esse desinere esse. z d ee transire i nō esse i illo instāti. z qd pōt enūciāns ip/ sam esse desinat ee pā z de pā fiat falsa. Et h est ipossibile. qz tal successio siue trāsmutatō nō est possibil in instāti. Tertio mō qd abso/ lute z simplr sit possibile illā rē nō tūc esse et nō poni. i. p suā cām i esse z pōem enūciātes ipaz nō esse. ee in illo instāti verā. Et iste sensus est ver? z fm ipm posita ē tertia pō. Et qd h nihil incōueniēs includat oīdo breuit sic. qz pcedēdo ptingētiā futuroz pcedēdū ē qd anti pñs erit i a. instāti z pōt nō fore. p illo instāti. z qd hec est pā in h instāti. anti pñs erit z pōt nō esse vera in h instāti. g necessario est pā in hoc instāti. g necessariū est i hoc instāti anti pñm fore. Et ita argui pōt de quolibet alio instāti. qre. S3 eqd faciliē pōt sustineri qd sortis est i b. instāti z pōt nō esse i b. instāti z qd hec est pā in h instāti sortis ē. z pōt non esse pā i hoc instāti qz nō apparet maior diffi/ cultas i hoc scdo qd in pmo. z oīs rō qd possz fieri i scdm possz retorqri i pñū. vt p3 sub/ tilis intuēti. Igit cū pñū sit fm fidē tenēdū. z nō sit aliq auctoritas fidei i scdm. sequit ppositū. zc. Et eodē mō sicut dictū ē qd aliqd qñ est pōt nō esse. pōt dici qd aliqd qñ nō est potest esse. zc.

Secūda dubitatio ē circa pdicta qlit de beat intelligi illa cōmunitate pñā. omne qd est qñ est necesse ē esse. hec em videt ex pñā supradictis ptradidicere z obuiare. zc. Ad h rñdet valde bñ Bregz. distinguēdo qd ista dīctio qñ. pōt ibi stare aduerbialit vlt pūctio/ nalis ita qd equaleat huic pūctiōni si. Nam vt dicit Boet? li. j. de vporheticz sillogisimif

ita pōt fieri pditional p h aduerbiū cū licet p banc pūctiōne si. Un ista est pditional cū homo est aīal est. sicut hec si hō est animal ē z idem iudiciū pōt ee de qñ zc. Si g ly quā/ do stat ibi aduerbialit. vel illa pō sumetur i sensu cōposito z sic est pā. qz denotat qd h sit necessaria. omē qd est qñ est necesse est esse. z hoc est vez licet nō habeat aliquā singularē necessariā pter hāc hoc qd ē qñ ē demonstran do deū. Nā quocūqz alio demonstrato singu laris ē ptingēs. vt patz zc. Vel illa sumetur in sensu diuiso. z hoc duplicit. Vel ipa ē te/ poralis. z tūc equaleat huic copulatiue. omē qd est aliquādo ē. z omē tale tūc ē necesse ee. z ipa est falsa sicut scda ps. qz nihil pter deū aliqñ est necesse ee. Vel pōt ee de tpali extre/ mo. z hoc duplicit vel de tpali subiecto z sic totū hoc. omē qd est qñ ē erit subiectū. z reli quū erit pdicatū. qd denotabit verificari d illo subiecto cū mō necessitat. Et tūc ē falsa Qd patz arguēdo sic. omē qd ē quādo ē zc. Sortes ē quādo ē. ergo sortes necesse ē esse zc. Vel pōt ee de tempali pdicato z tūc tātū ly qd est erit subiectū. z reliquū pdicatum Et sic adhuc est falsa. qñis aliq dicat oppo situm. Patet arguēdo sic. omē qd ē necesse ē de necessitate ē quādo ē. sortes ē ergo sortes de necessitate ē quādo ē. Et idem ē iudiciūz si dicatur. omē qd ē de necessitate ē quādo ē pclusio aut ē falsa cū sit singularis i sensu di uiso que ē falsa in sensu cōposito. vt patet zc. Ideo patz qd si illa pō sumat in sensu diui/ so sicut de vtrute pmonis debet sumi z ly qñ stet aduerbialiter sicut cōmuniter solet acci pi. tunc ipa ē simpliciter falsa. Si pō ly qñ stet cōditionaliter vel pōt ee cōditionalis vlt de cōditionali extremo. Si primo mō vlt ly necesse pōt denotare pñā ee necessariam. z tūc ē vera. quia ista ē necessaria. omē quod est si est ipm ē. Vel pōt denotare necessitatē psequētis. z ē sensus qd si aliquid ē quodeun q illud sit ipm de necessitate ē. z sic est falsa. Si vero sit de pditionali subiecto emaz fal sa est. quia denotat qd de quocūqz dicif hoc subiectū ens quod ē si ē dicif hoc verbuz est modo necessitat. z sic ē falsa. vt patz zc. Si autē sit de cōditionali pdicato tunc est vera quia denotatur qd de quocūqz dicif hoc sub lectū eius qd est dicatur h pdicatū ē si ē cum modo necessitat. z hoc ē vez. qz quocūqz qd ē demonstrato verum ē dicere. hoc d necel sitate ē si est. Et qua nō sequit. ergo hoc d ne

cessitate ē. sed ē falsa fm quid ad simpliciter. Et istū sensum voluit phus vel primum. zc Et hoc patet. Qd qñis aliqua res cōtin/ gens que ē in aliquo instāti de necessitate sit in illo instāti si ē in illo instāti. nō tamen de necessitate ē in illo instāti sed cōtingent. Et hoc ē verum vt illa est propositio de condi/ tionali pdicato z nō cōditional. quare. zc. Tertia dubitatio ē. Utr sic futuroz ptingēs pōt nō fore z aliqd quod ē quando est pōt nō ee. sic pteritum possit nō fuisse. ita qd sicut cōcessa ē ptingētia respectu futuro rum z respectu pñāz etiā pcedēda sit respe ctu pteritoz. Et hec ē difficil dubitatio. Un circa hoc sunt diuersi modi dicēdi. Nā qdā antiq doctores pcesserūt qd pteritū per diuī nam potētiā pōt nō fuisse sicut Hilbert? pōri/ tan? vt patet i cōmēto suo sup li. d trini. Bo ecij. z silr Guillerm? altif. in sumā sua. li. pñ mo. tractatu de potētiā dei. arti. vj. Aliq eti am moderni doctores idē tenēt. z dicunt qd sicut aliqñ fuit vez adā nō fuisse. z p psequētia tūc nō includebat ptradictōz. aliquam zc. g nec silr nūc includit ptradictōem nec ad h seqd pñū pncipiū nō ee vez pl? qd ad anti pñm nō fore. qre zc. Aliq autē ad vtraqz pte adducit rōes z nullā audēt asserere s3 vtraqz relin quūt tāqz disputabilē. sicut mgr Bregoz. zc. Aliq autē sicut ockā z plures alij tenēt prem negatiua. z ista cōiter tenet. S3 circa istā materiā sine temeraria asseritiōe ponā aliqz ppoēs Prima ē hec. qd pcessa ptingētia re/ spectu futuroz z circūscripēs autoritatibz si qd sicut scripture vlt doctoz. nō pōt pñāci p rō nes i lumine naturali qñ etiā pcedēda sit hu/ iusmodi ptingētia respectu pteritoz. p proba tur pmo. qz nulla rō q tñ nō fundet i auctorit tate sit. p ipugnāda pte ista qñ eqd apparet sic ret p impugnāda futuroz ptingētia. igit. zc. pñā est clara. z aūs p3. qz si sit aliq def illa et ostendet facili ter ppositū zc. sicut etiā pa/ tebit. Cōfirmatur quia pcedēdo futuro/ rum ptingētiā pcedendū est qd illud qd fir it vez potest nūqz fuisse vez. vt patet ex dictis z ita facili ter sustineretur qd illud quod fuit potest nō fuisse. qz nō apparet rō diuersitat. Similiter oportet cōcedere qd hec est possi/ bil. quod erit contingenter non erit contin/ genter. vt patet zc. sed ita facili ter sustinere/ tur qd hec est possibilis. quod fuit contin/ genter non fuit contingenter. zc. Similiter oportet pcedere ad saluādā ptingētiā futuroz

posse non fuisse de quo experimur ipsum fuisse... z hoc maxime quoniam non advertimus difficultatem...

Sequitur secundus articulus.

Quantum ad secundum articulum in quo videndum est...

Quantum ad primum punctum opinio Averrois... z sic per impossibile est deum intelligere...

digniores. Unde dicit Aristoteles in primo libro metaphysice...

Secunda propositio est quod non est evidens in naturali lumine...

Si vero dicatur contra tertiam propositionem...

Respondetur quod non est intelligendum quod deus cognoscat...

Prima pars patet quod scimus istam omnem perfectionem...

Quantum ad secundum punctum in quo videndum est...

bilis futura vel loquamur breviter. Tunc supra hoc ponam aliquas propositiones...

siue affirmatio vel negatio est futura. sed determinate nescit qd affirmatio sit futura. quia non est determinate futura. deus autem non potest scire quod non est. etc. Unde patet esse hec scriptura et intentionem sanctorum. Quod autem dicit non esse determinate verum vel determinate falsum quod futurum erit. etiam falsum est ut patet ex primo articulo. Quando autem dicit quod deus sit sub disiunctione hoc vel illud quibus hoc sit verum. tamen hoc non sufficit. quia etiam hoc ego scio etc. Tertia propositio est quod deus est infallibilis scientia immutabiliter cognoscens omnia entia futura. patet satis ex predictis. Quarta est quod deus est infallibilis scientia certitudinaliter cognoscens omnia enunciabilia futura. patet etiam ex predictis. Sed quomodo habet hoc questio multum difficilis. Nam esto quod deus cognoscat petrum possibilem et albedinem possibilem adhuc cum sit possibile absolute petrus fore album et etiam possibile ipsum non fore album difficile est videre quod deus certitudinaliter nouit quod determinate petrus erit albus aut determinate quod non erit. Et circa hoc diuersae sunt opiniones. Quidam enim dixerunt quod deus habet penes se ydeas que non solum replentur simpliciter terminos sed etiam complexiones verorum cum omnibus circumstantiis temporis et loci. et sic nouit determinate singularia. etc. Sed contra Baragunt Scotus primo quod rationes cognoscendi terminos aliquid complexi non sufficiunt causantur notitia illius nisi illud natum sit cognosci ex terminis. scilicet complexum contingens non est tale quod tunc esset immediatum. Igitur etc. Secundo quod eodem modo ydea sunt possibilem non futurorum ergo ydea futuri non magis reputat ipsum determinate futurum quam ydea possibilem non futurum. Tertio quod ydea futuri non reputat futurum ponendo ipsum esse in hoc nunc magis quam in illo. Igitur etc. Uerum est quod Aureolus dicit has rationes non esse efficaces contra opinionem illam. sed de hoc non curo. quia siue sic sit siue non tamen ista opinio falsa est. quia ponit ydeas esse intellectui media vel rationes cognoscendi creaturas cum tamen nihil tale sit ponendum. ut supra dictum est. Aliter ergo dicit Scotus. quod hoc potest saluari dupliciter. Uno modo quod intellectus diuinus videndo determinatorem voluntatis diuine videt aliquid fore per se. scilicet esse illam voluntatem esse immutabilem et non impedibile. Quare etc. Vel alio modo quod ista videtur ponere quedam discursum in intellectu diuino quasi ex intuitionem determinationis voluntatis et immutabilis

litas est. Concludit hoc fore. ideo potest ponitur quod intellectus diuinus aut offert simplicia quorum unio est contingens in re aut si offert complexiones offert sicut sibi neutra. et voluntas eligens unam partem scilicet iunctionem illorum per aliquo nunc in re facit illud esse determinate verum. hoc erit per hoc autem existere determinate vera essentia est ratio intellectui diuino cognoscendi illud verum. ita quod si in primo instanti quo talia complexiones contingentes offerunt per intellectum non sunt vera. quia tunc nihil est per quod habeat veritatem determinatam. posita autem determinatione voluntatis diuine iam sunt vera in secundo instanti. et tunc sunt cognita et fuissent etiam cognita in primo instanti si tunc fuissent vera. Sed ista positio non est intelligibilis. Primo quia talia instantia et horitate et posterioritate esse in deo non est verum. sicut alias tractum fuit. Secundo quia impossibile est quod per aliquo instanti talis complexio de futuro sit neutra. alias per tunc daretur medium in contradictione. Tertio hec opinio deficit sicut prima. quia ponit aliquid esse medium et rationes cognoscendi intellectui diuino. et specialiter in hoc quod dicit voluntatem seu voluntatis determinationem esse rationem cognoscendi quod si per impossibile deus non esset volens. tamen esse intelligens. et sicut futura essent futura sic proprie excellentiam sue intelligentie certissime cognosceret futura. etc. Ideo aliter dicitur aliquid quod modus ille quo deus cuncta futura certitudinaliter precognoscit non est nobis clare intelligibilis nec a nobis perfecte explicabilis per statum ut patet. tamen nobis est aliquo modo cognoscibilis ex his que videmus in nobis. Unde sicut ea que nostris oculis sunt presentia intuitiue videmus et per huiusmodi intuitus certe iudicamus ubi et qualiter res visa existit. et plures alias contingentes veritates de presentia. sic intellectualis et eternus oculus dei est quedam intuitio que immediate super qualibet rem actualiter vel potentialiter existentem simul fert. ideo tamen circa futura que circa presentia vel preterita omnium contingentium veritatum certum et distinctum ac verissimum habet iudicium et ipsa diuina intuitio est tale immensum iudicium. Unde ista est intentio Damasceni libro primo. c. vii. Et Augustini. xv. de trimina. c. vii. Et Boetii. v. de consolatio. et plurimum doctorum. etc. Quod ad tertium punctum in quo videndum est Utrum deus sit scientia omnium verorum enunciabilium difficultas est. quia si sic sequitur quod deus possit plura vel pauciora scire quam scit. etc. Nam aliquid scit quod potest

non scire et aliquid non scit quod potest scire si cur aliquid est. verum quod potest non esse verum. et aliquid non est verum quod potest esse verum. non nihil scitur nisi verum. quare etc. Et tamen omnis videtur absurdum. quia si sic scientia dei esset augmentabilis vel diminuibilis et per omnia mutabilis. Circa hoc autem premitto aliquas distinctiones de istis terminis scientia vel scire secundum quod comtrahunt ad standum pro scientia dei. Prima est quod uno modo possunt accipi communiter non quidem intelligendo hanc comunitatem secundum multitudinem plurium per se inferiorum quasi multe sint scientie dei. Nam dei scientia unica est tantum et simplex. sed intelligendo secundum multitudinem scitorum et cognitorum respectu quorum dicitur dei scientia. Et sic generaliter sumendo respectu cuiuslibet a deo noti conuenit vocari scientia simplicis noticie siue simplex noticia. Alio modo potest sumi specialiter. et hoc dupliciter secundum quod cognitorum quedam sunt res actuales vel potentiales. quedam vero sunt enunciabilia. que non sunt vere res et entitas. sed distinguendo propositioes contra res que non sunt propositioes. Et secundum hunc modum aliqui antiqui distinguerunt scientiam dei in scientiam realem et scientiam enunciabilem. Et sic accipiendo scientiam realem significat diuinam essentiam secundum quod est simplex apprehensio entitatum incomplexarum. Scientia vero enunciabilium significat eandem secundum quod est simplex apprehensio propositionum vel euidens iudicium complexorum. Secunda distinctio est quod primo ad huc potest accipi tripliciter. Uno modo generaliter respectu cuiuslibet entitatis presentis. preterite. vel future. aut possibilem. et sic simpliciter vocatur noticia aut scientia simpliciter intelligentie. Secundo modo specialiter eorum que sunt. fuerunt. vel futura sunt. et sic solet ab aliquibus vocari scientia visionis. et a magistro dicitur. xxxix. simpliciter vocat scientiam. Tertio modo specialiter respectu futurorum tantum et sic vocatur scientia. Et eodem modo posset distingui seu distincte significari de scientia secundum quod est apprehensio enunciabilium. sed hoc satis patet. etc. Ex his patet quod scientia dei intuitiua est in plus siue respectu plurium quam scientia visionis. Patet quod est respectu omnium possibilem ut supra dictum est. non autem scientia visionis. etc. Secundo patet quod scientia dei respectu plurium est apprehensio quam iudicium. Patet. quia respectu omnium tantum incomplexorum quam complexorum tam verorum quam falsorum est apprehensio. sed solum respectu verorum est iudicium. ut patet etc. Tertio distinctio est quod terminorum significatum dei

scientiam quidam signant deum cognoscere precise quidam vero non precise signant deum cognoscere sed ultra hoc etiam diligere. vel circa aliquid operari vel facturum esse sicut sunt isti. dispositio prudentia. approbatio. reprobatio et predestinatio. etc. Per his premissis ponam aliquas propositioes. primo de scientia realem. secundo de scientia enunciabilem. Prima est quod deus omnium realem possibilem est simplex noticia siue cognitio. Per auctoritatem scripte. Primo ad Roma. iiii. deus vocat ea que non sunt tantum ea que sunt. Item Debe. iiii. oia nuda et apta sunt oculis eius. Item Sap. xiiii. scit oia et intelligit. Secunda est quod deus necessario omnium realem possibilem est simplex noticia vel cognitio. patet ex prima. aliter staret oppositum prime. etc. Ex his duabus sequuntur aliqua correlaria. Primum est quod nulla rem quam deus nescit potest scire. Secundum quod nulla rem quam deus scit potest non scire. Tertium quod non plura quam deus scit ipse potest scire nec etiam pauciora. Quartum est quod nulla rem potest deus incipere vel definire scire vel non scire. Ista oia patet ex dictis capiendo hic scire per simpliciter noticia vel cognitio. Quintum est quod loquendo secundo modo de scientia realem. de scientia visionis aliquid rem quam deus non scit potest scire. Sextum est quod loquendo tertio modo de scientia realem. scilicet de scientia alicuius future entitatis aliquam rem quam deus non prescit potest prescire. et similiter plures quam prescit potest prescire. Ista duo patent quod possibile est aliqua rem que non est futura esse futuram et simul cum hoc omnem rem que est futura manere futura. Igitur etc. Iste autem due propositiones in sensu diuino sunt de hunc presentem vere. iste tamen in sensu proposito sunt false. deus potest scire aliquam rem quam nesciuit. et plura scire quam sciuit deus potest aliquam rem prescire quam non presciuit. vel plura prescire quam presciuit. Et ratio est. quia impossibile est. deus scit vel prescit aliquam rem quam non presciuit. vel deus prescit plura quam presciuit. sicut hec est impossibile aliqua res est futura que non fuit futura. etc. Septimum correlarium est quod aliqua rem quam deus presciuit potest non prescire. et pauciora quam deus prescit et presciuit potest prescire. et hoc siue in sensu diuino sicut iacet. siue in sensu composito accipitur. Patet quod hec est possibile. aliqua res que fuit futura non est futura. imo de facto habet multas singulares veras. imo tot quot sunt creature actu existentes. distinguendo futurum contra presentem. etc. Octauum correlarium

est q nulla rē deus potest incipere scire vel p/ scire. Patet. qz nulla res potest incipere futura ee igit. S; qz res potest finire esse futura vt ta ctum est. ideo aliqua rem potest deus finire scire vel pscire. vt hic loqmur. Et sic patet d scia rez qd dicendū. Tertia ppō principal fir ista Qz deus oim enūciabiliū tā possibili um q̄ impossibiliū est apprehēsiō siue appre/ hēnsiua cognitio. patet. qz cuiuslibet trad/ ctionis deprehēdit vtrāqz ptem. Quar ta est qd de oim enūciabiliū necessario ē ap/ prehēsiō siue apprehēsiua cognitio. Iste due possunt pbari oīno sicut due pme. et ex eis oīa similia correlaria inferri. Quia oīe enūciabile est res. nec pono aliqd enūciabi/ le qd nō sit ppositio. qd sit obiectū scientie dei. sicut imaginat magister Gregori⁹. Ido oīno dicendū est de sciētia apprehēsiua enun ciabiliū sicut de simplici noticia rerum.

Quinta ppositio est Qz de oim verorum enūciabiliū est scia siue rez iudiciū. Pa tet satis ex pdictis. Q. Un ex ista seqtur pmo qd de oim vere enūciabiliū de pteri/ to vel de pnti est sciētia siue noticia visionis.

Secūdo sequit qz vere deus oim enūcia biliū de futuro ptingētū est psciētia siue no ticia pvisionis. Tercio sequit qd de respe/ ctu eoz que bñ fiūt est scia approbationis.

Quarto sequit qd de respectu eoz q̄ ma/ lesiunt est scia reprobationis. Ista omnia satis patent ex pdictis. S; duo vltima inferius pate bunt magis. Sexta ppō est qd deus oīum veroz ptingētū nō necessario sed ptingētū est scia siue iudiciū. Patet. qz sicut talia ptingētū sunt scia. sic deus ptingētū est eozū scia siue cognitio iudiciaria cū ipe nō possit iudicare falsum. zc. Un sequit pmo qd sic loquēdo de scia enūciabiliū q̄ modo logici vtunt cōmunit̄ disputantes aliqd enūciabi le qd deus nō scit potest scire z aliqd qd scit po test nō scire. Patet. qz aliqd enūciabile falsū potest esse rez. z aliqd rez potest esse falsum igitur zc. Secūdo sequit qd possibile ē de um aliqd enūciabile scire qd nō sciuit. z silr possibile est deū aliqd nō scire qd sciuit. Pa tet qz hec est possibilis aliqd enūciabile ē ve rum qd nō fuit rez. z similiter aliqd nō est ve rum qd fuit rez. Tercio sequit qd aliquod enūciabile de potest incipere scire. z aliqd po test incipere nō scire. vel desinere scire. hec ta men nō est pcedēda. de potest incipere scire aliqd enūciabile. qz ly enūciabile distribuit̄

sed si adderet pnomē demonstratiū dīcedo deus potest incipere scire h enūciabile aliqd de monstrato. hoc esset rez scz demonstrato illo qd potest incipere esse rez. vt patz. Quarto sequit qd nō plura q̄ de scit vel sciuit de po test scire. nec etiā pauciora. Patet. qz nō plu ra q̄ sunt vel fuerūt vera possunt esse p̄ nec etiā pauciora. igit̄ zc. Cōsequētia patet z an tecedēs etiā. qz semp̄ aliter enūciabiliū tra ditorioz est rez aliter nō est rez. z si vnum incipit esse rez aliter desinit esse rez. z ideo semp̄ est equal̄ numer⁹ enūciabiliū veroz igit̄ zc. Et sicut dictū est de scia ipsoz enūci/ abiliū potest dici de psciētia cū nō sit aliud pscire qz scire rez de futuro zc. Ex pdictis ergo patet quō de est sciētia oīum verozum enūciabiliū. nec tamē sequit qd eius sciētia sit mutabilis nec sit augmētabilis vel dimi/ nuibilis cū sit idē qd eius essentia. S; ista om nia magis patebūt ex sequēti articulo. Et hec de secundo articulo. R.

Quantū ad tertiu articulu in quo viden dum Utrū cū dei omniscientia stet cōtingen tia futuroz. i. vtrūqz simul stet qd de sit om/ nisciens z qd aliqd sit futurū ptingēs. Primo pmittit aliquas suppositōes. Secūdo ponit aliquas ppōes. Tercio soluit aliquas fortes obiectōes. Prima suppositio est qd futurū nō dicit̄ ptingēs ad vtrūlibet. siue cōtingen ter futurū. quia erit z nō erit. nā sic impos sibile. Nec quia erit vel nō erit. nā sic quodli bet impossibile esset futurū ptingēs. Nec qd nec erit nec nō erit. Nā hoc est impossibile si cut primū. sed qz potest forez nō fore sicut di ctum fuit in pmo articulo. Secūda sup/ positio est qd eoz que sunt futura. quedā sūt incōplete significabilia intelligēdo ad sensū supra declaratū. zc. Tercia est qd scia dei de futuris dupliciter potest accipi. Uno mō ē simplex noticia vel apprehēsiō. Alio modo ē iudiciū siue iudiciaria cognitio. Quarta est qd impossibile est diuinū iudiciū esse fal sum. Quinta qd de pscit omne futurū siue i cōplete significabile siue enūciabile cōplexū rez. Ex istis sequit sexta Qz licet cuiusli/ bet futuri siue incōplete entitat̄ siue cōplexi enūciabilis de sit necessario intuitio siue in tuiciua noticia. tū nullū enūciabilis d futu ro ptingētū est necessario iudiciū siue iudica tiua scia. Ista oīa z spēaliter pma ps habet suppositōis satis patet ex pdictis. S; secūda ps pbat. qz impossibile est diuinū iudiciū

esse falsum. q̄ nullū enūciabile ptingēs futu rum deus necessario pscit aut necessario iu dicat esse futurū. Ans est suppositū. sed pnap batur. qz si det oppositū zc. sit illud futurum ptingēs antipm fore. tūc arguit sic. deus iu dicat qd antipm erit z antipm nō erit. q̄ diui num iudiciū est falsum. Cōsequētia patz. S; ans est p aduersariū. quia est vna copulati/ ua cui⁹ pma ps est necessaria. vt dicit. z secū da ps est possibilis vt patet. ergo tota copu latiua est possibilis z p pns cōsequēs ē pos sibile qd est ptra pnum ans. quare zc. Ex his sequitur aliqua. Primo sequit qd om ne futurū cōtingēs enūciabile qd deus pscit z psciuit ipe nūc potest non pscire z nunq̄ p sciuisse. Patet. qz sequit. quocūqz futuro de monstrato hoc deus nō pscit: ergo hoc nunq̄ psciuit. z ans est possibile ergo pns. S; con sequētia patet quia sequit hoc deus nō pscit ergo hoc nō est rez. qz omne enūciabile rez de futuro deus pscit zc. Et vltra sequitur h nō est rez ergo hoc nunq̄ fuit rez. Patz ex p mo articulo. Et vltra sequitur. ergo de hoc nunq̄ psciuit. Secūdo sequit qd aliqd fu turum ptingēs enūciabile deus pscit et ab eterno psciuit. z tū in potestate creature ē fa cere aliqd vñ sequitur denm illud nō pscire nec vnq̄ psciuisse. Patet. qz sit a. aliqd qd p̄ creatura rōnalis libere facere. z tamē nō fa/ ciet. tūc deus pscit z ab eterno psciuit q̄ a. n̄ eueniet z tū in potestate creature est facere. q̄ a. eueniet z p pns qd deus sciuit qd eueniet zc. Tercio sequit qd licet scia dei sit neces saria z n̄ ptingēs nec depēdeat ab aliquo ad extra. tamē nullū futuri cōtingētis enūcia/ bilis ipe est necessario scia. sed quolibet tali demonstrato veritas ista ppositiois. deus scit hoc ptingētū depēdet ex aliquo ad extra. ps satis. Quarto sequit qd licet de necessario sciat omne futurū ptingēs enūciabile rez esse rez tamē nullū tale necessario scit esse verū. Et ita licet deus necessario sciat illā vnuer salem tamē pure ptingētū scit qualibet eius singularē. Prima ps patet quia de neces sario scit aliter illoz esse rez. zc. Secūda ps patet. qd neutz p̄radictioz scit neces sario esse rez. zc. Quinta ppō est qd nō faci lius potest saluari futuroz ptingētia siue qd futura ptingētū sint futura nō ponendo dei psciētia q̄ ipa posita. Nec ipa psciētia ali/ quo modo inferri necessitate in futuris plus q̄ possit inferri ipa nō posita. Patet eiden

ter ex pmo articulo. qz cum q̄libet p̄posi/ tio sit determinate hā ex hoc ita difficult po test argui cōtra ptingētiam futuroz sicut po sita dei psciētia vt apparet intuiti predicta.

Un sicut ppō potest esse ptingētū vera q̄ tū n̄ potest mutari de p̄tate i falsitate. nec desi nere esse vera. z sine successiōe zc. sic de pot talem veritate ptingētū scire z tamē ei scia nō potest mutari i falsitate nec desinere esse vera. Nec hoc arguit successiōe in dei sciē/ tia plus qz in ppōe. Et ista apparet cuilibz sb tiliter aduertēti. ideo fatū est z signū igno/ rantie magne in ista materia negare dei pre sciētia p̄ter futurozū ptingētiam zc.

Sexta ppō est rūsalis ad articulu qd siml/ star qd deus sit omniscies z qd aliquid sit futu rum ptingēs siue qd deus psciat futura. et qd illa sint cōtingētū futura. S. Istud dif fuscie declarat magister Gregori⁹. sed tota ef ficacia iacet i hoc quia si simul stat qd aliqd ē futurū z tamē qd illud potest nō esse futurū. sequi tur qd simul stat qd de sciat illud esse futurū z tamē potest nō esse futurū. qz si vnū ē alteri cō possibile ex h̄ qd scit ē tū n̄ min⁹ ē cōpossibile. Un si p impossibile. ponere qd illud n̄ sciret nec a deo nec ab alio illud esset ptingētū futurū. et si ponat qd accedat dei scia ita qd de psciat illud esse futurū. stat qd nō aliter erit futurū q̄ an aliter sciētia adueniēs rez cōditiones mutaret. z veritates p̄us cōtingētis faceret necessarias. qd est falsum. iō sicut iā tactum est certa psciētia dei respectu futuroz nō pl⁹ repugnat eoz ptingētū q̄ veritates p̄ponuz de futuro nec ecōuerso. Si ergo non repu/ gnat qd rez sit aliquid esse futurū. z tū possit nō esse futurū. Nec etiā repugnat qd de sciat illud esse futurū z tamē possit nō esse futurū. Et ista est intētio Boeci. v. de cōsolatōe zc.

Sed adhuc potest declarari ppositū. z ista declaratio trahit ex pdictis Deckam. Unō pmo suppono qd maior difficultas hui⁹ mate rie p̄sistit i hoc p̄tecto. qz oportet ad saluādū cū dei psciētia ptingētiam futuroz pcedere qd illud qd deus pscit z psciuit potest nunq̄ pscire vel psciuisse. Ita qd ista ppō est contin gēs deus pscit a fore z potest nō esse vera z nū q̄ fuisse vera. licet sit z fuerit hā. Secūdo ad declaratōem hui⁹ suppono qd sicut ppō co pulatiua est impossibilis si vna ps sit impossibi lis z alie necessarie. sic copulatiua est contin gēs si vna ps sit ptingēs z alie sūt necessarie.

Tercio suppono qd licet ista ppositio deus

primi sententiarū

præcit a fore vel scit me sedere sit cathegori-
ca sū vocē. tamē sū significatū equalz vni
ypotheticē copulatiue. Qd̄ apparet. qz actus
sciēdi diuini est etern⁹ cū sit diuina essentia q̄
semp̄ est idē. z tū dicim⁹ deū scire z non scire
idem cōpletū successiue sicut nūc scit me se-
dere. z iā nō sciet me sedere. z tū act⁹ est quo
nūc scit me sedere iā erit qm̄ nō sciet me sede-
re. Et ideo patet q̄ hec p̄pō deus scit me sede-
re aliqd̄ plus iporat q̄ ista p̄pō iste actus sci-
endi est. d̄mōstrato actu quo de⁹ nūc scit me
sedere. Addit. q̄ aliqd̄ vltra p̄mā. s. q̄ me fede-
re est vez. Et istud pōt oñdi nō solum i deo
sed etiā in hoīe. qz posito q̄ Sortes videt
me sedere. tūc scit me sedere loquēdo de scia
sicut capis hic. s. p̄ certa z euidētī noticiā nō
est hie loq̄mur de scia vel scire vt sumitur i
libro posterior. qz sic nō scit de aliqd̄ veruz
p̄tingēs eo q̄ talis sciētia solū est verorumz
necessarioz. loquēdo igi de scia vt i p̄posito
sumit Sortes scit me sedere. pono igitur q̄
de⁹ cōseruet illā noticiā in sorte me nō seden-
te vel nō existēte. tūc assensus ille manet z tū
nō manet scia. q̄ vltra illud absolutū quod ē
scia z p̄ quo supponit ille termin⁹ scia hoc no-
men aliqd̄ aliud importat. z h̄ est obiectum
ill⁹ esse vez. Un̄ sequit̄ quarta suppositio
q̄ hec p̄pō deus scit a fore. equialet huic.
hec noticiā diuina d̄mōstrata noticiā q̄ co-
gnoscita. fore est z a. fore est verū. Ex q̄b̄
apparet p̄positū. qz secūda ps huius copu-
latiue est cōtingens q̄qd̄ sit de prima parte
quare zc̄ Et similiter idē patet de ista de pre-
terito deus p̄sciuit a fore. equialet cū isti
copulatiue. noticiā diuina qua deus nouit
hoc complexū a. erit fuit z hoc complexū est
vez. vel ita est sicut p̄ ipum significat. Et qz
secūda ps ē p̄tingēs iō tota copulatiua ē cō-
tingēs. Un̄ patet q̄ licet ista sū vocē sit d̄ p̄
terito. tū significat vel includit vnā de futu-
ro. s. istam. a. erit. Et idō est ita p̄tingēs sicut
illa de futuro. Et hoc debet intelligi quan-
do d̄i veritatē talis p̄positiois de p̄terito de-
pendere ex futuro. zc̄ Sed p̄ predicta
fortiter instat Primo sic si cū dei p̄sciē-
tia stare futuroz p̄tingētia. sequit̄ q̄ dei pre-
sciētia esset fallibilis. q̄ns est ipossibile. sed
p̄na pbat. tum qz si de⁹ p̄sciat me libere ali-
qd̄ esse factuz. i mea p̄tate erit mutare p̄posi-
tū diuinū. z illud nō facere. z si nō fecero
fallit p̄sciētia dei. tū qz sequit̄ de⁹ p̄scit a. fo-
re z a. nō erit. ergo p̄sciētia dei vel de⁹ fallit

ergo similiter sequit̄. deus p̄scit a. fore z pos-
sibile est a. nō fore q̄ deus pōt falli. quia sicut
ad ambos de inesse sequit̄ illa d̄ inesse sic a
vnā de inesse z aliā de possibili sequit̄ illa de
possibili Cōfirmat. qz si a. p̄scitū a deo fo-
re pōt nō fore ponat inesse. ergo de⁹ p̄sciēns
decipit. Et aūns est possibile. q̄ns Secū-
do p̄ncipaliter sic. si zc̄. sequit̄ q̄ dei p̄scia esset
mutabilis. q̄ns est ipossibile. s. p̄na pbat. ur.
quia si de⁹ nūc scit a. fore z possibile est a. nō
fore possibile est deū p̄scire a. nō fore. Qd̄ si
ponat in esse sequit̄ q̄ de⁹ p̄mo sciāt a. fore et
post sciāt a. nō fore. Hā ipossibile est q̄ sit
sciāt vtrūqz. tal autē successio non potest esse
sine mutatiōe. zc̄. Cōfirmat qz ipossibile ē
trāsire de p̄tradiatorio i p̄tradiatorium seu
vnū p̄tradiatorioz verificari p̄ alterū. nisi
iteruentat aliqua mutatio i re signata zc̄. s. z
si ponat a. p̄scitū fore nō erit. hec p̄mo erit
q̄ deus p̄scit a. fore. z postea hec erit q̄ a. de⁹
nō p̄scit a. fore. ergo aliqua mutatio erit sa-
cta. Et cōstat q̄ nō in a. qz est ipossibile cur
oīno nihil sit. Igit̄ in deo zc̄ Tertio sic oī
qd̄ deus p̄scit de necessitate ip̄e p̄scit. q̄ oīne
qd̄ deus p̄scit necessario eneniet. p̄na patz z
aūns pbat. qz p̄sciētia est p̄fectio simpliciter z
oīe p̄fectio simplr de necessitate deo p̄uenit
Cōfirmat qz oīne qd̄ deus p̄scit z non po-
test nō p̄scire post q̄ p̄sciuit de⁹ de necessitate
p̄scit. s. oīne qd̄ de⁹ p̄scit de⁹ nō potest non p̄-
scire post q̄ p̄sciuit aliter mīnueret̄ e⁹ p̄scia
Igit̄ zc̄. Quarto sic. qz vel deus p̄scit fu-
tura. qz illa futura sunt. vel iō illa futura sūt
qz de⁹ p̄scit illa. Hō p̄mū. qz tūc res ip̄e futu-
re essent cause p̄sciētie dei qd̄ falsum ē. Acc-
secundū qz tūc p̄scia dei esset causa rez vt ef-
sent future. z p̄ns cū ip̄e sit p̄scia nō solum
bonoz s. etiā maloz. Cōfirmat. qz si p̄sciē-
tia dei esset causa futuroz vt essent futura.
cum ip̄e naturalit̄ z nō libere sit scia vel pre-
sciētia. qz e⁹ essentia est sibi noticiā q̄ nō mī-
nus naturalit̄ est rep̄ntatiua q̄ sp̄s vel no-
ticia creata. sequit̄ q̄ naturalit̄ ip̄e erit cau-
sa futuroz. z sic futuruz qd̄ erit libere a causa
creata erit naturalit̄ z necessario a causa p̄-
ma. s. a deo. quare zc̄. Un̄ ad ista mī-
p̄bationē r̄ndet Boeci⁹. v. de p̄solatiōe. Et
stat r̄nsio i hoc q̄ de⁹ p̄sciuit q̄ ad hāc z ad il-
lam p̄tē possim voluntatē meam p̄uertere. z
sic etiā ad quā p̄tē de facto p̄uertā. z si ad op-
posita essez p̄uertim⁹ illō etiā ip̄e p̄sciuit zc̄

Questio Undecima

Ad secūdam vero p̄bationē dico q̄ p̄ma
p̄sequētia est bona. sed aūcedens est impossi-
bile p̄pter incōpossibilitatē p̄tū q̄uis vtra-
qz ps sit possibilis. sed secūda p̄na nō valet.
Et ratio est qz p̄ istam de⁹ decipit que ē cō-
sequēs p̄me p̄sequētie signat q̄ deus iudi-
cat aliqd̄ fore qd̄ non erit. z hoc bñ inferitur
ex p̄mo aūcedēte. sed p̄ istā deus potest deci-
pi que est q̄ns secūda. signatur esse possibi-
le q̄ deus p̄sciat aliquid fore quod nō erit
vel aliqd̄ nō fore qd̄ erit. hoc aūnt non sequit̄
ex illis duobz. quia p̄ illud aūns denotatur q̄
isti deus p̄scit a. fore sit cōpossibilis ista de i
esse a. nō erit que correspōdet huic. possibile
est a. nō fore. Et hoc nō est vez. quod tamen
oporteret si p̄na deberet valere Ad cōfir-
mationē dico q̄ ista a. p̄scitū a deo fore p̄t
nō fore. nō debet sic poni de inesse a. p̄scituz
a deo fore nō erit sed sic. a. non erit sicut ista
Petrus sedēs potest stare. zc̄. Si tū argue-
retur sic. possibile est a. p̄scitū a deo fore i
fore. tūc sua de inesse esset hec. a. p̄scitū a deo
re nō erit. Ad quā vt dicit Gregori⁹. vtique se-
quitur deū decipi. sed illa i sensu composito
nō est vera. Hoc aūnt nō videtur mihi veruz
qz hec nō apparet mihi impossibilis. p̄scituz
fore nō erit. qz est negatiua cui⁹ subiectū pōt
p̄ nullo supponere sicut hec futuruz non erit.
z ideo sicut est possibile nullū esse futurum
sic possibile est nihil esse p̄scitū. z p̄ns q̄
uis hec sit falsa p̄scitū nō erit. tū est possi-
bilis z p̄sequēs nō est impossibile. qre zc̄.
Ad secūdam negat̄ p̄na. Et ad p̄bationē
p̄cedo q̄ possibile est deū p̄scire a. nō fore. s. z
si ponatur in esse scz aūnt illud instat dico q̄ nō
sequitur q̄ deus p̄mo p̄sciat a. fore z post p̄-
sciat a. nō fore. sed sequit̄ q̄ non p̄sciat nec
unq̄ aū p̄sciuit a. fore. Et est simile sicut de
p̄positioe vera de p̄tingēti futuro que si po-
natur falsa sequit̄ q̄ semp̄ fuit falsa z nūq̄ fu-
it vera. Et p̄ idem patet ad cōfirmationē. q̄
nō ponit trāsitus de p̄tradiatorio in p̄tradi-
torium vel successio vt p̄mo. vna sit vera. z
post alia zc̄. Un̄ ex hac solutiōe sequit̄ q̄
vtrūqz p̄tradiatorioz deus potest p̄scire z
tamē nec simul nec successiue Secūdo se-
quitur q̄ vtrūqz p̄tradiatorioz deus potest
p̄scire sine quacūqz mutatiōe. siue in deo siue
in alia re Istā patet z sequitur ex p̄mo ar-
ticulo. zc̄. Tertio sequit̄ q̄ licet de⁹ sit ne-
cessario scia alteri⁹ p̄tradiatorioz in contin-
gēti materia tamē nullius eoz est necessario

scientia. patet clare loquēdo de sciētia iudi-
ciaria Quarto sequitur q̄ licet sciētia dei
apprehēsiua z iudicatiua sit oībz modis idēz
scz ip̄a diuina essentia tamē deus respectu ali-
cuius est necessario sciētia apprehēsiua respe-
ctu cui⁹ nō necessario sed p̄tingētē est scien-
tia iudicatiua zc̄. Et
Ad tertiā negatur aūns z ad p̄bationē di-
co Primo q̄ loquēdo de s̄tute sermonis p̄-
sciētia dei est p̄fectio simpliciter z summa qz
est deus z diuina essentia. Secūdo q̄ p̄scien-
tia dei de necessitate est i deo. i. de necessita-
te est deus vel diuina essentia. Tertio sequi-
tur q̄ ex hoc nullo modo sequit̄ q̄ omne qd̄
deus p̄scit de necessitate p̄scit. siue q̄ de⁹ re-
spectu alicui⁹ futuri de necessitate sit p̄scien-
tia. Verbi gr̄a. p̄ductio dei actiua qua p̄du-
cit for. est p̄fectio simpliciter z est necessaria.
z tamē nō sequit̄ q̄ deus p̄ducat for. necessa-
rio. vel q̄ necessario sit p̄ductio fortis. quia
p̄sequēs est falsum. Quarto dico q̄ ista p̄o-
positio p̄sciētia dei est p̄fectio simpliciter. itel-
ligitur sic q̄ esse p̄scitū sit denominatio p̄fe-
ctionis simpliciter ita q̄ in vnoquoqz meli⁹
sit ip̄m esse p̄scitū q̄ nō zc̄. potest distingui
Uel igi termin⁹ p̄scitū potest sumi duplr
Uel respectu futuroz. z sic nō est denomia-
tio simpliciter esse p̄scitū. sicut nec esse causam
effectiuā rez quia si nulla res esset futura qd̄
est absolute possibile deus nō esset p̄scit⁹. nec
tamē esset min⁹ p̄fectus sicut si nulla creatu-
ra esset de⁹ nō esset causa nec tamē essz min⁹
p̄fectus. Et sic esse p̄scitū vel esse cām effici-
entem nō dicit p̄fectioem simpliciter s. pos-
se esse p̄scitū z posse esse causam efficientēz
est denominatio p̄fectiois simpliciter. qz si esset
aliquid futuruz z de⁹ illud nō p̄sciret ip̄e n̄ eēt
simpliciter p̄fectus nec eēt de⁹. Et est huic si-
mile qd̄ dicit An̄. mō. xv. q̄ nō esset meli⁹
do esse summū q̄ nō summū. qz si nulla alia
res esset ip̄e nō esset summ⁹. z tamē nō eēt mī-
nus p̄fectus tamē alijs rebo existētibz si non
esset summ⁹ nō esset de⁹. Uel iste termin⁹ p̄-
scitū p̄t sumi respectu enūciabiliū futuroz
iā affirmatiuoz q̄ negatiuoz. Et sic est de-
nominatio p̄fectiois simplr esse p̄scitū. z meli⁹
est deo esse p̄scitū q̄ nō esse z ip̄e de necessi-
tate est p̄sciens. vt patet ex dictis in p̄dicta ra-
tione. zc̄. Et iō esse p̄scitū huic futuri quo-
cūqz d̄mōstrato. nō est denominatio p̄fectio-
nis simpliciter. sed esse p̄scitū huius vel sui
cōtradiatorioz. Et totū patz clare ex sup̄dictis
r̄

primi sententiarū

Ad confirmationem dico q̄ minor ratiois simpliciter intellecta est falsa. Quia sicut p̄positio de futuro vera potest fieri falsa sine sui mutatione. sed per mutationē rei. sic aliquam talē quā deus prescit potest non p̄sci re postq̄ eam presciuit sine sui mutatione. s̄ per mutationē rei. que postq̄ fuit futura sit preterita. sicut modo deus nō prescit mūdū fore. et tamen hoc aliquādo presciuit. Nec tñ sequitur q̄ dei prescētia intrinsece minuat sicut patet in secundo articulo. Si vero illa minor intelligitur nō simpliciter sed cū ad dīto. scilicet q̄ omne quod de⁹ prescit. deus nō potest n̄ prescīre ante instans p̄ quo ip̄m non prescit postq̄m ipsum presciuit ipsa est vera. intelligēdo tamen eam vt sit vna cathēgorica cui⁹ pars predicari sit illa oratio p̄ q̄ ipsum presciuit. et tunc maior est falsa. Nam quodlibet tale ante illud instans: deus non potest prescīre. vt patet ex supradictis. et tamen nullum tale potest deus ante illud instans nō prescīre postq̄ ipsum presciuit. sicut propositio enunciās illud fore potest ante illud instans pro quo enunciat illud fore non esse vera. et tamen nō potest non esse vera postq̄ fuit vera. et ideo illa maior est falsa quare hic ostēde quomodo hec ē distinguēda. deus potest. zc.

Ad quartā rōnem est difficultas non solum propter materiā rationis in se. sed propter cōtrarietatem auctoritatū quas magister inducit i. xxxviii. dist. Nam intentō Augustini. cy. de trinitate. caplo. xiiij. videtur esse q̄ res non quia sunt ideo deus eas nouit. s̄ q̄ nouit ideo sunt. Sed ecōtra videtur fuisse opinio Origenis super epistolā ad Romanos. q̄ nō ideo aliquid erit. quia deus scit illud futurum. sed quia futurū est. ideo scitur a deo anteq̄ fiat. zc. Ad hoc autē in predicta distinctione respondet magister et potest eius respōsio sub quadruplici propositione recolligi. Prima est q̄ res future nullaten⁹ sunt cause prescētie vel scientie dei. Et ideo sequūtur vel p̄sciūtur quia future vel facte sunt. Secūda est q̄ dictum Origenis q̄ futurum est ideo scitur. intelligendū est vt notetur ibi causa nō proprie dicta sed causa sine qua non. Tertia est q̄ etiam prescētia vel sciētia dei prout solū includit noticiā rei nō est proprie causa eorum que fiunt nisi solum sine qua nō. Quarta est q̄ si nōm̄ scientie includatur beneplacitum atq̄ di-

positio tunc potest dici causa rerum. Et sic intelligit Augustin⁹. ideo sunt quia nouit. i. quia scienti placuit. et quia sciens disposuit. In his stat respōsio magistri. sed sicut dicit Egidius super littera distinctionis. solutio magistri nō sufficit. quia dictum Origenis exponit de causalitate sine qua nō. quia tunc pari ratione diceretur et ideo aliqd erit quia deus prescit illud futurū quod negat Origenes. Nam etiā s̄m magistrum prescētia est causa sine qua nō futurorum dicit. Ideo aliter respōdet magister Gregorius et dicit q̄ q̄nis scientia dei que nō est aliqd q̄ substantia vel essentia dei sit causa oīm rerum que fiunt. ista tamen propositio quia deus prescit ideo res sunt future si causalis et nō equalens precise huic conditionali: si deus prescit res sunt future et nomine prescētie nō includatur beneplacitū s̄ dispositio. absolute neganda est. Nam sicut nō iō quia propositio de futuro est vera res quam enunciat fore erit. nec si ego prescīre aliquid fore ideo quia prescīrem illud foret q̄nis necesse esset q̄ si prescīre illud foret sicut propositio. zc. Et ratio est. quia nec sicut veritas propositionis sic nec sciētia inquantū huiusmodi est causa quia ita sit in re.

Sed alia propositio. scilicet quia aliqua sunt futura deus prescit illa esse futura distinguenda est. Quia vnus sensus potest esse vt denotetur res futuras esse causas prescētie. quia deus prescit res esse futuras sicut si dicatur quia visibile est mihi obiectus ideo video. Et sic illa est falsa. Et ad hūc sensum negat eam Augustin⁹ et magister. Nec sic intelligēdum est dictū Origenis. Alius sensus potest esse quo prescīre denotetur q̄ res sunt future ideo prescētia dei est prescētia. et isti termini prescētia et prescius verificantur de deo ita q̄ talis locutio sit illo modo causalis quomodo ista. quia homo ē animal. Ideo hec est vera homo est animal. et si cut solet dici q̄ esse sic in resicut propositio enūciat est causa q̄ illa sit vera. zc. Et sic s̄m istum modū loquēdi potest concedi q̄ res esse futuras est causa vel potius cōcausa vna cum immēsa perfectione diuine scientie. q̄ deus scit prescīre vel prescētia seu q̄ isti termini vere dicantur de eo. Et ad istum sensum potest dici q̄ quia res future sunt. et dei sciētiam nihil potest latere. ideo prescit illas deus esse futuras. Et sic intellexit Origenes.

Questio Undecima

Sed Augustinus loquitur de noticia dei s̄m q̄ est simplex apprehensio rerum. In quo sensu non est verum q̄ quia sunt ideo nouit. Nam siue sint siue nō. nō minus nouit quia res nō causant suā noticiam in deo sicut in nobis. ideo zc. Sed q̄ dicit ideo sunt q̄ nouit intelligēdū est de noticia simul cum beneplacito seu cum dispositione sicut bñ exponit magister. Dicit tamen dico istam regulam. Nulla propositio causalis cui⁹ cōsequens signat tanq̄ signatū totale deū vel le vel intelligere est cōcedenda de virtute sermonis et proprie. Ideo ista causalis in sensu casuali non est vera de virtute sermonis. quia res sunt future deus prescit. zc. sed hoc magis postea declarabo. Tūc ad formā ratiois dico q̄ de virtute sermonis ista distinctiua est falsa. quia nulla pars est vera. Sit tamen prima pars intelligitur in secundo modo. vera est ad bonū sensum. zc. nec ex h̄ sequitur q̄ res future sunt cause prescētie dī sicut nō sequitur quia Petrus sedet. iō hec propositio que prius fuit falsa Petrus sedet. nūc est vera. ergo Petrus sedēs est causa illius veri. sicut patet ex dictis. Ista tamen locutio nō apparet mihi vera de virtute sermonis. zc. Ad cōfirmationem patet quid de auctoritate sit dicēdum. sed ratio tāgit aliā difficultatem. Unde sanct⁹ Thomas i scripto suo. dist. xxxviii. Et Egidius eadē dist. q. vltima cōcludit cōsequēs hic illatum. Dicunt em̄ q̄ omne futurū comparatū ad causam p̄mam et dei prescētiam est necessariū seu necessario futurum comparatū autē ad causas p̄imas et s̄m suam naturā cōsideratū est contingēs seu contingēt futurū. Nec est inconueniens idem diuersis respectib⁹ esse necessariū et contingēs. Et hui⁹ sentētie videtur esse Boetius q̄nto de cōsolatōne. Dicit inquit si ad diuinam noticiā referatur necessaria. si p̄ se cōsideretur necessitatis sunt necib⁹ absoluta. Et hoc ibi diffuse p̄sequitur. Nec autem tripliciter potest respōsio intelligi. Vno modo vt absolute et simpliciter cōcedat aliqd idem esse necessariū et contingēs tamē ab vno. s. a causa p̄ma habet vt sit necessariū et ab alio q̄ sit contingēs. sicut idem lac est album ab albedine et dulce a dulcedine. Alio modo p̄t intelligi q̄ ista sic absolute supra a. est necessariū et contingēs nō cōcedatur. sed tamē de a. cōcedatur q̄ est necessario futurū a p̄ma causa contingēt futurum a secūda.

sicut de eodē dicitur q̄ est a deo scitū fore et nō est a causa p̄ma scitū fore nō tñ absolute cōcedim⁹ q̄ est scitū fore et nō scitū. q̄ h̄ implet. zc. Alio modo q̄ cōparatū ad causam p̄mā vel dei noticiā est necessario futurū. i. necesse est si aliqd est prescītū a deo ip̄m esse futurū ita q̄ sit necessitas cōsequētie nō cōsequētis idē tñ s̄m se. i. absolute est contingēt futurū. licet istū nō p̄tendat de p̄tute sermonis predicta solutio et. Tūc pono aliquas propositiōes. Prima est q̄ predicta solutio in p̄mo sensu implicat cōtradictōem. quia si a. contingēt est futurum potest ergo nō fore. et sic h̄ est possibilis a. nō erit et si a. est necessario futurum hec est necessaria a. eueniet. quare zc. Nec valet ad hoc diuersitas causaz. q̄ non minus est impossibile q̄ a diuersis causis duo p̄tradicōria verificentur q̄ ab eadē illō est clarum. Secūda est q̄ predicta r̄sio i secundo sensu est falsa. patet quia ex ea sequit⁹ q̄ omnia de necessitate eueniet. Cōsequētia patet. q̄ si aliqd necessario eueniat a p̄ma causa. sequit⁹ q̄ necessario eueniet. posito q̄ secūda cā pos sit ip̄m non facere. Ite oia a solo deo fienda essent necessaria. zc. Tertia propositio est. q̄ predicta r̄sio in tertio sensu intellecta ē vera. Et ad illū sensum loquit⁹ Boetius vt patz ex p̄cessu suo. vñ loquit⁹ de necessario et necessitate p̄ne et conditionali. Si autē dicat⁹ si deus sciat fore peccatū in a. fore peccabit. p̄na ē necessaria. et aūs est vez. q̄ p̄ns. et aūs non est in potestate sortis. et nec p̄ns. Dico q̄ ip̄o testate sortis est facere q̄ aūs nō sit nec vnq̄ fuerit vez sicut supra tāgebatur. Quarta propositio et respōsio formata ad p̄firmatōem est q̄ de⁹ naturalit⁹ et nō libere est scia vel prescētia futurorū. tamē nullius veri de futuro contingēt est naturalit⁹ siue necessario. imo contingēt iudicium siue scia iudicatiua. Vñ dico q̄ essentia diuina nō naturalit⁹ rep̄ntat antichristum fore. sed contingēt. sicut contingēt vult ip̄m fore. Licet em̄ naturale sit diuine essentie rep̄ntare quodlibz verum. sic naturale est sibi q̄ cessat representare iudicatiue illud quod prius representauit iudicatiue si tale cessat esse verū. Dicit naturale est sibi q̄ nihil eā lateat et p̄ nihil erronee iudicat. Nec est simile de hac noticiā et de specie vel similitudine creata seu creata noticiā. cum nulla creatura possit oīno sibi esse deo i modo cognoscēdi sic nec i modo essendi. Et sic patz ad istā rōz. Dec d̄ tertio articulo.

Primi sententiarum

Tunc ad rationes principales questionis. Ad primam negat auctorem et ad probationem negat assumptum. Et ad probationem patet ex primo articulo qualiter intelligendum sit contingens non esse determinatum ad esse vel ad non esse. Et qualiter sit intelligendum proponem esse de terminante vera aut falsam. Ad probationem dico quod in hac parte auctoritas philosophi est neganda quod falsa et quia sibi ipsi alibi contradictoria. Unde ipse dicit in libro de bona fortuna deus videre futura etc. Ad secundam negat ante cedens et ad probationem negat assumptum. sic patet in secundo articulo. Et ad probationem negat minor. nec ratio valet quod licet sic esset in nobis non in sic dicitur esse de deo. sicut nec in deo dicitur cognoscere distinguere ab ipso quousque sic sit in nobis. et ita de multis similibus. Ad probationem patet quod auctoritas Aristoteli non valet hic. Ad tertiam negat auctorem sicut patet ex isto tertio articulo. Et ad probationem negat omnia sic patet ex dictis. Concedo tamen quod immutabile eueniet licet non necessario inueniatur. Et hoc est quod quidam antiqui dixerunt quod illud quod deus scit necessario eueniet. necessitate immutabilitatis non necessitate inueniatur. i. immutabilitatis scit licet contingenter etc. Et hac solutione patet quod licet immutabilis contingens repugnat deo sic quod sicut deus non est mutabile esse sic non est contingens esse. tamen aliquando intrinsece repugnat deo mutabilitas qualiter non sibi repugnat contingens. Patet quod sicut deus immutabilis est. sic immutabilis scit. et vult quod scit. et quicquid vult. si tamen deus aliquid contingenter scit et contingenter vult. quare etc. Ad probationem dico quod Augustinus intelligit illas propositiones in sensu composito et vult dicere quod hec est impossibilis aliter sit quod deus presciuit. et hec est necessaria. deus presciit a. ergo a. erit ita quod loquitur de necessitate prene et non de necessitate sequentis. Et sic sepe loquitur Boetius et communiter antiqui doctores. Et hec de ista questione

Questio duodecima

Arca quadraginta

gesima distinctio et sequentem in quibus magister agit de predestinatione saluandorum et reprobatione damnandorum. Quero vtrum cum eterna predestinatione et reprobatione dei sit predestinatum posse dari et reprobatum saluari. Et arguit primo quod non. quod predestinatio vel reprobatio dei est

et fuit ab eterno inueniatur et necessaria. igitur questio falsa. Consequenter tenet. quod sequitur. predestinatio est inueniatur et eterna et necessaria. quod quicquid predestinatur eternaliter inueniatur et necessario predestinatur. quod non potest non predestinari. et per omnes nec dari. etc. Sed antecedens patet. quod omne immutabile est necessarium. sed predestinatio dei est immutabilis. et sic de reprobatione. igitur etc. Secundo arguit sic quod predestinatio vel reprobatio dei est in predestinato vel reprobato aliquo rationabiliter causa. igitur quod predestinatio vel reprobatio sit eterna. modo nullus eterni aliquid temporale est vel esse potest causa etc. Sed auctorem patet. quod si in reprobato non est aliquid sine reprobatione rationalis causa de ipsius crudeliter et irrationabiliter daretur sine iusticia. igitur etc. Tertio arguit sic. quod cum reuelatione dei facta alicui de sua predestinatione vel reprobatione non stat ipsum predestinatum posse dari vel reprobatum posse saluari. igitur quod falsa. Consequenter tenet. quod reuelatio dei non magis excludit contingens reuelationem quam predestinatio vel reprobatio dei. sed auctorem patet. quod reuelatio dei facta intellectui creato non est infallibilis et certa. quod est falsum. igitur etc. In oppositum emgratista. Et ad hoc est contra doctrinam catholicam. In ista questione iuxta materiam trium argumentorum erunt tres articuli. Primus vtrum predestinatio vel reprobatio dei sit in predestinato vel reprobato aliquo rationabiliter causa. Tertius vtrum reuelatio dei sit possibilis intellectui creato infallibiliter et certa etc. B. Quartus igitur ad primum articulum primo predestinatum est quod deus predestinatio et reprobationis. Unde dico quod predestinatio est diuini propositum dandi vitam eternam. Reprobatio vero propositum est diuini propositum non dandi vitam eternam. Vel secundum aliquos non propositum dandi vitam eternam. Unde ille dicit predestinatum cui deus propositum dare vitam eternam. Et ille dicitur reprobatus cui deus propositum non dare vitam eternam. Vel secundum aliquos cui non propositum dare vitam eternam. Et hoc satis docet apostolus Romanorum. ix. Jacob dilexi. Et au autem odio habui. vbi concludit. ergo cuius vult miseretur et quem vult indurat. id est non miseretur. vt exponit Augustinus libro primo ad simplicianum. Unde apostolus ibi per diligere id est intelligit quod vel le misereri. i. misericorditer vitam eternam largiri. Nam de tali materia ibi principaliter loquitur apostolus.

Questio duodecima

Ideo electos vocat vasa misericordie. pro odire vero id est intelligit quod velle non misereri vel non velle misereri. quare etc. Sed etiam aliter potest describi predestinatio et reprobatio. et sic predestinatio est preparatio beneficiorum dei. scilicet gratie in presenti et glorie in futuro. Et hec sententia est Augustini libro de preuentione circa medium. etc. Ita quod predestinatio isto modo sumpta est propositum dandi gloriam et alia bona saltem gratuita si cut charitas et merita vite eterne. vel etiam alia bona saltem habentia ordinem ad vitam eternam sicut sunt attritio. fides in forma. operatio solum moraliter bona. etc. Et sic preparatio quousque bonorum vna cum gloria vel saltem glorie et gratie et cuiuslibet boni merito vni vite eterne dicitur predestinatio. Reprobatio autem est propositum non dandi vitam eternam. et nolendi pro aliquo bono vel merito dare vitam eternam. Unde licet secundum Gregorium et alios quos alios si reprobatus perseveraret in bonis meritorum ipse vitam eternam haberet. quod licet ad aliquem bonum sensum possit conuenire. tamen de virtute sermonis non est verum. Tertium est tamen quod de multis deus non vult quod in bonis meritorum perseveret. Aliter enim omnes saluarentur et ideo quidquid sit de veritate talis conditionalis si reprobatus perseveraret in charitate deus daret sibi vitam eternam. tamen deus non vult quod condidit illa impleatur. quia si vellet vniquam impleret. quare etc. Et predictis descriptionibus sequuntur aliqua. Primo ex prima sequitur quod dare vel habere vitam eternam sine magis proprie loquendo vita eterna data vel habita est effectus predestinationis. sed non dare vel non habere vitam eternam in illo qui tenetur eas habere est effectus reprobationis loquendo de effectu largite et ad modum loquendi magistris. Secundo sequitur contra magistrum Gregorium. quod ipse ex prima descriptione non debuit inferre quod non misereri sit effectus reprobationis cum sit id est quod reprobatio. Nec debuit inferre quod vocare et iustificare sint effectus predestinationis illo modo sumpte cum sint idem quod predestinatio sed etiam quis non essent idem. tamen non possunt poni effectus predestinationis nisi secundum modo sumpte. sicut patet intueri. Tertio sequitur ex secunda descriptione. Quod non solum vita eterna. sed ad minus omnia bona gratia facientia sunt effectus predestinationis. imo secundum quosdam spes. fides. vocatio ad fidem christi. etiam bona opera. Cornelii ante Iulianum

predestinationem baptismi etc. Quarto sequitur quod non solum non dare vel non habere vitam eternam. sed etiam non dare vel non habere finale preuentionem seu pro nullo merito aut quousque facto esse dignum vitam eternam finaliter. est effectus reprobationis. sed culpa vel peccatum a doctoribus contra non ponit effectus reprobationis

His premissis ponam tres conclusiones ad hunc articulum rursales. Prima est quod quilibet rationalis creatura a deo fuit eternaliter predestinata vel reprobata. Probatur quod cuiuslibet dabit deus vitam eternam. vel non dabit. quare etc. Et hec conclusio est determinatio Augustini libro de predestinatione contra pelagianos. etc.

Et his sequitur primo. quod non solum quilibet est predestinatus vel reprobatus ab eterno. accipiendo predestinationem aut reprobationem primo modo. sed etiam secundo modo. Et istud patet primo de predestinatione. pro quo suppono tria

Primum est quod non stat fieri aliquid bonum quod deus faciat illud. Secundum quod nullum est meritum nisi deus acceptet illud et velit esse meritum. Tertium quod non stat deus velle aliquid quod ab eterno illud voluit. Tunc arguitur sic non stat aliquid esse nouiter bonum quin deus ab eterno illud voluerit. etc. sed predestinatio est propositum dandi vitam eternam et cetera bona meritoria. etc. igitur etc. De reprobatione etiam patet. quia ipsi non solum carebunt gloria eterna. sed etiam finali perseverantia. nec morientur in charitate vel gratia et deus ab eterno hoc ordinavit. Secundo sequitur. sed hoc magis declarabit in secundo articulo. Quod deus nullum predestinavit aut predestinat accipiendo predestinationem secundo modo propter aliquid bonum aut aliquam causam priusquam in predestinato. patet. quod non stat aliquid nouiter aliquid bonum habere quod deus prius voluerit et ab eterno quod illud quousque haberet. Capio igitur illud propter quod tu dicit deus predestinare. accipiendo predestinationem secundo modo. Tunc arguo sic. tale bonum quod tu assignas est partialis effectus predestinationis. ergo deus non propter illud predestinat. auctorem patet per quod nominis. et prima satis patet. Et consimiliter potest argui de reprobatione secundo modo dicta. Secunda conclusio est quod quilibet rationalis creatura a deo predestinata potest damnari. et quilibet reprobata potest saluari. Patet. quia quousque deus dabit gratiam. et finaliter gloriam libere dabit. et pro conueniens possit non dare. ergo talis potest non saluari et dari et consimiliter reprobatus etc.

primi sententiarū

Dic tamē est aduertēdum q̄ licet p̄dicta cōclusio de virtute sermonis sit vera. tamē in sensu composito intellecta esset falsa. Unde ista est impossibilis. p̄destinatus damnabit vel reprobatus saluabit. q̄uis quelibet singularis de simplici subiecto demonstratio sit possibilis. Similiter ista copulatio est impossibilis. Iste est vel fuit p̄destinatus. et iste damnabitur. Et ista est determinatio magistri. dist. xl. Tertia cōclusio est q̄ que libet rationalis creatura a deo p̄destinata potest nō esse et nūq̄ fuisse p̄destinata. sed eternaliter reprobata. Et similiter quelibet reprobata potest nūq̄ fuisse reprobata. sed eternaliter p̄destinata. Ista cōclusio sequitur ex secūda. quia quicūq̄ potest damnari potest nō esse reprobatus. et econuerso. zc. **D** Ex hac cōclusionē p̄mo sequitur q̄ licet ista propositio de p̄terito sit vera iste fuit p̄destinatus. tamē nō est necessaria. imo hec est possibilis. iste q̄ fuit p̄destinatus nunq̄ fuit p̄destinatus. Et ita dici potest de reprobato. et totū patet ex dictis. zc. **S**ecundo sequitur responsio ad istum articulum. q̄ licet p̄destinatio dei sit necessaria. tamē deus nō necessario vel inuitabiliter sed cōtingēter est p̄destinatio. Et ita dici potest de reprobatione. **P**rima ps patet. quia p̄destinatio dei est ipsa dei essentia. que est necessaria. Unde isti termini p̄destinatio et reprobatio p̄ eodē supponūt et idem omnino importāt in deo. licet nō in creatura. zc. **S**ecūda ps patet. quia sicut deus p̄tingēter aliquē p̄destinat. ita respectu cuiuslibet p̄tingēter est p̄destinatio. et potest nūq̄ fuisse p̄destinatio. Et p̄ hoc patet responsio ad p̄mum articulum. an p̄destinatio. quia licet p̄destinatio dei sit immutabilis et deus sit immutabiliter p̄destinatus. nō tamē inuitabiliter. Unde licet omne immutabile reale sit necessarium. tamē nō omne immutabiliter tale. Nam loquēdo de mutabilitate completi eo modo quo dicim⁹ aliquē cōpletum mutari de veritate et falsitate. aliquē cōpletum potest sic mutari et aliq̄ non. Et sic dicēdum est q̄ nō omne immutabile est necessarium. Nam aliquod est cōpletum qd nō potest esse p̄mo ver⁹ et postea falsum. nec econuerso et tamē nō est necessarium sed p̄tingēs. Et causa est. q̄ quātumcūq̄ sit vel fuerit ver⁹ compossibile est q̄ nō sit ver⁹ et q̄ nūq̄ fuerit verum. Unde impossibile est q̄ hec sit p̄mo vera et iste saluabitur. et postea sit falsa. vel econuerso.

so. Et p̄ p̄m illo mō est immutabilis et immutabiliter vera. Et tamē nō est inuitabiliter vera vel necessaria. Et p̄ hec patet responsio ad titulum p̄positi q̄stionis. scilicet qualiter stat cū vita eterna dei. zc. **S**z p̄tra p̄dicta arguit p̄mo sic. q̄ quicūq̄ aliqua opposita sic se hnt q̄ impossibile ē vnū succedere alteri si vnū inest impossibile ē aliud inesse. sicut q̄ habitus nō potest succedere p̄uatiōi si p̄uatiō inest impossibile est habitus inesse. sicut esse p̄destinatum et damnari sunt b̄ mōi. ergo impossibile est q̄ damnari succedat ei qd est esse p̄destinatum et p̄sequēs si aliq̄s est p̄destinatus impossibile ē q̄ damnat. Et similiter potest argui de reprobato. zc. **S**ecūdo sic. p̄destinatus siue i libro vite scriptus. nō potest deleri. igitur nec potest damnari. **C**ōsequētia lat⁹ patet. et aī probat p̄ magist⁹ hystoriar⁹ super illo verbo Moyse Exo. xxxij. vbi dicit. obsecro dñe aut dimitte eis noxam. hanc aut dele me d libro que scripsisti. zc. Unde ibi ait magister q̄ hoc est magna cōfidentia in deum est p̄ impossibile dictū. quasi diceret sicut ē impossibile vt me deleas. sic oro nō posse fieri quin dimittas. zc. **T**ertio si p̄destinatus posset damnari zc. sequitur q̄ numerus elector⁹ posset minui. zc. **C**ōsequētia patet et falsitas cōsequētis. q̄ tūc nō esset deo certitudinaliter nō numer⁹ elector⁹ zc. **Q**uarto ad hoc ē Aug⁹. de cor. et glia p̄destinator⁹. Ita certus est numer⁹ vt nec addatur eis q̄c̄q̄. aut minuat⁹ ex eis. Et p̄ subdit p̄bat⁹ ex Apo. tene qd habes ne alius accipiat coronā tuā. Si alius inq̄t nō est acceptur⁹ nisi iste p̄derit certus est ergo numer⁹. Igitur nō potest esse maior aut minor. zc. **E** Ad ista respondetur. Ad p̄mum dico q̄ de talibus oppositis que respiciūt futura cōtingentia nō est ver⁹ qd assumitur. sicut est i p̄posito. **S**z dicit Dckam. q̄ in creatur⁹ nō potest simile reperiri sicut ē de istis oppositis p̄destinari. damnari. reprobari. saluari. **H**oc autē cum sua reuerētia nō est ver⁹. scz q̄ i creaturis nō possit simile huic inueniri. quando simile est in propositionibus de futuro contingēt. de istis oppositis verum. falsum zc. **A**d secūdum dico q̄ istud verbum deleri potest accipi dupliciter. **U**no mō p̄prie. et sic deleri de libro vite p̄supponit fuisse scriptum. et deleri de libro idem est q̄ nō ē scriptum et prius fuisse scriptum. et sic scriptus in libro vite nō potest deleri. intelligēdo

Questio duodecima

de his qui sunt scripti fm eternā p̄sciētiam. nam hoc argueret mutationē volūtatis diuine. vt patz. zc. **A**lio modo potest sumi magis large. vt idē est deleri qd nō ē scriptum et hoc est possibile de potētia absoluta. **E**x q̄ **M**oyse fuisse deleri de libro in q̄ erat scriptus simpliciter impossibile fuit in p̄mo sensu. et implicat⁹ contradicōnem sicut patet. sicut nō in secūdo sensu. zc. **A**d tertium dicit Dckam q̄ licet in sensu composito impossibile est numerū p̄destinator⁹ augeri vel minui. quia p̄ hoc signatur q̄ numer⁹ elector⁹ ē p̄mo maior et postea minor. vel econuerso. et hoc est impossibile. quia talis successio nō est hic possibilis. sed i sensu diuino potest concedi q̄ numerus elector⁹ potest augeri vel minui. quia fm eū nihil p̄ hoc plus denotat nisi q̄ p̄ter istos qui nūc sunt p̄destinati potest aliquis saluari. vel de illis aliq̄s nō saluari. tamē ex hoc ipso q̄ poneret ipm saluari p̄cedendum esset q̄ ille fuit ab eterno de numero p̄destinator⁹. et q̄ ille nō fuit numer⁹ sed al⁹. et sic d̄ reprobatis. zc. **T**amē adhuc illa propositio in sensu diuino potest rationaliter distingui iuxta duplicē acceptionē istor⁹ terminorū augeri vel minui. quia vn⁹ sensus potest esse q̄ numer⁹ elector⁹ potest esse maior vel minor illo numero qui nūc est. vt si sit. et potest esse xij. vel potest esse viij. et sic illa est vera. alius sensus potest esse q̄ nō solum potest esse maior vel minor. postq̄ fuit minor vel econuerso. et istum sensum p̄prie videtur facere illud cōsequēs. nam augeri et minui importāt successiōne quātitarū maiorū vel minorū. et sic illud est falsum nec sequitur ex antecedente. vt iam patet ex dictis. zc. **E**t est simile ac si dicatur numer⁹ rerū futurarū nō potest augeri quia nō possunt esse plures postq̄ fuerunt pauciores cū nulla possit incipere esse futura. zc. sic in proposito nullus potest incipere esse p̄destinatus vel reprobatus. q̄re. zc. **A**d quartū patet q̄ Augustin⁹ nō loquitur de possibili sed de inesse et similiter loquitur de augeri et minui p̄prie in secūdo sensu dato. sed in p̄mo sensu nō loquitur. **N**ec ex hoc sequitur quin ille numerus sit certus et deo determinatus. zc. **E**t sic patet responsio ad p̄mum articulum questionis. **F** **Q**uantū ad secūdum articulum **U**trūq̄ p̄destinatiois et reprobationis dei sit in p̄destinatio vel reprobato aliqua rationalis causa. **P**rimo declarabo hui⁹ articuli sensum.

Secūdo recitabo vnā r̄sionē ad articulum. **T**ertio tractabo vnā difficultatē adpositū. **C**irca p̄mū sciēdū est q̄ nō est incōtibū articuli nec doctor⁹ hoc mō loquēdi cōmuniter vtentiū q̄rere. **U**trū in p̄destinato vel reprobato sit aliq̄d qd sit causa illi⁹ rei que est p̄destinatio vel reprobatio que nō est nisi diuina essentia salte actiue sumpta. de hoc est null⁹ dubitatio. q̄ certū est q̄ illi⁹ nulla ē causa. sed est sensus q̄stiois. vtz. p̄ter aliq̄d p̄destinator⁹ vel reprobator⁹ incōplete vel complete significatiū de illos eternaliter p̄destinavit vel reprobauit. ita q̄ dici possit de aliquo q̄ p̄ter hoc vel p̄ter illud aut q̄ ille factus erat h̄ vel illud ipse est p̄destinatus. aut aliquo alio mō exēplificādi p̄p̄os causas q̄ licet p̄p̄os causas frequent⁹ denotet causalitatem vn⁹ rei ad aliā. nō tñ sp̄. sicut in alia q̄stione dictū fuit. igit⁹ fm hūc sensum diuersi diuersimode voluerūt assignare causas q̄ re isti vel illi sunt p̄destinati vel reprobati. **Q**uidā em̄ assignarūt cām positiuā dicētes q̄ p̄ter bona opa vel vsum boni liberi arbitrii que de p̄sciūt aliq̄s habituros p̄destinatiois eos et p̄ter malū vsum futurū talis reprobauit illos. **E**t adhuc inter istos ponentes cām positiuā est differētia. q̄ qdā dixerūt p̄ter bonū vsum liberi arbitrii. q̄ ad actū credēdi. alij q̄ ad illū et alios act⁹ liberi arbitrii. **I**terū alij dixerūt q̄ bon⁹ vsum li. ar. dupliciter p̄siderari p̄t. **U**no mō pur. p̄cedit p̄tialitē a grā et est bon⁹ bonitate gr̄uita vel meritoria et isto modo cōsiderat⁹ nō est fm istos causa p̄destinatiois sed effect⁹. **A**lio modo potest cōsiderari vt procedit a libero arbitrio. et vt est bon⁹ bonitate moralī. et sic vt dicunt est causa p̄destinationis nō de cōdigno s̄ d̄ cōgruo. **A**lij autē dicūt q̄ p̄destinatiois nulla est in p̄destinatis causa positiuā sed priuatiua tantū. scz absentia finalis gracie p̄ culpam originalē vel actualē respectu gracie d̄i sed fm istos reprobatois est aliqua causa positiuā in reprobis. scz obex gracie. **U**nde dicunt q̄ in p̄mo instati quo intuitu diuino offertur aliq̄s homo. de⁹ vult illi graciā et salutem et omnes creat ad illū finem nisi tamē obicem gracie reperiat. p̄ quem homo reddatur indign⁹. **E**t in tali oblatione aliqui videntur cum obice gracie et indignitate actuali vel habituali ideo reprobant. **A**lij autē offerunt et si nō cum dignitate positiuā tamen sine indignitate et obice et ideo p̄destinantur et

primi sententiarū

S His pmissis contra predictas opiniones ponit magister Gregorius et probat diffuse aliquas propositiones. Prima est quod nullus est predestinatus propter bonum usum liberi arbitrii quem deus presciuit illum habiturum. Secunda nullus est predestinatus quia prescius fore finaliter sine obice habituali gratie. Tertia est quod quemcumque deus predestinavit gratis prescise et pure misericorditer predestinavit. Quarta est quod nullus est reprobatus propter malum usum liberi arbitrii quem deus presciuit illum habiturum. Quinta est quod nullus est reprobatus quia prescius fore finaliter cum obice diuine gratie. Sexta potest addi quod quemcumque deus reprobauit sine quacumque causa in ipso reprobato. eum reprobauit. Prima igitur propositio probatur quia aliquid predestinatur qui nunquam habent usum liberi arbitrii sed qua ratione isti non predestinatur propter usum bonum liberi arbitrii pari ratione nec aliqui alij. Igitur et. Consequenter patet. Prima pro antecedentis patet de parulis baptizatis morientibus ante usum liberi arbitrii. Secunda patet vel detur ratio diuersitatis. Ad hoc dicitur aliqui quod non propter usum quem habuerunt et sed propter usum quem habituri erant si uixissent et ad etatem perfectam peruenissent. Sed hoc non valet quia nullus premitur a deo propter merita que nec ei nec alterius sunt fuerunt aut erunt. igitur nec predestinatur et. Ans patet per apostolum. Omnes inquit astabimur ante tribunal christi ut recipiat unusquisque secundum ea que in corpore gessit. non dicit gessisset et habiturum fuisse si uixisset et. Item ex ista ratio ne sequitur quod paruulorum tantum gradum glorie recipere quantum si uixisset usque ad usum et. Secundo patet per Augustinum libro primo ad Simplicianum. Nemo propterea bonum operatur ut accipiat gratiam sed quia accipit. Tertio patet per apostolum. Quia non est ex operibus sed ex uocante ut dicitur est. Jacob dilecti. Esau autem odio habuit. quorum usus liberi arbitrii in uno fuit bonus et in alio non et. Secunda propositio probatur quia carere obicibus originalibus vel actualibus est effectus diuine predestinationis et. igitur non quia aliquis preuidetur et. Consequenter uideatur nota. Ans patet Eph. i. Elegit nos ante mundi constitutionem ut essemus sancti et immaculati. Confirmatur quia iustificatio est predestinationis effectus et tamen contingit vel includit remissionem peccatorum. igitur et. Secundo patet quia paruuli morientes post baptismum sunt sine obice quia sunt baptizati. et ideo baptizati

quia sunt predestinati. ut patet per apostolum ad Thymotheum. iij. Non ex operibus iusticie et sed per la uacrum regeneratiois. id est. baptismum. et. Ad hoc quidam dicitur quod paruulus non habet a predestinatione quod baptizatur sed hoc potius est secundum cursum nature. Nam si puer ex completionem naturali mori debeat statim natus non peruenit ad baptismum. nec hoc est ex aliqua reprobatione sed deus non uult propter ipsum facere nouum miraculum. Hoc autem non valet. Quia contra dicit auctoritati allegata in qua dicitur secundum suam misericordiam et. ergo non tantum ex cursu nature. Tertio patet propositum per Augustinum in libro de predestinatione sanctorum ultra medium. dicitur quod gratia dei maxime apparet in paruulis quorum alij baptizati alij non uide huius terminum finium satis probant misericordiam et iudicium. Ad idem est expressa auctoritas Augustini in libro de bono perseuerantie. D. Tertia propositio probatur ex predictis. Quia propter nulla bona in aliquo preuisa deus predestinatur. sed potius ad eius predestinationem talia consequuntur. Igitur et. Ad hoc possent induci plures auctoritates et. Quarta propositio probatur quia predestinatus non propter sua bona opera predestinatur. igitur nec reprobatus propter mala opera reprobatur. Ans patet ex dictis et. non tenet per apostolum qui indifferenter loquitur de Jacob et Esau. dicit antequam nati essent aut boni aliquid aut mali egissent et. Item Ro. ix. Non est uolentis neque currentis sed dei misericordiam. Et sequitur. ergo cuius uult miseretur. et que uult indurat. id est. non miseretur. ut exponit Augustinus per supra dicta et. Item ad hoc possunt induci multe auctoritates Augustini. sed predicta satis sufficiunt et. Quinta propositio probatur quia queritur unde deus habeat quod in fine uite careat obice gratie siue peccato. Uel enim oportet dicere quod a libero arbitrio et propria fraude. que est error Pelagij. uel a deo gratis eum conuertente ad se per penam et remittente peccata. Uel igitur omnes eque facilliter conuertet sicut unus secundum Augustinum. ideo non oportet aliter respondere nisi quia sibi non placet iuxta uerbum apostoli. cuius uult miseretur et. et per omnes non propter obicem et. Et predictas propositiones et eorum probatores ualde diffuse deducit Gregorius et ad eas inducit multas auctoritates. sed totus effectus consistit in predictis. id est. sufficiunt et. Sexta propositio licet eam non ponat tamen sequitur ex alijs et ex eius dictis sicut patet et. Sed contra predicta instat. Primo quia predestinatio

Questio duodecima

includit electionem. iuxta illud. Elegit nos ante mundi constitutionem. sed electio non est inter equales omnino. ergo inter electos et non electos reperitur diuersitas propter quam isti eliguntur et illi non. Secundo sic agens uersale agit in omne quod non habet impedimentum. patet de sole et. sed deus est agens uersale. unde illud. solem suum facit oriri super bonos et malos. et per consequens omnibus dat gratiam. et nisi in illo sit impedimentum ergo quod aliquis careat salute et sit reprobatus est causa. positio impedimenti ab eterno preuisa et per oppositum est de predestinatione. Tertio sic quia si cut arguitur ante oppositum aliter deus crudeliter et irrationabiliter daretur si sine causa pro libito siue uoluntatis homines reprobaret. Confirmatur quia licet in carceribus sensu et experientia mali possit artiter sine iniusticia et crudelitate disponere opera sua pro libito in bonorum et contumeliam sicut apostolus ponit exemplum de figulo et. tamen secus uideretur in habitibus experientia boni et mali et. Quarto ad propositum est auctoritas Augustini. lxx. iij. q. lxxvii. dicit. proxius cuius uult miseretur et que uult indurat. Sed uoluntas dei iniusta esse non potest. uenit enim de occultissimis meritis et. Et concludit. procedit ergo in peccatoribus aliquid quo quis nondum sunt iustificati digni efficiatur iustificatio. et idem procedit in alijs peccatoribus quibus digni sunt obduratio. Confirmatur per magistrum dicitur. d. l. si meritum querimus obdurationis et misericordie obdurationis inuenimus. me non inuenimus et. Ad ista respondetur ad primum dicens. dum quod de electione possumus loqui dupliciter. Uno modo specialiter per se sequitur de libere rationem et sententiam consilij sicut diffinitur tertio ethicorum. quod electio est desiderium consilijabile. Et talis non cadit inter penam equalia ante consilium scita esse equalia. et sic predestinatio non includit tale electionem. nec talis conuenit deo. ut dicit Damascenus in libro secundo. capitulo. lxxiiij. et. Alio modo possumus loqui de electione large per libera preceptio unius ad alterum dicit electio. Et hec est duplex. quidam preueniens bonitatem electi. quedam uero consequens. Primo modo predestinatio est electio. non autem secundo modo. Et illa potest esse iter omnino equalis sicut patet de figulo in exemplo apostoli et. Ad secundum dicitur quod maior non est iniuste saltem uera sed habet in statiam de agere libero. unde artiter non agit in

quamlibet parte obiecte sibi materie de autem est agens liberrimum. Igitur licet deus sit agens uersale in omnes. sic quod dat omnibus aliqua dona gratie. esse. uinere. cognoscere et. tamen aliqua dona gratie specialis dat uni que non alteri et. sicut fidem. gratiam gratum facientem. et talia que sunt effectus predestinationis secundo modo dicitur et. Ad tertium dicitur secundum magistrum Gregorium. quod affligere siue punire non est reprobare. nec deus reprobatur aliquem ut puniat nec punit quia reprobatur. sed quia ille quem punit peccauit siue peccato reus fuit. cuius peccati non fuit causa diuina reprobatio. Et sic secundum eum quod iste damnatur aliqua causa est scilicet quia peccauit. ideo non irrationabiliter nec iniuste aut crudeliter damnatur et. Sed de isto modo loquendum per tales causas postea dicitur. Sed tamen hic dicitur est ad confirmationem quod illi qui faciunt talia argumenta et reputant in eis magnam difficultatem non attendunt cum debita ueneratione et uerba sacre scripture. Nam secundum scripturas etiam si deus aliqua creatura eternaliter puniret vel affligeret sine eius peccato. uel puniret animalia nullam iniusticiam uel crudelitatem ei faceret. Unde est illud Sapientie. xij. Quis tibi imputabit si perierint omnes nationes quas tu fecisti. Et paulo post. cum sis iustus iuste omnia disponis et. Unde signum est magne rudis in eruditionis in scripturis facere magnam difficultatem in hoc sicut communiter faciunt rudes iuriste qui imaginantur deum esse obligatum legibus creatis quasi aliquid per prius sit iustum quod deus uelit illud. cum tamen omnino sit econuerso. ideo tales errant et. Ad quartum respondet magister quod credendum est Augustinum illa proba retractasse in libro retracta. Sed Gregorius ostendit quod salua eius reuerentia illud non est uerum. Unde ad declarationem uerborum Augustini sciendum quod sicut communiter dicitur doctores. obduratio potest capi dupliciter. Uno modo per ipsa reprobationem. Alio modo per obstinationem mentis in peccato. et sic non est reprobatio sed potius sequela eius. quia ille cui deus non uult misereri et gratiam conferre a peccato non desistit. Similiter constat quod iustificatio non est predestinatio sed predestinationis effectus. Augustinus autem ibidem accipit obdurationem secundo modo. sicut patet per exemplum Pharaonis quod ibidem introducit et sic non loquitur de reprobatione uel predestinatione. quare illa auctoritas non est contra propositum. Sed utrumque sit

primi sententiarum

quod dicit Augustinus. q. in peccatoribus pcedit aliquid quo digni sint iustificatioe. rē.
 Dicendumz hoc dupliciter posse intelligi.
 Uno modo q. illud tale peccatores habeat a se z sic est illud falsum. Alio modo q. illud habeat ex pueniente misericordia dei. z sic ē illud verz z est de intentione Augustini vt pz ibidem. Sed in pmo retract. vbi ista verba retract. illa nō retractat sed solū dat intellectionem vni qd addidit deus nō miseretur nisi voluntas pcesserit. d. hoc ē dicit de misericordia que sequit pnam. q. scz pcedit talis voluntas penitēdi nō autē qualibet misericordia dei. Nam vt dicit est quedaz misericordia dei puenies ipsam voluntatem sine q nō preparat voluntas. Et sic est Augustini intentio q. in quibusdā peccatoribz imo z in pluri bus pcedit. aliquid quo digni sunt iustificatioe. id est. deus cōmuniter nō dat istuz effectum misericordie. s. iustificatiōem nisi pcedat voluntas penitēdi ita q. deus misericorditer disposuit q. cuiuslibet habet sufficientem attritiōem p pnam dabit gratiā iustificatiōnis. Ideo dicit aliqui doctores q. sufficientes attritiōem semp sit attritiō. rē. Ad affirmatiōnem dicēdum q. magister nō accipit ibi obduratiōem pmo modo. scz p eterna reprobatione. sed p tempali obstinatiōe cordis cui meritū est frequēter pcedens peccatū. sicut patet in Pharaone. Quia sicut dicit Augustinus vbi supra ppter crudelitatem quā exercuit in eis quibz misericordia z humanitas debebatur meruit penā vt induraret ei cor rē. Et hec est intentio verborz Augustini allegatorum supra ibidē nec est ptra dicta sicut patet rē. R. His pmissis adhuc circa istam materiā vltra illa que determinat magister Gregoriū tractāda est vna satis vtilis difficultas quā nec ipse nec aliquis alius quē viderim adhuc enacuauit. Et est Utrū deū aliquē pdestinare vel reprobare sit psequens alicui ppositiōis causalis vere. Et circa h pmo recitabo vnam ppositiōem. Secundo de clarabo vniū modum dicēdi probabilem
 Sciendū est igit q. ppositiō Decamē circa hanc materiā pstitit in tribz. Primo em dīstinguit q. hoc nomē causa a quo denominatur ppositiō causalis dupliciter accipit. Uno modo p aliqua re habēte aliā rem rāq. effectum. Et isto modo potest dici causa illud q. ppositiō aliud ponitur z nō ponitur sine illo. Alio modo accipitur causa nō pro re aliqua

respectu alteri rei. sed vt denotat quandam ppositiōem vnius ppositiōis ad aliā. sicut si dicamus. q. causa quare ignis nō calefacit est quia nō habet passum cōbustibile sibi ap proximatiū. Et sic dicit frequēter antecedens esse causa psequētis. z tamē nō est pproie causa in aliquo quattuor modoz causandi ppositoz ab Aristotele. Et sic quādo ab vna ppositiōe ad aliā est bona cōsequētia naturalit z nō cōuerso. tūc potest aliquo modo dici. q. antecedens est causa psequētis. z nō cōuerso. Verū tamē dicit q. hoc vel raro vel nūq. ptingit nisi quia i re aliquid est causa alteri vel fuit aut erit aut potest esse. Secūdo dicit q. reprobatiōis est aliqua causa seu ratio accipiēdo saltē causam secūdo modo. Nam ista causalit est vera. quia iste peccabit finaliter ideo damnabit. Et ad hoc sufficit sibi ista ratio. quia dānatio nō videtur bona nisi quia iusta. Nam Augustinū sup. Benef. deus nō est pns vltor q. aliquis sit peccator. Videre em esse crudelitatis punire aliquē nō pcedit in eo culpa. ergo a simili deus nō vult p. punire q. videat aliquē peccatorem esse. ergo pms actus voluntatis diuine nō est velle damnare iudā put iudas offerri in naturalibus puris. quia sic velle dānare sine culpa. sed est velle damnare iudā p ut offertur voluntati diuine sub ratōe peccatorum. Ergo cū reprobare sit velle damnare. reprobatio habet ex pte obiecti rōnem sine causam. s. culpā finalem pnam. ideo cōcedit tales causales. quia iste peccabit finaliter ideo damnabit. quia iste fuit peccaturus ideo reprobatur. rē. Tertio dicit. tamen sine assertiōe. Q. alicui pdestinatiōis est aliqua causa seu ratio z alicui nō. accipiēdo causam secūdo modo. Et huiusmodi causa seu ratio est. quia aliqui ppter merita saluabuntur q. si voluntarie nō mererent nō saluarentur. Aliqui aut solū ex gratia spali sunt ordinati ad vitā eternam. ita q. sibi ppsis nō sunt derelicti sed pueniuntur ne possint ponere obicem. ne perdāt vitā eternā. Sicut fuit de beata virgine z quibusdā alijs qui pntenebatur speciali gratia dei ne pderēt vitā eternā rē. In pms ergo videtur esse aliqua causa pdestinatiōis. q. sicut damnati reprobantur quia pvidetur peccaturi finalit. cur deus nō sit pns vltor q. aliquis sit peccator ita est de quibusdā pdestinatis q. pdestinatur. quia pvidetur finaliter in charitate

Questio duodecima

perseueraturi. z deus nō cōferret eis vitam eternam nisi pns mereretur eā. In secūdis vero nō videtur esse ratio. quare pdestinatur nisi quia deus vult ita. Nam q. quid dat eis. dat vt cōsequatur vitā eternam. nec permitteret eis aliquid inesse quod posset eos impedire a vita eterna. Causa aut quare istos pdestinat sine ratōe z alios propter rōem nō est nisi eius voluntas sicut causa quare beatiss Paulus fuit cōuersus sine meritis puijs z alij nō. fuit sola diuina voluntas. Si autem cōtra pdicta dicatur q. eodē modo debent omnes pdestinati pdestinari sicut omnes reprobati eodē modo reprobantur. ergo nō debet esse aliqua ratio quare aliqui pdestinatur z nulla quare alij reprobantur. Itē si deus sine ratōe pdestinaret istum. deus est acceptor psonaz. Item nō videtur veruz q. ratio quare pdestinat istū est propter merita sua. quia si iste nūq. habuisset merita z fuisset sine peccato originalit actuali fuisset saluatus. igitur nō ppter sua merita. rē. Itē beata virgo fuit saluata propter merita sua igitur pdestinatiōis eius fuit aliqua causa sicut z aliorum. Ad hec rēdet. Ad primum q. nō omnes pdestinatur eodē modo sic scz q. omnii sit ratio pdestinatiōis l. nullorum sicut nō omnes eodē modo receperūt gratiam. aliqui em fuerūt sanctificati an natiuitatem suā z alij nō. Et quare isti z nō illi nulla est ratio nisi voluntas dei. rē. Ad secundū respōdet q. nō est acceptio personaz nisi quādo duo sunt equales z aliquid debetur vtriq. z vni cōferretur z alteri nō. sed in pposito deus nulli est aliquo modo debitor. ideo nō est personaz acceptor. Ad tertius respōdet q. quis iste fuisset saluatus si fuisset mortuus statim post baptisum sine merito vel demerito. tamē cū hoc stat q. fuit pdestinatus ppter merita. sed ratio bene probat q. bene potuit esse pdestinatus z non propter merita z hoc nō est ptra dicta. Ad quartum respondet q. beata virgo fuit saluata et magis beata ppter merita sua. deus tamē ordinauit q. si saluaretur ita q. pordinauit eā ad vitam eternā nō propter talia media per que deueniebat ad eā. Sic igitur finalit cōcedit q. licet pdestinatiōis vel reprobatiōis nō sit in obiecto aliqua causa primo modo dicta quia nullū tale est causa alicui etz n. tamen ista ppositiō de pdestinat. vt ista

deus reprobat que fuisset ab eterno verā bene habet causam. secūdo modo. eo modo q. dicit aūs esse causam cōsequētis. z illud antecedens est ita eternū sicut cōsequens quia illud antecedens iste peccabit finaliter. fuisset ab eterno verum. sicut illud psequens deus reprobat istum. Et sic iste respōdet affirmatiue ad difficultatē ppositā rē.
 Sed licet ista ppositiō sit subtiliter z breuiter explicata tamē nō videtur mihi q. euacuatur totā difficultatē sicut post patebit. Et etiam siue verā siue falsa sit. tamē cōtra aliqua ibi dicta sunt illa que supra dicta sunt. Unquidquid sit de pmo dicto de quo postea tēgam. tamē Gregoriū negaret scdm dictū. Et quis cōcederet istam causalē quia iste peccabit finaliter ideo damnabit. sicut cōcedis Decam. tamē negaret illā quia iste peccabit finaliter ideo reprobatur quā alius concedit. Unde fm Gregoriū duo sunt hic distincte cōsideranda. Unū est q. deus nō proposuit misereri huic. z in hoc proprie cōsistit ratio reprobatiōis. Et cur sic proposuit non est alia causa pter inum bñplacitum. sed simpliciter cōsiderādum est cū apostolo cui vult miseretur z que vult indurat. id est. nō miseretur. Aliud est quod est hic cōsiderādum scz q. tali cui proposuit deus nō misereri pparauit etiā pro peccatis penam debitā. Et ideo quis nō propter culpā nolit deus misereri. id est. nō dare vitam eternā. tamē propter culpā vult dare penam. Et sic cōcedit istam causalē. quia iste peccabit deus vult ei dare penā. z nō istā. quia iste peccabit deum reprobat vel vult nō dare glāiam. rē.
 Itē Gregoriū negaret tertiu dictum z diceret generaliter. q. nullus pdestinatur propter merita. Et negaret istā causalē. quia iste est habitus merita ideo est pdestinatus. imo cōcederet ecōtra. quia iste est pdestinatus id est habitus merita. Similiter cōcedit. q. nō quia deus proposuit z voluit alicui dare merita vel bonū vsum liberi arbitrii. ideo pposuit ei dare vitā eternā. sed ecōtra q. z pposuit dare vitā eternā ideo voluit consequēter dare. rē. Et hec diffuse nititur pbarē p auctoritates in vita ratione per quas probat pnam ppositiōem supra positam. Et sic iste respōdet negatiue ad difficultatē ppositam. sed tamē nō euacuatur causa. vt patebit. rē.
 Dis ergo pmissis volo dic sine assertiōe

Primi sententiarum

declarare unum modum dicendi apparetur mihi probabiliter. Unde circa hoc et ad maiorem declarationem omnium dictorum. Primo notandum quod sicut supra dictum est de scientia, ita proportionabiliter dici potest de voluntione. scilicet voluntio restringendo eam ad voluntionem dei, potest sumi uno modo large seu communiter non quidem attendendo istam communitatem secundum multitudinem per se inferiorum vel singularium quasi sunt plures dei voluntiones, quoniam voluntio dei simplex est et unica, sed attendendo secundum multitudinem voluntionum respectu quorum dicitur voluntio. Et sic generaliter sumendo respectu cuiuslibet a deo voluntio posset vocari voluntio effectiva seu beneplacitii. etc. Alio modo potest sumi minus generaliter solum respectu futurorum, et sic posset vocari prevoluntio. Alio modo respectu presentis aut futuri, et sic forte sumendo non sunt nomina imposita que sunt in usu. Alio modo potest sumi specialiter respectu eorum que dicuntur dona gratuita sicut sunt fides, spes, charitas. Alio modo specialius respectu eorum que dicuntur gratuita non que eius sed iustificativa sicut charitas vel gratia vel gloria, et respectu talium posset vocari voluntio gratuita vel beneplacitii gratum faciens. Alio modo specialissime respectu bonorum glorie, et talis posset vocari voluntio eterna siue dilectio eterna: gratificativa, non quia voluntio alio modo sumpta sit temporalis, sed ab effectu istius voluntionis, quia deus vult tale bonum scilicet glorie in eternum manere. Et talis voluntio communiter vocatur predestinatio, posset autem circa hoc esse dubium. Ut predestinatio includat solum deum velle alicui bonum glorie, vel tam bonum glorie in futuro quam bonum gratie in presenti. Et vtrum tantum ista bona vel similia aliqua alia, etc. Et licet Ockam dicat quod predestinatio proprie non est respectu alicuius nisi respectu vite eterne, ita quod vita eterna et non omne ordinans ad eam est effectus approbationis tamen sicut aliquando in primo articulo visum fuit aliquando predestinatio sumitur large, et sic tam gratia finalis quam merita sunt effectus predestinationis, et non aliquid aliud donum in presenti vita collatum. Et secundum hoc diverse possunt dari descriptiones predestinationis, ut supra dicitur.

Secundo notandum quod isti termini predestinatio et reprobatio possunt capi dupliciter. Uno modo active, et sic supponitur pro deo velle eo modo quo dictum est. Alio modo passive, et sic supponitur pro effectu voluntatis di-

vine, ita quod effectus predestinationis vel reprobationis primo modo dicere potest vocari predestinatio vel reprobatio alio modo. Unde ex istis inferri possunt aliqua correlaria.

Primum est quod capiendum predestinationem et reprobationem active satis clarum est quod ipsa nulla est causa, quia talis actus divine voluntatis nulla est vel esse potest causa sicut patet. Secundum est quod capiendum predestinationem et reprobationem passive scilicet per talis effectum potest concedi probabiliter quod ipsa est aliqua causa sumendo causam improprie et large per meritum solet dici causa prima vel pene, quia de lege ordinata licet non ex natura rei, tali merito posito, sequitur tale premium vel pena. Tunc sic loquendo cuiuslibet reprobationis passive est aliqua causa scilicet culpa, et alicuius predestinationis est aliqua causa sicut meritum vel gratia, et alicuius predestinationis nulla est causa in predestinato sicut in illo qui non habet meritum. Nec est inconueniens quod unus effectus predestinationis sit causa vel ratio alterius, et per consequens una predestinatio alterius etc. Tertium est quod capiendum predestinationem vel reprobationem active et large per predestinationem et reprobationem gratie vel glorie, satis clarum est quod non, quia deus predestinat ideo vult dare gratiam finale nec contra. Patet, quia hoc esset idem sicut dicere quod deus vult dare gratiam finale et gloriam vult dare gratiam finale vel econtra quorum vtrumque est falsum sicut satis patet, etc.

Quartum est quod capiendum predestinationem et reprobationem active et stricte per predestinationem includit deum velle alicui dare gloriam et nihil plius licet enim nulli velit dare gloriam quam etiam velit sibi dare gratiam in presenti, tamen possumus restringere istum terminum predestinatio ut non significet plus nisi deum velle dare gloriam. Et isto modo accipiunt aliqui doctores. Sic ergo accipiendo est dubium vtrum quia deus predestinat alicui ideo dat ei gratiam in presenti vel econtra hoc est dictum vtrum quia deus vult dare gloriam ideo velit dare gratiam finale vel econtra. Et iste est punctus quem querit difficultas etc.

Ad unum circa istum punctum sunt aliquae difficultates. Prima est vtrum deum velle alicui quid alicui possit esse consequens alicuius vere causalis. Et videtur quod non, quia sicut deo nihil potest esse causa ut sit, ita nihil potest ei esse causa ut velit cum in eo sit omnibus modis id est esse et velle. Igitur etc. Et si istud diceretur pariter nihilio negative ad oppositam difficultatem

Questio duodecima

Et hec responsio esset tam contra Ockam quam contra Gregorium, ut patet quod dicitur procedit aliquas tales causas licet diversimode, etc. Secunda difficultas est vtrum concessio quod deus velle alicui alicui possit esse consequens alicuius vere causalis an hoc possit esse respectu antecedentis fortis facit vel faciet a, ita quod talis causalitas sit vera, quia fortis facit a, deus vult quod fortis habeat b. Videret enim probabile quod non est quod deum velle esse causa cuiuslibet creature et nullo modo contra. Et sic diceretur quod deum velle aliquid nunquam sit deus in vera causali nisi deum velle vel scire sit ante, sicut dicendo, quia deus vult fortis facere a, ideo deus vult fortis habere vel habitus esse b. Et secundum hunc modum dicendum esset quod cum deus de facto puniret malos in inferno et per deum velit eos punire quia non volens nihil facit, ideo sequitur quod deum velle punire non possit esse consequens in vera causali ad istud ante fortis peccavit vel peccabit. Et iste modus dicendi mihi videtur probabilis, et est contra Ockam contra Gregorium, etc. ut patet. Tertia difficultas est vtrum deum velle aliquid alicui possit esse consequens alicuius vere causalis si ante sit deum velle vel scire sicut est in exemplo ista dicto. Et videtur quod non quod cum in actu divine voluntatis nulla sit omnino distinctio aut positio aut posterioritas sicut imaginatur Scotus non apparet ratio quare ista sit vera, quia deus vult a, ideo deus vult b, plus quam econverso. Et iste modus dicendi adhuc esset contra Ockam contra Gregorium.

Quarta difficultas est concessio quod deum velle aliquid alicui sit deus alicuius vere causalis, cuius ante sit deum velle an sicut deus potest velle alicui minus bonum quod vult ei maius bonum ita possit velle maius bonum quod vult ei minus bonum. Si enim dicatur sicut sicut dicitur quia deus vult dare gloriam ideo vult dare gratiam finale, ita diceret quod hec est possibilis, quia deus vult dare gratiam finale, ideo vult dare gloriam, et hoc est contra Gregorium, et per opinionem Ockam. Si vero dicatur quod non sed quod vniuersaliter deus vult semper alicui minus bonum quia vult ei maius, et nunquam econtra, tunc clara est responsio ad difficultatem positam. Et hoc est contra Ockam et per opinionem Gregorium. Videretur autem iste modus probabilis et hoc quod ordinate volens finem et ea que sunt ad finem vult media ad finem propter finem, et ideo licet deus non per

velit finem quam ea que sunt ad finem, quia non est in deo talis positio actuum, nec talia initialia qualia imaginatur Scotus etc. tamen videtur quod deus velit ea que sunt ad finem propter finem et per consequens minus bonum propter maius bonum. Aliter non esset ordinate volens. Igitur deus vult alicui gratiam et alia que sunt ad beatitudinem, propter ipsam beatitudinem que est omnium finis. Et per consequens quod vult alicui gloriam vult ei gratiam. Isti ergo sunt diversi modi dicendi probabiles in quibus apparet punctus difficultatis et datur materia exercitatus. Hec videtur facile eligere meliores, tamen hic aliquid dicam probabiliter, etc.

Tertio ergo principaliter notandum est, quia hic facta est mentio de oppositibus causalibus, quod ista dicitio quod vel propter vel alia equivalens facies propositionem causalem quoad signum significat causam essendi et denotat causalitatem vniuersaliter realitatis respectu alterius in aliquo quatuor generum causarum, et sic facit propositionem proprie causalis, ut cum dicitur quia sol lucet dies est, et sic de similibus que denotant antecedentis ad consequentis causalitatem propriam. Et de tali causali proprie dicta potest dari ista regula quod nulla propositio causalis proprie dicta cuius consequens signat tanquam signum totale deum aliquid velle vel intelligere est vera. Patet, quia sicut supra arguitur, sicut nihil est vel esse potest ipsi deo causa prope dicta ut sit, sic nec vi intelligat, vel velit ideo sic vult deo propositio causalibus causalibus, patet clare quod dicendum ad difficultatem propositam et ad alia supra tacta. Quandoque vero talis dicitio non significat causam essendi nec antecedentis ad consequentis causalitatem propriam, et sic non facit causalem proprie dictam, ut cum dicitur quia creaturam sunt a deo, deus est dominus creaturarum quia aliqua res in diuinis generat filium, aliqua res in diuinis est pater, quia homo est rationalis, homo est risibilis, quia ysocheles habet tres angulos equales duobus rectis ideo est triangulus, et sic de similibus. Tales enim propositiones solent concedi tam in theologia quam in philosophia et metaphysica, et tamen non denotant causam essendi nec antecedentis ad consequentis causalitatem propriam, quia sic essent false ut patet in uerbi, sed significant causam cognoscendi vel antecedentis ad consequentis conuertibilitatem per consequentiam mutua cum connotatione cuiusdam proprietatis inferentis respectu illa, ut secundum nostrum modum capiendi, et ad aliquem

talem vel confimilem intellectū. Et sic intel-
ligitur causales supradicte. Unde in omni-
bus illis est talis cōsequētia cōuertibilis. et
vltia hoc in antecedēte ponitur diffiniō vlt
terminus p̄ncipis ad diffiniōem termini po-
siti in cōsequente. vt patet. ideo est aliqualis
prioritas antecedētis ad p̄sequēs p̄pter quas
potest dici antecedēs causa cōsequētis. Et
hinc est q̄ tales causales p̄cedūt. Et fm
hūc modū loquēdi potest hec secūda regu-
la poni q̄ deū velle aliquid vlt intelligere po-
teat esse p̄sequēs alicui p̄positionis causa-
lis vere. Unde potest inferri probabiliter re-
sponsio ad difficultatē p̄positā cōtra Bre-
gorium. s. q̄ aliquē p̄destinare vel reproba-
re potest esse p̄sequēs alicui p̄positionis
causalis vere. Et p̄ ista parte cōtra Grego-
rium arguo q̄ p̄ncipis dicitis eius. Nam in q̄-
stione vlt deus sit p̄sciens futuroz. arti. tertio
in fine ip̄e distinguit istam. quia aliqua sunt
futura deus p̄scit illa esse futura. Et quāuis
neget eam in vno sensu vt supra patuit. tam
cōcedit eam in isto sensu quo p̄cise denote-
tur q̄ quia res sunt future ideo p̄scientia dei
est p̄scientia. Et isti termini p̄scientia et p̄sci-
ens verificatur de deo ita q̄ illa locutio sit il-
lo modo causalis quomodo ista est quia ho-
mo est animal ideo hec est vera homo ē ani-
mal. Et fm istū modū loquēdi concedit q̄
res esse futuras sit causa seu cōcausa vna cū
immēsa p̄fectiōe diuine scientie q̄ deus sit
p̄sciens vel p̄scientia. et q̄ de ip̄o verificentur
isti termini. Et sic cōcedēda est ip̄a causat̄
quia res sunt future. et dei sciētiam nihil po-
test latere. ideo deus p̄scit illas ēē futuras.
zē. Sed dicat mibi magister Gregorius
vel alius p̄ eo rōem quare nō potest omnino
proportionabiliter dici q̄ quia fortes finali-
ter peccabit. ideo deus reprobat forte. id est
nō vult forte dare gl̄iam finalem. ita q̄ quia
fortes est finaliter peccatū. ideo deus est rep-
batio et iste terminus reprobatio verificatur
de deo. Nulla em̄ potest ratio diuersitatis af-
signari nec oppositū probāt rōnes Gregorij
Si autē dicatur q̄ ratio diuersitatis ē quia
in exemplo suo est p̄sequētia necessaria s; nō
in isto. zē. hoc nō valet. quia tūc pari ratione
nō deberet ip̄e cōcedere istas causales. quia
fortes finaliter peccabit ideo damnabit. vel
deus vult eū punire. quia deus voluit forte
dare vitam. ideo voluit ei dare merita et fina-
lem gratiā. Et sic de similibz quas ip̄e cō-

cedit. vt supra patet. Et cōsequētia patet. q̄a
hic nō est plus p̄sequētia bona et formalis.
q̄ in exemplo p̄posito. vt patz zē. quare zē
Et sint hec dicta sine assertionē d̄ ista ma-
teria. De qua si deo placuerit latius alibi di-
cam. Hec de secundo articulo.

Quantū ad tertium articulū Utrum re-
uelatio dei sit possibilis intellectui creato i-
fallibilis et certa Primo probabiliter po-
nam triplicē conclusionem Secūdo sol-
uam triplicē dubitatōem nihil temerarie af-
ferendo Et quia difficultas huius articuli
nō est de reuelatiōe veroz necessariorum. qz
de illis facilliter patet qd est dicēdum. sed de
reuelatione veroz cōtingētium et maxime de
futuro. ideo solū de illis erit sermo Prima
ergo cōclusio erit Q̄ veroz cōtingētium de
futuro est possibilis intellectui creato ha re-
uelatio Secūda cōclusio erit Q̄ veroz cō-
tingētium de futuro est possibilis intellectui
creato certa vlt infallibilis reuelatō Tertia
cōclusio erit q̄ veroz cōtingētium de futuro
nō est possibilis intellectui creato infallibilis
reuelatio Ad declarationē autē p̄me cōclu-
sionis sciēdum est q̄ reuelatio pōt capi mul-
tipliciter. Uno mō vt reuelare idē importat
q̄ causare aliqd signū extrinsecū causatiuū
assensus i intellectu creato. et sic deus d̄ re-
uelasse legē xpi oibz tam fidelibz q̄ infidelibz.
q̄uis nō om̄s assentiāt Et hec pōt vocari
reuelatio exterior. Alio modo pōt capi
vt reuelare ip̄ortat idē qd causare assensū i
intellectu creato de aliq̄ cōplexo. Et hoc pōt
esse de cōplexo vō vel de cōplexo falso. vlt af-
sensu sine formidine vel assensu cū formidi-
ne. Et fm hūc modū p̄cedūt aliq̄ q̄ hec ē ne-
cessaria. de reuelauit forte q̄ dies iudicij erit
et nō depēdet aliquo mō ex cōtingenti futuro
Et q̄ de pōt reuelare falsum. et potest deci-
pere et fallere creaturā. Et q̄ nō est incōueni-
ens q̄ ille q̄ est veritas causat in aliquo falsi-
tatem. Alio mō potest capi reuelatio specia-
lius vt reuelare ip̄ortat idē qd causare assen-
sum firmū in intellectu creato de aliquo cō-
plexo vero. et sic vtat inferri isto termino et po-
test vocari reuelatio interior Et fm hūc mo-
dum hec est cōtingēs deus reuelauit forte q̄
dies iudicij erit etiā post q̄ reuelauit. q̄ illa
debet exponi q̄ de causauit i forte assensum
firmū q̄ sic erit et vlt est qz sic erit Dō secū-
da ps est cōtingēs. q̄re zē. Tūc p̄batur p̄clu-

sio. qz quicūqz veracit̄ p̄scit et p̄videt futura.
sine p̄a cōtingētia de futuro. et est oipotēs. p̄t
p̄ signa aliqua extrinseca vlt p̄ seipm sine tali
bus signis intellectui creato talia reuelare. s;
deus est h̄mōi. Igit̄ zē. imo de facto q̄ mul-
ta talia reuelauit p̄z Dan. ij. Reuelatum est
mysteriū danieli. Ite de Paulo. j. Cor. ij.
Scio hōiem zē. Sequit̄. Et audiuit archa-
na s̄ba. zē. Ite de aia xpi zē. Ite alit̄ nulla ef-
fer. p̄phia. Et breuiter ista cōclusio ē fide sup-
ponenda zē. Ad declarationē secūde con-
clusionis sciēdū est. q̄ certitudo potest ca-
pi dupliciter. Uno mō improp̄e vt certificare
importat firmū idē qd assentire alicui com-
plexo et q̄ nō pōt aliter esse. Et isto modo sa-
tis p̄stat q̄ de nō potest certificare aliqd d̄
aliquo vō de cōtingenti futuro. Nec respectu
illius est isto mō possibilis certa reuelatio qz b̄
Includit p̄radictiōem. Alio mō potest certi-
tudo capi p̄p̄e vt certificare ip̄ortat idem q̄
firmiter assentire alicui cōplexo vō. Et isto
mō satis patet q̄ licet nō sit possibile q̄ certi-
tudo sit falsa. tū certitudo pōt esse deceptio.
Et licet nullus p̄t decipi p̄ certitudinē tū per
certitudinē p̄t decipi. Et idē ille q̄ fuit certus
pōt nō fuisse certus. et illa noticia q̄ fuit certi-
tudo p̄t fuisse deceptio et nō certitudo zē.
Tūc ergo isto modo capiēdo certitudinem.
patet satis conclusio ex dictis in prima con-
clusionē. zē.
Ad declarationē tertie cōclusionis sci-
endum est qd sit signatū vel qd nois noticie
infallibilis. Tūc noticia infallibilis est q̄ nō
potest esse falsa sine assensu ver̄ q̄ nō ē pos-
sibile falli. Falli autē est assentire taliter eē q̄
liter nō est. vel nō taliter esse qualis est. Tūc
p̄batur cōclusio p̄ q̄ supponit q̄ intellectus cre-
atus nō cognoscit formalit̄ p̄ ip̄am diuināz
noticiā. Nam si hoc poneret pōt saluari q̄
pōt fieri infallibilis noticia intellectui cre-
ato. sicut sibi ip̄i respectu cuiuslibet veri eti-
am de cōtingenti futuro p̄ hoc qz sicut futurū
cōtingēs pōt nō fore. ita pōt nō fuisse respectu
illius noticia nec p̄a nec falsa. Dō nō videtur
eodē mō posse dici de noticia creata. Tūc ar-
guit sic. tu iudicasti noticia creata antixpm
fore. et antixpm nō erit. q̄ tu errasti. et sic tua
noticia creata fuit falsa et p̄ncipis nō infallibil̄
p̄ncipis p̄ qd nois. s; p̄missis sunt possibles et
cōpossibles q̄cūqz reuelatōe sibi facta circa
futurūz antixpi. igit̄ zē. Tūc ad maiore
declarationē b̄ materie pono aliquas p̄p̄es.

Prima ē q̄ q̄libet vez de futuro cōtingē-
ti p̄t de absoluta et determinata siue limitata
reuelatōe intellectui creato reuelare Et ista i-
telligēda ē de reuelatōe nō cadēte sine n̄ h̄nte
reflexionē sup ip̄az reuelatōz vel actū mētis
s; solū sup extrinseca d̄ futuro cōtingenti imp-
tinētia ip̄i reuelatōi. Dō dico p̄t sophisima
ta q̄ p̄nt fieri d̄ ista. nihil tibi reuelabit vel de
p̄silibz. Et h̄ sic intellecta est d̄ aliq̄s op̄iones
quaz vna ē q̄ nulla p̄t fieri reuelatō absolu-
ta de futuro cōtingenti. s; solū sub p̄ditōe aliqua
vt pote q̄. a. eueniet nisi aliqd obstat vel fūsi-
mō. Tūc h̄ nō valet. tū qz fm hūc viā de nō
pōt p̄t aliqd certificare d̄ futuro cōtingenti
q̄ ego. nā pōsem reuelare futuro cōtingenti
isto mō. tū qz de p̄t absolute certificare d̄ il-
la p̄ditōe. et habet p̄positū q̄ p̄silī mō patuit d̄
p̄mo. vlt nō p̄t. et sic p̄cedet in infinitū. q̄re zē
Alia op̄inio ē q̄ nulla sit reuelatio a deo
d̄ futuro cōtingenti q̄ sit ad vnū sensū determī-
ta. qz p̄ter sensū l̄ralē. quē fmo p̄boz p̄dicit.
sūt ibi sensus alij subitelligēdi. ad q̄z aliqd
referēda ē locutio. si sensus l̄ral̄ nō sit verus
sic ad sensū allegoricū vlt tropicū. Aliq̄n su-
mit simpl̄r et absolute aliq̄n s; p̄ditōe. Et h̄
n̄ valet. tū qz oppositū tenēdū ē eē scm̄ p̄phis.
Alit̄ fm hūc viā licz p̄pha aliq̄s h̄nt aliq̄ez
sensū vez. tū nesciret illū. qd ē absurdū dice-
re. d̄ oibz p̄phis. tū qz d̄ determinate nouit ad
quē sensū p̄nūciat aliqd fore. qd determinate il-
lū sensū p̄t alicui reuelare. Et q̄ rōe p̄t d̄ vno.
et de q̄libet. q̄re p̄o p̄a zē. R Secūda p-
positio ē q̄ q̄libz vez d̄ futuro cōtingenti a deo
siue immediate p̄ seipm siue p̄ signū extrinsecū.
siue absolute siue alit̄ q̄liter cūqz reuelatū ē.
ita cōtingēs p̄ reuelatōz sic an̄. nec q̄cūqz re-
uelatō tollit cōtingētia reuelati aut fac̄ ip̄m ne-
cessariū. Et h̄ ē op̄ionē quā repbat adā. q̄
posuit q̄ scā reuelatōe absolute. q̄lis scā ē d̄
resurrectōe mortuoz et alijs articulis fidi d̄ fu-
turo cōtingenti. n̄ p̄t euenire oppositū nec impediri
et rō ē. qz posse ē veritate nō ē posse. S; h̄
opio n̄ est sana. Primo qz ex eo seq̄t qd d̄ ne-
cessitate de aliqd agerz ad extra. imo q̄ oia
d̄ necessitate eueniet qd ē fide Secūdo
sequit̄ qd de potuit aliq̄ facere q̄ nūc nō pōt
facere. et p̄ncipis seq̄t diminitio potētie diuine.
p̄ncipis qz de aliqua p̄t creare q̄ nō creabit.
ponatur ergo qd deus reuelat cras qd illa n̄
creabit vlt faciet absoluta reuelatōe. tūc cras
hec erit vera. deus pōt ista facere et tamē hec
erit vera deus amodo non potest ista facere

Et cōsummāter sequit̄ q̄ deus posset se face-
re vel fecisse nullipotētem q̄d est absurdum
Et cōsequētia patet. quia deus anteq̄ q̄c̄s
crearet potuit solū creare vnā solā creaturā
rationālē. et eidē reuelare q̄ nihil amō cre-
aret. et q̄ si peccaret ipsam annihilāz. Et cū
ipsa potuit peccare sequit̄ propositū id est q̄
deus nihil potuit creare. quare zc. Un̄ si
cur bñ dicit adā ista via magis est irrationa-
bilis q̄ negare absolutas reuelationes esse
possibiles zc. Tertio sicut arguit Hyber-
nicus sequitur q̄ iudas tradēs christum. et
Petrus negās ipsum fuissent excusati a pec-
cato cū eoz peccata fuissent reuelata a t̄po.
quia nullus peccat i eo quod vitare non po-
test. Igitur zc. p̄sequētia patet quia christ̄ i
cena reuelauit discipulis q̄ iudas traderet
ipsum et q̄ Petrus negaret ipm. Et per p̄ns
fm̄ istā viam ista ab eis cauēri non poterāt.
et sic peccauerūt cōtra euāgelii. Ue homi-
ni illi per quē filius hoīs tradet̄ zc. Quar-
to arguit sic. Sciētia dei ad intra de aliquo
futuro nō tollit cōtingētiam futuri. igit̄ nec
reuelatio ad extra. Antecedens patet ex supra
dictis et cōsequētia tenet. quia nō apparet ra-
tio diuersitatis. Similiter aliter sequitur q̄
deus necessitaret ad agendū p̄ aliquid extri-
secum. quod est absurdū. Et breuiter ex di-
cta opinione sequūt̄ multa incōueniētia.
zc. Tertia propositio est q̄ quelibet noti-
cia creata q̄ fuit reuelatio alicui⁹ veri d̄ con-
tingenti adhuc futuro potest nō esse et nūq̄
fuisse reuelatio. patet supposito q̄ iste termi-
nus reuelatio importet q̄ sit assensus verus
et de vero. Nam tūc bene sequit̄ demonstra-
to tali vero de cōtingenti futuro. Hoc nun-
q̄ fuit verum. igitur hoc nunq̄ fuit reuelatio.
Et antecedēs est possibile. igitur zc. Et per
hāc propositiōem vult vna opinio saluari. q̄
reuelatio sit noticia infallibilis et q̄ deus nō
potest decipere quia iste termin⁹ reuelatio cō-
notat ita fore sicut p̄nūciatur. et ideo p̄tin-
genter est illa p̄nūciatio reuelatio ita q̄ si
non eueniat illa p̄nūciatio nunq̄ fuit re-
uelatio. Sed licet istud dictū sit verum.
tamē non sufficit ad enadēdum difficultatē
quia per hoc nō vitatur quin deus fecerit il-
lum cui fiebat p̄nūciatio credere q̄ ita eue-
niet. et per cōsequens quin deceptus fuerit.
nisi ita eueniat. q̄ licet illa reuelatio possit n̄
fuisse reuelatio. tamen non potest non fuisse
iudicium vel adheſiua cognitio: vt videtur

probabile. Et hoc tenet Adam S
Unde probabiliter loquēdo pro declara-
tione hui⁹ sit hec quarta propositio. q̄ quelibet
noticia creata que fuit reuelatio alicui⁹
veri de cōtingenti adhuc futuro. licet possit
nō esse aut non fuisse noticia vera vel de ve-
ro. tamē non potest nō fuisse noticia iudicia-
ria siue adheſio. patet supposito q̄ p̄teritum
non potest nō fuisse. quod communiter tene-
tur q̄uis oppositum sit probabile. vt supra
declaratum est. hoc est supposito apparet mi-
hi q̄ si concedatur q̄ talis noticia potest nō
fuisse noticia vel iudicium. postq̄ fuit: pari
ratione erit cōcedēdum q̄ ipsa simpliciter p̄-
teritum non fuisse. et sic de quolibet p̄terito. Et sic
apparet ratio diuersitatis. Et si dicatur q̄
sicut cōceditur q̄ tale iudiciū potest non fu-
isse iudicium. verū pari facilitate potest con-
cedi q̄ tale potest nō fuisse iudiciū. Dico
q̄ licet eque facile posset vnū sustineri a cō-
tradictione sicut aliud. sicut alias declara-
tum est. nō tenendo q̄ p̄teritū non potest
nō fuisse et futurū potest nō fore. p̄mum est cō-
cedēdum et nō secundū. Et ratio diuersitatis
est. quia q̄ tale iudiciū fuerit verum depen-
det ex futuro p̄tingenti sed q̄ tale iudicium
fuerit nullo modo videt̄ depēdere ex futuro
plus q̄ ipm fuisse creatū. zc. Si vero di-
catur q̄d sicut cōceditur q̄ iudiciū diuinum
nō solū potest nō fuisse verū respectu futuri.
imo potest nō fuisse iudiciū pari facilitate
potest p̄cedi q̄d iudiciū creatū respectu illi⁹
p̄tingētis futuri potest nō fuisse iudicium d̄
sic fore. Dico q̄ licet eque facilliter posset
vnum defendi a contradictione sicut aliud. ta-
men ratio diuersitatis quare p̄mum rōna-
biliter ponitur et nō secundum est ista. q̄ cum
deus nō possit iudicare falsum diuinū iudi-
cium siue iste tres iudiciū increatū importat
q̄d sit verū. ideo deum iudicasse antip̄m fo-
re dependet ex futuro p̄tingenti. ita q̄d sic con-
tingēs est antichristū fore. ita cōtingens est
deum iudicasse. sed nō sic est de iudicio crea-
to. quia qua ratione sic esset de vno pari ra-
tione ita esset de quolibet. quod est falsum.
Et ideo de nullo intellectu qui iudicauit an-
tichristum fore p̄cedēdum est q̄d potest hoc
nō iudicasse. nisi de solo intellectu diuino.
Quia de illo solo ista p̄ntia est bona. iste intel-
lectus sic iudicauit. q̄ sic erit. Si autē di-
catur q̄d imo talis cōsequētia est bona d̄ ali-
quo intellectu creato. s. d̄ intellectu v̄l aīa p̄pi

Dico probabiliter q̄ nō valet absolute ta-
lis cōsequētia. quia qua ratione valeret de
ipso et de quolibet alio eiusdē speciei etiam si
illa aīa esset diuina a verbo non valerz il-
la cōsequētia. zc. Ex istis ergo omnib⁹ pa-
tet probabiliter illud quod est intētum. scili-
cet q̄ nulla noticia creata vel creabilis ē sim-
pliciter infallibilis respectu futuri cōtingē-
tis. quia ex quo talis fuit nō potest non fuisse
iudicium et tamē potest nō fuisse iudiciū ve-
rum. ergo potest fuisse iudicium falsum. An-
tecedēs patet ex dictis. et p̄sequētia. quia iter-
um et falsum in proposito nō est medium zc.
Sed extra predictā propositiōem et
alia dicta est vna opinio ad quā videt̄ decli-
nare magister Gregori⁹ quam vult saluare.
Q̄ aliqua talis noticia creata sicut diuina re-
uelatio sit infallibilis de facto p̄ hoc q̄ talis
noticia potest nō fuisse significatiua aut nō
sic significatiua illius q̄ significauit seu ip-
sam nō fuisse assensum vel iudiciū illi⁹ futu-
ri. Sicut dicēdum esset q̄ iudiciū quo iudi-
co petrū sedere si cōseruaretur in me postq̄
petrus surrexisset nō ampl⁹ esset iudiciū vl
nō esset iudiciū quo iudicāre petrū sedere.
Unde dicit postq̄ deus significauit per ali-
quod dictū a. fore possibile est deum nunq̄
voluisse significare per suū dictū a. fore. et p̄
p̄nt nūq̄ dixisse a. fore. quare zc. Et licet Bre-
gorius nō probet istam opinionē. tamē pro-
ea et cōtra dicta potest fortiter argui. Primo
sic. q̄ videat clare aliqua creatura rōnalis i
verbo aliq̄ futurū contingens fore. Arguit
sic. Ista visio vel creata noticia potest nūq̄
fuisse noticia vel assensus. igit̄ zc. n̄a tenet.
q̄ iste est mod⁹ saluādi diuinā noticiam esse
infallibile respectu p̄tingētē futuroz. An-
tecedēs patz. q̄ verbū p̄t nūq̄ sibi rep̄ntasse
illud fore. q̄ talis creatura p̄t nūq̄ assensū
se vel iudicasse illud fore. quare zc. An̄ ap-
paret q̄ sequit̄. a. nō erit. q̄ b̄bum nō rep̄nta-
uit. zc. Si hō dicat q̄ ex hoc q̄ talis noti-
cia potest nō fuisse assensus zc. nō habet q̄ il-
la noticia sit infallibilis. i. nō possibilis esse
falsa. s. t̄m habet q̄ p̄t nō fuisse falsa. Di-
cetur ad hoc. q̄ noticia infallibilis habetur
isto modo. Si em̄ esset aliqua noticia crea-
ta q̄ sic rep̄ntaret aliq̄ futurū fore q̄ si ip-
sum nō foret nō ampl⁹ rep̄ntaret nec vnq̄ m
rep̄ntasset. et si foret ipm rep̄ntasset ita q̄ pos-
set ipm rep̄ntasse et posset nō fore. illa est
sicut illud posset fore et posset nō fore. illa est

infallibilis sicut saluatur de noticia diuinā
sed talis videtur noticia in verbo zc. Un̄
ad hoc probādum arguit secundo sic. q̄ no-
ticia creata in verbo vt exemplū sibi subor-
dinatū in significādo nō rep̄ntat nisi q̄a p̄
bum vult eā sic rep̄ntare et libere vult et p̄t
nunq̄ voluisse eā rep̄ntare ergo illa potest
nunq̄ rep̄ntasse. Et cōsequēs sequit̄ q̄ deus
potest facere aliquā noticiā vel assensū sub
ordinatū oīno diuine noticie sicut vox v̄l scri-
ptum subordinat̄ enūciationi mentali. Et p̄
p̄sequēs sicut diuina noticia p̄t nō rep̄n-
tasse a. fore. ita illa noticia creata et subordi-
nata. quare zc. Si vero dicat q̄ talis no-
ticia naturaliter et nō libere rep̄ntat et rep̄-
sentauit. quare zc. Dicit q̄ etiam noticia
naturaliter rep̄ntat sibi ip̄i a. fore. sic scz q̄
potest nō rep̄ntare. s. illud debet fore si au-
tem intelligit̄ naturalit̄. absolute falsum ē zc.
Tertio arguitur sic. quia nō implicat cō-
tradictiōem talē noticiā q̄ dicta est esse a dō
vel fieri. imo oppositū dicere derogat poten-
tie dei. Nec ad hoc sequit̄ p̄teritum nō fuisse
sicut opposita opinio videtur supponere. igit̄
tur zc. Cōsequētia patet et an̄ apparet. Nam
sine deperditōe alicui⁹ rei de noticia vel af-
sensu potest fieri nō noticia vel assensus. Nam
fm̄ illos qui ponunt q̄ ad hoc q̄ aliquid sit
noticia intellectui requiritur q̄ sit ab eo esse
cōtine. illud quod est noticia potest desinere
esse noticia. sine deperditōe alicui⁹ rei. scz si
cōseruaret̄ a solo deo et nō ab intellectu crea-
to. Et p̄sequēs sicut talis noticia p̄t non
fuisse a tali causa. ita p̄t nō fuisse tal̄ obiecti.
vel p̄t simplr nō fuisse noticia absq̄ h̄ q̄ p̄ce-
datur q̄ aliq̄ res p̄terita possit non fuisse. sic
patet zc. Quarto arguit sic. aīa p̄pi habet
talē noticiā creatā infallibile. igit̄ zc. An̄ p̄
batur. q̄ suppono q̄ verbū nō est sibi forma-
lis cognitio. et supposito q̄ oppositū dicat. t̄m
illa aīa potest et potuit p̄ducere noticiā crea-
tam p̄formē illi noticie increate. Sed si tal̄
noticia increata nō esset infallibil̄ seq̄t q̄ ip̄s
p̄t et potuit falli et p̄ p̄ns p̄ cōmunicatiōem
idiomatū q̄ p̄bū diuinum p̄t falli falsitate
create noticie. q̄d videt̄ absurdū. q̄re zc. Et
ita potest dici de qualibet noticia in p̄bo zc.
Iste rationes sunt difficiles et opinio ista
subtilis et esset valde rationabil̄. supposito q̄
concederetur p̄teritū posse non fuisse. q̄d
ita facilliter posset defendi a contradictione
sicut futurum posse non fore. sicut supra

primi sententiarū

dictum est. Sed si hoc non concedatur non videtur quod ista opinio possit rationabiliter sustineri. Unde contra hanc opinionem preter illa que supra dicta sunt facio talem rationem. Pone enim quod angelus Gabriel vidit in verbo incarnationis ipsi futuram. nec hoc aliter vel alio modo videri potest in verbo. ita quod ex illa visione et non ex alia causa ipse habuerit unum gaudium et unam dilectionem et venerit ad Mariam et salutauerit eam sicut scriptura dicit. Tunc sumus in tempore medio inter salutacionem illam et incarnationem tunc futuram. et arguitur tunc sub tali forma. Christus non incarnabitur. ergo Gabriel hoc non vidit in verbo. Ista consequentia per aduersarium in illo tempore medio erat necessaria quia verbum non representauit aliquid fore nisi quod futurum fuit. et antecedens erat contingens in illo tempore. ergo similiter et consequens. sicut etiam concedit predicta opinio. Et per consequens etiam sequitur quod iste erat contingens Gabriel habuit gaudium vel leticiam. Gabriel venit ad Mariam et salutauit eam. Consequentia tenet per positum. quia Gabriel aliam causam gaudendi vel veniendi non habuit nisi quia in verbo sic vidit. ergo si potest non vidisse potest non venisse. Et eodem modo potest dici de quolibet preterito. quare etc.

Ad hanc rationem sunt diuersi modi euadendi. Prima via est quod gaudium Gabrielis quod est et fuit gaudium in b. gradu non solum potuit fuisse in intensius vel remissius vel non fuisse gaudium in tali gradu sicut dicitur aliqui. imo illud gaudium potest simpliciter non fuisse gaudium. ita quod non solum hec est contingens Gabriel habuit gaudium in b. gradu. imo hoc modo est contingens. Gabriel habuit gaudium. Unde dicitur hec opinio. quod licet necessarium sit quod illa res sine illa passio fuerit. non potest non fuisse gaudium. quod talis passio non est dilectio vel gaudium nisi cum coniungitur cum cognitione mediate qua causatur. ergo sicut est possibile quod iste non habuit visionem. ita est possibile quod talis passio quam habuit non fuit gaudium si esset in mente et nihil cognosceret. Nam mens gaudere non potest sine cognitione. ut patet. quare etc. Sed hanc viam diffuse reprobatur ad in tertio quo ad utramque partem. id est transito. tamen hec via difficiliter apparet falsa. per hoc quod secundum casum positum illud gaudium precise fuit causatum ex hoc quod Gabriel vidit sic fore. ergo si potest hoc non vidisse sequitur quod sicut potest per te non habuisse gaudium. ita potest non habuisse illam passionem cum ipsa esset ab eadem causa. Et sic ista via non euadit difficultatem. quare etc.

Secunda via est quam ponit Hybernicus quod gaudium Gabrielis potest non fuisse ab alia visione sed ex alia causa. ita quod licet Gabriel habuerit gaudium et venerit ad Mariam. quod vidit etc. tamen in illo tempore medio est possibile quod non habuerit gaudium nec venerit ex ista causa sed ex alia. Unde dicitur quod in illo tempore medio ista consequentia non valet Gabriel non vidit in verbo ipsum fore incarnationem. ergo non habuit gaudium. vel ergo non venit ad Mariam nec salutauit eam. Quia licet de facto non venerit ex alia causa. tamen semper in illo tempore medio possibile est quod venerit ex alia causa. ideo ex ista que est contingens Gabriel non vidit etc. non sequitur. Unde concedit ulterius quod in illo tempore medio hec fuit simpliciter contingens Gabriel non fecit ista facta quia vidit deum incarnationem etc. Sed hec via non sufficit. quia ex ea sequitur quod in potestate beate virginis fuisset quod nunquam Gabriel preuidisset ipsum incarnationem. Et breuiter licet ad aliam multipliciter impugnet istam viam tamen ipsam et supradictam sufficere debet ista ratio. Quia pari ratione qua tu dicit quod gaudium Gabrielis potest non fuisse a tali causa et illi actus possunt fuisse ab alia causa. pari ratione poterit dicere quod illi actus simpliciter possunt non fuisse. etc. Vel saltem sicut tu dicit quod illi actus possunt non fuisse ab illa causa. sed ab alia. ita dicam quod Sortes potest non fuisse a patre suo sed ab alio. et quod pater eius potest non fuisse pater eius. sed unus alius etc. Et ita de quolibet effectu secunde cause. etc. que omnia sunt absurda etc. Ideo dicendum est in hac materia quod sicut visio Gabrielis non potest non fuisse. sic non potest non fuisse visio. nec potest non fuisse iudicium nec gaudium eius potest non fuisse gaudium ab illa causa a qua fuit. sine de illo obiecto. Et quia vidit in verbo christum incarnationem. ideo habuit gaudium et leticiam. et venit ad Mariam. etc. id est. quia sic firmiter et sine dubitatione creditur. et non quia vere indicauit. ita quod illa visio eius in quantum erat firmum iudicium de sic fore non quatenus erat reuelatio in verbo sine verum iudicium fuit causa illorum actuum. quia illa visio poterat in illo tempore medio non fuisse vere iudicium sine reuelatione. et tamen non poterat non fuisse iudicium sine cognitione obiecti. non

Questio duodecima

patet quod pro illo tempore medio licet non de potentia ordinata tamen de potentia absoluta si erat possibilis Gabriel errauit. Gabriel in verbo falso iudicauit. Gabriel false enunciavit. Nec tamen propter hoc sequitur quod hec esset possibilis Gabriel meritum fuit vel medius. nuncius extitit. positus precise bis que fuit. Ratio est. quia non dicitur aliquid contra suam conscientiam quod requiritur ad mediacum. etc.

His premissis respondeo ad rationes prius factas. Unum pro solutione prime et declaratione dictorum et dicendorum prius: videndum est quod est aliquid videri siue reputari in verbo.

Unum dico quod hoc nihil aliud est quam verbum diuini seu representatio. et simul causare unum actum qui sit reputatio alteri a verbo. ita quod verbum suppleat vocem obiecti quo ad efficientiam et non alio modo. et sic illa visio dicitur esse visio vel representatio in verbo. quod verbum semper simul illa visione videtur et a verbo immediate causatur. siue per eadem visionem vel eundem actum videatur verbum et creatura sicut tenet. Ad hoc siue non sicut tenet illi qui dicunt non esse possibile. quod unico actu distincte videatur deus et creatura. etc. Et hoc primo patet. quod verbum non dicitur aliquid representare creaturam quia sic illud quo formaliter creatura cognoscit vel etiam precise quia sit illud quo cognoscit recordatiue creatura aliquid aliud cognoscit. sicut imago representat illud cui est. licet verbum possit hoc modo representare. non tamen solum sic potest representare. Unum non est imaginatum sicut multi credunt. quod causa videndi creaturam in verbo sit quod verbum est imago vel idea ipsi. et eadem actu quo videtur ydea: videtur ydeatum sed quod voluntarie causat visionem creature modo supradicto. Ex quo secundo sequitur quod videtur verbum non necessario videtur oia que verbum videt. sed solum illa que visionem vult esse causare. imo non credo quod aliqua creatura possit distincte videre oia que verbum videt. sicut alio specialiter declarabo de anima christi. de qua magister videtur oppositum dicere in tertio libro. Si autem dicatur quod deus est cognitio cuiuslibet creature. et sicut unum angelus videtur in mente alteri ista propter hominem est animal potest esse certum quod ille format tale propter hominem. Ita videtur diuinam cognitionem potest certificari quod deus assentit et antipater erit. et per prius quod antipater erit. Et ita potest argui de quolibet alio verbo. igitur etc. Ad hoc dico procedendo assum-

ptum et negando similitudinem et vltimam similitudinem. Et ratio est. quia propter quam videtur angelus etc. re aliter in mente angelus. sed non est realiter in deo. sed solum obiectiue. ideo intelligendo cognoscit diuinam non intelligit quod illa cognoscit.

Tertio patet ex predictis quod aliquid reuelari in verbo aliquid importat per se reputari in verbo. Patet. quod ultra illud importat quod illa reuelatio sit vera et certa representatio et de pro. ut patet. etc. Quarto patet quod aliquid reuelatum in verbo quod potest non fuisse reuelatum in verbo licet non possit non fuisse representatum in verbo. patet ex dictis. etc. Tunc ad formam preteritis negatur animus sicut patet ex dictis. Et similiter negatur antecedens et ad probationem negatur anima. quod in casu antecedens est possibile et non impossibile etc. Ad secundam de quod sit de prima parte antecedentis nego secundam. Et dico quod necessario vult eam representasse. nec potest non voluisse eam causasse nec est possibile quod sic aliqua noticia creata sit oino sub ordinata diuine noticia. quod sicut diuina noticia potest non reputasse. etc. sic possit noticia creata. Ratio est limitatio vel immunitas noticia diuine et limitatio noticia create. Ad tertiam nego primam partem antecedentis sicut patuit. et ad secundam dico quod siue ex hoc videtur sequitur preteritum non fuisse siue non tamen eque facilius sustinebitur preteritum non fuisse sicut istud ut patet in terti. Unum ad probationem illi antecedentis adam negaret assumptum. quod ipse tenet quod illa noticia non posset esse in potentia a pra iudicari per eam et non esse sibi iudicium. Et reputat simpliciter in possibile quod illud accidens quod est noticia per voluntatem possit formaliter inherere subiecto cognitiuo et volutiuo. absque hoc quod illa potentia cognoscat et velit sicut impossibile est quod illa res que est albedo inheret subiecto et quod subiectum non sit albus per eam. Sed quod istud posset calumniari probabiliter. ideo dico quod quod sit de hoc tamen negandum est vltimum sequens scilicet quod talis noticia potest non fuisse a tali causa. etc. quod licet ex hoc videtur non sequeret aliquid rem preteritum non fuisse tamen eque repugnat imaginationi unum sicut aliud. ut patet etc.

Ad quartam rationem quia aliqui abhorrent audire quod christus potest vel potuit falli. ideo si non assero. Dico tamen hic primo quod supposito quod hec esset impossibilis anima christi vel christus fallitur per noticia creatam. tamen ex hoc non habet quod illa noticia sit simpliciter infallibilis. quod posset esse falsa alteri anime vel illi met derelicta a verbo.

Primi sententiarum

Et ideo solū habetur q̄ illa sit infallibil' fm̄ quid. scz isti aīme sic vnite. quare zc. Alio modo fm̄ aliquos solēnes doctores p̄ordi- ci Primo q̄ x̄ps fm̄ diuinitatē z p̄ noticiam increatā nō potuit falli p̄ quamcūq; potēti- am. Patet. quia hoc repugnat p̄fectiōi diu- ne. Secūdo q̄ x̄ps fm̄ humanitatē z p̄ no- ticiam ordinatā. quia nihil falsum credidit vl' credere potuit fm̄ legē subordinatā Tertio q̄ x̄ps fm̄ humanitatē z per noticiā creatas potuit falli z hoc per potētiā absolutam. Ad cur' declaratiōem quarto dici potest fm̄ aliquos q̄ toto tpe intermedio postq̄ x̄pus dixit Petro ter me negabis vsq; ad negatio- nem Petri hec fuit absolute possibilis X̄ps falsum credidit. vel x̄ps falsum p̄dixit. sicut hec Petrus x̄pm negabit. sed ex p̄ma sequitur q̄ x̄pus p̄ noticiā creatam fm̄ humanitatē z deceptus fuit. nec tamē ex hoc sequit' q̄ x̄ps mēdax vel mēritus fuerit vel mēdaciū di- xerit. quia nō sufficit ad mēdaciū sola asser- tio falli. sed requiritur intētiō fallēdi. Hanc autē x̄ps pro tūc nō habuit. ideo p̄ nūc ista est impossibilis. Aliqui tamē cōcedūt q̄ x̄ps nō solū potest asserere falsum. sed z hoc p̄t facere cum intētiōe fallēdi. id est. asserere fal- sum scitū esse falsum. imo dicere falsum mē- daciū z peccare odire deū p̄ cōmunicatio- nem. idiomatū. Nec video q̄n istud possit. p̄ babilis dici q̄s oppositū si nō offendat aures fidelium. zc. Nulla em̄ cōtradictio vl' repu- gnātia videtur q̄ aīma x̄pi absolute oīa poi- sit verbo vnita que ip̄a posset si esset a verbo derelicta. sed cōstat q̄ si nō esset vnita ip̄a ab- solute posset decipi. z decipi. mētiri. z pecca- re. igit' z ip̄a hec potest vnita. quare. zc. Si autē dicatur contra p̄dicta q̄ fm̄ glosam sup̄ illo. ij. ad Thim. ij. negare seipm̄ nō p̄t x̄ps qui veritas est nō potest seipsum negare qd̄ tamē faceret si dicta sua nō impletet. ideo eti- am Lu. xxij. dicit. Necesse est impleri omīa que scripta sunt. zc. Ad hec potest respon- deri q̄ debet itelligi z exponi de impossibili- tate z necessitate fm̄ legē ordinatā z non de absoluta impossibilitate z necessitate vt̄ satis patet. Vel volūt dicere auctoritates p̄dici- ctē q̄ deus implet p̄missiōes suas ita certitu- dinaliter ac si nō possent impediri. licet ab- solute possent impediri. zc. Et sic patz ex di- ctis qualiter r̄ndenduz sit ad multa similia obiecta que possunt hic fieri. Et hec via in-

ter alias mihi videtur magis probabilis q̄ illa que poneret q̄ qlibet noticiā creatā ani- me x̄pi vel alterius i verbo sit noticiā infalli- bilis. zc. Et hec de hoc zc. AA

Nūc circa istam materiā z ad maiorē ip̄i- us declaratiōem mouebo z solua' triplicem dubitatiōem. Prima erit Utrū de' possit rationali creature securitatē sue eterne bea- titudinis reuelare. Secūda erit Utrum deus possit rōnali creature eternitatē sue fi- nalis damnatiōis reuelare. Tertia erit vtz deus possit rationali creature falsitatē dice- re vel eā decipere. Prima ergo dubitatio vtz deus zc. Et videtur q̄ nō. qz nulla ra- tionalis creatura p̄ quamcūq; reuelatiōem potest euidenter scire suā beatitudinē eē eter- naliter duraturā. igit' nec potest secure assen- tire suam beatitudinē esse eternā. Cōsequē- tia videtur nota z aīcedēs. p̄batur. quia q̄- cūq; reuelatiōe facta rationali creature de sua beatitudine absolute possibile est ipsam annihilari. z p̄ sequēs possibile est aliē eue- nire q̄ sua reuelatiōe vel iudiciū significauit fore. Igit' nō sciuit ita fore. zc. Opposituz patet ex dictis z similiter quia securitas de eternitate beatitudinis est ps beatitudinis. fm̄ Aug. z. ij. de ciui. dei. ca. xij. z. xij. de tri- nitate. c. vij. Igitur oīs beatus est de ea secu- rus. Ad hāc dubitatiōem respondet vna opinio q̄ sic. z hoc est vtz vt̄ patebit. Sz ad saluādum hoc z ad r̄ndendū argumēto sc̄dō ponit q̄ deus nō potest destruere illos q̄ de facto sunt beati. nec auferri ab eis illam rez que est eoz beatitudo. qz nō potest destruere creaturā iustā vel ei subtrahere sine cul- pa dona sua. Et si hoc nō repugnet potentie dei in quātū est potētia repugnat tamē po- tētie in quātū est summa benignitas z summa misericordia. Et p̄ hac opinione videtur fa- cere qd̄ dicit magister libro p̄mo. dist. xliij. allegas Aug. sup̄ illo verbo dñi loquentis ad Loth Ben. xix. Nō possum quicq; facere zc. Nō posse inquit se dicit quod sine dubio poterat p̄ potētiā sed nō poterat p̄ iusticiā. Sed hec opinio nō sufficit. quia eque facili- ter defenderet error ille philosophoz q̄ un- dam. s. q̄ quidquid de' agit ad extra agit na- ture necessitate z nō possz aliquid aliter ope- rari q̄ de facto operat' vel opabitur. Quē errorem reprobat magister. d. quidā de suo sensu presumētes. zc. Sequitur ergo q̄ sic deus omnē rē quā producat libere p̄seruat

Questio duodecima

ita libere potest eā annihilare qm̄ vult. quare zc. Itē hec via sibi ipsi repugnat quia si de' potest aliquid de potētia quaten' potētia est ergo deus simplr potest illud. qz ex opposito sequit' oppositū. Un' etiā cū potētia dei z ei' misericordia penit' idem sint si aliquid p̄t o potētia in quantū potētia. absolute potest il- lud nō obstare misericordia. ideo aliē respō- dendū est. Ad cur' euidentia p̄mo notan- dum est q̄ beatitudo. put ad p̄posituz sufficit potest sumi duplici. Uno modo p̄cise pro- actu visionis dei clare z fruitionis vel vtro q̄ simul nō cōnotando eternitatē illoz actu- um. Alio modo potest sumi magis p̄cise pro- illis actibz cōnotando eternitatē illoz siue credulitatē firmā z veraz q̄ illi actus in q̄bz p̄sistit essentialis beatitudo durabūt sine fi- ne. z ita sumitur cōiter. Sed p̄tra potest i- stari. qz sic sumēdo sequit' q̄ ista sit p̄tingens. Ista beatitudo fuit demonstrata tota beati- tudine gabrielis. z similiter ista. Iste fuit be- atus demonstrato Habiele. p̄na patet sz p̄ns videtur absurdū. Dico hic p̄cedēdo sequē- sumēdo nomē beatitudinis secūdo modo. si- cut patet z post patebit. sed p̄mo modo capi- endo ille sunt necessarie. qz sunt de p̄terito. vere nec dependēt aliquo modo ex futuro.

BB Tunc pono aliquas p̄positiōes. Prima est respōsiua q̄ deus p̄t rationa- li creature securitatē sue eterne beatitudinis reuelare. Patet. quia quocūq; modo capiā' beatitudo qlibet beat' est secur' de facto. Et istud est fide tenēdum sicut patet p̄ auctori- tates Aug. sup̄dictas. z est cōmunis oim- sentētia. Tūc ad declaratiōem hui' scien- dum est qd̄ sit securitas. Un' dico q̄ est iudi- cium firmū z sine formidine de aliqua veri- tate vnde nō est imaginādū q̄ securitas sit aliquid sup̄additū iudicio sed est oīno idem nec aliqd̄ addit sup̄ iudiciū firmū nisi q̄ tale iudiciū sit vtz. Ex quo sequit' p̄mo q̄ licet securitas prophetica respectu futuri nō pos- sit nō fuisse estimatio vel iudiciū firmū. tū potest nō fuisse securitas q̄ illud eēt futuruz. Patet qz potest nō fuisse verum iudiciū.

Secūdo sequit' q̄ licet q̄s sit assecratus quoniā ille possit nūq; fuisse securus de illo Tertio sequit' q̄ capiēdo beatitudinem p̄ mo modo null' beatus p̄t nō fuisse securus de sua beatitudine. patet clare. Quarto se- quitur q̄ capiēdo beatitudinē secūdo modo aliquis beat' potest nunq; fuisse securus de

sua beatitudine. Patet. quia isto modo capi- endo hec est p̄tingēs. Iste fuit beat'. Un' ista beatitudo fuit. Et sic semp vt̄ ista termino. zc. Secūda p̄positio p̄ncipalis est Qd̄ de' quemlibz beatū z de sua beatitudine eterna assecratiū potest annihilare z ei suā beatitu- dinē potest auferre. Patet ex dictis p̄ p̄manē opinionē nūc reprobata. Tertia est q̄ de' nō potest annihilare aliq̄ beatū vel de be- atitudine assecratiū nec ab eo auferre suam beatitudinē. Et hec videtur similis illi quaz ponit sup̄dicta opinio. sed multū est disti- millis. Et rō est. q̄ p̄dicatū appellat suaz for- mam. z ideo illa de inesse implicat cōtrad- ctionē. zc. Quarta est Qd̄ deus nō p̄t ali- quem p̄mo modo beatus vel de beatitudine assecratiū facere postea nō beatū. Patet. qz beatus nō potest desinere esse beatus prop- tōem tactā licet possit nō esse. vel fuisse bea- tus. zc. Ex his patet respōsiō ad rationē vnde qd̄ sit de aīcedēte p̄na non valet. q̄a euidēs sciētia nō requiritur ad securitatem. Aliqui nō p̄cedūt ans sicut Ockam quarto xij. q. iij. zc. Sed breuiter cōcedo q̄ nulla reuelatiō de futuro est de illo euidēs sciētia. nec euidenter scitur esse reuelatiō vel securi- tas. nec beatus euidenter scit se esse beatum si- cut p̄bat rō. Et hec de hoc. LL

Secūda dubitatio est Utrū deus possit rationali creature eternitatē sue final' dam- nationis reuelare. Uides q̄ nō. quia si sic de- us posset cogere aliq̄ ad peccandū. Cōse- quens est falsum z p̄na patet. qz facta tali re- uelatione talis de p̄pria salute desperaret. er- go peccaret. quare zc. Oppositū videt. q̄a omne futuruz cōtingens imp̄tinēs reuelatiō- ni de' absolute potest reuelare. zc. Ad hāc dubitatiōem p̄supposita illa distinctione su- pra declarata vel reuelatiōe exteriori z interi- ori ponā aliquas p̄positiōes. Prima est. Qd̄ deus potest hōi etiam existētī in charita- te casum suū in peccatū mortale z etiā suam finalē damnatiōem de cōmuni legē reuela- re exteriori reuelatiōe. Ista patet primo de casu in peccatū. quia x̄ps petro existētī i cha- ritatē reuelauit exteriori reuelatione negati- onem suā dicens. ter me negabis. Et hec ne- gatio fm̄ Augustinū fuit mortale peccatuz.

Secūdo satis patet q̄ tali reuelatiōi non existētī i charitate potest reuelari sua dāna- tio. Nam in enāgelio x̄pus hoc reuelauit iud- deis: dicens. in peccatis vestris moriemini

Primi sententiarū

Sed vtrum talis reuelatio possit fieri ex
stenti in charitate d lege ordinata magis du
bium est. quia in scriptura hoc non legitur fa
ctum esse. saltē non recolo legisse. tamē videt
probabile quod hoc non repugnat legi ordinate cū
non appareat rō quare isto modo non possit
alicui reuelari suū peccatū mortale finale. z
p cōsequens sua damnatio. quā sit in cha/
ritate sicut potest sibi aliud peccatū morta/
le reuelari. vt patet in Petro. Nec ex hoc seq
tur quod talis desperet vel pdat charitatem. qd
ppter talem reuelatiōem nec oportet quod credat
se esse damnādum. Nam ppter nullū signū
extrinsecū a quocūq; factū potest viator de
cōmuni lege obligari ad credēdum se dam/
nandū. sed debet se indubitātē sperare quod si
faciat que sunt legis xpi saluabitur z ad hoc
debet laborare z diuinū auxiliū implorare.

Secūda positio est quod deo non potest ho
mini etiā non existēti in charitate suā finalem
damnationē de cōi lege reuelare interiori re
uelatione. Patet. qz tali reuelatiōe facta ille
firmiter assentiret se esse damnādum. vt pa
tet ex quid nois. sed nullus de cōi lege potest si
ne peccato firmiter assentire se esse danandū.
imo talis credulitas esset peccatū. ergo de
de cōmuni lege non pōt immediate causare
talē assensum vel credulitatē in viatore. zc.

Tertia est quod dubiū est vtrum deus possit
hoī existēti in charitate suū futurū casum in
peccatū mortale de cōi lege reuelare interi
ori reuelatiōe. Patet. qz nec ad hoc habet au
toritas aut rō vel experiētia cogēs nec etiā
euidētē repugnat legi ordinate. imo satis vi
detur stare cū ea quod sic. quia ex hoc non seqtur
quod facta tali reuelatiōe talis peccaret vel cha
ritatē pderet vt patz intuētū. quare zc.

Quarta est quod sine dubio tenēdū est quod de
us potest hoī sine extra charitatē siue existē
ti in charitate casum suū in peccatū mortale
z etiā suā finalem damnationē absolute reue
lare interiori reuelatiōe. Patet ex supradictis
z p rationem in oppositū huius dubitatiōis
factam zc. **DD** Sed hic est dubium
tali reuelatiōe facta de futura damnatione.
Primo vtrum talis peccet p desperatiōem z p
dat charitatē. Secūdo vtrum talis possit licite
p salute sua orare. Et videt quod non. qz non
potest licite velle vel orare illud quod scit deus
nolle. Nam vnusquisq; tenet se cōformare volū
tati diuine cū sciverit ipsam. Juxta illud Luc.
21. **ff** Seruā sciēs volūtatē dñi sui z nō faci

ens plagis vapulabit multis. Ad pimum
distingendum est quod desperatio potest capi
dupliciter. Vno modo improprie p firma creduli
tate quod quis credit se esse danandū. vel diffidit
se esse saluādum. Alio modo proprie p firma cre
dulitate qua quis credit quod si faciat quod in se est
p statu vie ad habendū beatitudinē adhuc
non habebit eā. Vn talis actus est directe op
positus actui spei z non pimum. Tūc sicut hō
co aliquas pōes. Prima est Quod stante tali
reuelatiōe sequitur quod talis firmiter credit se eē
danandū. patet ex quod nois reuelatiōis interi
oris zc. Secūda est Quod stante tali reuelatiō
ne sequitur quod talis desperet capiēdo despera
tionē pmo modo. Patet ex pma ppositione
ex quid nois desperatiōis pmo modo sumptē.

Tertia est Quod stante tali reuelatiōe non sequi
tur quod talis desperet capiēdo desperationem
secundo modo. patet ex quod nois zc. qz stat quod
firmiter credat se esse danandū. z tamen cre
dat quod si esset facturū ea quod sunt legis xpi ipe
saluaret zc. Quarta est Quod stante tali reue
latione non sequitur quod talis peccet vel pdat ca
ritatem. Patet. qz illa credulitas siue desper
ratio pmo modo dicta non esset sibi peccatū.
qz non esset naturaliter creata s; supnaturali
ter a deo impōsa. z p cōsequēs non excludit ca
ritatem imo stare absolute quod p talē despera
tionē mereret si deus pcciperet illā credulita
tem. sed hō non potest deo pccipere stante lege cōi
quia sic pcciperet sibi duo contraria. s; quod si de
speraret z speraret. zc. Ad secundū dico quod
sic z tenetur orare quod tollatur ab eo illa cre
dulitas z quod non enemat sicut credit. Et rō hu
ius non est qz non sciat euidētē quod damnatur si
cut assignat adā. Nam ita firmiter credit sicut
si euidētē sciret. quod alias dicā. zc. Sed ratio
est. qz licet p talē reuelatiōem abrogat lex cō
munis de spe vt patuit. tamē iste ppter hō non
absoluitur ab alijs pceptis legis nec obli
gatur ad oppositū pcepti de rōne. Nec tene
tur velle quod sit aut credit deū velle. Sed
de hoc alias videbit zc. Et hec de hoc.

EE Tertia dubitatio est Vtrum deo
possit rōnali creature falsitatē dicere vel eaz
decipere. Et videt quod sic. quia ponat quod deo re
uelet alicui aliqd futurū cōtingens sicut anti
xpm forez faciat illū sic assentire. Tūc illa re
uelatione facta z iam in pteritū lapsa neces
se est deū sic dixisse z istū sic assensisse. z tamē
hoc stante adhuc ptingēs est ita fore. Jō ar
guitur sic. deus dixit illi quod anticristus erit et

Questio duodecima

antixps non erit. sed deus falsum dixit z ipsum
decepit. Cōsequētia patet z ans est possibi
le z quilibz ps est possibilis z vna alteri cō
possibilis cū vna sit necessaria. igitur psequēs
est possibile. Oppositū patet p magistrū li
bro pmo in. xlij. dif. q. ab omnipotētia dei ex
cludit posse mēiri z fallere. Et similiter pa
tet p Augustinū. lxxij. q. q. xiiij. vbi probat
corpus xpi vey z nō fantastici fuisse. quia si
nō. ergo sefellit xps. z si sefellit veritas nō est
zc. Circa istam materiā pmo pmittam
quorundā solēniū doctorū opiniones con
trarias. Secūdo ponā aliquas ppositiōes
respōsiuas. Tertio eliciā quattuor reglas
ex quibz inferam aliquas pōes correlarias.

Quantū ad pimum sciendū est Quod ad hāc
dubitatiōem rōndēt aliqui doctores affirma
tiue. s; Hybernicus. z post eū Adā z Olkor.
Unde tenet quod p totū tps medium an postū
onem rei in esse illa est ptingēs anticristus erit.
ita z illa deus falsum dixit. z deo decepit. vo
cādo scz deceptiōem facere quod aliquis habe
at assensum falsum vel aliqs erret. deo tamē
non potest decipere deordinate vel iniuste. nec
potest decipere pmo modo loquēdo de dece
ptione. de potētia ordinata z p seipsum z im
mediate sed hoc bñ potest de potētia absolu
ta. Omne em rem quā deo potest causare me
diantibz causis secundis pōt de potētia abso
luta p seipm. sed error est res talis. igitur zc.
Maior est cōmune pncipiū theologicū. s; quod
minor patet ex multis scripture passibz vbi
deus docuit israelitas i bellis z in alijs ho
stes decipere verbis vel factis zc. Sed aliē
respōdent aliqui ad pdictam dubitatiōem
negatiue. **FF** Vn magister Gregori
us circa hoc pmo ponit aliqs distinctiones.

Prima est quod dicere accipitur dupliciter.
Vno modo idē est quod dicitur proferre vel for
mare. Alio modo idē est quod p dicitur aliqd si
gnificare. Et hec distinctio patet. Et pporti
onabiliter dicere falsum vno modo idē est
quod pferre enūciatiōes falsas sicut se. Alio mo
do idē est quod p enūciatiōem falsam signi
ficare. stat em aliqñ dicere falsum vno mo
do z nō alio modo. vt patet in orōne ironica
vel tropica. In quibz quādoq; enūciatiōes
sunt falsae sicut se. z tamē ea que p eas signifi
cātur vera sunt. Nullus aut proprie dicitur
dicere falsum nisi p suū dicitum intēdat dice
re falsum vel saltē significet falsum. Nec de
pmo modo est dubium quod deus possit dice

re z de facto dixerit falsum. Secūda di
stinctio est quod dicere falsum secūdo modo cō
tingit dupliciter. s; assertorie z nō assertorie
seu recitatiue. Assertorie quidem aliquis dicit
falsum quādo p suū dicitū integrū z pfectū
significat falsum. S; nō assertorie quādo p
suū dicitū integrū significat vey sed p parti
ale significat falsum. vt ibi. dicit insipiens i
corde suo nō est deus. Et alijs locutionibus
recitatiuis z similit ppotheticis z distincti
uis z pditionalibus. Et de isto modo non est
dubiū quod deus possit dicere falsum. vt ibi.
Si dixerō quia nescio eū ero similis vobis
mēdat zc. Tertia distinctio est quod aliquis
potest assertorie dicere falsū dupliciter. Vno
modo simpliciter. alio modo cū intentione.
quod ille cui dicit assentiat ei quod dicit. Et de
vtrōq; sensu est dubitatio. ideo sicut hoc iste
doctor pbat duas pclusiones. Prima est
quod deus nō potest alicui assertorie dicere fal
sum volēs quod ille cui dicit assentiat illi dicto.

Secūda est quod absolute deo nō potest di
cere falsum. Prima pbat. quia aliter seqt
quod deus possit mēiri. nō patet p diffinitō
nem mēdaciū cōmunē. que est significatiō fal
sa cū volūtatē fallēdi. sicut Augustinū. libro
contra mendaciū. Sed falsitas psequēns pa
tet p apostolū ad Heb. vi. Impossibile ē mē
tiri deum. Et ad hoc sunt expresse auctorita
tes Augustini. quod omne mēdaciū est peccatū.
z quod mēiri z fallere sunt ea quod omnipotēs nō
potest. Et quod si deo posset nō esset dignus
vt esset omnipotēs zc. Secūdam probat
quā ex opposito sequitur quod deo nō esset deo. sicut
Augustinū. Cōsequētia pbat p auctorita
tes Augustini z Anf. Itē sequitur quod quilibet
dicitū diuinū nō expertū vel p se notū. vt eui
denter deductū fidelis rōnabilitē posset ha
bere suspectū z dubiū. Cōsequēs p3 falsum
de articulis fidei. z de his que p pbertas et
aplos z ecciam reuelata sunt. sed psequētia
pbat quod si nō liceret de talibz dubitare aut h
esset pccise quod a deo est dicitū. vel quod nō solū di
ctum est. sed quod dicitū est illud esse vey et cre
dendū. aut etiā pceptum vt credat indubitā
ter. Neq; potest dici. quod stante ppositiōe deus
pōt dicere dicta ptradictoria. z cū hoc dice
re quolibet illoz esse vey. z iubere vtrūq; in
dubitātē credi. Nam qua rōne potest vnū fal
sum dicere z quolibet aliud z sic i casu homo
teneret firmiter assentire duobz cōtradictorijs
scitis esse ptradictorijs. ac p h teneret ad im

possibile Istas conclusiones z earz pbatio nes diffuse deducit iste doctor. sed qz dedu ctio pncipaliter consistit in auctoritatibz q fa ciliter pnt glosari. Ideo nō insisto in eis cau sa breuitatis Sed ad rōem factā an oppo situm ipe rñdet. qz anis est impossibile. licz q libet ps sit possibilis. quia nō sunt cōpossibi les. Et hoc qñ pbat. qz illa de pterito. deus dicit q antipps erit. vel iste assēst q antipps erit est necessaria. hoc ipe negat. Un dicit q si teneatur q res pterita potest p diuinā po tentiam nō fuisse dicit esse possibile q de illud dictū vel assensum nūqz causauit. et per hñs nō dicit antipps fore. z q ille etiam nō crediderit. Et in hoc ipe bene dicit sicut sup tactum est. Si vero nō teneat illud. pōt dici fm eum z aliquos antiquos doctores q pos sibile est illud dictū nunqz fuisse significati uum. aut nō illud qd significauit. Et similiter il lum assensum nō fuisse assensum aut iudici um illius. Vel aliter fm euz dici potest. q ad hoc q aliqs dicat aliquid. pncie loquēdo. requiritur intētio significādi illud p suū di ctum. qz ergo deus qd voluit potest nō vo luisse. ideo possibile est deū nūqz voluisse si gnificare p suū dictū antipps fore. Si hō nulla p dicitaz viarū placeat alia inueniatur melior. Et si qd eam iuenire non potest. ipe dicit q melius est sciteri suā ignorantiam qz pncipitare in tā horridā auribz fidelū sniam qualis est si dicat deū posse mētri aut falsū dicere seu decipere. zc. Sed cū reuerentia dico q si ponat q pteritū nō potest nō fuisse. nulla p dicitaz viarū est sufficiens nec ē alia da bilis. qn oportet dicere q argumētum con cludit verū. s. q deus pōt falsum dicere z de cipere. sicut pma opinio ponit. ita q oportet dicere vel q pteritū potest nō fuisse. vl q de us falsum potest dixisse. nec est dare mediū. sicut pōt apparere ex supradictis in isto arti culo. Et ideo si ponat pnum secundū vtiqz videtur esse ponēdum

Unde ad declarandū quō hec via possit sustineri. ponā pbabilitēz aliquas ppositōes z respōdebo ad oppositas rationes. Un p mitus distinguendū est q isti termini decipe fallere z hōi dupliciter pnt accipi. Uno modo vt includūt in suis descriptionibz ista sincathegroemata scz iuste inordinate inde bite. Alio modo vt nō includūt ea. s. tantū modo fallere vel decipe est in aliquo causa re assensum falsum siue errore. Accipiēdo

tamē pmo mō istos terminos sic claz est q deus nō potest decipe vel fallere. sicut nō pōt peccare vel iniuste aliqd facere. Et isto mo do opposita snia est merito auribz fidelium horreda. sed secūdo modo illud est dubium. nec est clare sacre scripture contrarium.

Pro q pbabilitēz sit hec prima ppositō Quomne deceptōem vel errore deus potest se solo causare in mente rāōnalis creature. Patet. qz cuiuslibet deceptionis vel erroris deus est causa. Nā omnū rex z motūū. de est causa fm Augustinū. iij. de trini. ca. vi. s. error est aliqua res vel entitas causata z per hñs deus ipse est causa. s. cuiuscūqz rei de est causa. cuiusdē se solo sine alia causa cōcur rente pōt esse causa. siue illā rem pducēdo in subiecto vel sine subiecto. igif omnē errorē vel deceptōem pōt pducere se solo. siue sine subiecto siue etiā in subiecto. s. in mētrōna lis creature. vel alio subiecto. quare zc.

Secūda ppositio est. q deus nō potest se solo causare deceptōem vel errore in mente rāōnalis creature. Patz p ea que dixi in. q. de noticia dei. arti. pmo. vbi aliqua dixi de im mutatiōe vitali. Un ex dictis ibidē apparet q nulla qualitas pōt alicui potētie vitali eē noticia vl assensu. nisi sit ab ea effective. Un igif quelibet deceptio sit qdam assensus. seq tur q licet de pōt illā rem se solo causare in mētrōnalis creature. nō pōt facere q sit ei error vel deceptio ipa nō concurrente. zc.

Ex his apparet primo q Adam. q talis q litas que est error vel deceptio nō est essenti aliter error vl deceptio. cui ppositū ipe po nit de gaudio. noticia. z volutiōe zc. z p hñs de errore vel deceptōe. zc. Patet. qz si est in ea z nō ab ea nō esset ei noticia fm viam pta ctam. z tñ anis est absolute possibile. vt pz zc

Secūdo patet ptra Hyberniciū q ex illo pncipio theologico oēm rem quā deus pōt causare cū alia causa cōcurrente. pōt causare se solo. nō sequit q de pōt causare errorēz se solo. Patet ex pdictis. Et pōt dari ex plū sicut ex illo zc. nō sequit q de pōt causare meritū se solo. s. bñ sequit q g meritum pōt causare se solo. z similiter errorē causare se so lo. Et eadē est rō vtrōbiqz qā sicut illa res q est vel eē potest meritū pōt eē nō merituz. qz si deus illā se solo faceret nō esset meritū. sic illa res q est vel eē pōt error pōt eē z nō eē er roz. qz si eēt a solo deo nō eēt error. vt patz zc qre

Tertia pōt est q de nō

potest de potentia ordinata rōnali creature falsum dicere vel eā decipe. z hoc p seipsum immediate z directe. ista est respōsalis pclu sio. licet nō appareat mihi clara ex scripturis Et dico p seipm immediate. qz nō est cōtra legē ordinatā. imo possibile est de potētia or dinata q deus decipiat aliqē tanqm causa mediata siue mediante creatura Tum pmo quia de facto cuiuslibet erroris z deceptōis deus est causa. vt iam tactū est. Un secundo qz fm Augusti. z sanctos aliq merent decipi. z p hñs iustum est eos decipe. ergo deus hoc pōt. Un tertio qz multa sunt in antiq te stamēto de Jacob z Rebecca que spūssci sa miliari p silio excusant a mēdacio. z tamē in illis deceperūt Isaac. Ut patet Gen. xxv. g deus p bonos decipit. Et multa similia exē pla pnt induci. zc. Tum quarto qz etiā i no uo testamento angel bonus auctoritate dei apparet magis in somnis di. eis vt p aliā vi am reuertatur in regionē suā. z sic deceperūt Derodē. Un sequit. Clidēs q illulus est z magis zc. Dico etiā directe. qz deus p seipz frequēter fallit z decipit nō directe sed indi recte. z p accidēs dicēdo aliqd vel faciēdo q aliqui rōem nō intelligētes crediderunt fal sum. sicut patet in euāgelio de illis qbz dixit pps. Soluite templū hoc z in tridūo reedi ficabitur illud. q p hoc crediderunt falsum. z fuerūt decepti intelligētes de templo lapi deo. qd dixerat de templo corporis sui Quar ta pōt est. Q deus pōt de potentia absoluta rōnali creature falsum dicere. z eam decipe etiā p seipm immediate z directe. Et dico p seipm zc. nō qdem excludēdo oēm aliaz cau sam ab ipo respectu talis deceptōis. quia h esset ptra scdām ppositōem vt patet. sed p h excludēdo omnē aliā causaz ab ipo. z ab ipa creatura decepta Tūc patet pposituz p mo p rōem an oppositū zc. Secūdo qz cum deus hoc possit mediāte creatura nō apparz quare hoc nō possit absolute sine illa. Uer bi gra cum h possit mediāte angelo vel hoie vt patet ex pdicta ppositōe. nō apparet rō qua re hoc nō possit absolute sine illo. Nec ad h apparet mihi ptradictio. sicut q deus nō sit deus. vel aliud euidēs impossibile vt potest apparere intuitū. Tertio hoc nullā impfe ctionē includit in deo. imo videret impfec tus. si hoc nō possit sicut creatura hoc potest etiā sine peccato quia aliquis potest demere ri vt decipiatur Et mirabile videretur q de

us nō posset talē punire z ipm decipe p seip sum immediate. cū manifeste dicat Augusti nus. lxxxij. q. q. iij. q deus decipit p malos angelos. z p malos hoies. z similiter de ius sit filios israel decipe egyptios. z multa simi lia pnt induci Quarto error potest esse si ne peccato. ergo nō sequit deū esse cām pec cati. licet errorē immediate causaret z aliqm deciperet. Et p psequēs deus absolute hoc pōt Eōsequētia tenet z anis patet p Augustinū ench. xvj. vbi dicit q illu fuit opinio caldeo rum. Et ondit q sit falsa. z q aliquis error ē malum pene z nō culpē.

Tūc ad rōes alterius opinionis Ad pri mam p pma pclusionē Primo potest dici. q pna nō valet. quia mendaciū vel mētri in cludit aliquid inordinate fieri. Et ideo ad p batiōem pncie dicit q illa diffinitio mendaciū que est falsa significatio cū intētiōne fallēdi. debet intelligi de intētiōne deordinata fallē di. qualis in deo esse nō potest. nec q tal pos sit esse in eo nō pbat argumētum. sed solū q possit esse in eo intētiō fallēdi Secūdo pōt dici q accipiēdo mēdaciū p falsa signifi catione cū intētiōne fallēdi pncie qualiter nō sumit aplus nec Aug. nec aliq cōiter. tūc cō sequēs nō est falsum de potētia absoluta. sed solū de potētia ordinata. eo modo q dictum est. z sic intelligūt apostolus z Augustinus.

Tertio ad pbatōem cū dicit q tūc de pōt set peccare. qz omne mēdaciū est peccatum Patet q hoc est verū de mēdacio nō facto au ctōitate diuina. quale est omne mēdaciū acci piendo vt cōiter sumit sed nō illo modo q di ctum est Quarto potest dici q si alicui cō cederet auctoritate diuina posse mētri. sic sumpro mēdacio illud nullaten? esset peccm. z p hñs si deus p seipm immediate alicui fal sum diceret cū intētiōne fallēdi. z illo modo mentiret nō peccaret. hoc at est possibile de potētia absoluta. qz q talē auctoritatez dare nō repugnet diuie potētie. videt rāōnabile nec apparet q tali auctoritate data illud esset peccatū plus qz occidere innocētem: auctō ritate dei. Nā magis est ptra instinctū natu re secundū qz pnum circūscripta dei aucto ritate. S. neurz est ptra instinctum nature si fierit ex pcepto vel auctoritate actoz natu re. quare zc. imo tal auctoritas de facto vidē tur qñq esse pccēsa. Un. iij. Regū. vlt. legit deū dixisse qd decipiet achab. z egressus spl ritus ait: ego decipiā. Et sequit ingreditur et

primi sententiarū

ero spūs mēdaxi ore oīm pphaz. Et dicit dñs decipies z pualetis. egredere z facita. Et ad hoc possent induci multe scripture. et de egyptiis deceptis p filios israel auctoritate dei z de alijs. Et licet aliq dicat q deus non picipit in talibz mēdaciū vel deceptiōem. sed tantū pmittit vel pñnciat sic ibi. Johis. ij. Soluite templū h z ibidē dicit. xij. qñ dñs dixit inde. qđ facis fac citū. nō em̄ hic impatiue loquit̄ fm̄ glosas sanctorz. sic ibi egredere z fac. i. egredieris z facies. sic añ dī. decipies z pualetis. Tñ licet ista glosa sit pbabil. nō tamē hoc p̄tendit text. s; q deus illā deceptiōem impauit ad punitiōē maloz. nec hoc videt̄ improbabile. quare zc. Ad secūdam rōem. p̄ secūda cōclusionē negatur p̄na nec auctoritates Augustini vel Anf. hoc pbant. S; vlt̄ negat̄ alia p̄na in q̄ maior ē difficultas. Sed ad pbatiōem dico q non est licitū dubitare. qz de p̄cipit firmiter credere. ideo negat̄ minor. Et ad pbationē dī. q cōcessio q homo nō possit teneri ad impossibile. z q nō possit ambobz cōtradictōijs as sentire. p̄sequēter dīcedū est q de nō possit illud p̄ceptū dare. vt patet zc. ideo rō nō valet. Ad auctoritates aut̄ magistrī z Aug. in oppositū. p̄t dīci ad ma. sicut ad p̄mā rōnem. zc. Et ad Aug. p̄t dīci q argumētū solum tenet gr̄a materic. z añs est impossibile. cū sit p̄p̄ de p̄terito falsa. zc. Et sic potest pbabiliter dīci tenēdo istam viā zc. R R

Un̄ ex omnibz pus dictis in isto articulo z tenēdo q res p̄terita nō potest nō fuisse. infero q̄tuor regulas in hac materia satis vtilēs. Prima est q nulla p̄p̄ de possibili negatiua cū affirmatiua de p̄terito cor̄respōdens est p̄a est cōcedēda de creatura. nisi vbi p̄dicatū est iste termin⁹ v̄z aut falsus. aut alijs includēs alterz istoz in sua rōne diffinitiuā. Verbi gr̄a. si ista affirmatiua sit p̄a. Sor̄tes indicauit ant̄ipm̄ fore. hec negatiua de possibili sibi cor̄respōdens nō est cōcedēda. Sor̄tes p̄t nō iudicasse ant̄ipm̄ fore. v̄l q talis noticia potest nō fuisse. z sic de silibus. patet ex supradictis. qz si h̄ cōcederet de creatura. pari rōe dīcedū esset vel sustineri possz q creatura q̄ voluit a. p̄t nō voluisse a. et q illa que peccauit p̄t nō peccasse. z ita de q̄libet p̄terito sicut supra tactū est. quare zc. Et dico de creatura. qz talis locutio est cōcedēda de deo. sic cōcedit̄ q de q̄ iudicauit z voluit ant̄ipm̄ fore. p̄t h̄ nō iudicasse z nō vo-

luisse. z q̄ ex noticia p̄t nō fuisse iudicium illius. z rō sup̄ tacta est zc. Secūda regula talis est. Ex nulla p̄p̄ talis est cōcedēda de deo. nisi vbi h̄ b̄ signat̄ actū deo intrinsecuz. et nō effectū p̄teritū ad extra. Verbi gr̄a. si ista affirmatiua sit p̄a de dicit v̄l significauit creature ant̄ipm̄ fore. hec negatiua nō est cōcedēda de p̄t nō dixisse vel non significasse. qz ista p̄ba signat̄ nō solū actū intrinsecuz. s; effectū ad extra p̄teritū. Et h̄ dico qz sec⁹ est de p̄bis p̄cise significātibz actū intrinsecū. sic sunt ista iudicauit. voluit. zc. vel de p̄bis cōsignificātibz actū extrinsecū p̄notādo tñ esse v̄z vel esse falsum. sicut sunt ista reuelauit. certificauit. zc. vt p̄t patere ex supradictis.

Tertia regula est. Ex talis locutio nunq̄ est cōcedēda nec de creatura nec de deo. nisi qñ veritas p̄p̄s de p̄terito depēdet ex p̄tinēgenti futuro. patz inductiue. zc. Quarta regula est. Ex talis locutio est qñq̄ cōcedēda de creatura. s. qñ p̄dicatū est iste termin⁹ v̄z aut falsum. vel ali⁹ termin⁹ includēs alteruz ipoz in sua rōne diffinitiuā. Verbi gr̄a. cōcedendū est. q illud qđ fuit iudiciū v̄z potest nō fuisse iudiciū v̄z. z q reuelatio potest nō fuisse reuelatio zc. Et rō hui⁹ potest apparere ex supradictis. zc.

Un̄ existis z sp̄aliter ex quarta regula sequit̄. Primo q aliq̄s habuit fidē qui p̄t nūq̄ habuisse fidē z possibile q sua fides n̄ fuerit fides. Patet de illo q̄ habuit fidē q ant̄ipm̄ erit. qz fides est p̄a z de p̄o. vñ impossibile ē q fides subit falsum. Et iō sicut possibile est q ant̄ipm̄ nō erit sic possibile est q illa nō fuerit fides. sicut possibile est q nō fuerit vera.

Secūdo sequit̄ q aliq̄s habuit spem q̄ p̄t nunq̄ habuisse spem. z possibile ē q sua spes nō fuit spes. patz de illo q̄ habuit spem q saluabit. z sic erit. qz fm̄ mgr̄m li. iij. dis. xxv. c. p̄mo. Spes est certa expectatio future beatitudinis. zc. z caplo sequēti dīc. q spes nō est nisi futuraz rez. z iō sicut possibile est q iste nō saluabit. ita possibile ē q nō habuit certā expectatōz nec p̄ p̄ns spem zc. Tertio sequitur. aliq̄s est saluatus z meruit saluari p̄ fidē z spem. q̄ p̄t h̄ meruisse p̄ infidelitatē v̄l falsaz estimatōz. Patet de illo q̄ hoc meruit qz cre didit vltimū iudiciū fore. z nō p̄t hoc n̄ meruisse z tñ sua fides p̄t fuisse infidelitas v̄l falsa estimatio sic illud p̄t nō fore. Et similit̄ aliq̄s p̄t meruisse dānationē p̄ rectā estimatiōē z verā fidē vt qz credidit vltimū iudicium nō fore. zc.

Questio tredecima

ciū nō fore. zc. Un̄ p̄z q̄ hō nō meret̄ in credēdo. qz creditū ab eo sit v̄z. nec demeretur quia sit falsum. nā hoc nō est in potestate sua. sed iō meret̄ qz sibi sic p̄cipit a deo z vult obedire z de vult actū acceptare. zc. Quarto sequit̄ q aliq̄s p̄betavit q potest nunq̄ p̄betasse z possibile est q sua p̄betia nūq̄ fuerit p̄bia. Patet. qz iste termin⁹ p̄bia siue p̄phetia est termin⁹ cōnotatiu⁹ q sit de vero. Un̄ describit̄ p̄phetia q est diuina inspiratio euentū rei immobili veritate demonstrās. Hō quidē intelligēdo q sit immobil. i. necessaria veritas simpliciter absolute s; cōditionaliter. sic q necesse est si aliquid est p̄betatur illud euenire. Et iō sicut possibile est q illud nō sit v̄z q Job p̄dixit de resurrectione. ita possibile est q nūq̄ p̄betauerit de resurrectione. Et i potestate ant̄ipm̄ futuri erit facere q p̄p̄ in aliquibz q̄ p̄dixit de ip̄o nō fuerit p̄betata. Et p̄similit̄ posset dīci de multis s; trāseo. qz ex p̄dictis satis patet via subtilibus ad multa p̄cludēdū in hac materia. Et hec d̄ toto tertio articulo. Ad rōes p̄ncipales questionis patet clare ex tribus articulis p̄missis quid dicendū sit. Et hec de questione

Questio tredecima

A

Irca quadrage

simā secundā distinctiōz. z alias sequētes i quibz magister agit de potētia z causalitate dei. Quero vtrū de sit p̄ma causa simplr̄ oipotēs z vniuersalit̄ omnifaciēs. Et arguit̄ p̄mo q nō qz nō om̄ne possibile fieri de p̄t facere. igitur de nō est simplr̄ oipotēs. Cōsequētia satis p̄z sed añs p̄bat. qz malū vel p̄ctm̄ est possibile fieri a creatura z nō a deo. qz nō p̄t peccare igitur zc. Secūdo arguit̄ sic. qz nō omne factibile de p̄t se solo facere. igitur nō est p̄ma causa vniuersalit̄ omnifaciēs. Cōsequētia p̄z qz p̄ma cā vniuersalit̄ omnifaciēs qđ qđ p̄t cū causa sc̄da p̄t se sola. aliter nō esset p̄ma. s; añs p̄bat. qz act⁹ odi dei est factibilē a causa sc̄da. z tñ illū nō p̄t de se solo facere. aliter sequit̄ q de nullo coagēte posset actū culpabile facere. qđ est d̄ doctrinā sc̄toz. igitur zc. Tertio arguit̄ sic. qz nullū p̄ducibile qđ de facto p̄ducit de p̄t meli⁹ facere. igitur deus nō est simplr̄ oipotēs. Cōsequētia satis patz s; añs p̄bat. qz dei potētia p̄ductiua ē infini-

ta. s; qđ qđ p̄ducit infinite p̄ducit. qz sua p̄ductiua potētia z sua p̄ductio actiua sunt idēz. Et p̄ns oia equalit̄ p̄ducit nec p̄t aliquid meli⁹ p̄ducere q̄ de facto p̄ducit. igitur zc. In oppositū oīm istoz est exp̄ssa determinatio mgr̄i i l̄ra z est cōis doctrina. In ista cōclusionē iuxta materiā triū argumētōz erūt tres articuli. Primo v̄z de sit potētia actiua simplr̄ oipotēs. Secūdo v̄z de sit p̄ma causa vniuersalit̄ omnifaciēs. Tertio v̄z de sit potētia infinita equalit̄ omnia p̄ducēs. Circa p̄mū articulū sic p̄cedā. Primo p̄mittā aliquas suppositiōēs. Secūdo aliquas distinctiōēs. Tertio ponā aliq̄s cōclusionēs. Quantiū igitur ad p̄mū in quo videndum est qđ nois hui⁹ termini omnipotēs. z qre de dīcatur oipotēs sit p̄ma suppositiō. Q̄ deus d̄ omnipotēs v̄l omnipotētia : nō a potētia passiua s; actiua. Patet et p̄mo q de dīcat̄ oipotēs vel oipotētia. est articulus fidei. vt apparet i simbolo zc. Un̄ etiā Exo. xv. d̄. omnipotēs nōmē est zc. S; q h̄ nō dīcat̄ a potētia passiua patz. qz nihil p̄t pati cū sit intransmutabilis. Jac. j. Apud quē nō est trāsmutatio zc. Secūda suppositiō q de nō d̄ omnipotēs a potētia actiua q̄si qualibet potētia actiua sit formalit̄ potēs. quia nullam potētiā actiua creatā sicut ignis alterius ve creature h̄z formalit̄ zc. Tertia est q de nō d̄ omnipotēs qz possit p̄ducere oē possibile p̄dici siue om̄ne illud qđ p̄dici nō implicat̄ cōtradictōem. Patet. qz fili⁹ v̄l spūs sanct⁹ nō esset oipotēs. Cōsequens est d̄ doctrinā sc̄toz. z reputat̄ hereticū. p̄na patz. qz neuter p̄ducere p̄t oē p̄ducibile cū quilibet eoz sit p̄ducibil. imo de facto p̄ducit a p̄rez nō possit p̄dici a se. zc. Et eodē mō argueret̄ de essentia diuina que nullū p̄ducibile p̄t p̄ducere ad itra. zc. Quarta ē q de nō d̄ omnipotēs qz possit facere om̄ne possibile siue oē illud qđ esse nō implicat̄ cōtradictōem. Patet qz nō potest facere se z tñ ip̄m esse nō implicat̄ cōtradictōem. zc. Quinta est. Q̄ de nō d̄ omnipotēs qz possit facere oē illud quod fieri ab ip̄o nō implicat̄ cōtradictōem. Patet. quia pari ratiōe om̄ne illud esset omnipotēs qđ posset aliqđ facere. vt patz clare zc. Sexta est q deus dīcit omnipotēs qz potest facere omne factibile siue omne illud qđ fieri non implicat̄ contradictionem. Patet ex dictis a sufficienti diuisione. quia non apparet alia ratio quare dīcatur omnipotēs.

B Unde ex predictis patet quod iste terminus omnipotens vel omnipotentia est uniterminus includens istum terminum potens vel potentia in recto. et hoc signum distributum ois in obliquo cum uno alio termino distributo in obliquo ibi subintellecto. terminus autem ille distributus potest intelligi vel iste terminus pducibile vel iste terminus factibile ita quod talis terminus ibidem distribuitur. et non iste terminus rectus potens vel potentia. sicut supra dictum fuit in questione de equalitate personarum articulo. iij. Et secundum hoc iste terminus potest dupliciter sumi. Uno modo large. et sic describeret omnipotentia quod est potentia ois pducibilis pductiva. Alio modo stricte. et sic describeret omnipotentia quod est potentia cuiuslibet factibilis siue omnis pducibilis ad extra pductiva. Unum primum modo non sumitur apud sanctos sed secundo modo sicut dictum fuit in questione supra dicta. Et ratio fuit ibi assignata. Secundo patet quod omnipotentia primo modo dicta non dicit perfectionem simpliciter. nec illo modo de omnipotens patet. quia talis non convenit cuilibet pfecto simpliciter. quia nec filio nec spiritu sancto nec essentie divine. etc. Tertio patet quod omnipotentia secundo modo dicta dicit perfectionem simpliciter. et illo modo de omnipotens. Patet quia talis convenit cuilibet pfecto simpliciter. etc. Et si dicatur quod pari ratione dicitur quod potest facere aliquam rem siue ea pducere p factionem sicut creaturam dicit perfectionem simpliciter. eadem ratio potest dici quod potest pducere aliquam rem sicut divinam personam est posse simpliciter et dicit perfectionem simpliciter. et sic aliqua pfectio simpliciter convenit patri que non convenit filio. quia potest pducere aliquam rem et non pfectionem. non videtur diminueri de pfectione. etc. Respondeo quod ex his que sunt fidei sequitur quod non potest producere filium vel personam divinam. stat enim omnipotentia que dicit pfectionem simpliciter. hoc tamen non est evidens. sicut bene probat ratio. sed tamen aliquam creaturam non potest producere sicut hominem vel asinum. siue aliquid non potest pducere quod tamen est factibile non stat cum omnipotentia que dicit perfectionem simpliciter. licet etiam hoc non sit evidens. Patet quia multi philosophi posuerunt primam causam nihil facere vel agere in genere cause efficietis. et tamen esse pfectam simpliciter. Et ideo potest pducere divinam personam non dicit perfectionem simpliciter sed bene potest pducere creaturam. Et sic

aliquis est simpliciter pfectus qui non potest producere quodlibet pducibile sicut divinam personam. et tamen non esset simpliciter pfectus si aliquam creaturam non posset pducere. Et licet non sit evidens. quare unum magis debeat pcedi quam aliud. tamen unum debet pcedi et non aliud quia ad hoc obligamur p fidem. sicut clare patet ex supradictis. etc. Quarto patet. quod cum omnipotentia que dicit perfectionem simpliciter et secundum quam deus est omnipotens solus respiciat p obiecto creaturam siue rem pducibilem p factionem. ideo omnipotentia sic dicta et omnipotens illo modo bene describitur p banc orationem vel equivalentem. scilicet. potens facere quidquid fieri non implicat contradictionem. Sed hanc descriptionem reprobat Augustinus. et instat contra eam. quia peccatum fieri non implicat contradictionem. et tamen deus non potest facere peccatum. etc. Ideo dat aliam descriptionem et dicit quod omnipotens est qui potest facere quicquid fieri ab omnipotente non implicat contradictionem. Hec autem oratio nihil valet. quia descriptum ponitur in descriptioe quod non debet fieri sicut patet. vij. thopicorum. ideo non est descriptio sed ridiculosa petitio. Hec valet instans quod tenedo quod deus non potest facere peccatum sequenter dicendum est sicut ipse tenet quod peccatum nihil est. id sub illo distributivo quidquid quod solus distribuit istum terminum ens non convenit sumitur ille terminus peccatum ideo non valet sua ratio ut patet. Unum cum omnipotentia non habeat p obiecto nisi creaturam. ut dictum est. et peccatum secundum ipsum non sit creatura. patet manifeste quod non valet sua instans. sed de assumpto magis alias videbitur. etc. His ergo promissis ad maiorem declarationem predictorum videndum est utrum omne possibile fieri siue omne quod fieri non implicat contradictionem deus possit de sua absoluta potentia facere. Circa quod ad declarationem terminorum premissa tres distinctiones. Secundo ad articulum ponunt tres conclusiones. Prima distinctio est de isto termino possibile. Nam possibile quidam sunt implere significabilia. quidam vero complere. Primo modo adhuc possibile sumitur dupliciter. Uno modo ut distinguitur actu ens. et sic omne quod non est et potest esse. sicut antipater. dicitur quoddam possibile. Alio modo ut distinguitur necessarium. et sic ois entitas etiam actu ens qui potest esse et potest non esse dicitur quoddam possibile. Et positionabiliter possibile secundo modo dictum potest dupliciter accipi. Uno modo ut distinguitur p verum

et sic solum enunciabile non verum et non impossibile est possibile. Alio modo ut distinguitur contra verum necessarium. et sic omne enunciabile etiam verum potens tamen esse fallum dicitur possibile. Quantum ergo ad primum modum aliquid dicitur possibile fieri. quia potest fieri aliqua entitas. Sed quantum ad secundum aliquid dicitur possibile fieri non quia talis positio vel enunciabile possit fieri. sed quia potest fieri quod ita sit sicut per ea signatur. etc. Secunda distinctio est de termino isto facere. Unum secundum sententiam ponit Anselmus de casu diaboli. primo capitulo. aliquis dicit facere dupliciter. Uno modo positive et hoc dupliciter. scilicet. vel de novo efficiendo vel factum conservando. Alio modo negative non faciendo oppositum seu ipsum non prohibendo cum tamen hoc posset. Et sic dicitur deus facere aliquam rem que erat non esse cum cessat facere eam esse. et similiter que non sunt potest dici facere non esse quia cum possit non facit ea esse. Hoc modo loquitur Augustinus. xij. libro de civitate dei. ca. xvij. Res quas deus condidit et ut plus non essent egit quod diu non fuerunt. et ut posterius essent quando esse ceperunt. Primo modo sumitur proprie. et secundum modo improprie. D. Tertia distinctio est circa istum terminum potentia absoluta. Unum deum posse aliquid facere solus dupliciter intelligi. Uno modo secundum potentiam absolutam. Alio modo secundum potentiam ordinatam non quod in deo sint due potentie. una absoluta et alia ordinata. sed deus dicitur illud posse de potentia absoluta quod simpliciter et absolute potest. Et sic intelligitur deus omnipotens. et de tali potentia semper loquar in presenti articulo. ut satis patet. Sed deum aliquid posse de potentia ordinata potest dupliciter intelligi. Uno modo stricte quod potest stante sua ordinatione eternaliter voluit se sic vel sic esse facturum. et sic solus potest illa que ipse ordinavit se facturum. Alio modo potest intelligi magis large. quod potest stante veritate legis seu scripture divine. Et sic possibile ordinate potest dici illud quod est possibile absolute et non obuiat alicui veritati legis ordinate vel scripture facte. Et utroque istorum modorum dicitur quod impossibile est de potentia ordinata ultimum iudicium non fore. quia licet sit simpliciter et absolute possibile. tamen non stat cum eterna dei ordinatione et obuiat sacre scripture. Isti autem duo modi differunt. quia aliquid est impossibile de potentia ordinata primo modo et non secundo modo

do. Sicut si sortes sit reprobatus hec est impossibile de potentia ordinata primo modo. Sortes saluabitur. ut patet etc. et tamen non est impossibile secundo modo. quia est absolute possibile nec obuiat sacre scripture. cum nec hoc nec eius oppositum sit reuelatum in scripture. Similiter etiam aliquid est possibile de potentia ordinata secundo modo et non primo modo. sed nunquam e converso. quia quiddam obuiat scripture sacre repugnat ordinationi divine. sed non e converso. Et ideo secundo modo est in plus quam primum. ut patet. quia quiddam est possibile primo modo est possibile secundo modo. sed non e converso ut dictum est. Secundo autem modus videtur magis proprius primus. quia secundum primum modum nihil est possibile de potentia ordinata nisi quod est vel erit. Similiter isto modo cuiuslibet contradictionis contingenti una pars est impossibilis de potentia ordinata. non autem secundo modo. ut patet de istis. Sortes saluabitur. sortes non saluabitur. demonstrato aliquo viatore. Et istud facillime patet. etc. Predicta autem distinctio concordat illa distinctio magistri in littera. et quorundam antiquorum. quod quedam deus potest de potentia que non potest de iusticia. Illud enim dicit non posse de iusticia quod obuiat ordinationi sue voluntatis vel veritati sue legis. quare utraque est regula iusticie. sed illud dicitur posse de potentia absoluta quod absolute et simpliciter potest quibus oppositum ordinaverit vel reuelaverit etc. His ergo distinctionibus presuppositis ponam contra magister Gregorium tres conclusiones responsales huic articulo. Prima est. Quod omne possibile primo modo. id est. omne entitate possibile deus potest facere accipiendo facere primo modo. Secunda est. Quod omne possibile enunciabile deus potest facere esse verum accipiendo facere primo et secundo modo. Tertia est. quod non omne tale possibile deus potest facere esse verum accipiendo facere primo modo. Probatur prima conclusio auctoritate scripture sacre. quia non potest evidenter probari ratione. ut tactum est supra et post etiam dicitur. Ad hanc autem est expressa auctoritas Sapientie. vij. vbi de sapientia increata dicitur quod est omnium artifex et habens omnem virtutem. Et iterum cum sit una omnia potest. Igitur etc. Et iterum Sapientie. ij. Quomodo posset aliquid permanere nisi tu voluisses. Igitur non solum deus quodlibet possibile potest facere. sed etiam factum conservare. imo sine ipso non potest conservari in esse. quare etc.

primi sententiarū

Dulce alie auctoritates scripture et docto-
rum possent induci sed iste sufficiunt. etc.

Secunda etiam conclusio non potest evidenter
probari ratione sed probatur auctoritate. Primo
per verbum christi Matthei. xii. Apud deum omnia
possibilia sunt. Secundo per illud Lucæ. primo.
Non erit impossibile apud deum omne verbum.
Id est. omne enunciabile non implicat contra-
dictionem. Tertio per illud Beati. xviii. Nunquid
deo est quicquid difficile. In omnibus autem his
fit locutio de possibilitate completis. ut patet
intuitu scripturam etc. Tertia conclusio pro-
batur. Nam possibile est nullam rem propter de-
um esse. et tamen illud non potest deus facere
loquendo proprie de facere. Nam si illud sic fa-
ceret iam aliquid preter deum esset. Illud tamen
potest facere secundo modo. Hanc autem con-
clusionem probat magister Gregorius. per hoc quod
possibile est creaturam peccare. et tamen deus
non potest facere creaturam peccare. primo mo-
do capiendo facere. Et hoc ipse probat tripli-
citer. sed quidquid sit de veritate consequentis
alias ostendam quod rationes sue non sunt effica-
ces quando agam de causa peccati etc. Locu-
dit tamen. hoc est verum quod deus potest facere
creaturam peccare et facere mala et peccata ac-
cipiendo facere secundo modo. quia hec per
mittit et posset ea impedire sicut satis patet.

F Ex predictis sequuntur aliqua cor-
relativa. Primo sequitur quod ad omnipotentiam
quod deo attribuitur non pertinet quod omne pos-
sibile posset facere primo modo. Patet. id est
deus nihil facit vel conseruat. etc. Secun-
do sequitur quod ad omnipotentiam quod deo attribui-
mus pertinet quod omne possibile non verum ad
quod esse verum non sequitur contradictio seu pri-
mum principium non esse. possit facere esse verum
accipiendo facere communiter ad primum et ad
secundum modum. Sine brevius loquendo. om-
ne tale potest per divinam potentiam esse verum
patet ex predictis et deo possibile ad quod esse
verum non sequitur. etc. quia aliquod est enu-
ciabile possibile ad quod esse verum sequitur con-
tradictio. sicut istud nullum enunciabile est ve-
rum. etc. Tertio sequitur quod non est nobis cui-
dens nec demonstrabile per rationem: aliquam
potentiam actuam esse omnipotentem. patet. quia
non est sic evidens aliquam potentiam actuam
esse universaliter efficientem. igitur etc. Quæ-
rentia satis patet. et ante apparebit in secundo
articulo et satis patet ex alias dictis. Quar-
to sequitur quod possibile est aliquam potentiam

actuam in qualibet actione petigi. vel esse
universaliter efficientem. tam probabile est eas
esse omnipotentem. Patet clare. quia illa po-
tentia est omnipotens que potest facere quid
quid potest fieri. sicut patet ex quid nominis.
sed quicquid poneret causam universalem in
genere cause efficientis poneret eam potentem
facere quidquid possit fieri. ut patet ex quid
nominis cause universaliter efficientis. etc.

Quinto patet clare ex predictis. quia illi
philosophi qui posuerunt non posse fieri aliquid
mundum. et nihil posse creari. et materiam a nul-
lo posse fieri. et etiam ponentes plura necessa-
ria esse. sicut corpora celestia et intelligentias
celestes. et tamen cum hoc ponentes unam cau-
sam primam universalem in genere cause effi-
cientis habebat consequenter ponere eam esse
omnipotentem. patet manifeste ex predictis.

Sexto patet ex hoc quod licet ista sententia sit bo-
na. deus est omnipotens. ergo deus potest aliquid
mundum facere vel aliquid creare. vel potest se so-
lo quidquid potest cum alio. tamen nullo modo est em-
dens naturaliter. patet quod sit bona. quia sententia est
necessaria. etc. Sed quod non sit evidens satis pa-
tet. imo ante est probabile in naturali lumine
non sententia. imo magis oppositum ut satis patet. et
magis patebit in secundo articulo.

S Septimo sequitur quod deus est omnipotens:
non solum quo ad effectum. sed etiam quo ad effi-
ciendi modum. patet hoc. Pro cuius declara-
tione sciendum est quod omnipotens potest dupli-
ter intelligi. Uno modo quo ad effectum. id est: po-
test in omnem effectum. Alio modo quo ad effi-
endi modum. id est: se solo possit in omnem effectum.
Utroque autem modo deus est omnipotens. De
primo enim non est dubium ut patet ex predictis
sed de secundo modo probabile est secundum fidem ut
patet ex secundo correlativo. et magis patebit ex se-
cundo articulo. Octavo patet quod probabile
est in lumine naturali aliqua potentiam esse om-
nipotentem quo ad effectum. licet non sic quod ad effi-
ciendi modum. Patet. quia primum est sic proba-
bile et non secundum saltim non ita apparet sicut
suum oppositum. sicut hec omnia magis pate-
bunt ex secundo articulo. Ex omnibus supra
dictis patet responsio ad argumentum factum
primo loco ante oppositum. Unde secundum illos qui
tenent quod deus est causa peccati et potest cau-
sare aut velle peccatum sicut D. cam. B. ad.
et plures solennes doctores procedunt negare
ante. Et ad probationem negare minor et nega-
ret ultra illa sententia deus potest facere peccatum.

Questio tredecima

potest peccare. quia per consequens importat quod de-
us posset aliquid malefacere vel aliquo modo
qualiter non debet quod est impossibile. hoc au-
tem non denotat per ante. Sed de hoc alias
Sed secundum illos qui illud non tenent negare ta-
lis consequentia quidquid est possibile fieri deus
potest facere. sed peccatum potest fieri a crea-
tura. ergo peccatum potest deus facere. Tamen hic
est fallacia figure dictionis. quia in maiori distri-
buitur unum simpliciter absolute per se distribu-
tuum quod quid. et in minori accipitur sub illo unum
connotativum. quia peccatum vel peccare non tamen
importat illam rem que producit sed etiam importat
aliquem obligatum ad oppositum illi quod facit vel
omittit. id est fallacia figure dictionis. Et potest
dari exemplum si arguitur sic. quod quid potest fieri
deus potest facere. sed creatura potest mori. ergo
deus potest mori. Non enim valet sententia. quia mori
non importat per se destructionem alicuius rei
sed connotat destruere eam rem que dicit mori. Et
ideo licet deus potest causare destructionem rei que
mori. tamen non potest mori in propria natura. sic in-
posito. etc. Et hec de primo articulo.

Quantum ad secundum articulum in quo videtur
dum est verum deus sit prima causa universaliter
omnifacens. Primo videbitur quod tenendum sit
circa hoc secundum fidem. Secundo quod dicendum est se-
quendo rationem naturalem. Circa primum premit-
tam aliquas propositiones que sunt suppone de ex fi-
de. nec possunt evidenter probari ex ratione.

Prima est quod omnium que fiunt deus est causa ea
de non esse ad esse producens. Patet per illud Job.
primo. Non est in manu facta sunt. Et illud symbo-
li. factorem visibilium omnium et invisibilium. etc.

Secunda est quod omnium que fiunt deus est causa
ea immediate de non esse ad esse producens.

Hec propositio est contra illam opinionem quam recitat
Augustinus. v. super Beati. cap. xxii. ubi dicit. Sunt ei
qui arbitrantur tantum mundum ipsum factum a deo
cetera fieri iam ab ipso mundo sicut ille ordina-
vit et iussit. deum autem ipsum nihil operari. hanc ibi
expresse reprobat Augustinus. Et per illud verbum christi
pater meus versus nunc operatur etc. et per multas ali-
as auctoritates. Et ibidem determinat per multa
capitula. quod ad productionem cuiuslibet effectus
deus immediate simul cum aliis causis secundis
percurrit et principaliter. propter quam principalitates
dicit aliqui ista non nisi a deo fieri et ipsa crea-
ri etc. Tertia propositio est. quod omnium que facta sunt
deus est causa ea immediate in esse conseruans. patet
primo per auctoritatem sapientis supra inductam
in primo articulo. Item ad Col. i. Non est in ipso

et in ipso creata sunt. Et sequitur. et omnia in ipso
stant. Item Hebr. i. Per omnia verba virtutis
sue. Ubi glossa. sicut ab eo creata sunt om-
nia. ita per eum conseruatur. Plures sunt alie au-
ctoritates scripture et Augustini. Quarta
propositio est. Quod omnium que fiunt vel facta
sunt solus deus est immediata causa producens
vel conseruans. Patet. quia nulla est causa per
qua moueat ad causandum. ut dicit Augusti-
nus et probat magister in littera. Quinta est. Quod
non omnium que fiunt vel facta sunt solus deus est im-
mediata causa producens vel conseruans. Patet quia
aliter sequitur quod creatura nihil immediate pro-
duceret vel conseruaret. contra illud Lucæ. xxi.
ubi christus dicit quod arbores producit et se fructum
similiter videmus quod ad absentiam solis definit
eius lumen. ergo probabile est quod sol ipsum produ-
cit et conseruat. Et multa possent induci sed sa-
tis patet. Sexta est quod omnium que fiunt vel fa-
cta sunt solus deus posset esse immediata causa pro-
ducens et conseruans. patet primo negatiua. exclu-
siue. id est. quod nihil aliud a deo se solo potest factum
patet. quod ad minus simpliciter non potest esse causa
etc. Sed affirmatiua exclusiue. id est. quod deus potest se
solo licet non posset probari evidenter ex scriptu-
ra. tamen apparet probabile secundum fidem. quia ni-
hil est a deo distinctum quin possit esse ab ipso
alio creato ab eo totaliter distinctum. quia quod
libet tale est contingens secundum veritatem fidei. nec
ad ipsum esse sequitur necessario aliud creatum
ab eo distinctum esse. nec per consequens ad ipsum
non esse aliud non esse. Et per consequens deus po-
test se solo quidquid potest cum alio. etc. Se-
ptima propositio est quod quidquid deus facit vel con-
seruat libere et non necessario facit vel conseruat.
patet primo auctoritate supra allegata. Sap.
quinto. Item in psalmo. quecumque voluit fecit.
Item Eph. i. Deus omnia operatur secundum voluntatem vo-
luntatis sue. ergo libere et contingenter. Verum
est tamen quod ista sententia non est evidens. quia posset
dici quod licet deus operatur per voluntatem et per libe-
tatem complacentie. non tamen sequitur quod libere
et contingenter. sed tamen sententia illa est catholi-
ca. Item patet aliter quia si non etc. sequitur quod
aliud a deo esset necesse esse quod necessario de-
us illud faceret et conseruaret. etc. Octava
propositio est. Quod quidquid deus facit vel con-
seruat contingenter vult facere vel conseruare.
Patet ex alia. quia impossibile est eum facere
vel conseruare aliquid et non velle facere vel con-
seruare illud. vel etiam econtra. Et per sententiam sicut
contingenter facit sic vult contingenter facere.

Primi sententiarū

Sed praeter hanc positionem est quedam opinio. d. q. deus nihil vult contingenter facere quia aut illud velle simpliciter in se esset contingens quod non potest dici. cum illud velle sit deus. et per se non esse. Aut habitudo illius velle ad illud quod vult facere est contingens. hoc non. quia non potest assignari que res esset illa habitudo vult ens ratiois vel reale nisi ponatur quod sit ipsum met velle diuinum. Et per se sicut ipsum est simpliciter necessarium sic et illa habitudo et per se non esse necessario vult. Unde finaliter concluditur hec opinio quod deus producit quidquid producit absque hoc quod determinet per aliquid vel se intrinsecum ad producendum. et tamen deus voluntarie producere. quia in sua potestate habet producere et non producere. Hec autem opinio falsa est. nec sufficenter seipsum exprimit. ideo dico bene uterque sicut deus contingenter aliquid scit fore. sic contingenter aliquid vult facere. Hec ex hoc sequitur quod in deo vel dei scientia vel voluntione sit contingencia intrinseca. Unde ad rationem oppositam dico quod nec velle diuinum quod vult aliquid facere nec est habitudo ad illud est contingens sed simpliciter necesse esse. ipsum tamen velle est contingenter velle faciendi illud et habitudo est contingenter habitudo ad illud. sicut dictum est supra de scientia respectu futuri contingentis et similis difficultas est vtroutrouque. Nonna propositio est. Quia licet deus sit necessario omnipotens tamen contingenter est omnifacis. patet ex dictis. Decima est quod quis necessario deus est omnifacis. tamen necessarium si aliquid sit ipse est omnifacis. patet sicut nihil sit sine ipso sic nihil potest fieri sine ipso vtroutrouque diffuse probat Bernardus in summa sua. Unde hec est radix ad defendendum causam dei contra Pelagium. vt patebit in secundo et tertio. Istis positionibus presuppositis et si de se sequenter videndum est quid circa hec sit probabile naturali ratione. Unum sit hec vndecima propositio. Quod probabile est naturali ratione quod omnium que sunt vel facta sunt deus est prima causa ipsa. mediate vel immediate producens vel seruans. patet. quia probabile est deum esse causam primam actiuam perfectissimam. et per se vniuersalem respectu omnium effectuum. Non est tamen ita appareret probabile quod deus sit immediate causa omnium effectuum. quia multi philosophi concedunt primum et negant secundum. sicut supra etiam patet. Et que fuerit circa hec opinio Aristotelis. dubium est quod quid tamen sit de hoc dico quod nullam rationem multum apparentem potest probari de-

um non esse causam immediate concurrentem ad omnem effectum. et. Duodecima propositio est. Quod non est ita probabile naturali ratione quod deus possit immediate facere se solo quicquid potest cum alio sicut oppositum licet neutrum etiam sit demonstrabile. patet. quia communiter omnes philosophi concesserunt quod ex nihilo nihil potest fieri sicut patet primo philosophorum. ergo saltim istis generabilibus et corruptibilibus non posuissent deum per se posse facere formas generabiles et corruptibiles. Aliter sequitur quod possent creari. quod est contra suppositum quod est probabile in naturali lumine quod suum oppositum quod non sit demonstrabile. Et si petatur vtrum philosophi moueretur ad ponendum causam secundam necessario concurrere. dico quod propter hoc quia videntur quod causa secunda approximata sequitur effectus et ipsa non posita nunquam ponitur. Quia rationem tamen philosophus secundo de generatione ad probandum solem esse causam istorum inferiorum. Item illud etiam posuerunt propter hoc. quia cum deus sit eos sit causa naturalis et non libera libertate contradictionis. si posset effectum aliquem producere sine causa secunda que producit cum ea. sequitur quod ante approximationem cause secunde produceretur effectus ille. propter existentiam cause sufficientis. cum tamen experientia declarat oppositum. Hec tamen propter hoc negauerunt deum esse causam primam omnium effectuum vel immediate saltim mediate. Et si dicatur quod causa prior per se agit. ergo in illo priori non agit causa secunda. et. Dico quod non est imaginandum quod causa dicatur prima. quia in aliquo instanti priori operetur ad effectum et in secundo instanti operetur causa secunda ad eundem effectum. sed in eodem instanti totaliter vtroutrouque. Et ideo negatur de se ipse per se quod causa prima prius agit nisi intelligitur per se. i. principaliter et perfectius. vel aliquo tali modo. Decimatertia est quod probabile est naturali ratione quod quidquid deus agit ipse agit libere. Patet. quia nobilissimus modus agendi scilicet per intellectum et voluntatem est deo attribuendus. ergo deus agit libere. quia per voluntatem seu voluntarie saltim libertate coplacentie. Non est tamen ita appareret probabile quod libertate contingente. quia non est clarum quod omne agens per voluntatem agat contingenter et non naturaliter. Nam multi philosophi concedunt deum agere per voluntatem. et tamen necessitate nature etiam multi theologici concederent quod deus per voluntatem produceret spiritum sanctum. et tamen naturaliter et necessario. ergo eodem modo stat quod deus agat per voluntatem

Questio tredecima

vel voluntarie et tamen necessitate nature. Ideo sit hec decima quarta propositio quod non est ita probabile naturali ratione quod deus agat libere libertate contingente. sicut oppositum licet neutrum sit demonstrabile. Patet ex dictis in duodecima propositio. et. Si vero dicatur contra quod aliqua causa agit contingenter. ergo prima causa etiam agit contingenter. Ans patet de voluntate creata. que etiam a primo conceditur esse libera. Et prima tenet quia quelibet causa secunda agit in quantum mota a prima. et per consequens eodem modo mouebitur causabit sicut prima. Dico hic quod illa prima a multis philosophis negaretur et ratio esset quia diceretur quod vel voluntas non dependet a causa prima nisi in conseruatione et non in suo libere operari. vel si ita foret quod non staret secundam causam agere prima non coagente. tamen adhuc non sequitur quod necessario ageretur causa secunda quoniam non stat voluntatem vel le nisi intellectu coagente. Et tamen non sequitur intellectus necessario intelligit. ergo voluntas necessario vult. Et sic in proposito. Dico tamen quod prima solutio est probabilior quam secunda. quia cum idem effectus non possit esse necessario ab vna causa et contingenter ab alia videtur mihi quod si concederetur quod deus coagit immediate ad actum voluntatis. quod si contingenter et libere est a voluntate etiam contingenter est a deo. Et sic concessa libertate contingente in voluntate creata etiam procedenda erit in voluntate diuina. quare et. R. Si autem queratur quid super hoc senserit Aristoteles. dico quod eius intentio fuit quod deus non operatur libere libertate contingente. Aliter habuisset concedere quod ipse potuisset velocius et tardius mouere primum mobile. et tamen talem libertatem concessit in homine respectu actuum quos operatur voluntarie. vt patet in libris moralibus. Unde sequitur. quod si ipse concessisset deum coagere in omni operatione ipse inconuenienter locutus fuisset de libertate in homine et in deo. vt patet ex dictis. Quia illo supposito quod illam sequitur ista. sed dubium est quod super illo senserit Aristoteles. de quo alias videbitur. Et supradictis patet responsio ad secundam rationem ante oppositum quod sitiois. Unum quando dicitur non esse factibile et. ergo et. Primum dico quod licet ans sit probabile naturali ratione vt dictum fuit. tamen secundum fidem est impossibile. et ideo sequentia est bona. Dico tamen secundo quod probatio sequente non valet. quia aliqua causa non dicitur prima. quia possit se sola quidquid potest cum alia. sed di-

cutur prima quia a nulla alia est causata et a libera alia est causata ab ea vel immediate vel mediate. Tertio dico ad probationem antecedentis. Quia licet deus non possit se solo facere actum odij dei. vt patet ex dictis in alia questione. tamen actum odij dei potest se solo facere. quia ille actus potest esse et non esse odium dei et per consequens esse et non esse odium. Quarto dico quod improbatio illius vltimius non valet quando infertur quod ergo deus nullo coagente posset actum culpabilem facere. quidquid enim sit de se sequente. prima non valet. sed bene sequitur quod ergo actum culpabilem vel peccatum potest deus nullo coagente facere. et qua non sequitur prima. sicut nec sequitur mortuum deus potest facere viuens. ergo deus potest facere mortuum viuens. Si vero dicatur contra hunc actum potest deus facere nullo coagente. et hic actus non potest non esse culpabilis. Igitur et. Respondeo negando minorem quod odium dei potest non esse odium. Unde si illum actum qui est odium dei in mente dyaboli deus poneret sine subiecto tunc non esset odium sic nullus eo esset odium. imo forte secundum supradicta si entitas illa fieret a solo deo in ipsa voluntate. adhuc non esset odium nec voluntas ipsa formaliter odiret. cum ad hoc requiratur quod talem actum partialiter efficiat et. Quidquid tamen sit de hoc secundo primum est satis certum et sufficit ad propositum. quare. Et hec de secundo articulo. Quantum ad tertium articulum in quo videtur dum est vtrum deus sit potentia infinita. Primum videbitur vtrum deus sit potentia vigoris infiniti siue infinite productiva. Secundo videbitur vtrum deus sit potentia alicuius entis infinite absolute productiva. Tertio videbitur vtrum deus sit potentia alicuius entis finiti infinite productiva. Circa primum punctum est opinio Egidij dicens quod non solum secundum fidem deus est deus infinite potentie intensiue. sed etiam secundum fidem Aristotelis opinio est. Et quod illa fuerit Aristotelis opinio ostendit ex processu eius. viii. philosophorum. c. i. vbi probatur deus sine primo motore non esse coniunctum magnitudini per hoc quod est infinitum. nec videtur quod solus intelligat de infinitate in duratione. quia tunc ratio non prederet. vt patet. quare et. Si magister Gregorius tenet quod ista non fuerit opinio philosophi. propter quod duo supponit. Primum est quod deus est motor appropriatus primi orbis. Secundum est quod secundum opinionem Aristotelis

Primi sententiarum

Deus mouet ipm de necessitate nature et non contingenter et libere. Aliter enim posset irregularetur et velocius et tardius mouere. imo non omnino mouere. cuius oppositum probatur secundo celi. Et his arguitur quod si deus esset hoc modo potentie infinite. sequitur quod deus moueret orbem suum in instanti quod est contra experientiam. Et contra patet quod mouet orbem per primum suppositum et mouet naturaliter non libere per secundum. et per primum secundum ultimumque sue potentie. scilicet secundum primum et secundum veritate si aliquid sit naturaliter mouens esset infinita intentio moueret in instanti. quare etc. Item secundo celi cometo. xxxv. dicit commentator. credendum est quod potentie mouentium sunt terminate. portio nis ad corpora mota. et quod infinitas non inuenitur in eis nisi propter eternitatem. quare etc. Unde sciendum per solutionem rationum ad oppositum quod aliquid potest dici infinitum quatuor modis. Uno modo in duracione. quod durat eternaliter. Et sic secundum primum non solum deus est infinitus sed omnis alie intelligentie et celi. imo materia prima. Alio modo quod mouet tempore eterno. et sic sole potentie actiue sunt infinite sicut intelligentie et corpora celestia que mouentur vel localiter vel saltem motu alterationis. etc. Alio modo quod mouet motu secundum locum tempore eterno continue et imediate. Et sic secundum primum sole potentie immateriales sicut intelligentie sunt infinite. Quarto modo quod est infinitum simpliciter. scilicet secundum quantitatem vel secundum vigorem. Et sic secundum primum nihil est infinitum nec secundum quantitatem perfectam nec secundum intentionem vigorem. Sed quecumque fuerit opinio aristotelis. tunc magister Gregorius tenet quod quilibet sequendo rationem naturalem habet ponere aut saltem non negare quod est aliquid res infinite vigorem intentione sue. et quod deus est illo modo infinitus. Patet quod habet in portat dignitatem nec includit contradictionem. ut nititur persuadere. Igitur etc. Ego autem dico quod siue istud sit probabile siue non sequendo rationem naturalem tamen oppositum videtur magis dicendum. Nec istud est ita probabile sicut oppositum. Patet primo ex dictis in alio articulo. scilicet ex. xij. et. xliij. oppositum. Secundo patet quod probabile videtur sequendo rationem naturalem quod quodlibet possibile poni in esse. possit poni in esse per causam seu virtutem finitam que oppositum cum probabile sit nullum effectum posse esse infinitum que oppositum. igitur etc. Tertio patet. quod probabile videtur nihil posse moueri in instanti que oppositum. Et tamen si primum motor esset vigorem infinitum sequitur quod possit mouere in instanti. quare etc. **B** Si vero dicatur ista rationem quod secundum fidem procedendum est de

um esse infinitum intentione sue vigorem infinitum et tamen non procedendum ipsum posse mouere in instanti. si illa ratio nulla. etc. Maior patet et minor probatur. quod illud sequitur contradictionem. Tunc primo quod motus est successio que in instanti esse non potest. Tunc secundo quod mobile simul esset in omnibus partibus spatii super quo moueret. Tunc tertio quia pari ratione posset celum mouere reuolutione completa in instanti. sed hoc est falsum. Nam sequitur quod esset mutatum per positum. et tamen non esset mutatum ipsum totum et quelibet pars esset in eodem loco primo in quo prius fuit. et totaliter se haberet ad locum. sicut si fuisset descendens et non motum etc. Ratione procedendo maiorem quibus non posset euidenter ostendi ex scripturis. sed per minore distinguo. quod motus vel moueri potest capi dupliciter. Uno modo stricte. et sic requiritur successione. Alio modo large. per mutationem subiecta. et sic procedo quod primo modo non est procedendum secundum fidem deum posse mouere in instanti. quia includit contradictionem: ut bene arguitur prima probatio. Sed secundo modo bene procedendum est nec illud includit contradictionem. Unde ad secundam improbationem potest dici negando consequentiam. quod deus potest corpus subito de extremo ad extremum mutare non mutando ipsum per medium. sicut patet de corpore christi dum consistit in altari. Vel aliter potest dici procedendo scilicet quod deus potest mutare aliquid corpus subito de extremo ad extremum. ita quod in illo instanti illud corpus simul esset in omnibus partibus spatii et post instanti non esset nisi in termino ad quem. Flectit videtur plus impossibile quod idem corpus per tempus esse in diuersis locis. Et similiter potest dici ad tertiam improbationem de celo. quod deus potest ipsum subito mouere quod si faceret celum esse mutatum in loco in quo prius fuit. Dico quod non sequitur. quod non est mutatum secundum locum. quod si unum corpus prius existens in oriente deus poneret in occidente. non remouendo ipsum de priori loco illud esset mutatum secundum locum. quibus esset in eodem loco in quo prius. Sic in proposito quibus celum esset in illo instanti ipsum et omnes eius partes in eodem loco in quo prius. tamen in eodem instanti ipsum et quelibet pars eius esset in alio loco in quo prius non fuit. et id esset verum ipsum esse mutatum. Et ex ista solutione patet confirmatio positi cum ista non sint ita probabilia sicut opposita. etc. et probabiliter sequatur ad illud etc. Et hec de primo puncto. **A** Quantum ad secundum punctum. Utrum deus sit potentia altius. entis infiniti absolute

Questio tredecima

productiva. Primo ponam tres conclusiones. Secundo solvam aliquas obiectiones. Prima conclusio est quod non est euidens vel demonstrabile in naturali lumine quod impossibile sit magnitudinem actu infinitam esse. Probat. quod nulla implicat contradictionem euidens ex hoc quod ponitur aliquid corpus posse esse infinitum cum infinitas non tollit rationem corporis aut magnitudinis. nec e contrario corpus rationem infinitatis. Secunda conclusio est quod probabile est quod possibile sit deus aliquam multitudinem aut magnitudinem actu infinitam facere vel producere in esse. Unde dico quod siue hoc siue oppositum sit probabile in naturali lumine. tamen hoc est probabile in fidei lumine. et probabiliter que oppositum secundum fidem. Patet primo de multitudine. quod non potest apparere repugnare quod deus possit facere multitudinem actu discretam et non facietem per se unum primum que faciat multitudinem actu non diuisam facietem unum primum. sed secundum non repugnat imo sic facit in quolibet continuo. nec ergo primum repugnat. Maxime secundum fidei que ponit quod quacumque multitudine angelorum data deus potest facere aliquid alium angelum. Secundo patet positum de magnitudine quia si deus potest facere infinitam multitudinem corporum finitum actu distinctum per primum partem sequitur propositum. quia quodlibet corpus quod potest facere potest alteri unire. Unde potest argui in qualibet parte proportionabili alicuius horum deus potest facere unum lapidem pedalem et in fine horum omnes simul unire et per primum infinitos lapides pedales. etc. quare etc. Tertia conclusio est quod si probabile est quod possibile sit deus aliquam multitudinem vel magnitudinem extensiuam actu infinitam facere tamen probabile est quod possibile sit ipsum aliquam latitudinem intentionem actu infinitam producere in esse. Primo patet. quia nulla ratio fieri posset contra secundum. quod equae fortis figeret contra primum etc. Secundo quod si forma aliqua sicut calor esset infinita intentione siue non propter hoc exiret metas speciei proprie. Igitur etc. Tertio quia si omnis calor possibilis esset actu. calor esset infinitus. Patet contra sed ans est possibile. igitur et primum. Ans probatur quia sicut deus potest velle quod nullus calor possibilis sit actu ita potest velle quod omnis calor possibilis sit in actu. quia nulla apparet repugnancia in uno plus que in alio. et primum potest sicut patet ante mundi creationem. igitur probabile est quod possit velle secundum etc. **D** Sed contra predicta obicitur primo quod euidens

ver implicat contradictionem aliquod corpus esse actu infinitum. quia tale esset quantum et primum esset bicubicum vel tricubicum. et sic de aliis speciebus quantum. Consequenter patet. quia omne quantum est in aliqua specie quantum. Sed ans implicat. quia si esset bicubicum esset figuratum et per primum finitum. Secundo quod tale posset localiter moueri vel non. Si dicatur quod non. Contra. deus est virtutis infinite. ergo posset mouere corpus infinitum si esset. Si dicatur quod sic. Contra. ergo est finitum. Ans patet. quia ultra se haberet spatium in quo reciperet. sed impossibile est quod aliquid sit infinitum et habeat ultra se spatium. etc. Tertio contra secundam conclusionem. quod si esset aliqua multitudo actu infinita vel etiam magnitudo. aliqua eius pars esset infinita. sed residuum propter unam partem finitam. et per primum illa non esset maior illa sua parte infinita. Consequenter patet. quia unum infinitum non est maius alio. Et falsitas consequenter patet. quia tunc pars esset equalis toti. nec totus esset maius sua parte. quod implicat contradictionem euidentem. Quarto contra tertiam. quod tunc deus posset facere gravitatem et caliditatem infinitam. et per primum illa posset mouere suum mobile vel calefacere suum calefactibile in instanti. ergo quod ad mouere ipsa equaret virtuti dei. Consequenter patet. quod deus non potest citius mouere que in instanti. Et falsitas primum patet. quia impossibile videtur quod creatura possit in aliquo equari suo creatori. Ad ista respondetur. Ad primum negatur contra. quia non valet tale argumentum nisi de quantitate finita. Unde secundum primum si queratur quantum tempus preterit ueniret respondetur quod infinitum. etc. Et ad probationem ante dictam. quod tale esset alicuius speciei quantitatis. non que iam sit de facto. nec sequitur. ergo bicubicum etc. quod sunt spes quantitatis finite. sed est possibilis alia spes quantitatis infinite. Ad secundam respondetur magister Gregorius per duas conclusiones. Prima est quod corpus infinitum si esset posset a deo moueri circulariter seu giratiue. Secunda est quod si tale esset omni quacumque infinitum non posset moueri motu recto. si autem esset secundum aliquam dimensionem finitum secundum illam posset moueri et non secundum illam secundum quam esset infinitum. Prima probatur. quia ad illam non sequitur aliqua contradictio. Unde si orbis solaris esset in parte superiori videretur infinitum non apparet propter quid deus est infinite virtutis ad mouendum non posset illum girare. ita quod si quis quelibet pars eius in concavitate ipsius se haberet

Primi sententiarū

in equali distantia a terra sicut nūc. Et hoc infert q̄ p̄bus nō demonstrat p̄mo. celuz nō esse actu infinitū. qd̄ tamē credidit fecisse. Unde postea soluit aliquas ratōnes p̄bi zc̄.

Secūdam cōclusionē p̄bat quo ad p̄maz p̄tem p̄ rōem factā arguēdo q̄ impossibile ē q̄ aliquid sit omniquaq̄ infinitū z̄ habeat vltra se spacium zc̄. Sed secūdam p̄tem p̄bat quia nō videt̄ repugnātia q̄ aliqd̄ moueatur versus illā p̄te versus quā est finitus sed si moueretur p̄sus aliam sequit̄ inconueniens p̄us illatum. igit̄. zc̄.

Sed p̄tra ista dicta arguit̄ sic. Primo q̄ fin cōcessum ab eo nō repugnat̄ infinituz f̄m vna p̄tem moueri versus aliā in qua est terminatū. Assigno ergo vnu punctū in ta/ li omniquaq̄ infinito. cū igit̄ illud quod ē ex vna p̄te illius p̄cti sit terminatū in pun/ cto dato. z̄ etiā illud qd̄ est in aliā p̄te sit ter/ minatū in eodē p̄cto. z̄ cū penetratō corpo/ rum absolute nō repugnet sequit̄ q̄ totū il/ lud omniquaq̄ infinitū possit moueri loca/ liter. Unde ut facili⁹ habeat̄ imaginatio ar/ guo sic Sumo p̄ctum a. z̄ sit centuz terre z̄ mūdus sit infinit⁹. tūc ab illo p̄cto imagi/ nentur q̄tuor linee in infinitū. p̄tracte in a. p̄cto. se interfecātes ad angulos rectos. et volo q̄ interceptū inter duas illarū mouea/ tur in illud plenū interclusuz inter alias du/ as. z̄ sic volo de omnib⁹ spacijs interclus⁹ zc̄.

Cū igit̄ illud totū omniquaq̄ infinitū sit il/ la spacia interclusa i datis lineis sicut totuz est sue p̄tes. sequit̄ q̄ illud moueri possit.

Secūdo nō magis videt̄ repugnare q̄ li/ nea aliqua moueat̄ versus illā p̄tem vbi est infinita. q̄ versus aliā vbi est finita. s̄z secū/ dum nō repugnat̄ p̄ aduersariū. igit̄ nec p̄i/ mū. Probo assumptū. quia mouēdo versus partē vbi est infinita nō p̄ter hoc sequitur q̄ vltra sit spacium aut locus in quo recipiatur sicut f̄m eū nō sequit̄ q̄ mouēdo versus p̄tes vbi terminat̄ derelinquat spacium in q̄ erat. Et ideo videt̄ mihi q̄ supposit⁹ quārtis. scilicet vno oīquaq̄ infinito. z̄ alio f̄m vna partē t̄m. nō apparet q̄n. pbabiliter possit sustineri q̄ illud omniquaq̄ infinitū moueri possit re/ cte sicut circulariter. Et si querat̄ in q̄ re/ cipitur. dico q̄ in nullo sicut etiā nō definit esse i aliquo. Cū si essent due linee infinite p̄ sus oriētē. z̄ finite p̄sus occidētē. penetrā/ tes se. quaz vna sit a. z̄ alia b. z̄ b. moueretur p̄sus occidētē. a. nō mota. hoc dato patet.

q̄ b. est semp p̄ totū vbi est a. z̄ cū hoc acq̄rit̄ aliquid qd̄ a. nō acq̄rit̄. sed si ex vtrāq̄ parte esset infinita nihil acq̄reret. sicut nihil deper/ dit q̄uis acq̄rat dum est finita in vna parte. Et sic patet qd̄ dicēdum sit zc̄. Ad tertiaz p̄ter p̄mo q̄ cōsimiliter argueret̄ in p̄tinuo nō esse infinitas p̄tes zc̄. Secūdo distin/ guo de toto z̄ p̄te. nā dupliciter sumi possūt. Uno modo d̄z totū omne qd̄ includit aliquid qd̄ est aliquid z̄ aliud p̄ter illud aliud z̄ qd̄li/ bet illius. z̄ sic inclusum d̄z ps ill⁹. Alio mo/ do dicit̄ totū illud qd̄ includit aliqd̄ primo modo. z̄ cū hoc includit t̄m. quātū est aliqd̄ certū datū finitū qd̄ tamē nō sic includit in/ clusum. Et sic illud inclusum nō includens tātum quātum includēs dicitur pars illius. Et proportionabiliter posset dicit̄ de toto z̄ p̄te in quātitatibus discretis. Cū primo modo omnis multitudo est totū alterius multitudi/ nis que illā includit. id est. que est omnia illa que ip̄a est z̄ aliud vel alia ab illis z̄ quolibz̄ illoz. Et oīs multitudo sic inclusa est ps. et hoc modo vna multitudo infinita potest eē ps alterius sicut multitudo p̄tū proportio/ nabilū vni⁹ medietatis p̄tinui est pars mul/ titudis p̄tū tot⁹ cōtinui. Secūdo modo nulla multitudo infinita est totum vel ps re/ spectu multitudinis infinite. z̄ sic multitudo partū tot⁹ cōtinui nō est totū ad multitu/ dinem p̄tū tot⁹ medietatis. q̄ q̄t binarios vel trinarios includit multitudo totius. tot/ includit multitudo p̄tis. z̄ nō plures includit multitudo tot⁹ q̄ p̄tis. Tertio distinguo hos terminos magis z̄ min⁹. Uno modo si/ mūtur p̄prie. z̄ sic multitudo d̄z maior q̄ tan/ tūdem plures p̄tinēt. illa vero minor q̄ nō toties. Alio improprie. z̄ sic oīs multitudo q̄ includit vnitates oīes alteri⁹ z̄ quāsdā all/ as ab illis d̄z maior illa. Esto q̄ nō includit plures q̄ illa. Primo modo mai⁹ z̄ min⁹ nō dicitur de infinitis ad inuicē. vel respectu finitoy. vel eōuerso. sed bñ secūdo modo. Quarto dico q̄ totum z̄ ps sumēdo p̄mo modo reperit̄tur i infinitis z̄ nō sc̄do modo. Et isto mō cōcedit̄ q̄ ps nō est minor toto p̄ mo modo capiēdo totū. z̄ ps. z̄ mai⁹ z̄ min⁹. Et eodē mō capiēdo cōcedit̄ q̄ aliqd̄ infini/ tum est min⁹ aliquo infinito. nec t̄m excedit̄ ab illo. ita q̄ p̄prie nō est excessus vel eq̄litas in infinitis. zc̄. Q̄ Ad quartā dico q̄ aliqd̄ equari alteri pot̄ dupliciter intelligi. Uno mō q̄ ad effectuz; sic q̄ creatura faciat

Questio tredecima

effectum tantū quantū de⁹. z̄ sic nō est incon/ ueniens licet nō quicqd̄ pot̄ facere de⁹ crea/ tura possit facere. Alio mō sumit̄ equari nō quo ad effectum. sed quo ad modum. Et di/ co q̄ licet possit creatura equari deo in aliq̄ modo agēdi vtrūq̄ quia potest agere v̄t ali/ quid mutare instantanee. nō t̄m oīmodo pot̄ aliqd̄ facere sicut de⁹ q̄z nihil pot̄ facere inde/ pendent z̄ sic de multis alijs additionib⁹ zc̄.

Secūdo dico q̄ nulla repugnātia est q̄ de⁹ possit facere vna grauitatē infinitā q̄ subito moueret vel vnu calozē infinitū qui subito alteraret. Tertio dico q̄ nulla repugnan/ tia est q̄ de⁹ possit facere talē q̄litate infinitā z̄ t̄m q̄ illa nō ageret in instanti. q̄z nō ageret nisi coagente deo. z̄ iō de⁹ possit ip̄am facere agere successiue z̄ remissiue. Etiā posset illā facere sine subiecto zc̄. Si vero dicat̄ q̄ pari rōne de⁹ possit facere vna visionē dese/ finita z̄ p̄sequens posset p̄prehēdi ab alio q̄ a se qd̄ videt̄ impossibile. Pro isto dico q̄r to q̄ c̄cesso q̄ de⁹ possit facere sup̄mā speciez infinitā. z̄ vni intellectū infinitū z̄ in illo vna visionē infinitā. qd̄ t̄m nō est adhuc c̄cessum nec sequit̄ ex p̄us c̄cessis. t̄m ex illo non sequit̄ q̄ h̄mō intellectus p̄ illā visionē p̄prehēde/ rer̄ diuinā eētā. q̄ illa visio nō eēt infinita simplici⁹ s̄z solū sc̄dm qd̄ z̄ t̄m de⁹ est infinite simplici⁹ zc̄. Cū circa hoc pot̄ poni exem/ plum s̄z q̄ vna visio sit speciei inferioris vt verbigrā abstractiua et alia superioris speciei puta intuitiua. si ille fierent infinite intēsiue nō p̄ter h̄ sequit̄ q̄ aliqd̄ ita p̄fecte cognosci/ tur p̄ vna sicut p̄ aliā z̄ t̄m p̄ vtrāq̄ cognosce/ retur aliqd̄ infinite. Cū igit̄ illa visio que de/ us est sit in infinitū p̄fectior q̄busdā alijs vi/ sionib⁹ z̄ t̄m de⁹ ita p̄fecte videt̄ sicut illa visio est p̄fecta. sequit̄ q̄ illa visio creata nō eēt cō/ p̄hensiuā sicut visio diuina. nec illa cognosci/ tur deus oib⁹ modis q̄bus cognoscibilis est vel q̄bus seip̄m cognoscit. Et eodem mō p̄t dicit̄ de dilectione infinita si eēt. Si autēz dicat̄ q̄ de⁹ nō potest facere specie infinitaz quod reputo p̄blemā neutrum. tūc p̄sequen/ ter dicendū est q̄ nō pot̄ facere infinitā dile/ ctionem vel noticiā q̄ nulla res pot̄ alicui⁹ intellectui eē maior dilectio vel noticiā q̄ talis sit eētālit̄ p̄fectus i sua specie z̄ vitaliter ca/ par. quare zc̄. Et hec de sc̄do puncto. ¶ R

Quantū ad tertiu punctū in quo viden/ dum vtrū de⁹ sit potētia alicui⁹ entis finiti in/ finite p̄ductiua. Sciendū est q̄ sicut tan/

gebatur in tertio arti. ante oppositū difficul/ tas h̄mō dubij stat in h̄ quia cū dei potētia p̄/ ductiua sine eē p̄ductio actiua sit infinita. vi/ detur q̄ quicqd̄ de⁹ p̄ducit infinite p̄ducit. Q̄ si ita ē sequit̄ q̄ nihil qd̄ de⁹ p̄ducit potest meli⁹ p̄ducere q̄ facit. Cōsequētia tenet q̄ qd̄libet equalit̄ z̄ infinite p̄ducit. q̄re zc̄. Et p̄sequēs apparet fallū p̄. ma. di. clūq̄. vbi dicit̄ q̄ de⁹ pot̄ facere mundū meli⁹ zc̄. Et ideo circa h̄ p̄mo videndū est vtrū q̄equid de⁹ p̄/ ducit infinite p̄ducit. Secūdo vtrū aliqd̄ deus possit facere meli⁹ q̄ facit. Circa p̄ mū diuersi sunt modi dicendi. Quidā em̄ di/ cunt q̄ sic quia de⁹ ad cuiuslibz̄ rei p̄ductionē p̄currit sc̄dm suū totū vigorē infinitū. cū il/ le sit indiuisibilis z̄ p̄sequēs p̄currit con/ cursu infinito z̄ p̄ductione infinita igit̄ zc̄.

Alij dicūt q̄ nō. q̄z nihil plus p̄ducit a deo q̄ ip̄m sed qd̄libet ad extra p̄ductū solū fini/ te ē ergo solū finite fit. z̄ p̄ducit a deo igit̄ zc̄.

Sz videt̄ mihi q̄ ista difficultas magis ē verbalis q̄ realis. Pro quo sciendū ē q̄ ista verba p̄ducere facere p̄currere z̄ alia hu/ iusmodi significātia actionē dei possunt ca/ pi duplici⁹. Uno mō p̄prie put̄ dicit̄ actū di/ uine volūtatis intrinsecū z̄ eū h̄ habitudinē ip̄ius ad effectū extrinsecū. Et isto mō satis patet q̄ sc̄da opinio ē vera z̄ q̄ de⁹ nō p̄ducit infinite quicqd̄ p̄ducit s̄z ineq̄litez z̄ magis z̄ min⁹ sc̄dm q̄ maior vel minor ē effect⁹ p̄du/ ctus. Et sic p̄cedit ratio. Alio mō possunt capi improprie. put̄ p̄cise dicit̄ actus diuine volūtatis intrinsecū. quo de⁹ vult aliqd̄ esse vel fieri. Et isto modo pbabilis eēt p̄ma opi/ nio quia nihil est aliud dicere de⁹ infinite p̄/ ducit a. id est infinite vult a. esse vel fieri z̄ h̄ est pbabile cū act⁹ quo sic vult sit infinite q̄ z̄ idē quod de⁹. z̄ sic p̄cedit ratio illi⁹ opinionis. Sed simplici⁹ loquēdo. z̄ qualitercūq̄ ca/ piam ista vba mihi videt̄ pbabilior opinio zc̄. Nec valet ratio p̄ p̄ma. q̄uis em̄ causali/ tas diuina sit infinita vel p̄ductio actiua vel p̄curus infinitus nō p̄ter hoc debet p̄ce/ di q̄ de⁹ quolibet effectū infinite causat̄ infini/ te p̄ducit vel p̄currat. Cū p̄mo quia licet p̄ducere diuinū sit eternū cū sit ip̄e deus nō tamē p̄cedim⁹ q̄ de⁹ eternaliter p̄ducit effe/ ctum aliquē. igit̄ q̄uis idē p̄ducere sit infini/ tum nō p̄ter hoc est p̄cedēdū q̄ infinite p̄du/ cat zc̄. Tum sc̄do q̄z dilectio dei qua vili/ git oīa. sit infinita. nō tamē p̄cedim⁹ q̄ infini/ te diligit oīa. quia tunc equaliter oīa dilige

Primi sententiarum

Hec potest dici qd p tale cremetur lapis esset de alia spe qd pus quia ubi alie denominationes no currunt nec plures nec pauciores. necessario illud est lapis vel lapideitas. sic ille numerus in quo quatuor unitates vel quaterunitas et non amplius currunt. necessario est quaterunitas. Sexto ex omnibus predictis patet quod eum quater attendenda est perfectio vel maior vel minor specierum scilicet in his quia habet plures vel pauciores denominationes perfectionis simpliciter. Et quia quodlibet suppositum speciei superioris est perfectius et intensius in quodlibet denominatione in qua provenit cum supposito speciei inferioris quam illud suppositum inferius. Et scilicet ista via in eadem specie unum suppositum potest esse perfectius alio scilicet quod potest habere maiorem latitudinem denominationis proprie speciei. in qua non currunt cum specie inferiori. Et in istis breviter consistit imaginatio quas istud diffuse tractat. **Sed** ego qui non pono distinctionem formalem in creaturis sicut supra patuit in questione de distinctione in divinis habeo negare multa huiusmodi tanquam in intelligibilia. Ad cuius declarationem primo mittam unam distinctionem et aliam descriptiones. Secundo ponam aliquas propositiones. Distinguo igitur quod duplex est perfectio. scilicet perfectio simpliciter et perfectio secundum quod. Perfectio simpliciter a diversis diversis modis describitur vel sumitur. Unum scilicet secundum perfectionem simpliciter est illud quod in unoquoque melius est ipsum quam non ipsum. Sed quod sit de ista descriptione ad bonum intellectum ipsam exponendo. tamen de virtute sermonis protraheant darent multe instantie. Ideo aliter potest describi quod perfectio simpliciter est perfectio vel res significata per aliquem terminum quem non stat ab aliquo remoueri et illud esse summum bonum. Tale enim terminum voco denominationem perfectionis simpliciter sicut supra tetigit in questione de distinctione in divinis. licet secundum opinionem nunc dictam non sic sumatur. Sed perfectio secundum quod quid stricte sumendo potest describi quod est perfectio vel res creata significata per aliquem terminum quem non stat ab aliquo remoueri illud esse. et non esse minus perfectum quam illud per illum significatum. Tales autem terminum sic significantem voco denominationem perfectionis secundum quod. Verbi gratia de primo. vita in deo est perfectio simpliciter et iste terminus vita est denominationem perfectionis simpliciter. de secunda vero. vita creata est perfectio secundum quod quid iste terminus vita creata est denominationem perfectionis secundum quod. Et secundum istum modum sola divina

perfectio est perfectio simpliciter. perfectio autem creata et similis denominationis perfectionis divine est perfectio secundum quod quid quam opinionem supra dictam opinio vocat denominationem perfectionis simpliciter ita quod idem de notatur per perfectionem secundum quod quid ut hic describitur. et per denominationem perfectionis simpliciter secundum illam opinionem. Quis non sic utar isto termino denominationem perfectionis. **¶** Ex his sequitur primo quod termini specifici de predicamento substantie. sicut homo et cinis lapis vel alii similes exprimentes finitam limitationem essendi non sunt denominationes perfectionis secundum quod quid patet quia talis terminus potest negari ab aliquo ente creato et cum hoc stabit quod illud non erit minus perfectum quam perfectio creata significata per illum sicut angelus non est homo nec est minus perfectus. Et ideo res significata per talem terminum potest vocari perfectio limitata et talis terminus denominationem limitationem perfectionis. Et sic utar istis terminis pro nunc semper in consimili materia breuitatis causa. Secundo sequitur quod impossibile est esse aliquas species quod aliqua denominatio perfectionis secundum quod quid conueniens uni conueniat alteri. patet quoniam essentia contingens est perfectio secundum quod quid sed impossibile est aliquam speciem esse et non esse essentiam contingentem. Tertio sequitur quod inter perfectiones secundum quod quid siue denominationes talis perfectionis. est ordo essentialis. Patet quia stat unam esse siue alia et non e contra. igitur et cetera. Antecedens patet quia stat creatam essentiam esse sine vita et non e contra et sic de alijs. Quarto sequitur quod inter perfectiones secundum quod quid siue denominationes talis perfectionis illa dicitur congrue posterior et actualis respectu alterius que non potest stare sine illa sed bene e contra. Quinto sequitur quod si posterior denominationem perfectionis secundum quod quid infinitaretur pro pluribus supponeret quod si prior denominationem infinitaretur supposito tamen quod utraque pro aliquo supponeret. Patet non intelligentia pro pluribus supponit quod non vita unum est quod prima denominationem pro nullo supponeret scilicet non ens. Et ad istum sensum possit reduci unum dictum supra posite opinionis scilicet quod nulli us denominationis perfectionis simpliciter eius non gradus est non esse simpliciter propter quod per me et

Questio tredecima

Sexto sequitur quod possibile est aliquas species continere se perfectionaliter. Patet. quod per unam speciem creatam sic continere aliam iteligo non quod una sit alia perfectionaliter. sed si cut maior numerus dicitur continere minores non quod maior sit minor. sed quod in maiore est minor vel consimilis. ita perfectior species continet perfectionaliter inferiori. conuenit superiori. et non e contra. et hoc est possibile. et cetera. Et per predicta multa dicitur illius opinionis que sunt improbia et de virtute sermonis falsa. possent reduci ad aliquem bonum sensum abique positioe distinctionis formalis. et cetera.

¶ His premissis pono contra dictam opinionem aliquas propositiones. Prima est quod nulla specifica natura continet alicuius essentialis perfectionis intensiuam latitudinem siue plures gradus aliquo modo distinctos constituentes talem latitudinem gradualiter. patet. quod hoc maxime poneretur ad saluandum excessum specierum in essentiali perfectione. sed hoc non cogit. quia deus qui dicitur maxime et infinite quodlibet aliud excedere. ponitur illius latitudinem perfectionis intentionalem continere. etiam a ponentibus gradus et latitudines in alijs. sed eque faciliter potest in alijs saluari. ut patet. Igitur. Item oppositum non potest saluari sine illa distinctione formali que superius fuit improbatum. et hoc sequitur primo quod nulla est latitudo realis vel imaginaria. cui omnes gradus perfectionales rerum sunt applicandi. Iam ponit Climeton in summa sua quod probat quia et indiuisibilibus non sit continuum sed quecumque natura specifica est ex se perfectionaliter diuisibilis. ergo nullam lineam aut latitudinem constituentium huiusmodi gradus perfectionales specifici nec sunt comparabiles alicui latitudini.

Secundo sequitur quod licet aliqua res sit perfectior essentia vel vita quam alia. tamen nullius rei essentia vel vita est quid dicitur gradua liter intensa. Et loquor de intentione non secundum equalitatem sed secundum continentiam. et cetera.

Secunda propositio est. quod nulla specifica natura excedit aliam perfectionaliter vel exceditur ab alia in aliqua quantitatiua perfectione sine proportionem arithmetica vel geometrica. Verbi gratia. nec in dupla nec in tripla. et cetera. Patet. quia talis proportio. solus est proprie in quantitatibus intensiuis vel extensiuis vel discretis. In naturis autem specificis non est

ita. ut patet ex predictis. quare et cetera. Ex hoc sequitur primo quod nulla est proprie equalitas maioritas vel minoritas perfectionis in naturis specificis vel earum indiuiduis. Patet. quia non est ibi proprie proportio. et per consequens nec proportio equalitatis nec maioris vel minoris inequalitatis. Secundo sequitur. Quod licet quodlibet indiuiduum eiusdem speciei sit alicuius perfectionis essentialis et non maioris vel minoris quam aliud. non tamen sequitur quod equalis. Patet. Nam si unum ad alterum esset proportio equalitatis tunc ipsius ad indiuiduum speciei inferioris esset proportio maioris inequalitatis. et ad indiuiduum superioris proportio minoris inequalitatis contra predicta. Et ideo ista consequentia non valet. anima christi fuit alicuius finite perfectionis et non maioris vel minoris quam anime Jude. ergo equalis. Quod potest enim addere in antecedente alicuius et aliquante. et tunc antecedens est falsum. quia proprie nullius quantitatiue perfectionis fuit. nec habuit proportionem equalitatis ad aliam animam eiusdem speciei sicut nec maioris inequalitatis ad animam a simi. nec minoris inequalitatis ad naturam angeli. et cetera.

Tertia propositio est. Quod nulla specifica natura distat perfectionaliter a non gradu. vel etiam summo gradu essendi simpliciter. Patet. quia licet proprie loquedo alique res distent a non gradu proprie speciei. vel etiam a summo si ille sit possibilis. Verbi gratia. Albedo octo graduum distat gradualiter a non gradu albedinis per omnes gradus quos continet. realiter tamen nulla natura specifica. et cetera. Quia si sic. vel distaret per aliquos gradus intrinsecos quos realiter vel formaliter vel ex natura rei distinctos contineret. Et hoc non ut patet ex predictis vel per aliquos gradus essendi extrinsecos. scilicet per species intermedias. Et hoc non. Quia nullum extrinsecum est alicui principium essentialis distantie. Etiam sic sequeretur. quod destructis illis intermedijs speciebus non esset distantia huiusmodi. quod non videtur. quare et cetera. Quarta propositio est. Quod nulla specifica natura est alia perfectior vel imperfectior essentialiter propter maiorem aut minorem recessum a non gradu vel excessum ad summum gradum essendi simpliciter. Patet sicut inter eas non est perfectionalis distantia. et cetera. ut dictum est. sic nec accessus aut recessus.

Primi sententiarū

Igitur penes hoc non potest attendi accessus specificus. Ite processa tali distantia cum deus infinite excedat omnia creata illa infinite ab ipso distaret. et per omnes non plus unum quam aliud. igitur si omnia essent eque perfecta. etc. Ex his ergo patet quod illud commune dictum omnia sunt magis vel minus perfecta secundum quod magis vel minus appropinquat vel distat a primo. non debet intelligi de propinquitate vel distantia perfectionali secundum maiorem vel minorem excessum perfectionis diuine ad alia entia. Patet quod infinite excedit etc. Secundo sequitur quod illud dictum debet intelligi de propinquitate vel distantia a deo secundum maiorem vel minorem conuenientiam vel similitudinem in pluribus vel paucioribus denominationibus perfectionis cum eo. patet ex prius dictis etc. Et talis conuenientia non impedit propter infinitatem dei. Sicut enim esse quod esset albedo una in finita intensiue. ad hec maior esset conuenientia inter eam et unam rubedinem. et graduum quam nigredinem. et graduum quamuis utraque excederet infinite secundum gradum. sic licet deus excedat infinite qualibet rem. tamen una maiorem habet conuenientiam cum eo secundum quod ei conueniunt plures denominationes perfectionis. quarum similes conueniunt deo. ac per hoc concluditur perfectior et dicitur magis appropinquare deo. Et sic attenditur accessus specificus. Dicitur tamen est diligenter aduertendum quod licet sint aliquae due res et totidem conueniant denominationes perfectionis simpliciter unum sicut alteri. tamen proprie loquendo de specie. non propter hoc sequitur quod sint eiusdem speciei. Patet. quia stat quod altera illarum non sit proprie in specie sed de predicamento substantie. patet hoc de homine et de anima alterius. etc. Tamen ex illo antecedente inferitur quod ille res non sunt diuersarum specierum et sunt essentialiter eque perfectae. et hoc sufficit ad propositum. Et hec de ista materia et hoc tertio articulo. Et hec de questione. Ad rationes questionis patet clare ex prioribus dictis etc.

Questio decimaquarta et vltima huius primi libri

Arca quadraginta

simamquam distinctionem in qua et alijs sequentibus usque ad finem primi magister agit de voluntate

dei. Quero utrum voluntas diuina impedibilis sit prima lex obligatoria create voluntatis.

Arguitur primo quod non. quia voluntas diuina non est impedibilis nec semper impleta causa cre-

ata etc. Ans patet. quia. i. ad Thimo. ii. dicit apostolus quod deus vult omnes homines saluos fieri. et tamen hoc impedit causa creata. nec in hoc impletur voluntas diuina. quia propter peccatum non omnes saluatur. quare etc. Secundo sic. quia voluntas diuina non est regula cui vniuersaliter se conformare teneatur voluntas creata. igitur etc. Antecedens probatur. quod in ench. ca. no. dicit Augustinus. quod bonus filius bona voluntate vult patrem suum viuere quem deus bona voluntate vult mori. etc. igitur iste licite difformat voluntatem suam voluntati diuine. quare etc. Tertio sic quia voluntas diuina non est prima lex a qua dirigitur omnia alia lex creata. igitur etc. Ans probatur. quia propter ta dicit. Uel quod conditis leges iniuas. Et per omnes aliquae sunt leges create iniuas. scilicet a voluntate diuina iustissima non potest dirigi in iusticia. iuxta illud. quoniam deus nolens iniustitiam tu es. quare etc. In oppositum est Augustinus. xii. contra Faustum. dicens. Lex eterna est diuina mens seu voluntas ordinem naturalem seruare iubens. turbare vetans. sed lex eterna est prima lex obligatoria etc. igitur etc. In ista questione articuli Primus utrum voluntas diuina sit impedibilis et semper impleta causa creata etc.

Secundus utrum voluntas diuina sit regula cui vniuersaliter se conformare teneatur voluntas creata. Tertius utrum voluntas diuina sit prima lex a qua dirigitur omnia lex creata etc.

Quartus igitur ad primum primo per intellectum huius articuli et totius questionis permittitur aliquas distinctiones. Secundo ponuntur conclusiones. Prima distinctio sit ista quod si nomen voluntas vel huiusmodi voluntas dei quod sumitur proprie. Et tunc significat diuinum beneplacitum. quod non est aliud quam ipse deus volens. Quod si sumitur improprie et metaphorice. Et tunc supponit non beneplacitum vel voluntatem dei. sed per aliquo alio quod est eius signum. Unde quod sepe signum nominibus signatorum sicut subiectio exhibitio pauperi oratio misericordia et pietas et testamentum alicuius oratio est voluntas. quae eam designat. sic etiam aliqua quibus nobis voluntas quae deest est signum vocantur in scripturis diuina voluntas. Et huiusmodi signa sunt preceptum consilium. prohibitio. operatio. vel impletio. et permissio. Et dicitur in scriptura pluraliter voluntates dei. iuxta illud. ps. Magna opera domini excelsa in omnes voluntates eius. quibus unica et simplex sit dei voluntas. Et haec distinctio solet contra poni sub his verbis. quod quaedam est

Questio decimaquarta

voluntas dei beneplaciti. alia est voluntas signi

Dicitur tamen est aduertendum primo qualiter praedicta signa distinguuntur. Unde sicut in primo principio meo declarauimus. ipsorum distinctio potest sic haberi. Nam quod modis possumus imaginari deum aliquid velle. primo modo vult aliquid debere fieri a creatura. et huiusmodi signum est preceptum. Secundo modo vult aliquid debere non fieri. et huiusmodi signum est prohibitio. Tertio modo vult aliquid nec debere fieri nec debere non fieri. sed expedire fieri. et huiusmodi signum est consilium. Quarto modo vult aliquid nec debere fieri nec debere non fieri sed licere fieri. et huiusmodi signum est indulgentia vel permissio. Quinto modo vult simpliciter aliquid esse vel fieri. et huiusmodi signum est impletio vel operatio. Unde quilibet ad extra dei operatio est signum voluntatis diuine sicut effectus suae cause. etc. Sic igitur voluntas diuina praecipit bona sicut deum honorare. proximum amare et prohibet mala sicut deum odire. proximum ledere. Nec ideo praecipit bona quia bona sunt. et prohibet mala quia mala sunt. sed sicut declarauimus haec ideo bona sunt quia praecipitur et mala quia prohibetur. Sed consilium maiora bona sicut sunt virginitas et paupertas et permittit minora bona sicut sunt coniugium et dominium. sed operatur generaliter omnia.

Secundo notandum quod licet praedicti termini praecipit. etc. communiter accipiuntur per signo diuine voluntatis beneplaciti. tamen sicut tunc diximus non solum supponit per diuine voluntatis extrinseco signo. sed etiam pro ipsius beneplacito et actu intrinseco. Unde iste terminus praecipit non minus proprie supponit pro beneplacito diuine voluntatis quam praecipit aliquid debere fieri seu vult aliquid debere fieri per signum extrinseco talis actus. et sic de alijs etc. Tertio notandum sic in primo principio intulimus contra quemdam magistrum quod capiendum per permissionem ut est signum voluntatis dei non est concedendum quod deus permittit mala culpe fieri. Nam quod aliquis permittat aliquid fieri potest dupliciter intelligi. Uno modo quia nec praecipit nec prohibet nec consilium illud fieri sed indulget. et talis permissio est signum voluntatis dei. quia aliquem actus significat in sic permittente. Et isto modo deus non permittit mala culpe fieri ut patet. Alio modo quis dicit aliquid permittente fieri quia nec habet velle nec habet nolle ut fiat. sed solum non velle. Et talis permissio non est signum diuine voluntatis. quia nullum ac-

etum volendi significat in sic permittente. ut patet. Et isto modo secundum magistrum deus permittit mala culpe. quia nec vult ea fieri nec vult ea non fieri. quia si nollet non fierent sed solum non vult. Et persequens non habet actum voluntatis respectu huius quod est malum culpe fieri. quare etc. Sed secundum Bernardum. et alios qui tenent quod deus vult mala culpe. et per respectu cuiuslibet rei habet velle vel nolle. nec habet solum non velle. deus illo modo non permittit mala culpe fieri. sed ideo secundum hunc modum dicitur permittente. quia non approbat ea: nec impedit ea fieri cum posset. etc.

Secunda distinctio est quod iste terminus complexus voluntas dei beneplaciti. Uno modo sumitur per voluntatem dei simpliciter. complacitiae vel displicentiae. Alio modo per voluntatem dei prosecutionis vel fugae. tamen in utraque acceptione supponit pro vna et eadem re. scilicet per voluntatem illa que deus est. Et tamen aliquid connotat sumendo illum terminum primo modo. quod non connotat vel saltem non connotat taliter secundo modo. Unde secundum magistrum Gregorium voluntas dei beneplaciti secundo modo sumpta est respectu compleri voluntatis. sed primo modo sumpta est simplex complacencia. Non intelligendo quod sit duplex voluntas in deo vna simplex. alia non simplex sed solum quod iste terminus voluntas dei beneplaciti quando quod supponit pro deo connotando ipsum velle seu habere voluntatem respectu alicuius compleri. Aliquando vero supponit pro deo non sic connotando quod sit respectu alicuius compleri. sed quod sit simplex complacencia proporzionabiliter sicut supra diximus de simplici noticia et noticia iudicialia. ut simplici noticia correspondeat simplex complacencia et noticia iudicialia prosecutionis vel fugae. Nec tamen non distinguitur in deo sicut in creatura. etc. Dicitur tamen est. Primo aduertendum. Quod licet haec distinctio sit satis communis. tamen exponendo eam sicut magister Gregorius dicit ipsa videtur mihi dubia. Nam apparet michi prima facie. quod omnis voluntas sit respectu compleri. Nam sicut dicit Bonaventura. questione secunda. primi. articulo quinto videtur quod omnis voluntas vel nolitio est quaedam oratio mentalis operatiui modi vel equalens tali. sicut ista. Volo habere beatitudinem. valet tantum sicut haec. Vtinam ego habeam beatitudinem. Quod si ita est sequitur quod nihil diceret volo a. nisi si intelligit aliquid per se. volo

habere a. vel volo a. esse vel fieri vel aliqd ta
le. Et p̄ p̄ns cū magister describat p̄secutio
nem q̄ est velle aliquid esse vel fieri. z fugam
q̄ est nolle aliquid esse vel fieri. z oīs actus
volūtatis sit talis vt videtur p̄ p̄dicta. sequi
tur q̄ omnis volūcio dei est respectu cōplexi
z est p̄secutio vel fuga. quare illa distinctio
non videtur vera illo modo intellecta. Sz
quia de hoc videre nō spectat ad p̄sens ideo
transeat pro nūc. Secūdo notādum. Q̄
fm magister Gregorū. signoz p̄dictoz que
dam sunt signa volūtatis simplicis compla
centie. s. p̄ceptum. phibitio. z p̄siliū. q̄dam
autē sunt signa volūtatis p̄secutiōis. vel fu
ge. vt impletio z p̄missio. Volūtatis quidez
p̄secutiōis signū est impletio sine operatio
fuge vero p̄missio. Sed istud dictū nō est
verum sicut patet ex distinctiōe illoz signo
rum supra posita zc. Nam p̄ceptū. phibitio.
z p̄siliū sunt signa nō solum simplicis cō
placencie. nā z si talis volūcio cōcederetur in
deco. tamē illa vt sic non obligat modo p̄ce
ptum est signū volūtatis obligantis. D
Tertio ad sciēdum quomodo p̄ceptū ob
ligat notādū est. Q̄ in p̄ceptione aliud est
aliq̄ quod p̄cipitur aliud quod intenditur
seu p̄ quod p̄cipitur. sicut patet in p̄cepto sa
cto. Abrae de immolādo filium. que p̄ce
ptio nō erat vt ita fieri. sed erat ad figuram
data. z ad p̄batiōem vel manifestatōz abrae.
Et ita quādo q̄ de phibitiōe sicut in illo sa
nato cui deus phibuit ne cui diceret. Dar
ci p̄mo. quonā nō sic phibuit deus vt ita fi
eret. nec volebat illū teneri vt nemini diceret
alias ip̄e peccasset in dicēdo. qd nō teneretur.
sed hoc factū est ad denotādum q̄ fugienda
est vana laus populi. Et idem de p̄silio p̄t
esse in talibz. ergo nō est obligatio ad illū qd
de forma verboz p̄cipit. sed ad illud. p̄ter
qd p̄cipitur. quia de hoc est intētio p̄cipien
tis. vt in dictis exēplis patet. Ista tamē exē
pla in aliquo differūt. quia in p̄mo exēplo
p̄ p̄ceptum factū abraā tenebatur velle imo
lare filium suū. alias nō videret materia tā
telaudis sicut sibi ex volūtate attribuit. sed
in secūdo exēplo ille sanā nō tenebat cre
dere q̄ teneretur nemini dicere. Quod patz
quia si ita foret ille peccasset in hoc dicēdo
scz agēdo p̄tra p̄sciētiam. dicēdo q̄ credi
disset nō debere dici vel peccasset in nescien
do quod tenebat scire. cui p̄positū cōmuni
ter teneretur. quare zc. Tertia distinctio est

Q̄ iste terminus cōpletus volūtas dei bñ
placiti sumēdo ip̄m secūdo modo scz prout
supponit p̄ deo cōnotando ip̄m habere voli
tionem respectu cōplexi adhuc potest dupli
citer capi. Uno modo p̄ volūtate dei bñ pla
citi aīcedēte. Alio modo p̄ volūtate p̄sequē
te. Et hec distinctio est cōmūnis apud do
ctores antiquos z fundat in dicto Dam. li.
bro. ij. ca. penult. vbi dicit q̄ oportet scire q̄
deus antecederet vult omnes homines sal
uos fieri z regno ei potiri. zc. Dic tamen
est aduertēdum q̄ ista distinctio a diuersi di
uersimode intelligit. Et p̄mo sanctus Tho
mas intelligit eā sic q̄ scz illud volumus an
tecedēter qd nō simplr volumus s; fm qd.
qd aut volum? p̄sequēter illud simpliciter vo
lumus. Et sic idē vno modo potest esse voli
tum z alio mō nō volūtū sicut iudex vult sim
pliciter homicidā suspēdī sed fm quid vellet
eum viuere. scz inquantū est homo. Cū dīc
ista opinio q̄ ista volūtas aīns magis debet
dici velleitas q̄ absolute volūtas. Quid qd
em̄ deus vult simplr fit. licet illū qd vult an
tecedēter nō semp fiat zc. Sz magister Gre
gorius ostēdit q̄ ista distinctio sic intellecta
nō valet. quia siue velleitas sit q̄dam act⁹ vo
luntatis in nobis qui signat cum dī velle
hoc vel iste vellet illud. siue nō. de quo possz
esse dubiū. nihil tamē est ad p̄positum Quia
talis actus nō significatur p̄ verbū indicati
ui modi zc. nec aliqua velleitate vere dicit q̄
ip̄a vult q̄ dicit dicit posset q̄ vellet. Nec seq̄.
vellem ergo volo. Ez ergo ap̄lus z Dam.
dicant q̄ deus vult z nō vellet. patet q̄ non
p̄grue intelligitur de volitione aliqua cōdi
tionali. Similiter talis modus volēdi con
ditionaliter non cadit in deo. nam sic posset
velle impossibile zc.

Secūdo notādum Q̄ fm aliquos aliter
intelligēda est p̄dicta distinctio. Uide fm
Scotū deus dī velle aīcedēter omnes homi
nes saluos fieri. quia oībz dedit dona natu
ralia z leges rectas z etiā adiutoria commu
nia sufficiētia ad salutē. Et ista vocat volū
tas aīns. p̄ns autē est q̄ vult alicui propter sua
merita beatitudinē. Sed fm Dckam z sars
cōformiter modo p̄dicto volūtas dei aīns ē.
qua dat alicui naturalia vel aīcedētia: q̄bz
potest aliquid p̄sequi cui etiā parat⁹ est cog
gere si ille velit nec sibi p̄trariū manifestabit
cum p̄cepto vel p̄silio exequēdi. Voluntas
autē p̄ns est illa qua de⁹ vult efficacit aliqd

ponendo illud in esse. Et iō dicit deus velle
antecedēter oēs hoīes saluos fieri. quia dat
oībz antecedētia quibz possunt p̄seq salu
tem cū p̄cepto vel p̄silio exequēdi. z nūq̄ p̄
cipiet eis p̄trariū z eis erit parat⁹ coagere ad
p̄sequēdū salutē. Sz magister Greg. ipu
gnat vt rōz istoz modoz diffuse zc. Ter
tio in circa h̄ est notādū q̄ quicqd sit de pri
mo mō in nō videt mibi q̄ mgr Greg. suffici
enter reprobat scdm. Nam intētio Dckā put
mibi apparet est. q̄ deū velle aliqd antecede
ter est deū velle alicui. aliqua bona aīceden
tia q̄bz pōt cōsequi illud ad qd obligat ab
ip̄o deo. Et isto mō audire legē xpi z euāge
liū z verbū dei est volūtū a deo aīcedēter. p̄z
qz per h̄ pōt quis p̄seq fidē. z p̄sequēter p̄ce
ptozū impletionē licet nō omēs bene vtant
illo. qz nō omēs obediunt euangelio zc. Si
vero dicat p̄tra hoc q̄ audire verbū dei sepe
nocet maxime infidelibz sicut iudeis quibz
dicit in scandalū. igit illud nō debet dici aīce
dens ad salutē siue adiutoriū. Istud nō valz
quia cū fides sit ex auditu vt dicit ap̄lus illū
merito dicit adiutoriū ad p̄sequēdū aliqd
qd in aliq̄bz est z fuit causa ad p̄sequēdū
illud. maxime cū illud fuerit ordinatū a deo
vt in deū hoīes credant salui fiāt. Cū si sic
esset q̄ nihil diceret adiutoriū ad aliqd p̄se
quēdū nisi de facto p̄sequeret illud. quare p̄
dicaret quotidie q̄ plura bona vel dona re
ceperint xp̄iani ad p̄sequēdū salutē q̄ aliq̄ scz
noticiā de scripturis fidē spem. z multū chari
tatē. qui tū nō omēs p̄sequēt salutē imo in
de grauius punient. p̄t ingratiudinē scdm
illud meli⁹ est viam veritatis nō cogscere zc.
Et illud. scienti bonū z nō faciēti peccatuz ē
illi. Et vñ hoc queso nisi qz tales magis ob
ligant qui talia receperint q̄ aliq̄ qui nō Sz
quare magis obligant si talia nō sint adiuto
ria. Et p̄one xps ostēbat iudeos magis eē
obligatos ad cogscēdū tps visitatōis sue si
ue ad credēdū in eū. Ez qz habebāt le
gez z p̄phas in quibz poterāt sectari testimo
nia de deo. Tū quia corā eis multa mirabi
lia faciebat. p̄ter qd dicit. si nō venissem z lo
cutus eis fuisset peccatū nō haberēt. Et tū
certū est q̄ eis nō erat datū vt crederent. Et
ita licet de⁹ nō vellet efficaciter q̄ crederēt tū
illa erāt eis adiutoria ad fidē ad quā tenebā
tur. Et qui vellet ad istū sensum cape verba
Dckam sicut z ip̄a p̄tendūt. nō video qn ip̄e
bñ dicat. Nec apparet mibi q̄ magister Gre

gorius aliqd p̄tra eū p̄cludat sicut patet in
tuenti sed transeo zc. Dñs p̄missis ergo
satis patet q̄ volūtate dei impleri nihil aliū
est q̄ ita eē qualiter ip̄a vult eē vel fieri vel n̄
ita eē qualiter ip̄a nō vult eē vel fieri. licet au
tem velle z nolle solū deo pueniat scdm vo
luntatem beneplaciti tū impropē z tropice
attribuit velle sibi scdm voluntatē signi. iō
de vtriusq̄ impletione dicendū est. Et de hoc
pono tres p̄clusiones. F̄ Prima est q̄
volūtas dei signi nō semp implet. Secū
da est q̄ volūtas bñplaciti antecedens nō sp
implet. Tertia est q̄ voluntas beneplaci
ti p̄sequens semp implet. Et qlibet h̄az con
clusionū intelligit stante p̄stantia subiecti. i.
supposito q̄ de aliquid talit velut vel nolūt.

Prima p̄clusio p̄bat p̄ magistrū z est satis
clara qm de multa p̄cipit z p̄siliū fieri ab ho
minibz que nō fiunt multa phibet que fiunt
Dic tū est aduertēdū q̄ voluntatē signi
sicut p̄ceptū dei impleri potest dupliciter in
telligi. Uno mō q̄ ita sit sicut p̄ tale signum
vel p̄ceptū signat ad intētionem p̄cipientis.
Et sic semp implet. Nam p̄ tale p̄ceptū signi
ficatur aliqd debere fieri a creatura. z ita est.
aliter tale signū nō esset vez. Alio mō potest
intelligi q̄ ita sit vel fiat sicut p̄ tale signū vel
p̄ceptū signat debere fieri. Et sic nō semp i
pletur. Et sic intelligit p̄clusio z dictū mgrī
Nec p̄ter hoc sequit q̄ tale signū vt p̄ceptū
sit saluum signū. quia nō signat sic eē vel fieri
zc. Unde sequit q̄ p̄ceptū dei nō signat d
um velle efficaciter illud fieri quod p̄cipit fi
eri. Patet. quia multa p̄cipit de⁹ fieri q̄ non
vult fieri zc. Et ita potest dici de p̄silio.

Secūdo sequit q̄ phibitio dei nō signat de
um nolle efficacit illud fieri quod phibet fi
eri. Patet quia multa phibet fieri sicut ma
la que fiunt z p̄ p̄sequēs ea vult fieri sicut q̄
dam dicunt vel saltem nō habet nolle respe
ctu illoz quia ip̄o nolente nihil fit. quare zc.

Secūda conclusio p̄bat quia scdm ap̄lm z
Dam. deus vult omnes homines saluos fie
ri voluntate antecederēte zc. Dic tū est ad
uertēdū q̄ voluntatē dei aīcedentē imple
ri potest dupliciter intelligi. Uno mō q̄ cuiū
qd deus vult dare. talia dona aīcedentia ad
salutē talis ea recipiat. z sic semp implet nec
sic intelligit p̄clusio. Alio modo pōt intelli
gi impleri quia cui deus vult dare talia do
na aīcedētia talis de facto p̄sequit vel conse
quet p̄ illa illud quod debet p̄sequi. Et sic di

primi sententiarum

citur non impleri quia alicui deus datur bonum do-
na et non consequitur per ea illud quod deberet. Et
isto modo possunt intelligi Damascenus et alii antiqui
doctores. Hec oppositum probat Gregorius quare dicitur

Tertia conclusio probat quod si non est, vel ergo
illud quod vult aut nollet esse simpliciter impossi-
bile aut possibile. Non primum quod non est habet attri-
buendum ei quod rationabiliter se vult. Hec secundum quod
tunc sequitur quod voluntas dei non esset omnipotens quod
non omnino possibile et non esset omnipotens quod
nec omnino possibile non esse posset facere non esse.
Hanc si vult et posset velle faceret. Ideo dicit
Augustinus in libro xiiij. quod ianiter velle non potest quod
cumque voluerit. Aliter non esset omnipotens ut ibi
de ipse arguit. Ad hoc facit illud in libro xiiij. de
omnipotens voluntas se iniuncta est. Et illud in
libro xiiij. voluntati eius quis resistit. Et illud in
libro xiiij. quod quis resistit. Et multa similia
et cetera. Et hoc sequitur primo quod non stat deum ali-

quid velle esse vel fieri et non esse illud vel fieri.
vel etiam nolle et illud esse vel fieri. Secundo
sequitur quod sicut non stat deum velle aliquid esse vel
fieri et illud non esse vel fieri sic nec stat aliquid esse
vel fieri et deum non velle illud esse vel fieri. Ita quod
virescens est consequentia inuertibilis et cetera. Si hoc
inferretur de peccato et cetera. Patet aliquam respon-
sio ex dictis in alia questione in primo articulo et ma-
gis patebit in secundo libro in materia de peccato
et cetera. Ex omnibus ergo predictis patet responsio ad
primum rationem questionis. Unde negat antecedens
si intelligitur de voluntate beneplaciti proprie dicta
Et ad probationem dico primo quod auctoritas apo-
stoli potest exponi de voluntate signi ut intelliga-
tur vult. id est precipit vel obligat ut oes salvi fiat
quod et cetera. Secundo dico quod si illa auctoritas ex-
ponitur de voluntate beneplaciti potest intelligi de
voluntate antecedente sicut dictum est sic est per
dictis. Tertio dico quod si exponitur de volun-
tate beneplaciti proprie dicta debet intelligi sicut
dicit magister. id est nulli saluam nisi quis deus vult sal-
uari sicut illud illuminat omnem hominem ve-
nientem in hunc mundum. Quarto dico quod etiam
am potest exponi non secundum distributionem proprie di-
ctam sed secundum distributionem accomodatam quod li-
beris distribuit non per singulis generis sed per ge-
neribus singulorum. id est omnium genere aliquos. Et
hec de primo articulo. **S** Quantū ad secundum
articulum in quo videndum vult voluntas diuina sit
regula cui vniuersaliter se conformare tenet vo-
luntas creata. Primo primum aliquid distinctiones.
Secundo ponam aliquid conclusiones.

Tertio solua aliquid obiectōes. Presup-
positis igitur distinctionibus de voluntate dei po-
sitis in primo articulo Quantū ad hunc articu-
lum. Prima distinctio erit de voluntate cre-
ata que potest accipi tam per potentia voluntaria quam
actu eius qui proprie dicitur voluntas. Utrūque enim
habet a sanctis voluntas nominatur. Hec autem actu
um quidam consequuntur quasi naturaliter volun-
tatem et procedunt de deliberatione rationis quedam
se sequuntur de deliberatione rationis. Cuius igitur co-
formitas de qua gratia attendatur penes actus
et tam actus puenientes de deliberatione rationis non
sunt plene in parte nostra ideo gratia debet princi-
paliter intelligi de conformitate voluntatis scilicet
actus sequentes rationis de deliberatione quod sunt tales
actus intendit recitudo voluntatis et cetera. **S**e-
cunda distinctio est quod ista conformitas volun-
tati diuine potest intelligi de voluntate signi
vel de voluntate beneplaciti. Si ergo de volun-
tate signi intelligitur questio. facilius patet solu-
tio. Hanc si intelligitur de precepto vel prohibitione
satis patet quod quilibet tenet se conformare vniuer-
saliter tali voluntati quibus aliter obliget pre-
cepta affirmatiua et aliter precepta negatiua. quod per
hibentes dicunt. Si autem de voluntate proprie
telligitur etiam satis patet quod non quod aliter impletio
preceptorum non est opus supererogationis de premissis
one aut non est dubium quod licet capiat sine p-
prie siue improprie ut patet in alio articulo. De
operatio vero eadem est difficultas sicut de vo-
luntate beneplaciti. quod quecumque de operatio effica-
citer vult ideo sit de vtriusque videbitur. Quantū
autem ad voluntatem beneplaciti ponit Gregorius tres
conclusiones. Prima est quod quilibet tenet volun-
tatem suam in nullo difformare voluntati diu-
ine. Secunda est quod quilibet tenet vniuersaliter co-
formare voluntatem suam voluntati diuine in vo-
lito. id est tenet velle quicquid vult deus nisi a deo sit
volitū in se vel in suo antecedente enim illud non
velle. Tertia est non quilibet voluntas diu-
ine voluntati conformis in volito est recta. Sed
iste conclusiones precipue prima et secunda non omnino co-
tinent veritatem nec ista dicta sufficienter eua-
cuant ista difficultatem ut patebit. **H** Ad
cuius declarationem sit ista tertia distinctio quod
voluntatem creatam se difformare voluntati di-
uine beneplaciti potest dupliciter intelligi. Uno
modo quod ipsa habeat aliquam dispositionem vel ali-
qualiter sit. tamen deus velit voluntatem benepla-
citi quod illa dispositionem non habeat. Vel aliquam
dispositionem careat seu aliquam non sit et tamen
deus velit voluntatem beneplaciti quod tali dispositio-
ne non careat. Et isto modo implicat contradictio-

Questio decimaquarta

nem aliquam voluntatem creatam se diffor-
mare voluntati diuine beneplaciti. sic scilicet quod
habeat aliquam dispositionem vel aliquam sit
et tamen deus velit voluntatem beneplaciti quod
illa dispositionem teneat non habere vel non sic
habere. Aut etiam careat aliqua dispositionem
vel aliquam non sit et tamen deus velit voluntatem
beneplaciti quod illa dispositionem teneat habere.
Et isto modo multi difformant se voluntati diu-
ine. Hec etiam sequitur quod ipsa sit frustrabilis aut
in aliquo non efficitur. Quod patet quod sequitur deus
vult aliquid ad aliquid teneri ergo aliquid tenet
ad illud. quod nisi sic sequitur quod ipsa non esset vniuer-
saliter efficitur quod patet quod sequitur deus vult
aliquid ad aliquid teneri ergo talis implet il-
lud ad quod tenet. Et ratio est quod impleri obliga-
tionem non est proprie loquendo effectus obligati-
onis actiue sed teneri ad implendum est effectus
cuius. Ex hac distinctione sequuntur alique
descriptiones seu terminorum declarationes.

Primo enim sequitur quid sit rationale crea-
tura esse conformem voluntati diuine sicut hic su-
mitur. Nam tunc rationale creatura conformatur
se vniuersaliter voluntati diuine beneplaciti quod
nullam dispositionem habet quam deus velit volun-
tatem beneplaciti quod teneat non habere. nec aliquid di-
spositionem caret quam deus velit voluntatem benepla-
citi quod teneat non carere. Secundo sequitur quid
sit voluntatem creatam esse conformem voluntati di-
uine beneplaciti in volendo vel non volendo. Hanc tunc
dicitur isto modo conformis quod nullam volitionem ha-
bet quam deus velit voluntatem beneplaciti quod teneat
non habere. Hec aliquid volitionem caret quam deus ve-
lit voluntatem beneplaciti quod teneat carere. Et ca-
pio volitionem potest se extendit ad omnem vel ha-
bitum voluntatis vel actum siue sit velle vel nol-
le. Tertio sequitur quid sit rectitudo volun-
tatis create siue voluntatem creatam esse rectam
Nam rectitudo talis est statū voluntatis crea-
te conformis obligationi voluntatis diuine Et iste
status potest esse vel positum vel primum quod vo-
luntas creata potest se conformare voluntati diu-
ine vel positum. id est habendo aliquid quod tenet ha-
bere vel primum scilicet carendo illo quo tenet ca-
rere. Quarto sequitur quid sit obligatas vo-
luntatis create siue culpa aut voluntatem cul-
pabile esse. Nam talis obligatas vel culpa
est status voluntatis create difformis obli-
gationi voluntatis diuine. Et iste status diffor-
mis nihil est nisi voluntatem creatam aliquam
esse qualiter tenet non esse vel ipsam aliquam
non esse qualiter tenet esse. primum primum ad pec-

catū premissis. secundum hoc ad primum ommissionis
Istis premissis pono ad istum articulum tres
conclusiones rursales que mihi videntur probabi-
les. Prima est quod voluntas creata sic tenet
se voluntati diuine beneplaciti vniuersaliter co-
formare ut velit vel nolit quicquid deus tali vo-
luntate vult ea teneri velle. Secunda est quod vo-
luntas creata non sic tenet se voluntati diu-
ine beneplaciti vniuersaliter conformare ut velit
quicquid deus vult tali voluntate vel de quocumque ipse
vult ea velle. Tertia est quod voluntas non sic
tenet se voluntati diuine beneplaciti vniuersali-
ter conformare ut velit quicquid sciat aut videt ta-
li voluntate deum velle. Prima conclusio proba-
tur quia sicut impossibile est voluntatem creatam
teneri ad aliquam dispositionem habendam. et non
sic obligari per diuinum beneplacitum sic impossi-
bile est diuinum beneplacitum velle ipsam teneri ad
illam dispositionem habendam et ipsam non teneri
ad habendam illam. igitur et cetera. Consequenter tenet et
antecedens satis patet et cetera. Dicitur est aduer-
tendum quod ista conclusio intelligendo est de volun-
tate creata que tenet se conformare voluntati diu-
ine in volendo vel nolendo. Quod dico quod stat quod
aliquid voluntas creata sit recta et conformis vo-
luntati diuine nihil volendo sicut patet de vo-
luntate puniti baptisati vel adulti exiit in gra-
tia et dormientis. Sed non intelligitur conclusio de co-
formitate que est in non volendo difformis vo-
luntati diuine. Ex predictis sequuntur aliquid
positiones. Prima est quod conformitas siue recti-
tudo voluntatis create aliquando est res disti-
cta aliquando vero non est res alia a voluntate
patet quia quod voluntas recte vult tunc volitio
est conformis obligationi diuine est sua rectitu-
do. quod vero ipsa est conformis diuine obligati-
oni nihil volendo tunc bonum rectitudo est ipsa
voluntas recta vel scilicet non est aliqua res ab ea
distincta. Secunda est quod conformitas siue re-
ctitudinem voluntatis create de potest ab ea au-
ferre quod de ab alia auferre potest quilibet rem
quod non est eius pars nec e contra et cetera. Sed oppositum
huius videtur esse ponere Augustinus de libero ar-
bitrio. capitulo viij. Ubi probat quod deus non potest au-
ferre rectitudinem ab ipsa voluntate quod si sic vel
hoc faceret volens vel nolens. Non secundum quod
nihil potest facere nolens. Hec primum quod si vo-
lens facit ergo vult auferre ab ea rectitudi-
nem. Et ultra. ergo non vult ea seruare recti-
tudinem. Et tunc arguitur sic. seruare recti-
tudinem est ea velle quod deus vult ea velle sed de-
us non vult ea seruare rectitudinem ergo non

Primi sententiarum

vult eam velle qd vult ea velle quo nihil est impossibile scdm eum. Ad hoc aut dico qd quicqd sit de intentione Anfr. z quicqd sit de pm. i pte antecedentis d qua patebit in secunda clusione. tamē argumentū nō valet quia illud consequens qd infert nō est incōueniens quia est vna negatiua que nihil ponit. **U**n lapis nō vult qd d' vult eum velle zc.

Ideo sit hec tertia positio qd d' potest non velle voluntate in velle qd vult ea velle. patet quia capio aliquē hominē dormientem siue aliquē circa quē d' nihil velit nisi qd sit homo. tunc ista consequentia est bona deus non vult for. velle. ergo non vult eū velle qd vult eum velle. Antecedēs est ver. in isto casu igit' z consequēs. similiter z ista affirmatiua est falsa deus vult for. velle qd vult eum velle ergo negatiua opposita est vera. Igit' consequens qd infert Anfr. tanq̄ impossibile non est impossibile. Quarta positio potest poni q̄ videt sequi ex p̄dicta. s. qd deus potest velle voluntate nō velle qd vult ipam velle. p̄z quia sequit' voluntas nihil vult ergo nō vult qd deus vult eam velle. Et antecedēs potest esse volitū a deo igit' z consequens zc.

Dico igit' qd si Anfr. debet saluari intelligend' est qd deus non potest auferre rectitudinē voluntatis ipa inuita. Non qd hoc sit simpliciter impossibile cū ipemer dicat in li. de concordia c. vi. qd aliud est voluntas aliud rectitudo q̄ recta est zc. Sed qd hoc est impossibile fm legem statutā zc. **S**cda clusio pbat' z pmo p̄ma ps. Pro qua sciendū est qd voluntatem creatā velle quicqd deus vult potest dupliciter intelligi. Uno mō distincte z i particulari z sic patet qd non tenet velle quicquid deus vult. cum non omne volitū a deo sit sibi illo modo notū. Alio modo p̄fuse z in generali. z sic si dicat qd voluntas tenet velle in generali quicqd deus vult non est aliud dicere nisi qd tenet velle istam vniuersalē qd quicquid deus vult eē vel fieri sit vel fiat. Et si ita dicat sequit' qd aliquis teneat velle aliquid in generali z nō in particulari. imo magis oppositū. z qd teneat velle vna vniuersalē z nō eius singularē imo eius oppositā. sicut patet in casu allegato de filio qui nō vult patrē suum mori zc. hoc aut nō videt rationabile q̄ re zc. **S**cda ps. pbat' quia si qd velit imple re opa p̄silioz deus vult eū sic velle z tamen nō tenet hoc velle cū hoc sit superogationis. Similiter si quis velit implere opa p̄bibiti-

onum vel peccatoz. deus vult tale velle licet nō quantū ad difformitatē fm aliquos tamē quantū ad actus qd dicitur cū velit oēm actū z motū volūtatē z tamē talis nō tenet velle imo nō velle. quare zc. Tertia clusio pbat' p̄tra magistrū Greg. qz stat qd creatura videat deū aliquid velle z tū licite velit oppositū vel saltē non velit illud. igit' zc. **C**ōsequētia patet z antecedēs pbat' quia aliter sequit' qd creatura teneret velle antecedēs ad qd sequit' ipam q̄nq̄ peccare mortalit' imo dāpnari z esse miserā eternalit' vel saltē in casu nō posset licite velle oppositū antecedētis ad qd sequit' illud consequēs zc. **C**ōsequētia pbat' ponendo casum possibilez vt patet ex dictis. s. qd d' reuelat forti in verbo vel alit' sufficienter qd deus velit eū teneri ad nō faciendū actū quē tū ipse est factur'. z tamē qd nihil fiet positue quin d' velit illud fieri. Reuelat ergo deus forti qd ipse vult eū teneri ad nō faciendū illū actū z tū vult qd illūz faciat. vel ponat casus qd deus alicui reuelat qd e reprobatus. Ad hoc em sequit' qd iste peccabit finaliter z dāpnabit eternalit'. quare z cetera

Scdo sic stat absolute for. videre deum aliqd velle z tamē circa illud nullū actū voluntatis habere. qz d' p̄t' p̄currere ad actū intellect' absq̄ hoc qd p̄currat ad actū voluntatis s; in hoc casu for. nō peccaret. igit' zc.

Tertio sic quia d' scdm Augustinum vult patrē sortis mori zc. s; p̄pter reuelationē factā ipi for. de morte p̄tis nō videt necio seq̄ illū obligari ad volendū quod d' vult cum ante nō obligaret. **U**n p̄pter ostensionē voluntatis diuine circa hoc nō videt necessario se qui deū for. obligare ad illud. q̄re stante tali reuelatione poterit sine peccato oppositū velle zc. Quarto sic quia aliter sequit' qd stante tali reuelatione for. obligat' ad opposita. et p̄ consequens ad impossibile. Patet consequētia qz volo qd for. teneat velle a. z tamē reuelat ei d' qd ipse nō vult p̄currere ad volendū tunc tenet velle a. z etiā tenet nō velle a. quia videt deū ipz nō velle. a. ex quo scit qd deus nunq̄ p̄currat ad volendū a. igit' zc. **I** S; p̄tra istā clusionē arguit per rationes mag. Greg. quibz pbat' clusionē suā scz qd quilibz tenet voluntatē suā in nullo difformare voluntati diuine. Arguit em sic quilibet tenet nihil velle p̄tra eternā legē. igit' zc. Antecedēs patet qz velle aliquid p̄tra eternā legē est peccatum. **I**uxta illud Augustini. xxij. p̄tra fau-

Questio decimaquarta

stum peccatum est factum dictum vel concupitum contra legem eternam. Et consequentia tenet per illud qd sequitur lex eterna est ratio vel voluntas deit' cetera. **S**cdo arguit sic nulli licite displicet aliquod bonum in quantum huiusmodi aut placet aliquod malum in quantum huiusmodi igitur quilibet tenetur z cetera. Antecedēs patet. z consequentia tenet. quia deus non vult aut diligit nisi bonuz. z non vult vel odit nisi malum igitur zc. Tertio arguo fortius contra dicta per hunc modum quia volo qd deus representet vel reuelat alicui suaz reprobationem siue qd vult eum reprobare. tūc tali reuelatione facta iste tenetur velle se esse reprobatum. Igitur conclusio non est vera nec eius probatio bona. Consequentia satis patet sed antecedens probatur. quia tali reuelatione facta iste non potest licite orare pro sua salute nec velle se esse saluandum. **N**ō patet duplici auctoritate. Primum per illud dictum xpi Luc. xij. seruus sciens voluntatem dñi sui z non faciens plagis vapulabit multis. Et per consequens a fortiiori seruus sciens voluntatē huiusmodi z nō volens cōformiter ei est puniendus. **S**cundo ad hoc videtur expressa intentio Augustini. xx. de ci. c. xxv. vbi dicit qd ecclesia nūc non orat pro dyabolo nec pro mortuis malis vt saluentur. orat tamen pro omnibz hominibus bonis z malis duz sunt in via. Et addit pro nullo viuente finaliter reprobo si de eius reprobatione ecclesia esset certa oraret vt saluaretur. Et per consequens nec iste pro sua salute deberet orare ex quo esset certus de opposito. **C**ōsequētia patet quia nō apparet ratio p̄mi nisi qz ecclesia videt sic deū velle sic est in secundo casu igit' zc. Quarto ad idem arguo confirmando predictam rationē quia si in isto casu iste potuisset licite orare pro salute sua. sequitur qd licite possit orare pro aliquo quod sciret se non esse impetraturum. Consequentia patet z falsitas consequentis apparet. quia talis oratio esset stulta z ociosa igitur zc. **R** Ad ista responderetur ad primā negatur consequentia. Et ratio est quia licet voluntas diuina sit lex eterna z quicquid vult esse legē sit obligans creaturā rationālē ita qd creatura rationalis teneatur nihil velle contra voluntatem diuinā in quantum est lex tamē non quicquid vult est lex. **S**i vero dicatur qd licet de-

um velle aliquid non semper sit lex. tamē nō stat qd aliquid velit z qd creatura videat ipm sic velle quin ipa obligatur ad illud volendum. **H**ic dico qd sic dicere non est probare oppositum conclusionis. sed tantū simpliciter dicere oppositum. ideo est petitio p̄ncipij nec est sufficiens improbatio conclusionis. Et ideo dico quia deum velle creaturam rationālē teneri ad aliquid velle ad credendum articulos fidei est lex obligans ad sic credendum z contra tale velle quilibz creatura rationalis tenetur nihil velle. s; tamen euz hoc stat qd deus velit aliquid velle patrem tuum mori vel tibi non dare gloriam z tamen tu non es obligatus illud velle quous etiam iudas deum illud velle quia tale velle non est lex obligans. Et sic patet respōsio ad primā zc. **A**d secundam dico qd nō quilibet obligatur ad volendū qd cunq̄ bonum quod est vel foret bonum z poneretur in esse. **U**n ista ratio videtur supponere vñ qd est falsum. z p̄tra istū doctore allegari. sci licet qd quia aliquid est bonum ideo d' vult. **H**oc em non est verum imo magis econtra quia deus vult aliquid. ideo illud est bonum sed cum hoc stat qd creatura non tenet illud bonum velle imo in casu si illud vellet male vellet quous bonum z cetera. **A**d tertiam sunt diuersi modi dicendi z contrarij. Aliqui em sicut magister Gregorius cōcedunt antecedens scilicet qd tali reuelatione facta iste tenetur velle se esse reprobatum et ex quo sic sciret iste dei voluntatem deberet contentari z velle qd deus eum dampnaret. Et hic actus procederet ex maxima dilectione dei nec esset culpabilis s; laudabilis. Et vltimus concedunt qd in tali casu non esset isti licitum orare pro finali salute sua. s; simpliciter de diuino iudicio contentari vbi sciret deum absolute sic velle. **R** Sed contra istam rationē arguo primo sic. Quia facta tali reuelatione stat etiam per aduersarium qd iste sit in charitate ergo adhuc tenetur se amare ex charitate ergo adhuc potest iuste sibi velle bonum salutis. Et per consequens pro illo iuste orare. **S**cundo qz adhuc iste tenetur amare proximum suuz ex charitate z velle sibi vitam eternam sed magis vel equaliter debet se diligere z ad tantū bonum sicut proximum. igitur z cetera.

Tertio quia adhuc potest iste immo tenetur seruare ordinem charitatis sed ordo cha-

primi sententiarum

ritatis est se magis diligere post deum ut patet tertio sententiarum dist. xxi. Quarto confirmando predicta arguitur sic. quia iste ex tali reuelatione non absoluitur ab obligatione quia prius obligabatur. et per consequens nec a precepto de dilectione sui et ordine charitatis nec a precepto de oratione. quare et cetera. Alij autem sicut Adam in suo tertio. q. vi. aliter respondent. Unde primo dicit iste doctor quod facta tali reuelatione exteriori nullus potest licite assentire quod illa reuelatio sibi facta sit reuelatio nisi in casu qui fieret reuelatio per impressionem immediate a deo vel alias per viam inuitabilem illi vel in casu quo sibi imprimeretur a deo assensus firmus quod exterior reuelatio esset vera vel in casu equiuale. Si vero dicatur quod nos tenemur adhibere fidem diuinis reuelationibus non solum impressis modo predicto sed etiam in verbis et signis a deo vel angelo bono vel prophetis aut etiam apostolis conuenienter expressis. Alij non tenemur credere futurum iudicium nisi deus in nobis talem credulitatem imprimeret. quod est falsum ergo stante casu siue tali impressione iste tenetur assentire illi reuelationi et credere se esse dampnandum. Ad hoc respondet quod quedam sunt precepta dei que etiam supposita communi fide sunt precepta nature. et que obligant indispensabiliter dum sumus in statu vite. et sic obligamur ad diligendum deum et nos post deum et ad sperandum in eum vel saltem ad non habendum libere actus contrarios. Et ideo quilibet viator tenetur non libere credere quod dampnabitur et non est sic de alijs reuelationibus sibi factis a deo. Unde si oppositum illius sibi reuelatur etiam a deo non tenetur credere quod illud sit sibi reuelatum a deo. sed quod sit illusio vel quod sit conditionalis et non absoluta reuelatio. Quia propter nullius preceptum tenetur agere contra legem dei et non credere. maxime ubi illud non est dispensabile ideo dicit apostolus ad Gal. primo. Etiam si angelus de celo euangelizaret vobis aliud preter quod euangelizatus est vobis anathema sit. Ubi tamen res esset dispensabilis et constaret quod sic reuelans haberet auctoritatem dei esset credendum ei. sicut patet de micha propheta tertij Regum viceesimo. Ubi precipiebat vnum quod videtur esse contra legem dei dicens percute me. qui cum eum nolisset percutere dicit ei michaas. quia

noluit voci diuine obedire veniet leo de silua et deuorabit te et ita factum est. sic ille tenebatur sibi in hoc credere quia de eo tenebatur credere quod esset propheta dei. Sic autem non esset in proposito. quare et cetera. Sed quicquid sit de predictis tamen ista non multum faciunt ad difficultatem intentam que est non de reuelatione exteriori sed interiori qua firmiter assentitur sic esse. quare et cetera.

P Secundo dicit predictus doctor quod in casu quo deus facta tali reuelatione imprimeret alicui credulitatem modo supra dicto ille posset licite orare pro salute sua. quia adhuc sciret quod hec esset possibilis ego non dāpnabor et quod non dāpnabit nisi ipsemet libere demereat id tenet orare quod tollat ab eo illa credulitas et quod non conueniat sic ipse credidit. Tertio dicit quod secus esset si talis proprie et infallibiliter sciret quod dampnaretur sed hoc est sibi dum est viator impossibile. Quarto dicit ad auctoritatem Augustini quod ipse verus dicit si loquatur de certitudine scientie proprie dicte et de nosse simili modo sumpto. Et tunc antecedens est impossibile pro membris ecclesie licet caput ecclesie Christus sic bene sciat scientia increata seu diuina. Si autem vocet Augustinus certitudinem noticiam veram certam. id est indubitata dicit quod qui sic voluntarie et libere noscit se esse dampnandum non posset in se orare pro salute sua stante tali noticiam et libere retenta. quia sic talem causam et libere retinens esset iniustus. Nam hoc non est licitum sentire vel iudicare diffinendo in aliquo viatore sine reuelatione per noticiam impressam vel supra dictum est. Et per ista patet ad rationem secundam istum. Sed contra tertium et quartum dictum arguo ostendendo quod iste doctor facit de non causa causam. quando dicit quod quia creatura non potest iudicare infallibiliter suam futuram dampnationem ideo non tenetur hoc velle imo orare pro opposito sic iudicari. Nam quis ita foret quod de tali futuro non posset habere scientiam certa proprie dicta siue infallibile iudicium certum sicut supra satis fuit ostensum tamen non propter hoc sequitur quod creatura tenetur velle oppositum sic iudicari imo non minus tenetur assentire illi quod iudicat fallibiliter quam illi quod iudicat infallibiliter. Verbi gratia in istis duobus articulis Christus resurrexit et nos resurgemus quilibet viator equaliter credere tenetur vel saltem si sic cre-

Questio quarta decima

dit equaliter non peccat. et tamen secundum eum iudicium de primo est infallibile etiam creatum sed iudicium creatum de secundo est fallibile et cetera. Secundo licet beatus videat in verbo quod absolute potest annihilari et licet videat et videre possit secundum eum quod iudicium suum quo iudicat indubitanter se non annihilari est fallibile tamen cum hoc indubitanter iudicat quod non fallit aut fallit. et per consequens tantum potest quis obligari ad aliquid iudicandum de quo non potest habere iudicium nisi fallibile sicut aliquid aliud de quo potest habere iudicium infallibile quare sua causa non valet. Tertio specialiter contra quartum dictum quia si deus imprimeret talem certitudinem siue firmam adhesionem et cetera. Iste adhuc tenetur orare pro sua salute per secundum dictum. ergo etiam adhuc teneretur supposito quod talis illam credulitatem libere causaret. Et sequentia patet quia ex hoc non minus esset obligatus quam prius cetera.

Ideo aliter respondeo ad predictam rationem. Unde concessio casu nego antecedens et ad probationem nego assumptum et dico quod immo iste potest licite immo tenetur orare pro sua salute et velle se esse saluandum et ratio nostra est non illa quam assignat Adam sed illa que prius tacta est contra Breg. scilicet quia iste ex tali reuelatione non absoluitur a priori obligatione nec post minus tenetur ad precepta dei de dilectione sui et oratione quam prius. quare et cetera. Et ad primam auctoritatem dico quod debet intelligi de voluntate signi precepti et si intelligitur de voluntate beneplaciti hoc non est de voluntate absolute sed qua deus vult seruum suum ad aliquid teneri sic non est in proposito. Ad secundam autem dico quod ratio totalis quare ecclesia non orat pro diabolo et cetera. nec orat pro reprobo viatore. si sibi constaret de eius reprobatione non est quia videt deum velle eos dampnari sed quia videt se ad talem orationem non teneri nec prodesse illi et cetera. quare et cetera. Ad quartam pro materia dico aliquas propositiones. Primo dico quod oratio vel hic de ea loquimur ratio est aliud quam quedam oratio siue enunciatio deprecatoria operatiui modi facta ad deum. Verbi gratia orare deum quod fiat non est aliud quam formare talem enunciationem vel equiualem utinam placeat vel opto quod placeat deo

quod fiat. Secundo dico quod in qualibet oratione a quouis viatore immo ab vniuersali ecclesia facta pro salute alicuius viatoris siue pro quocumque contingenti futuro vel possibili debet saltem habitualiter et implicite circumstantia siue conditio diuini beneplaciti subintelligi. Patet per simile de oratione dominica in qua dicitur fiat voluntas tua. Similiter per exemplum de ipso qui quando orauit dicens pater transcat a me calix iste statim subiicit illam conditionem non sicut ego volo sed sicut tu. quare et cetera. Tertio dico quod orationes fieri sub tali conditione potest dupliciter intelligi. Uno modo quod oratio seu verbum orationis vel opto cadat supra totam conditionem cuius antecedens sit illa conditio si deo placeat. sicut dicitur opto vel oratio si deo placeat a. fore aut quod a. sit futurum et sic talis oratio esset de necessario et non posset non exaudiri. Alio modo potest intelligi quod illud verbum cadat non super illam conditionem sed super sequens sicut dicitur si deo placeat a. fore vitina a. sit futurum et isto modo debet fieri conditionaliter. Quarto dico et h sequitur ex predictis quod in casu huiusmodi ratio iste potest licite orare pro aliquo quod licet vel saltem firmo credit se non impetratur immo sic videt fuisse de oratione christi supra dicta. Nec propter hoc sequitur quod talis oratio sit stulta vel otiosa quia iste ad illam tenetur et ipse fecit illam in exemplum imitationis et ad mysterium sicut dicunt doctores ideo non frustra. quare et cetera. Nec de secundo. **Q** Quantum ad tertium articulum vtrum voluntas diuina sit prima lex qua deriuatur omnis lex creata. primo premitam tres responsales conclusiones. secundo soluam tres difficiles dubitationes. Prima conclusio est quod sicut voluntas diuina in genere efficiens est prima efficiens causa sic ipsa in genere legis obligantis est prima lex seu regula obligatoria.

Secunda conclusio est quod sicut voluntas diuina est efficiens causa quia vult aliquid esse vel fieri sic ipsa est lex obligatoria quia vult aliquid ad aliquam esse vel non esse teneri. Tertia conclusio est quod sicut voluntas diuina est lex perfectissima obligatoria rationalis creature. sic inter leges creatas illa est perfectior que est perfectius siue gnum voluntatis diuine. Istas autem conclusiones declarauit in principio meo et exequitur patet satis responsio ad istum articulum. scilicet quod omnis lex creata deriuatur a voluntate

primi sententiarum

re diuina. Unde q non diriuatur ab ea tā q a lege prima non est proprie lex siue regula nisi forte fm quid z non simpliciter. sicut lex iniusta zc. Et per hoc soluitur tertius argumentū ante oppositum. Sed circa istā materiā moueo tres dubitationes quas tetigi sed non plene tractaui. in primo principio. Prima est vtrū voluntas diuina possit rationale creaturaz ad qdlibet possibile obligare. Secunda est vtrū voluntas diuina possit rationale creaturaz in esse producere z ipam non obligare. R Ad primam dubitationē arguitur q sic quia ponimus q for. habens pceptum per qd tenetur ad aliquid puta ad credendū trinitatis arti. habeat conscientia erroneā per quā dicit se teneri ad oppositū credendū vel ergo for. credit vel non. si non. tunc ipse peccabit quia faciet contra pceptum. Si sic iterum peccabit quia faciet contra conscientia. Cum igitur Sorites credit vel non credit z quodcumq istozū faciet peccet. sequitur q necessario peccet. quare zc. In oppositum arguitur quia scd3 Augustini nullus peccat in eo qd vitare non potest. igitur zc. Pro solutione huius sciendū est q creaturā rationale obligari ad impossibile dupliciter potest intelligi. Uno modo proprie. s. q obligatur ad faciendū impossibile. Alio modo improprie scilicet q obligatur ad volendū impossibile. Secundus aut modus multum differt a primo quia primū nō est in potestate creature sed scdm multos est in libertate voluntatis create. nā scdm Arist. voluntas est impossibilis. Itē eam obligare ad impossibile potest intelligi dupliciter scilicet vel ad impossibile simpliciter vel impossibile sibi. Itē eam obligari ad impossibile sibi potest dupliciter intelligi. Uno modo q obligatur ad aliquāter esse vel nō esse qualiter esse vel non esse per nullam potentia potest sibi conuenire. Alio modo q ad aliquid obligatur qd non est in sua potestate sic q per suam potentiam actiuam potest sibi conuenire. Tunc iuxta hec pono aliquas propositiones. Prima est q creatura rationalis non potest obligari ad impossibile primo modo scilicet ad faciendū impossibile siue ad aliquāter esse vel nō esse est simpliciter im-

possibile. Patet quia voluntas diuina non potest sic obligare igit zc. Consequētia patet ex prima conclusione z secunda quia nihil potest rationale creaturam obligare deo non obligate iuxta illud apostoli Roma. xiiij. Non est potestas nisi a deo. Et antecedens patet per illud Jeroni. Quicūq dicit deū picipere aliquod impossibile anathema sit. Et illud August. deus seruūm pigrum non dāpnaret si ea que fieri nullo modo poterant i peraret. Et licet iste auctoritates loquātur de facto et non de possibili tamen videtur vtrōq ratio consimilis scilicet quia talis obligatio non potest esse rationalis z cetera.

Secunda propositio est q creatura rationalis potest obligari ad impossibile scdo modo scilicet ad volendū impossibile. patet quia ad hoc non apparet sequi aliqua cōtradictio imo aliqui concedunt q de facto peccator illo modo obligatur ad impossibile scilicet ad volendum peccatum suum preteritū non fuisse qd fm articulū Parisiē. est ipossible. quare zc. Utrum aut hoc verum sit o factio dubium est mihi videtur tamen probabilius q non zc. Tertia propositio est q creatura rationalis non potest obligari ad sibi ipossible primo modo. id est ad aliquāter esse vel non esse qualiter per nullam potentiam potest sibi conuenire. vt verbigratia ad esse lapidem. Patet sicut prima zc. Et ex hoc patet falsitas illius opinionis que dicit q peccas mortaliter obligatur ad penas incōpossibiles. quia demeretur puniri eternaliter z annihilari simpliciter zc. Quarta est q rationalis creatura potest obligari ad sibi ipossible secundo modo. id est ad aliquid qd non est in sua potestate. sic q per suam potentiam actiuam potest sibi conuenire. patet quia quelibz rationalis creatura tenetur habere gratiam z quilibet viator fidē infusam z tamen hoc non est in creature potestate actiua zc. S Tunc ad rationes pono aliquas propositiones. Prima est q creatura rationalis nunq obligatur se cōformare siue conscientie erronee quia conscientia erronea est iudiciū quo rationalis creatura dicit se ad aliquid teneri ad qd nō tenet v' ad aliquid nō teneri ad qd tenet. s. nō tenetur se tali iudicio conformare. alias nō esset iudiciū erroneum zc. Itē nulla conscientia erronea est lex obligatoria zc. igitur Consequētia patet z antecedēs apparet. quia omnis lex

Questio quarta decima

seu regula est conformis diuine voluntati tanq lex secūdaria pme legi. sed nulla conscientia erronea est conformis pme legi cū nulla falsitas sit conformis summe veritati. igit zc. Secunda est q creatura rationalis obligatur nunq siue conscientie erronee se cōformare. Patet quia tenet nunq agere contra suam conscientiam. Nam quicumq agit contra conscientiam peccat sicut apparet per glosam ma. sup illo Ro. xiiij. omne qd non ē ex fide peccatum est. igitur zc. Tertia est licet creatura rationalis nō obligatur ad faciendū contra conscientiam etiam erroneam tamen ipsa obligatur in casu ad faciendū aliquid qd est contra conscientiam suam. qd tamen potest ab ea fieri non agendo contra conscientiam scilicet deponendo eā. Prima pars patet ex secunda propositione. Secunda patet in casu posito arguendo. Tertia vero patet quia licet sit impossibile ipam scire vel opinari in particulari suaz conscientiam esse erroneam quia sic haberet iudicia contraria. tamen istam conscientia quā nunc habet potest cognoscere fuisse erroneam z deponere eam. Et sic poterit agere illud ad qd tenetur z non peccare. Quarta est q licet creatura rationalis non necessitat aut obligatur ad peccandum tamen ipsa obligatur in casu ad faciendū aliquid qd est sibi peccatum. prima z secunda satis patent sed tertia pars patet in casu posito arguendo. In quo iste peccat per actū ad quē tenetur. Cū ex hīs soluitur ratio. Unde dico q in isto casu for. tenetur credere. tamen tenetur non credere scdm illam conscientiam siue stante illa conscientia peccati ergo tenetur non credere cum tali conscientia. sed tenetur credere sine illa. Si vero dicatur q credendo cum illa conscientia non peccat habendo talem conscientia quā tenetur deponere. Contra. quia si esset aliquis acp' indifferēs z for. haberet conscientiam sicut prius q teneret facere oppositum siue non facere z tamē faceret ipse peccaret p p'dicta. Et tū nō hūdo illā conscientiam s. faciendū zc. qz videt possibile sic credere z nō peccare vel saltē iste magis peccat qn facit a. qz faceret si solū crederet se teneri ad nō faciendū. igit in faciēdo peccat. qre zc. S3 forte diceret q nō est ille qn tenetur ad illud z qn est indifferēs qz si circūscripta tali conscientia teneret ad illud tūc posita illa conscientia q nō teneret ipse tū tenet. secus aut si nō

teneret ad illud circūscripta illa conscientia. Nā ipsa opposita scilicet q teneret ad oppositum tūc ipse teneret ad nō faciendū illud z id nullus actus in tali casu est indifferēs q tū foret indifferēs illa conscientia circūscripta nec in tali casu illa conscientia esset erronea sed vera. Et esset simile in isto casu sicut de plato. qm si platus me p'cipiat mihi oppositū alicuius ad qd teneor ex pcepto dei. claz est q non teneor sibi i hoc obedire nec minus teneor ad illud qd pus. z si p'ciperet mihi aliud qd esset ante pceptū indifferēs stat q ppter hoc pceptum teneor illud facere z sic nō erit indifferēs sic in posito conscientia quodāmodo gerit tipū plati. S3 licet iste modus d'cedi possit pbabiliter sustineri. tū nō pbaf nec videt. ita verisimil' sicut oppositū. Nec vez est vniuersaliter q platus possit illo mō facere. de quo libet indifferēs actu z p'sequēs nec de conscientia hoc est d'cedendū scz q null' acp' sit indifferēs zc. Hoc em' p'seqns est nimis rigorosus. Et tū p'seqntia patet qz in hō videt tū posse conscientia sicut platus zc. nec conscientia zc. Itē sequit q conscientia possit facere de p'silio diuino esse pceptū z tū possit in hō sicut vorū imo possit facere aliqd mō eē pceptū z mō nō eē zc. Cōsequētia satis patet qz nō est obligatio sine pcepto diuino imo nisi deo volente creaturā sic obligari zc. sicut patet ex pmo articulo. S3 ista p'sequētia videt eē irrationabilia zc. Quicūq d'cedit tū sit de h. patet ad formā rōnis q in casu posito pcedo antecedens z nego p'sequētia. qz licet qd cumqz illoz faciēdo peccet tū altez potest facere nō peccado vt patet ex d'ictis. ideo non obligatur ad impossibile. Et h de pma dubitatione zc. T Ad scdam dubitationē arguitur q nō qz creatura rationalis potest obedire z tamē deū nō est possibile ad hoc eaz obligare qz sequit q ipsa possit mereri odiēdo deū quod est contra parit. articulū. qre zc. In oppositum arguitur quia sicut deus potest p'cipere vniū impossibile ita videt q quodlibet possit absolute. quare z cetera. Pro solutione huius pono propositiones. Prima propositio est q de obligat ad multa possible z tamen possit obligare ad illorūz opposita. patet satis cuilibet catholico. Secunda propositio est q quodcumqz deus potest obligare ad aliquid z potest etiam obligare ad eius oppositum tunc potest simul nō obligare ad opposita. sic sunt ire ad cāpos manere i camera. l' eoz opposita. Nā q rōe de

us potest non obligare ad aliquod istorum ea dem ratione poterit non obligare ad neutrum illorum quia ad unum potest obligare ad aliud oppositum. sicut sunt ieiunare. ire ad ecclesiam etc. In talibus autem satis clarum est quod ipsorum transgressio solus est mala quia prohibita. Et idem credo esse in omnibus alijs quibus non sit de omnibus sic clarum. Tertia est quod deus obligat ad aliquod possibile ad cuius oppositum non potest obligare. Patet quia deus obligat creaturam rationalem ad obediendum sibi. et tamen deus non potest eam obligare ad hoc quod teneat sibi non obedire. Quod patet. quia si deus oppositum. tunc quero an teneat obedire vel non. Si sic habet oppositum. quia teneat et non teneat quod est impossibile ergo antecedens quod est oppositum positum etc. Et consequentia patet quia teneat non obedire alicui est teneri ad aliquid. Si dicat quod non sequitur idem. quia teneri obedire alicui est teneri ad aliquid quare etc. id ad rationem per oppositum negat antecedens siue similitudo etc.

Ubi sequitur quarta et responsalis positio quod deus non potest creaturam rationalem ad quodlibet possibile obligare nec quodlibet possibile sibi precipere loquendo de precepto proprie. ut magis patebit. Ad rationem ergo ante oppositum non oportet respondere cum non includit nisi positum tamen de eius materia est videndum. Nam aliqui procedunt sequens per inconvenientiam illarum sicut de kam. Ipse enim procedit nec reputat inconvenientiens quin voluntas creata possit merito deum odire. quia deus potest illud precipere cum possit quicquid fieri non implicat contradictionem. Illud autem preceptum fieri non implicat contradictionem. quia creatura hoc potest facere. possit enim vna creatura alteri precipere quod odiret deum. Quia igitur deus possit se immediate facere in genere cause efficientis. quicquid potest facere mediante causa secunda. et ipse possit mediante creatura tale preceptum facere. sequitur quod per se potest. Tali autem precepto a deo facto creatura obediendo meretur. quare etc.

Ubi Sed ista opinio non placet magistro Gregorio. Ubi primo dicit quod impossibile est quod quis odiendo deum mereatur. Quod probat quia si sic. possibile esset naturaliter quod quis simul diligeret et odiret eum. consequens est falsum. quia impossibile est naturaliter contraria simul in eodem. Et consequentia patet. quia cum omnis actus meritorius procedat ex charitate nulli actui meritorio est incompatibilis actus charitatis. Confirmat quod si talis odies mereret esset eo quod deum diligeret volens implere eius preceptum. Secundo dicit ad rationem

alterius opinionis quod deum posse tale preceptum facere potest dupliciter intelligi. Uno modo sic quod cum hoc etiam coagat in illo iudicio quo iudicet illud preceptum fieri a deo. et esse implendum et similiter coagat actum odii. Et isto modo negat illud esse possibile. quia si sic sequitur quod deo auctore esset quis deterior. Alio modo quod simpliciter faciat preceptum. non autem ad predictos actus coagat. Et tunc non sequitur quod ille possit odire merito immo nec odire. Tertio dicit quod dato tali precepto ille non teneretur nec deberet illud implere quia impossibile est quod daretur illud preceptum ad executionem a deo esse voluntam et si aliud iudicaret ipse erraret. Et si etiam ex tali iudicio odiret non mereretur sed forte daretur ad temptationem et probationem eius aut aliam causam sicut fit de precepto dato abrahe etc. Quarto dicit quod quibus deus possit talem orationem preceptivam facere se solo. non tamen sequitur quod deus possit precipere illud alicui aut facere talem orationem alicui preceptivam. Posset enim illam entitatem causare non significativam seu non illius sed alterius significativam. et sic per eam nihil preciperet. quare et cetera. Sed siue ista responsio sit vera siue falsa. tamen non est sufficienter probata. ut patet intuitu quia non apparet contradictionem. quod deus possit facere talem preceptionem et obligationem. Nec sequitur quod deus vellet creaturam peccare. ideo in responsione ipse petit principium. Nec rationes sue contra aliam opinionem valent. quia cum loquamur de potentia absoluta dei non est ad propositum illud quod arguit quod naturaliter actus contrarii non possunt esse in eodem. Nec valet probatio consequentia. quia quod actus meritorius procedat ex charitate non est simpliciter necessarium. sed solum de lege ordinata. quare et cetera. Nec valet confirmatio quod stare quod odians impleret preceptum absque hoc quod vellet implere preceptum propter deum. Aliud enim est implere preceptum propter deum aliud velle implere. Nec etiam oportet quod si deus daret preceptum tale quod ipsum implens mereretur propter hoc. stare enim hoc non obstante quod deus non acceptaret actum et cetera. Ideo qui vellet dicere quod deus potest obligare ad odium sui possit nihilominus suscipere articulum pariter. quia diceret quod non sequitur iste habet preceptum de odiedo deum. et implet preceptum.

ergo meretur. Vel si vellet suscipere. sequens cum prima opinione possit illi articulum restringere ad legem ordinatam dicendo quod magis factus fuit ille articulus ad reprehendum elatos ne pias aures offenderet propter eius falsitatem etc. Hic tamen nihil assero quod quicquid sit de hoc nihil est contra dicta. Et hec de secunda etc.

Ad tertiam dubitationem arguitur sic. quia deus potest aliquam rationalem creaturam producere quam non possit obligare ergo a fortiori aliquam quam possit non obligare. Consequentia patet sed antecedens probatur quia deus potest aliquam producere quam non possit peccare. Nam secundum Augustinum et magistrum in. cliv. di. huius primi de potentia fecisse homines qui nec peccare possent aut vellet. sed illa deus non possit obligare quia si sic cum ille potuisset libere obligationem non implere et de hoc non currere. sequitur quod potuisset peccare. In oppositum arguitur. Non potest aliquam rationalem creaturam producere quam illa recipiat beneficium creationis a deo et per consequens quin illa sibi obligatur. etiam secundum aliquos in fine per illo etc. Pro solutione huius probatur et nihil temerarie asserendo pono aliquas positiones. Prima est quod absolute est possibile rationale creaturam esse a deo et ipsam non obligari ab eo. patet quia proprie loquendo de obligatione ut hic sumitur creatura rationalis non obligatur nisi quod deus vult ipsam teneri ad aliquid vel aliquid esse vel non esse. sed nulla contradictio apparet quod deus velit ea esse et non velit ea teneri ad aliquid sicut de facto est de irrationabili creatura etc. Ita quod ipsa creatura rationalis sit ita absoluta ab omni obligatione quod quicquid faceret pro illo statu non peccaret. plusquam asseritur. vel canis aut alia creatura irrationalis. Secundo habet per sua detur sic. quia si creatura rationalis intraret furiam non erit culpa sua vel si deus crearet illam in tali statu sine culpa. ipsa non peccaret quicquid tunc faceret. Tercio sic deus potest creaturam rationalem per statum furie ad nihil obligare. sic non minus hoc absolute potest per statum qui est capax ratiocinationis. sed primo per se habet multos. igitur se cundum. Consequentia probatur quia deus est prior ad miserendum quam ad alia opera. iuxta illud. Dilecti rationes eius super omnia opera eius. sed tamen creaturam rationalem puniat et nihil scienter obligat ad iustitiam originale quam a fortiori ipsam rationem capacem possit non obligare ad tale etc. Quarto secundum aliquos omne opus infidelium est peccatum non obstante quod fides sit eorum que sunt supra rationem naturalem et per consequens ita potest

facere de sua misericordia infinita quod nullus actus vel operatio rationalis creature esset peccatum. immo iste due rationes videntur plus concludere scilicet attenda misericordia dei ipse possit ordinare quod quodlibet factibile a creatura sit consilium ita quod quicquid faciat non solum non sit peccatum. immo meritum sed hoc non assero et cetera. y Secunda positio et responsalis ad rationem in oppositum quod absolute possibile est rationale in oppositum creaturam beneficium creationis recipere a deo et tamen nec finite nec infinite obligari pro illo. patet ex alia propositione et per exemplum de creatura irrationali que proprie loquendo ad nihil obligatur. Et ex hoc patet quod collatio beneficium non est radix vel principalis ratio obligationis et cetera. Sed declaro etiam specialiter quod non infinite etc. immo dico quod non potest infinite obligari. quia ipsa creatura nec beneficium receptum nec illud ad quod teneretur potest esse infinitum ideo non apparet unde obligatio esset infinita. quare etc.

Tertia et responsalis ad materiam rationis ante oppositum est quod non est possibile quod deus producat aliquam rationalem creaturam et non possit obligare eam. patet quia non est ratio quare deus non possit velle eam teneri ad aliquid etc. et per consequens etc. Quarta sequitur ex ista scilicet quod non est possibile quod deus producat aliquam rationalem creaturam simpliciter in peccabilem per naturam. patet. quia non est ratio quare deus non possit velle et aliquid precipere quod ipsa non possit implere et per consequens peccare. Sed oppositum huius tenet de kam. Ubi propter auctoritatem supra dictam dicit quod deus potest facere hominem qui non possit peccare. Et ulterius dicit quod ille non esset cum illis qui modo sunt eiusdem speciei specialissime. Quod probat sic. Quia quando cum quod aliquid convenit alicui individuo speciei specialissime nulli individuo eiusdem speciei repugnat formaliter consimile. Hoc enim habet pro regula generali in pluribus passibus. Sed isti homini demonstrato Sorte qui nunc est convenit posse peccare ergo ille homo cui hoc repugnaret esse alterius speciei specialissime. Si vero dicatur contra istam rationem quod illud assumptum est falsum. quia Sorte convenit posse peccare et tamen isti homini demonstrato Christo repugnat posse peccare non obstante quod sit eiusdem speciei specialissime et cetera.

primi sententiarum

Secundo homo est species specialissima quod non potest esse homo alterius speciei quod sicut iste qui potest peccare. Ad hoc valde probabiliter respondet. Ad primum dicit quod quis verbo diuino repugnet posse peccare. tunc illi nature que est verbo unita non repugnat. Nam si dimitte retur a verbo posset peccare. Et illa natura est eiusdem speciei specialissime cum isto homine qui potest peccare et non cum verbo. quare etc. Ad secundum dicit quod homo dupliciter accipi potest. Uno modo pro omni proposito ex corpore et natura intellectuali. et sic non est species specialissima. id est iste homo si fieret impeccabilis non esset eiusdem speciei specialissime cum isto etc. Alio modo pro proposito ex corpore et talia natura intellectuali quale nos habent et homo sic sumptus est species specialissima nec ille qui fieret impeccabilis esset homo isto modo accipiendo hominem. quare etc.

Sed contra istam opinionem multipliciter instari potest. Primo contra illam regulam suam instat horkot quod caliditas remissa operatur sicut frigus et in hoc repugnat caliditati intense que in eis eiusdem speciei. Similiter ligno pedali repugnat poni ex duobus pedibus et in hoc repugnat ligno bipedali. quare etc. Sed ad istas instantias facillime potest dici quod regula est de his que essentialiter et formaliter inveniunt alicui vel repugnant in quantum est talis speciei. sic autem non est in istis ut patet ideo simpliciter concedo illud assumptum. Sed secundo arguo contra illud quod dicit quod potest esse homo alterius speciei specialissime ab isto. nam quod hoc nomen homo est nomen speciei specialissime. nec potest esse nomen generis nisi per nouam impositionem. Et ideo quis etiam deus posset facere creaturam aliquam rationalem simpliciter impeccabilem non in hominem etc. Quod confirmat sic. quod si poneret talis homo impeccabilis ille esset nobilioris speciei et perfectioris. quod ille angelus lucifer qui per superbiam cecidit non ergo deberet dici hoc modo. Consequenter videtur bonitas assumptum patet. quod ista differentia scilicet impeccabilitas per naturam que esset illi homini essentialis videtur esse nobilior quam aliquid habitum a lucifero. et per consequens ille esset perfectior eo etc.

Sed quod sit de hoc arguo per principale dictum et proba quod nulla creatura rationalis potest de se facere simpliciter impeccabilem. quod de se potest sibi dare preceptum vel quod ipsa esset libera vel non. Si sic ergo factum precepto libere posset obedire vel transgredi et per consequens peccare. si vero non sit libera ergo nec rationalis. Si quis autem dicat quod de se posset facere aliquam creaturam rationalem vel liberam quod

quid tamen sit de hoc tunc dato illi precepto ipsa posset illud non implere. quia de se posset ad impletionem illius sibi non coagere. quare etc. Quod confirmat quod secundum magistrum li. ii. di. xv. solus deus est in quem peccatum cadere non potest. Quarto ostendo quod illa ratio non capit verba Augustini et magistri ad intentionem ipsorum quia uterque dicit de homine iam facto quod de se posset rat eum tale facere qui non vellet peccare nec posset. Et tamen secundum magistrum deus non posset facere hominem iam factum alterius speciei quod est ergo non est ad propositum dicere deum posse hominem alterius speciei fecisse qui non potuisset peccare. Dico igitur quod intentio Augustini secundo super Beati. c. iiii. vnde tradunt illa verba magistri. est solum respondere illis qui dicunt quod deus debuit hominem fecisse tales qui non oporteret oino peccare increpantes deum quod hominem permittit temptari et peccare. Tunc ad hoc respondendo dicit quod oino melior esset natura que peccare non vellet quam illa que facere vult. Utrum autem deus posset facere hominem qui oino peccare non posset nihil oino determinat Augustinus salua reuerentia magistri. ideo magister non videtur habere intentionem Augustini nec de eadem intentionem magistri. Non enim intendit magister quod de se posset facere hominem impeccabilem per naturam sed per gratiam. ita quod eum tantis donis gratia dotasset quod nunquam peccaret nec unquam sibi coageret nisi ad bonum agendum sicut fuit de anima christi. et est de beatis. et sic non potuisset peccare. sed potentia per iniquam. sicut dicimus quod graue non potest descendere quod impeditur nec frigidum per calidum aut obscurum illuminare. id est potentia per iniquam qua quis absolute per potentiam remotam non possit quod frigidum potest fieri calidum et obscurum luminoso etc. Sic etiam in proposito. quare patet quod non valet super dicta ratio. Nec sequitur si homo non posset peccare isto modo quod id esset simpliciter impeccabilis. nec quod esset alterius speciei ab illo qui posset peccare. Tunc si alicui homini deus nullum preceptum dedisset. siue eum ad nihil obligasset quod est absolute possibile per primam impositionem ille non posset peccare potentia per iniquam. nec tamen esset alterius speciei ab alio homine peccatore sic graue impeditum quod non potest descendere non est alterius speciei a graui descendente. Et sic patet ad dubitationem et eius rationem.

Et hoc de tertio articulo.

Libri terti sententiarum questio pri.

A Ircu terci um sententi

arum in quo principa
liter agitur de incarna
tione verbi et de donis
et virtutibus christi. Que
ritur utrum melius sit

anime christi per unionem realem verbi incarna
ti quam per intentionalem alicuius doni creati.

Arguit primo quod non. quod melius est anime christi per unionem intentionalem create gratie dei quam per unionem realem incarnate persone verbi. igitur questio falsa. contra est clara. Ans probat quod melius est illi anime per illam gratiam quam posset bene esse nature irrationali vel simpliciter non cognitiue sicut nature asini vel lapidis. Nam talis natura non est capax tanti bene esse etc. Et tunc tali nature potest realiter uniri persona verbi sicut anime christi. cum illa persona sit oipotens et omnis natura creata sit in pura potentia obedientiali ad ipsam. igitur etc. Confirmat quod de facto ita fuit in triduo mortis christi quod persona verbi realiter uniebatur nature irrationali. scilicet corpori christi mortuo. et tamen non erat illi ita bene per illam unionem sic bene est anime christi per unionem gratie create. ut clarum est. igitur etc. Secundo principa liter arguitur sic. melius est anime christi per unionem intentionalem theologicarum virtutum quam per unionem realem conuentionem ydeomatium. igitur questio falsa. contra est clara. Ans probatur quia infinite bene fuit anime christi per alias virtutes theologicas infusas. Nam per illas merebatur infinite. Quod patet quia per scientiam infusam et creatas cognitiones illa anima fuit infinite sciens. Nam sicut dicitur determinat magister. xiiii. dist. huius terti anime christi per sapientiam gratis datam oia scit que deus scit. et per omnes infinita. igitur etiam per gratiam creatam et infusas virtutes fuit infinite merens. Confirmat. quia anima christi per illas virtutes de condigno meruit reddere genus humanum imo per Anselmum suffecisset pro infinitis mundis si essent. etc. Igitur illud meritum fuit infinitum. quod nullum finitum pro tot et tantis premijs esset condignum. Tertio principaliter arguitur sic. quod melius est anime christi per unionem beatificam quam per ypostaticam. igitur questio falsa. contra

est clara. ans probatur. quia uniri deo beatifice est ultimus finis rationalis creature. et non uniri deo ypostatice. igitur est eius optimus finis. sed nihil est tam bonum alicui rei sicut suus ultimus et optimus finis. Confirmat. quia sicut creatura rationalis et irrationalis non potest esse equaliter bene essentialiter. Sic si quilibet habeat suam denotationem bene essendi sibi possibile sequitur quod non erit eisque bonum. Sed unio ypostatica potest competere tam creature rationali quam irrationali. sic patet in prima ratione et in unio beatifica. igitur etc. Tunc tali fundamento videtur inniti. Arist. j. Ethic. et alijs pluribus locis ubi probat felicitatem non consistere in voluptatibus. quod sunt coes rationis hominum quam brutis. igitur etc. In oppositum arguitur ex illo dicto Augustini in rebus per se putatis non fuit maior gratia quam quod deus fieret homo et homo deus. Sed istud factum est per unionem ypostaticam seu realem verbi incarnati. et non per beatificam seu intentionalem cuiuscumque doni creati. igitur etc. Pro intellectu tituli questionis primo sciendum est quod in christo multiplex est unio verbi ad animam siue ad naturam humanam. Una est que vocatur realis et est unio ypostatica. id est unio suppositalis qua verbum unitur nature humane in unitate suppositi seu persone. ita ut suppositum verbi sit suppositum humanum. Alia est unio que vocatur intentionalis. et est unio qua subiectum unitur anime per aliquam qualitatem intensibilem. Et ista est duplex. quedam est per gratiam gratificantem. Alia per gloriam beatificantem. Et de hac triplici unione iuxta materiam trium argumentorum ante oppositum in ista questione erunt tres articuli. Primus erit de unione ypostatica et conuentione ydeomatium. Secundus erit de unione gratificata et conuentione virtutum. Tertius erit de unione beatificata et responsione ad questum.

B. Quantum ad primum articulum premittam aliquos proones. Deinde solua aliquos casus dubitabiles. Prima propositio sit hec quod persona verbi assumpsit humanitatem in supposito seu persone unitate. Ista est suppositio da tanquam articulus fidelis. sed circa eam intellectum videndum est quid sit suppositum et quod persona. Tunc suppositum potest describi quod est ens completum non constitutum cum alio aliquid unum. nec alteri inherens. nec ab alio sustentatum. per completum excludit anima intellectiva et quilibet alia forma nata facere aliquid compositum